

รายงานผลการปฏิบัติงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

(1 ตุลาคม 2563 – 30 กันยายน 2564)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(1)
1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ	1
1.1 วิสัยทัศน์ระยะ 3 ปี และระยะ 20 ปีข้างหน้า	1
1.2 พันธกิจ	2
2. แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565)	3
3. ผลการดำเนินงาน	6
3.1 งานตามภารกิจหลักและนโยบายการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน	7
(1) การสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่	7
(2) การสนับสนุนการฟื้นฟูบูรณาสู่ชุมชนเข้มแข็ง	13
(3) การขับเคลื่อนแผนบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค	19
(4) การประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนา	22
(5) การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพแกนนำและขบวนองค์กรชุมชน	31
(6) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน	35
(7) การสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน	40
(8) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ	46
(9) การพัฒนาระบบข้อมูล องค์กรความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์	48
(10) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการกำกับและบริหารองค์กร	50
(11) การบริหารและพัฒนาบุคลากร	58
3.2 งานตามนโยบายรัฐบาล	62
การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	
(1) การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัย “โครงการบ้านมั่นคง”	63
(2) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง	67
(3) โครงการบ้านพอเพียง	71
(4) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล่อื้อ	75
3.3 การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19	78
3.4 การประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564	85
3.5 กิจกรรมและผลงานสำคัญ 21 ปี พอช.	92
3.6 รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการตรวจสอบ	132
3.7 รายงานสถานะการเงินและผลการดำเนินงาน	136

ภาคผนวก	148
● แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	(1)
● แผนงาน/โครงการและงบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	(4)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในปีงบประมาณ พ.ศ.2564 เป็นการดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์กรและนโยบายคณะกรรมการสถาบันฯ ในการพัฒนาชุมชนและงานตามนโยบายรัฐบาล *ภายใต้ยุทธศาสตร์ “องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง”* ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ผ่านประเด็นงานต่าง ๆ และขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท โดยสรุปผลการดำเนินงานสำคัญใน 4 มิติ ดังนี้

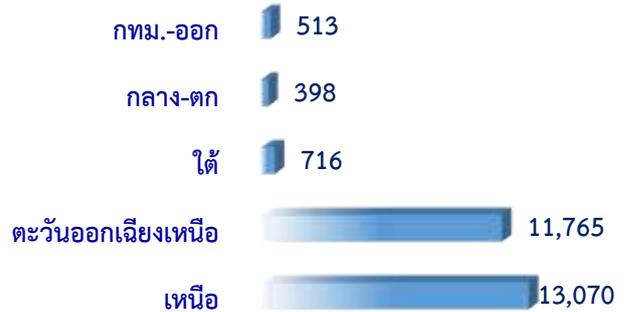
1. คนมีแนวคิดและความสามารถเพิ่มขึ้น

ผู้นำและคนในชุมชน 26,462 คน หรือร้อยละ 105.85 ของเป้าหมาย *เกิดความเชื่อมั่นในแนวคิด “ชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง”* โดยมีความรู้และทักษะในการจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น แผนธุรกิจเพื่อชุมชนเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนทรัพยากร/งบประมาณในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชน และมีทักษะความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น เช่น การสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Meeting) เป็นนักสื่อสารชุมชน สามารถเขียนข่าวและตัดต่อคลิปวิดีโอด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อสื่อสารสถานการณ์และผลงานของชุมชนสู่สาธารณะ โดยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ชายแดน ดำเนินการพัฒนาศักยภาพแกนนำและคนในชุมชนองค์กรชุมชนภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค จึงมีจำนวนแกนนำได้รับการพัฒนาสูงกว่าภาคอื่น ๆ

เกิดการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) โดยเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชนเป็นกลไกขับเคลื่อนต่อต้านการทุจริตใน 5 จังหวัดนำร่อง ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ อำนาจเจริญ สระบุรี ตรัง และภูเก็ต โดยมีพื้นที่ปฏิบัติการใน 25 ตำบล ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชน/องค์กรชุมชน 28 องค์กร ส่งผลให้เกิดคณะทำงานภาค

จำนวนแกนนำและคนในชุมชนองค์กรชุมชน
(คน)

ประชาชนรวม 65 คน และภาคประชาชนในพื้นที่เกิดความตื่นตัวและตระหนักในการมีส่วนร่วมสร้างสังคมสุจริตต่อต้านทุจริต โดยเชื่อมั่นในบทบาทและความสามารถของภาคประชาชนที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านทุจริตให้บรรลุผลตามเป้าหมายแผนการปฏิรูปประเทศต่อไป

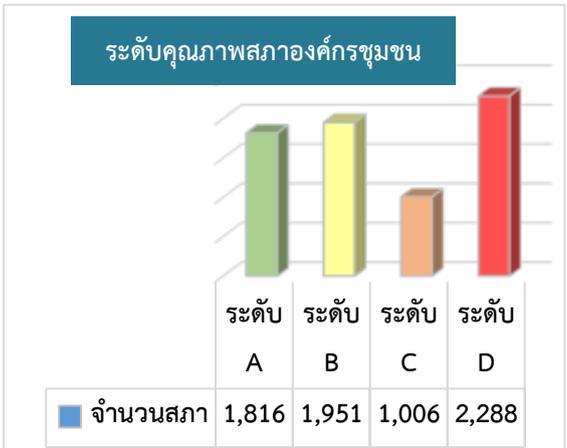
2. องค์กรชุมชนเข้มแข็งมีความสามารถในการบริหารจัดการ

2.1 เกิดการประเมินและพัฒนาคุณภาพขององค์กรชุมชนรวม 13,011 องค์กร โดยองค์กรชุมชนมีคุณภาพระดับ A และ B เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 1,613 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 29.83 ประกอบด้วย

1) สภาองค์กรชุมชน 7,795 ตำบล สมาชิก 254,944 คน และมีกลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชนรวม 156,280 องค์กรใน 77 จังหวัด

โดยในปี 2564 มีการประเมินระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชน 7,061 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 90.58 ของสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศ ซึ่งมีคุณภาพระดับ A และ B รวม 3,767 ตำบล หรือร้อยละ 53.35 เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 1,046 ตำบล หรือร้อยละ 38.44 และเกิดการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลใน 1,852 ตำบล ให้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนท้องถิ่น

ผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศ พบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ รวม 12 ด้าน เช่น บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ 3,016 ตำบล คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2,872 ตำบล เสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขให้ อบท.นำไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 3,215 ตำบล ส่งเสริมให้องค์กรชุมชน สมาชิกสภาองค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไปมีความเข้มแข็ง 2,913 ตำบล เป็นต้น โดยมีรูปธรรมการดำเนินงานในพื้นที่ ดังนี้ **สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลาง จ.นครพนม** อบรมต่อยอดโครงการสืบสานภูมิปัญญาจากไม้ไผ่ต้านภัยโควิด-19 ที่ศูนย์เศรษฐกิจชุมชนบ้านดงยอ ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.นครพนม โดยชุมชนได้รับงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาอาชีพ จำนวนเงิน 45,000 บาท เพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ในช่วงโควิด-19 ที่ประชาชนในพื้นที่ว่างงาน ขาดรายได้ **เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน จ.สุโขทัย** รวมพลคนจิตอาสาธารณะร่วมกันบรรจุถุงยังชีพช่วยเหลือพี่น้องที่ประสบภัยน้ำท่วม จำนวน 1,000 ชุด และมอบถุงยังชีพในพื้นที่อำเภอศรีสำโรง อำเภอศรีมาศ และอำเภอกงไกรลาศ จำนวน 777 ชุดให้กับผู้ประสบภัย **สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา** ร่วมกับ รพ.สต. และ อสม. พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อในพื้นที่ เพื่อป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในพื้นที่ที่มีแนวโน้มการติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น

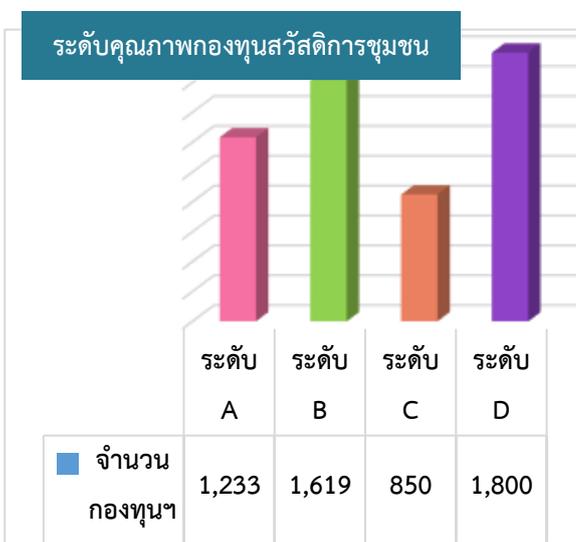

ภาคประชาชน 582 คนร่วมประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติ นำ 9 ประเด็นปัญหาจากทั่วประเทศสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขและสร้างสังคมที่เป็นธรรม

นอกจากนี้ สภาองค์กรชุมชนมีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สภาเกษตรกรแห่งชาติ กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยใช้พื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่ต้นแบบในการควบคุมก่อนปลดล็อกพืชกระท่อม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานการประสานสนับสุนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาวะรองรับสังคมสูงวัย เป็นต้น

2) **สวัสดิการชุมชน** 6,069 กองทุน สมาชิก 6,586,730 คน โดยในปี 2564 มีการประเมินคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งแล้ว เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน 5,502 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 90.66 ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งมีคุณภาพระดับ A และ B รวม 2,852 กองทุน หรือร้อยละ 51.84 เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 504 กองทุน หรือร้อยละ 21.47

เกิดการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน 4,314 กองทุน ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีระเบียบ/ข้อบังคับของกองทุน ทะเบียน/ข้อมูลสมาชิกเป็นปัจจุบัน มีรายงานผลการดำเนินงาน และรายงานสถานะการเงินและบัญชีของกองทุน รวมถึงแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน และสามารถจัดสวัสดิการชุมชนที่มากกว่าสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกและคนในชุมชนทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเข้าถึงระบบสวัสดิการของชุมชน

ผลการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ ในการช่วยเหลือและจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในชุมชน โดยมีบทบาทสำคัญขับเคลื่อนงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID -19 เช่น

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลประสงค์ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี จัดโครงการ “น้ำพริก” สร้างรายได้ลดรายจ่าย ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ฝึกอบรมการทำน้ำพริกสูตรต่าง ๆ ให้กับสมาชิก เพื่อส่งเสริมรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน แก้ปัญหาการว่างงาน และหนี้สินในครัวเรือน มุ่งหวังให้สมาชิกเกิดอาชีพ มีการรวมกลุ่ม และมีรายได้เสริมเกื้อกูลครอบครัว

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเกาะสำโรง อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ร่วมกับอำเภอเมืองกาญจนบุรี และ อบต.เกาะสำโรง เปิดครัวกลาง ปูรงอาหารพร้อมทานเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านตำบลเกาะสำโรงที่ได้รับความเดือดร้อน วันละ 300 กล่อง มอบข้าวสารจำนวน 2,400 กิโลกรัมให้กับ 480 ครอบครัว

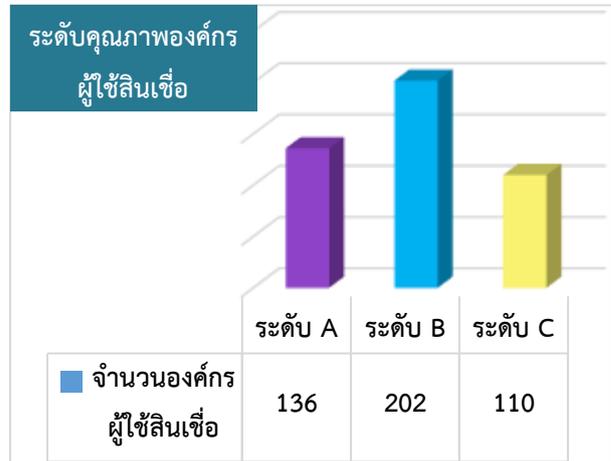

เครือข่ายสวัสดิการ อ.โพธิ์ชัย จ.ร้อยเอ็ด ระดมเงิน และสิ่งของช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 ผู้กักตัวในโรงพยาบาลอำเภอ และศูนย์พักคอยทุกตำบล ประกอบด้วย น้ำดื่ม 137 โหล มาม่าคัพ 156 ถ้วย และมอบให้ รพ.สต. 10 แห่ง จำนวน 50 โหล รวมมูลค่า 25,000 บาท เป็นต้น

3) เกิดการพัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ

จากการสรุปบทเรียนการทำงานด้านการติดตามพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ สามารถจัดระดับความเข้มแข็งและมาตรการในการพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อได้เหมาะสมและสอดคล้องกับคุณภาพขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ 448 องค์กร ซึ่งมีคุณภาพระดับ A และ B รวม 338 องค์กร หรือร้อยละ 75.45 เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 63 องค์กร หรือร้อยละ 22.91 โดยมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ในการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ จำนวน 17 องค์กร ภายใต้ความร่วมมือกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี) และกรมส่งเสริมสหกรณ์

นอกจากนี้ เกิดการสร้างแรงจูงใจให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่มีการบริหารจัดการที่ดี โดยการมอบรางวัลให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ 393 องค์กร วงเงินรวม 7,904,421.21 บาท นำไปสู่การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความมีวินัยด้านการชำระคืนสินเชื่อตามงวดการชำระคืนเป็นปกติเมื่อสถานการณ์ดีขึ้น และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อรายอื่น ๆ เช่น สหกรณ์เคหสถานตากสิน จำกัด ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยจากสถาบันฯ 79,728.70 บาท และนำเงินไปซื้อข้าวสาร ไข่ น้ำมัน แจกจ่ายให้กับสมาชิกในสหกรณ์ 315 ครัวเรือน สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงศิริธรรม จำกัด ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยจากสถาบันฯ 72,921.98 บาท และนำเงินไปซื้อข้าวสาร ไข่ แจกจ่ายให้กับสมาชิกในสหกรณ์ 186 ครัวเรือน สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงเพิ่มทวีทรัพย์จันทบุรี จำกัด ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยจากสถาบันฯ จำนวน 26,381.64 บาท และนำเงินไปซื้อท่อประปาเชื่อมต่อในชุมชน เนื่องจากยังใช้ปะปาชั่วคราวให้แก่สมาชิกในสหกรณ์ เป็นต้น

จากรูปธรรมการดำเนินงานของขบวนองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นบทบาทและพลังของขบวนองค์กรชุมชนในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในหลากหลายมิติตามปัญหาความต้องการและบริบทของพื้นที่ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกันอย่างบูรณาการ อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม จากระดับคุณภาพของสภาองค์กรชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชน และองค์กรผู้ใช้นิติเชื่อ ยังมีองค์กรที่มีคุณภาพในระดับ C และ D ซึ่งเป็นระดับที่ต้องมีการพัฒนาและยกระดับคุณภาพให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและเป็นกลไกในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นทิศทางและแนวทางสำคัญในการดำเนินงานปี 2565 โดยเฉพาะการใช้องค์กรที่มีคุณภาพในการระดับ A เป็นกลไกและเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรระดับ C และ D ในพื้นที่

2.2 เกิดการเชื่อมโยงและพัฒนากรรุ่มธุรกิจชุมชน 475 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 118.75 ของ

เป้าหมาย 400 ตำบล เพื่อให้้องค์กรชุมชนสามารถทำธุรกิจด้วยตนเอง เพื่อคนในชุมชน โดยเป็นการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนในลักษณะแผนการดำเนินงาน (Operation plan) ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 67 เป็นการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนในด้านการตลาด – ร้านค้าชุมชน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใน 319 ตำบล ส่งผลให้กลุ่ม/องค์กรชุมชนสามารถพัฒนาและจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนระดับกลุ่ม นำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการของกลุ่ม และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่องค์กรชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น แผนธุรกิจชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ต.หนองบัวได้อ.เมือง จ.ตาก โดยเกิดการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน มีการฝึกอบรมอาชีพต่อยอดการทำแหนมซี่โครงหมู/แหนมปลา/แหนมหมู รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เปิดช่องทางการตลาดเพื่อทำให้เกิดรายได้และอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน

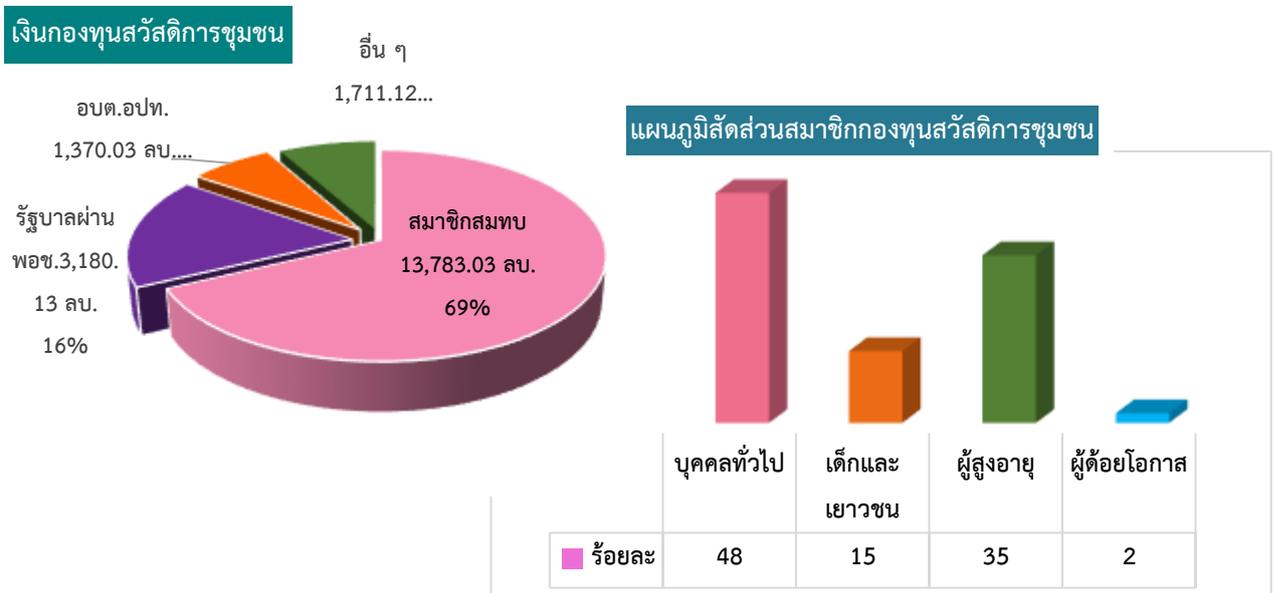
แผนธุรกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านแหลมมะขาม ต.แหลมงอบ อ.แหลมงอบ จ.ตราด ช่วยให้กลุ่มสามารถนำผลผลิตไปพัฒนาต่อยอดสร้างกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์กลุ่มลูกค้า เน้นการแปรรูปหอยปากเปิด เป็นน้ำพริกเผาขาย เกิดการวางแผนการตลาด เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

3. คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น

3.1 กองทุนสวัสดิการชุมชนสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชน จากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง 6,069 กองทุน สมาชิกกองทุน 6,586,730 ราย มีเงินกองทุนสะสมรวม 20,046.79 ล้านบาท ซึ่งเงินกองทุนส่วนใหญ่ ร้อยละ 69 หรือ 13,783.03 ล้านบาท เป็นเงินจากการสมทบของสมาชิก

กองทุนสวัสดิการของชุมชน จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการดูแลคนในชุมชน อันเป็นลดความเหลื่อมล้ำ และลดช่องว่างทางสังคม โดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ตามหลักการ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน และการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในท้องถิ่น รวมถึงมีความมั่นคงทางการเงินจากการออมเงินของสมาชิก

ในปี 2564 เกิดการพัฒนาและสมทบงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชนรวม 1,062 กองทุน ครอบคลุมสมาชิก 802,946 คน และงบประมาณสมทบรวม 277.44 ล้านบาท ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานแก่สมาชิกครอบคลุมทุกช่วงชีวิต คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ โดยมีการจัดสวัสดิการชุมชนมากกว่า 15 ประเภท อาทิ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด อุปกรณ์การเรียนของนักเรียน ง่ายกรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจัดงานศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ซ่อมแซมบ้าน /ที่ดินทำกิน ตลอดจนช่วยเหลือป้องกันในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งการผลิตและแจกจ่ายหน้ากากผ้า เจลฆ่าเชื้อ ข้าวสารอาหารแห้ง ณ เดือนกันยายน 2564 มีผู้ได้รับสวัสดิการตรงสะสมรวม 2,418,356 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 2,534.91 ล้านบาท เช่น

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลเมืองทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช มอบทุนการศึกษาและทุนช่วยเหลือ ผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง หรือผู้ด้อยโอกาส รวม 27 ทุน จำนวน 32,000 บาท

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสามง่าม จ.พิจิตร จัดกิจกรรมโครงการกองทุนร่วมใจต้านภัยโควิด โดยมอบทุนการศึกษา เครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบปัญหาทางสังคม มอบบ้านอายุชรารายปี มอบอาหารยังชีพให้สมาชิกทุกคน และมอบรางวัลเงินสด 100 บาท หรือสลากกินแบ่งรัฐบาล 1 ใบให้กับสมาชิกที่ฉีดวัคซีนป้องกันโควิดครบ 2 เข็ม เป็นต้น

3.2 ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทที่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 29,172 ครัวเรือน

1) **บ้านมั่นคง** : เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนระหว่างขบวนองค์กรชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในลักษณะกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสู่การสร้าง ความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีระบบสาธารณูปโภค สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น 8,485 ครัวเรือน 87 ชุมชน ใน 28 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 136.85 ของเป้าหมาย โดยดำเนินการบ้านมั่นคงในพื้นที่เมือง 1,759 ครัวเรือน และพื้นที่ชนบท 6,726 ครัวเรือน วงเงินงบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย 486.27 ล้านบาท ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด/ชุมชนบุกรุก สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของเมืองและชุมชน รวมทั้งสมาชิกชุมชนเกิดระบบการออมทรัพย์ของสมาชิกในชุมชนที่ดำเนินควบคู่กับการบริหารจัดการโครงการ เช่น โครงการบ้านมั่นคง หินเหล็กไฟ ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ เป็นการแก้ไขปัญหาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากรถไฟทางคู่ นครปฐม-หัวหิน จำนวน 19 ชุมชน โดยเกิดการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์บ้านมั่นคงหินเหล็กไฟ จำกัด มีสมาชิกสหกรณ์ 70 ครัวเรือน และในปี พ.ศ.2564 ดำเนินการก่อสร้างที่อยู่อาศัย จำนวน 50 ครัวเรือน

2) **การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง** : เป็นการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรुक้าแนวลำคลองและทางระบายน้ำ

ผลจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าวและบางซื่อ ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการรुक้าของชุมชนริมคลองและพัฒนาที่อยู่อาศัย ผู้มีรายได้น้อยสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งแวดล้อมที่ดีสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสามารถในการใช้จ่ายของคนในชุมชน โดยสามารถดำเนินการในพื้นที่ 35 ชุมชน 3,536 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.02 ของครัวเรือนเป้าหมาย จำแนกเป็น ก่อสร้างบ้านแล้วเสร็จ 3,065 ครัวเรือน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 194 ครัวเรือน และพื้นที่พร้อมก่อสร้างบ้าน 277 ครัวเรือน

การพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่คลองเปรมประชากร เป้าหมายดำเนินการ 38 ชุมชน 6 หมู่บ้าน 6,386 ครัวเรือน โดยมีเป้าหมายในปี 2564 จำนวน 995 ครัวเรือน ซึ่งมีความคืบหน้าการดำเนินงาน ณ เดือนกันยายน

2564 ดำเนินการใน 5 ชุมชน 763 ครัวเรือน จำแนกเป็น ก่อสร้างบ้านแล้วเสร็จ 169 ครัวเรือน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 472 ครัวเรือน และพื้นที่พร้อมก่อสร้างบ้าน 95 ครัวเรือน

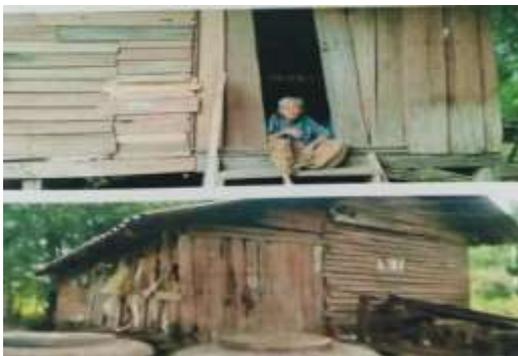

ชุมชนประชาร่วมใจ 2 เขตจตุจักร

3) **บ้านพอเพียงชนบท** : เกิดการปรับปรุง ซ่อมแซมและก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาสในปี 2564 จำนวน 15,876 ครัวเรือน ใน 1,592 ตำบล 77 จังหวัด และมีผลการดำเนินงานสะสมนับตั้งแต่ปี 2560 – 2564 รวม 78,671 ครัวเรือน ใน 3,701 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 47.30 ของพื้นที่ ทั่วประเทศ ส่งผลให้ ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนได้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น ภายใต้แนวคิด “สร้างบ้าน สร้างสุข สร้างความมั่นคง” และก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนา ในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างบูรณาการร่วมกัน

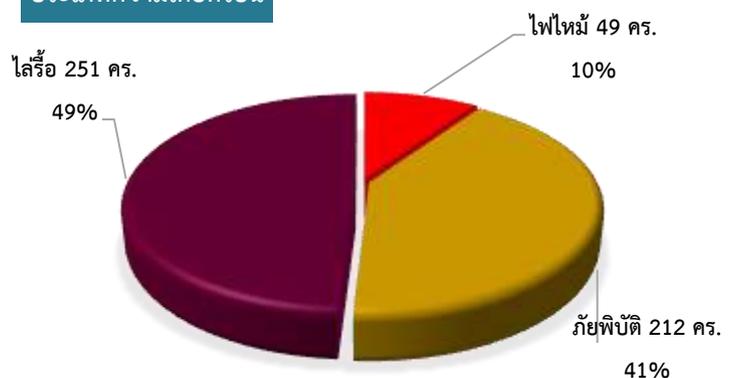
ก่อนซ่อม

หลังซ่อม

3) **การพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีภัยพิบัติ ไฟไหม้ ไล้รื้อ** : ชุมชนที่ประสบภัยไฟไหม้ ไล้รื้อและน้ำท่วม 512 ครัวเรือนใน 27 จังหวัด มีที่อยู่อาศัยชั่วคราว โดยเป็นชุมชนที่ถูกไล้รื้อ 251 ครัวเรือน หรือร้อยละ 49 และชุมชนที่ประสบภัยพิบัติ 212 ครัวเรือน หรือร้อยละ 41 ส่งผลให้กลุ่มคนด้อยโอกาสและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนได้รับการดูแล มีที่อยู่อาศัยรองรับเฉพาะหน้าและได้รับโอกาสในการพัฒนา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงต่อไป

ประเภทความเดือดร้อน

จากการศึกษามูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ จำนวน 10 ชุมชนใน 7 จังหวัด พบว่า การพัฒนาที่อยู่อาศัยก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ดังนี้

1) ชุมชนมีความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกันของชุมชนผ่านการรวมกลุ่มอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในรูปแบบของการซื้อที่ดินเพื่อสร้างชุมชนใหม่ การอยู่อาศัยในที่ดินรัฐและภาคเอกชน การขอเช่าที่ดินรัฐระยะสั้น/ยาว

2) สมาชิกเกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างทุนหมุนเวียนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย สหกรณ์เคหสถาน กองทุนชุมชน/กองทุนเมืองกองทุนสวัสดิการชุมชน/ กองทุนวันละบาท และกองทุนรักษาดินรักษาบ้าน เพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนในทุกชุมชนสำหรับการพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัย รวมทั้งการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วนของสมาชิกในชุมชน

3) สมาชิกในชุมชนเกิดทักษะ และศักยภาพในงานพัฒนาเพิ่มขึ้น เช่น ด้านการบริหารงานก่อสร้าง ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมมีการเรียนรู้และลงมือทำด้วยตนเอง หรือสมาชิกเจ้าของบ้านที่จะอยู่อาศัยเป็นผู้ตรวจรับบ้านเอง จึงทำให้มีความเชี่ยวชาญด้านงานก่อสร้างเพิ่มมากขึ้น ด้านการบริหารจัดการงานบัญชี/การเงิน โดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการงบประมาณที่ภาครัฐสนับสนุน สถาบันฯ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดระบบเอกสารการเงิน การใช้จ่ายให้ถูกต้องตามระเบียบ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น การติดต่อประสานงานราชการ การบริหารจัดการที่ดี การเกษตรในชุมชน การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4) เกิดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานและภาคีต่างๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยสถาบันฯ เป็นกลไกกลางที่เชื่อมโยงให้เกิดการบูรณาการการทำงานของทุกหน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น หน่วยงานการไฟฟ้า ประปา สนับสนุนการติดตั้งระบบโครงสร้างพื้นฐาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สนับสนุนเรื่องหลักประกันทางสุขภาพ การตรวจเยี่ยมโดยเครือข่าย อสม. ในพื้นที่ชุมชน เป็นต้น

5) เกิดมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ โดยเปรียบเทียบจากการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันฯ และเงินสมทบจากชุมชน งบประมาณรวม 427,201,176 บาท กับมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยในรูปแบบสิ่งปลูกสร้างและที่ดินของชุมชน มูลค่ารวม 1,606,233,750 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่า มูลค่าที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 1,179,032,574 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.40 เป็นการใช่ “เงินเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและพัฒนาศักยภาพคน”

ดังนั้น ผลจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย ทำให้ผู้มีรายได้น้อยได้เข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัยอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและสร้างชุมชนที่น่าอยู่

3.3 การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID – 19 ในปี 2564 ซึ่งมีการแพร่ระบาดสู่ชุมชนในวงกว้างและมีความรุนแรงมากกว่า ปี 2563 ที่ผ่านมา โดยส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทั่วประเทศ และการดำเนินงานของสถาบันฯ ในพื้นที่ จึงมีการกำหนดมาตรการสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบ ดังนี้

1) พักชำระหนี้องค์กรผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงให้กับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ระยะเวลา 6 เดือน (เม.ย. - ก.ย. 64) จำนวน 225 องค์กร ผู้รับผลประโยชน์ 15,329 ครัวเรือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคง ได้รับการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายการชำระหนี้ในช่วงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และลดโอกาสการเกิดผิดนัดชำระหนี้ (NPL) กับสถาบันฯ

2) ช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยปรับงบประมาณเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบรวม 79.23 ล้านบาท ซึ่งอนุมัติงบประมาณสนับสนุนให้กับเครือข่ายองค์กรชุมชนรวม 78.41 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.97 ของวงเงินประมาณรวม ส่งผลให้เครือข่ายองค์กรชุมชน 311 เครือข่าย สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับชุมชนผู้มีรายได้น้อยใน 2,407 ชุมชน ครอบคลุมผู้รับประโยชน์ 270,344 ครัวเรือน

2.1) ช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้า ได้แก่ การจัดทำครัวกลาง และแจกจ่ายข้าวสาร-อาหารแห้งให้กับผู้เดือดร้อนไม่น้อยกว่า 5,400 ครัวเรือน จัดตั้งร้านค้าชุมชนช่วยเหลือผู้เดือดร้อนใน 24 ชุมชน จัดหาอุปกรณ์ป้องกันการกระจายการติดเชื้อ เช่น ผลิตและแจกจ่ายหน้ากาก เจลล้างมือ น้ำยาฆ่าเชื้อ เพื่อป้องกันและลดการติดเชื้อภายในชุมชน 10,238 ครัวเรือน พร้อมทั้งจัดซื้อเครื่องวัดอุณหภูมิ และตรวจคัดกรองคนเข้า-ออกภายในชุมชนร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่

2.2) ป้องกันและจัดการผู้ป่วยติดเชื้อ โดยจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับพื้นที่ ทำบ้านเป็นที่กักตัว (Home Isolation – HI) จัดตั้งศูนย์พักคอยชุมชน (Community Isolation – CI) 12 แห่ง รองรับผู้ป่วย 155 เตียง ซึ่งภายในศูนย์จะมีเตียงสำหรับรองรับผู้ป่วยติดเชื้อ เครื่องวัดค่าออกซิเจน และทีมอาสาสมัครชุมชนคอยดูแล พร้อมส่งอาหารและน้ำทุกมื้อ เช่น ชุมชนพัฒนาห้วยจรดิกตึกแดง เขตบางซื่อ ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เป็น CI รองรับ 3 ชุมชน รวม 44 เตียง ชุมชนเหล่านาดี 12 อ.เมือง จ.ขอนแก่น ใช้ตู้คอนเทนเนอร์ 4 ตู้ ปรับปรุงเป็น ศูนย์แยกกักและพักฟื้น รองรับผู้กลับคืนถิ่นได้ 15 เตียง

นอกจากนี้ สถาบันฯ เครือข่ายชุมชน ร่วมมือกับชมรมแพทย์ชนบท สปสช. กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย จัดตั้งจุดตรวจคัดกรองโควิดในพื้นที่ใกล้ชุมชน 44 จุด โดยผู้เข้ารับการคัดกรองประมาณ 200 ชุมชน 34,367 คน พบผู้ติดเชื้อ 3,627 คน คิดเป็นร้อยละ 10.55 และมีการส่งต่อเข้ารับการรักษา ใน การดูแลรักษา ฯลฯ

2.3) จัดทำข้อมูลชุมชนแออัด ชุมชนที่ไม่ได้รับการรับรองในกรุงเทพมหานคร โดยเครือข่ายชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1,337 ชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้าถึงและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

2.4) เชื่อมโยงการช่วยเหลือกันระหว่างชุมชนชนบทและชุมชนเมือง โดยเครือข่ายสวัสดิการชุมชน บ้านมั่นคง สภาองค์กรชุมชนฯ และเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้ง 5 ภาค ร่วมกันจัดส่ง ข้าวสาร ผัก สมุนไพร ผลไม้ น้ำดื่ม และอุปกรณ์ต่าง ๆ ประมาณ 30 ตัน และภาคเอกชน อาทิ

บริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด มอบแอลกอฮอล์เพื่อใช้ทำเจลล้างมือฆ่าเชื้อโรค บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) มอบน้ำดื่มและแตงโมที่รับซื้อช่วยเหลือเกษตรกร 4,000 กิโลกรัม สมาคมนักศึกษาเก่าพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) และมูลนิธิริรักษ์ไทย มอบกล่องบุญรอดที่บรรจุยา เวชภัณฑ์ และถุงยังชีพให้กับผู้ป่วย โดยสถาบันฯ เป็นหน่วยงานกลางในการกระจายสิ่งของลงสู่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

2.5 เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนและสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ วงเงินรวม 2.31 ล้านบาท ใน 325 ตำบล ได้แก่ การส่งมอบหน้ากากอนามัย/เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ/ข้าวสารอาหารแห้ง/ตั้งครัวกลาง/น้ำดื่ม/อุปกรณ์ทางการแพทย์ 215 ตำบล การเฝ้าระวัง ตั้งจุดคัดกรอง/ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น รพสต. สสส. ผู้นำในชุมชนลงพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการป้องกันตนเองใน 32 ตำบล ดูแล ร่วมสร้างโรงพยาบาลสนาม/จัดหาสถานที่กักตัวสำหรับกลุ่มเสี่ยง 56 ตำบล รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ปรับระเบียบ/มอบเงินซื้อเวชภัณฑ์/ซ่อมแซมบ้าน 22 ตำบล

จากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นผ่านโครงการและประเด็นงานต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มทางสังคม และชุมชนมากกว่าแค่ประเด็นเรื่องที่อยู่อาศัย หากสะท้อนผ่านกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) อันเปี่ยมมิตรร่วมกันของประชาสังคมโลกเพื่อแสวงหาต่อการพัฒนาที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง การพัฒนาที่อยู่อาศัย นับเป็นตัวอย่างรูปธรรมในการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหลายประการ อันได้แก่ การแก้ไขปัญหาความยากจนและที่อยู่อาศัย (เป้าหมายที่ 1) การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน (น้ำ ไฟฟ้า) อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต (Well – Being) ที่ดียิ่งขึ้น (เป้าหมายที่ 3 และ 6) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม (เป้าหมายที่ 10) การเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (เป้าหมายที่ 17) สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่พัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วมโครงการในการพัฒนาและสร้างศักยภาพทั้งของตนเองและชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา บริหารจัดการ และยกระดับที่อยู่อาศัยของตน รวมทั้งหนุนเสริมต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวมคิด รวมแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนประเด็นที่อยู่อาศัย อันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนแนวทางหนึ่ง (เป้าหมายที่ 11)

4. เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงความสัมพันธ์ โครงสร้างและนโยบาย

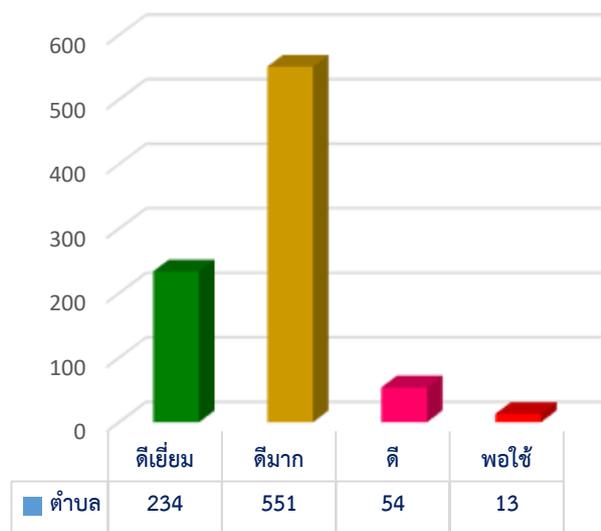
จากการดำเนินงานร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชน ภาคีพัฒนา และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นที่และการผลักดันเชิงนโยบายเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยในปี 2564 มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 เกิดพื้นที่รูปธรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง 1,000 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 125.00 ของเป้าหมาย โดยมีการวิเคราะห์ศักยภาพตำบล เพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชนร่วมกันในชุมชนระยะ 4 – 5 ปี ที่ครอบคลุมมิติต่างๆ ทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือ/บรรเทาความเดือดร้อนในชุมชน จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และสามารถเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ สู่การบรรจุเป็นแผนของหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล สำนักงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น รวมถึงชุมชนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงาน เช่น งบประมาณ

การพัฒนาอาชีพ สถานที่ บุคลากร การพัฒนาคน การถอดบทเรียนชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานพัฒนา รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการบรรเทาปัญหาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาและจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ ในช่วงระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561 – 2564) เกิดการขยายผลและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นรูปธรรม การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นรวม 2,728 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 34.86 ของพื้นที่ปฏิบัติการทั่วประเทศ

4.2 เกิดพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง 785 ตำบล โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีพื้นที่ปฏิบัติการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง จำนวน 852 ตำบล ครอบคลุม 77 จังหวัดทั่วประเทศ จากการประเมินตนเองร่วมกันของสมาชิกในตำบลภายใต้กรอบการประเมิน 4 มิติ มีตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งที่ผ่านการประเมิน ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 785 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 196.25 ของเป้าหมาย จากกรอบตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง ก่อให้เกิดเครื่องมือของชุมชนในการวิเคราะห์คุณภาพและระดับความเข้มแข็งของตำบลในการจัดการตนเองสู่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะมิติที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องมีการหนุนเสริมและพัฒนาเพิ่มขึ้น และเป็นเครื่องมือในการติดตามความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในระดับพื้นที่โดยชุมชนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพความเข้มแข็งของชุมชน

4.3 เกิดการประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนา

1) การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคร่วมกับ 5

หน่วยงาน มีการลงนามบันทึกความร่วมมือ “บูรณาการวางแผนและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ ด้านระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา ในพื้นที่โครงการบ้านมั่นคง” ระหว่างกระทรวงมหาดไทย คือ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค กับกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ซึ่งมีการจัดทำข้อมูลพื้นที่เป้าหมายโครงการบ้านมั่นคงขอรับการสนับสนุนระบบไฟฟ้า ประปา เสนอบรรจุในแผนการสนับสนุนปี 2564 – 2565 ของการไฟฟ้า และการประปา โดยครอบคลุมพื้นที่ 45 จังหวัด จำนวน 99 โครงการ 11,814 ครัวเรือน เพื่อดำเนินการสนับสนุนตามแนวทาง/ระเบียบ/เกณฑ์ และงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน

ปี 2564 มีการติดตั้งระบบไฟฟ้าและน้ำประปาในโครงการบ้านมั่นคง จำนวน 23 โครงการ 2,473 คร้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.93 ของพื้นที่เป้าหมาย เป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของชุมชน และส่งผลให้ชุมชนผู้มีรายได้น้อยมีระบบสาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การอนุรักษ์ ฟื้นฟูป่า และพัฒนาคุณภาพชีวิต

ชุมชนในเขตป่า โดยความร่วมมือกับ 6 หน่วยงาน ได้แก่ กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลฯ สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยมี นายวิชณุ เกรื่องาม รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีลงนาม บันทึกความร่วมมือ (MOU) สนับสนุนการกระจายอำนาจด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสถาบันฯ ดำเนินการสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย และคุณภาพชีวิตให้กับผู้มีรายได้น้อย ในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน รวม 13 โครงการ 3,738 คร้วเรือนใน 17 ตำบล 11 จังหวัด งบประมาณรวม 111,439,990 บาท

รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เพื่อคนในอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เป็นความร่วมมือกับ 9 หน่วยงานในจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระแก้ว นายอำเภอวังน้ำเย็น สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 9 สำนักงานชลประทานที่ 9 สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ องค์การบริหารส่วนตำบลตาหลังใน องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมหาเจริญ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย และคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเขตอำเภอวังน้ำเย็น และพัฒนาต้นแบบด้านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ในตำบลตาหลังใน และตำบลทุ่งมหาเจริญ

2) การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ เป็น

ความร่วมมือว่าด้วย ‘การส่งเสริมการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน’ ระหว่างเครือข่ายสวัสดิการชุมชนระดับชาติ กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิทยาลัยโลกคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยภาคีทั้ง 4 หน่วยงานได้ตกลงความร่วมมือในด้านการสนับสนุนทางวิชาการ และความร่วมมืออื่น ๆ เพื่อพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีระบบบริหารจัดการกองทุนที่ดี สร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนท้องถิ่น

3) การแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นความร่วมมือกับ 20 หน่วยงานผ่านโครงการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการ และโครงการ บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบ เบ็ดเสร็จและแม่นยำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางราย ครัวเรือนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อมุ่งเน้นการบูรณาการของ หน่วยงานในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและปัญหาความยากจน แก่ผู้เดือดร้อนในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

4) การส่งเสริมธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต เป็นการขับเคลื่อน แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการ ต่อต้านการทุจริต ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) โดยเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชนใน 5 จังหวัดนำร่อง ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ อำนาจเจริญ สระบุรี ตรัง และภูเก็ต ส่งผลให้เกิดคณะทำงานภาค ประชาชนรวม 65 คน และพื้นที่ปฏิบัติการใน 25 ตำบล สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายภาค ประชาชน/องค์กรชุมชน 28 องค์กร โดยมีคู่มือภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้าน การทุจริต และช่องทางการร้องเรียนของภาคประชาชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนและ ขบวนการองค์กรชุมชนในพื้นที่ ซึ่งมีรูปธรรมการขับเคลื่อนระดับตำบล เช่น **ตำบลนาป่าแซง จังหวัดอำนาจเจริญ** สร้างกลุ่มไลน์ร่วมกับกลุ่มเด็กและเยาวชน อสม. และเครือข่ายองค์กรชุมชนในการแลกเปลี่ยนปัญหาและการแก้ไขการ ทุจริตในพื้นที่ **ตำบลศาลารีไทย และตำบลท่าคล้อ จังหวัดสระบุรี** จัดทำคู่มือเรื่องร้องเรียนในระดับหมู่บ้าน **ตำบล ถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช** ตรวจสอบความถูกต้อง คัดค้าน และความโปร่งใสในการดำเนินโครงการโคก หนองนาโมเดล **ตำบลทุ่งพง จังหวัดอุทัยธานี และตำบลท่าพุทรา จังหวัดกำแพงเพชร** วิเคราะห์ปัญหาการทุจริต การรับค่าชดเชยของเกษตรกรตามมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ

โดยหน่วยงานมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตในภาครัฐ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และหอการค้า จังหวัด

5) การส่งเสริมตลาดองค์กรชุมชนออนไลน์ เกิดความร่วมมือกับภาคธุรกิจ-เอกชนและ สถาบันการศึกษาส่งเสริมช่องทางการตลาดสำหรับสินค้าชุมชน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้ชุมชนในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ภาคเหนือ ร่วมมือกับ AIS และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พัฒนาและจัดทำหลักสูตรอบรมเพาะวิสาหกิจ ชุมชนดิจิทัลเชียงราย โดยอบรมออนไลน์การส่งเสริมแนวทางการต่อยอดเรื่องการขายและตลาดชุมชนออนไลน์ และ จัดทำช่องทางการซื้อขายออนไลน์รองรับสำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน **ภาคกลางและตะวันตก ร่วมมือกับคณะบัญชี และการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม** ในการจัดเวทีอบรมเชิงปฏิบัติการ “การสร้างนักการตลาดออนไลน์ อย่าง

มืออาชีพ” ให้กับขบวนการองค์กรชุมชนภาคกลางและตะวันตกส่งเสริมให้เกิดการจัดทำช่องทางการซื้อขายออนไลน์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมมือกับพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น และไปรษณีย์เขต 4 จังหวัดขอนแก่นส่งเสริมช่องทางการตลาดออนไลน์ให้กับองค์กรชุมชน จัดอบรมส่งเสริมช่องทางการตลาดออนไลน์ สินค้าชุมชนสู่ตลาด “shopee และ thailandpostmart” มีการถ่ายทอดความรู้เทคนิคการขาย การกระจายสินค้า ให้กับชาวชุมชนบ้านมั่นคงและผู้มีรายได้น้อย

6) การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ 5 ภาค 16 มหาวิทยาลัย ส่งผลให้องค์กรชุมชนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การบริหารจัดการที่ดี การจัดการความรู้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการ เช่น **มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา** บูรณาการความร่วมมือในพื้นที่ตำบลกาหลง บางไทรดี นาโคก ซึ่งมีการประสานสภาองค์กรชุมชน และสวัสดิการตำบลเป็นแกนหลักในการทำงาน เกิดการวิเคราะห์ศักยภาพตำบลและกำหนดแผนพัฒนา ร่วมกัน อีกทั้งยังมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และรวบรวมผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจัดทำทำเนียบของดีในชุมชน และการอบรมมัคคุเทศก์น้อย **มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี** ขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนตำบลแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาระดับพื้นที่ แผนระดับอำเภอ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด เป็นต้น

ผลการประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เป็นการดำเนินงานใน 4 องค์ประกอบ 10 ตัวชี้วัด **สรุปผลประเมินภาพรวมองค์กรอยู่ในระดับดีมาก ค่าคะแนน 95.14**

ในส่วนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) อยู่ระดับ A ค่าคะแนน 94.96

การประเมินผลการปฏิบัติงาน		การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA)
สรุปผลการประเมินระดับองค์กร	คะแนนรวม	
ระดับ ดีมาก	95.14	94.96 (ระดับ A)

ปัญหา/อุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงาน

จากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นและการปรับเปลี่ยนของกระแสโลกและสังคมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานของสถาบันฯ และขบวนการองค์กรชุมชนในพื้นที่ ทั้งที่เป็นผลอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในและภายนอก โดยมีปัญหา/อุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินงาน ดังนี้

1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ในพื้นที่ โดยเฉพาะการแพร่ระบาด ระลอก 3 ที่กระจายสู่ชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและกว้างขวางกว่าปีที่ผ่านมา ส่งผลให้การดำเนินงานในพื้นที่ต้องชะลอหรือล่าช้า และข้อจำกัดเกี่ยวกับมาตรการงดการจัดกิจกรรมการประชุมต่างๆ และหลายพื้นที่มีผู้ติดเชื้อ ทำให้พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งในช่วงผ่าน มาสถาบันฯ ได้มีการปรับเปลี่ยนและออกแบบการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึง การดำเนินงานในมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

2. การพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนริมคลองลาดพร้าวคลองเปรมประชากร

2.1 การรื้อย้ายบ้านเดิมและก่อสร้างบ้านใหม่ภายในปี 2564 มีความล่าช้า ด้วยผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งภาครัฐมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด รวมถึงผลกระทบต่อ การก่อสร้าง มีการสั่งปิดสถานที่ก่อสร้าง เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดในกลุ่มแรงงานก่อสร้างเขต พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการก่อสร้างหยุดดำเนินการในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2564 อีกทั้งยังกระทบไม่สามารถนัดหมายการประชุมและรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนได้ ส่งผลต่อการออมทรัพย์ของชุมชน ซึ่งเป็นผู้มียรายได้น้อยไม่เป็นไปตามแผนงาน

2.2 การดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ไม่ยอมรื้อบ้านใช้ระยะเวลาานาน ไม่สามารถใช้ผลทางคดีเป็นตัวอย่างเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้ต่อต้านไม่เข้าร่วมโครงการได้ ซึ่งคลองเปรมประชากร มีการดำเนินคดีทางอาญาโดยกรมธนารักษ์ ดำเนินการที่ ต.หลักหก จ.ปทุมธานี 3 ราย และดำเนินการโดย สหกรณ์ในเขตจตุจักร 3 ราย

โดยในปี 2565 ยังมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนริมคลองลาดพร้าวและคลองเปรม ประชากรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งคลี่คลายปัญหา-ข้อติดขัดต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องอาศัยกลไกทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ในการวางแผนและดำเนินงานร่วมกัน จึงจะสามารถดำเนินการ ได้ตามเป้าหมาย

3. ศักยภาพของขบวนองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชนในการเป็นกลไกกลางแก้ไขปัญหาและ เชื่อมประสานการพัฒนาแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ไม่เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือ ส่งผลกระทบต่อในพื้นที่ รวมถึงการรับรู้ระบบและข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนและเกี่ยวข้องกับชุมชน โดยจากการสอบถามคุณภาพของสภาองค์กรชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชน และองค์กรผู้สินเชื่อ ยังมีองค์กรที่มีคุณภาพระดับ C และ D หรือระดับน้อย/พอใช้/ต้องปรับปรุงจำนวนมาก ซึ่งต้องดำเนินการพัฒนาและ ยกระดับคุณภาพในปี 2565 ต่อไป

โดยเฉพาะ*ตัวชี้วัดกองทุนสวัสดิการชุมชน* ซึ่งไม่สามารถดำเนินการพัฒนากองทุนใหม่ได้ตาม เป้าหมายขั้นมาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากเป็นกองทุนที่มีคุณภาพระดับ C และ D จึงต้องมีการลงพื้นที่จัด กระบวนการเพื่อพัฒนาและฟื้นฟูกองทุนให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย แต่เนื่องจากสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในช่วงเดือน เม.ย. -ก.ย. 2564 ส่งผลต่อการลงพื้นที่ เพื่อจัดประชุมและจัดกระบวนการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน

1

วิสัยทัศน์และพันธกิจ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นองค์การมหาชน จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 โดยการรวมสองหน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท และสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2543 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีวิสัยทัศน์และพันธกิจ ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์ระยะ 20 ปี และ 3 ปี

จากการระดมความเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างมีความเห็นไปในทิศทางร่วมกันว่า ควรจะต้องมีการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ โดยมีพื้นฐานจากคนในชุมชนท้องถิ่นที่แสดงบทบาทเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ใส่ใจสังคม มีการรวมตัวกันตามพื้นที่ในประเด็นต่างๆ เป็นองค์กรชุมชนที่มีภาวะผู้นำที่สอดประสานส่งต่อกันในทุกระดับ **องค์กรชุมชนจะเป็นฐานของชุมชนท้องถิ่นและเป็นองค์การสำคัญที่จะเอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี** การมีขบวนองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นเอกภาพและมีธรรมาภิบาล เป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ดังนั้น จึงต้องมีกลไก เครือข่ายและการบริหารจัดการขบวนองค์กรชุมชนที่ดี พร้อมทั้งเชื่อมประสานและผนึกพลังกับภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน วิชาการ ประชาสังคม และสื่อมวลชน ฯลฯ ในการหนุนเสริมความเข้มแข็งของขบวนองค์กรชุมชน และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและนโยบาย เพื่อบรรลุเป้าหมายสู่ชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ในอนาคต

วิสัยทัศน์

ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ชุมชนท้องถิ่น

มีความเข้มแข็งเต็มพื้นที่ประเทศไทย

ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565)

ชุมชนท้องถิ่น

มีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง

การขับเคลื่อนให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่ต้องการให้บรรลุในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกรอบเป้าหมายการพัฒนา อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.2 พันธกิจ

1

สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและ **การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่**ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

2

สนับสนุนและให้การ**ช่วยเหลือทางการเงิน**แก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

3

สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา**องคกรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน** ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

4

ส่งเสริมและสนับสนุนและ**สร้างความร่วมมือ**ขององคกรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

2

แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565)

แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) มีการประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานและการพัฒนาของขบวนการของขบวนการชุมชน การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และกรอบเป้าหมายการพัฒนาในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเด็นงานพัฒนาต่าง ๆ ของขบวนการชุมชน โดยมีการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) ร่วมกับขบวนการชุมชนและภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการสถาบันฯ เห็นชอบเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2563 อันเป็นทิศทางสำคัญในการถ่ายทอดสู่แผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบันฯ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง” ในประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง

แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี พ.ศ. 2563 – 2565 ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

วิสัยทัศน์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)
“ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเต็มพื้นที่ประเทศไทย”

วิสัยทัศน์ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565)
“ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง”

ประเด็น การพัฒนา	<p>① การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง</p>	<p>② การจัดระบบความสัมพันธ์ของ ชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องสู่ความ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย</p>	<p>③ การพัฒนาศักยภาพคน ในขบวนองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน</p>	<p>④ การพัฒนาระบบบริหารจัดการ องค์กร</p>
เป้าหมาย	<p>ขบวนชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเอง บนพื้นฐานทุนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสมดุล</p> <p>ชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทมีความ มั่นคงในที่อยู่อาศัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้</p>	<p>ภาคีความร่วมมือสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเอง</p>	<p>ผู้นำชุมชนมีศักยภาพและสัมพันธ์ภาพที่ดี เป็นพลเมืองตื่นรู้ใส่ใจ สังคมสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นประเทศไทยยุค ใหม่ตามแนวทางชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง</p> <p>องค์กรชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล</p>	<p>ระบบบริหารจัดการขององค์กรมีความพร้อมสามารถ รองรับและสนับสนุนงานขององค์กรและชุมชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ</p> <p>บุคลากรมีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานอย่างมี ความสุขและมีประสิทธิภาพ</p>
ตัวชี้วัดและ ค่าเป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> • ตำบลจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพา ตนเอง 6,000 ตำบล • ตำบลสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม ร้อยละ 40 • ครีวเรือนผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทมีความ มั่นคงในการอยู่อาศัย 211,482 ครีวเรือน 	<p>ความร่วมมือกับภาคีพัฒนาในการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น 90 หน่วยงาน/องค์กร</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้นำที่เข้าสู่กระบวนการพัฒนาและได้รับการพัฒนาศักยภาพ 30,000 คน • สภาองค์กรชุมชนสามารถดำเนินงานตามภารกิจ 6,680 ตำบล และมี คุณภาพในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ร้อยละ 30 • ตำบลมีการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกในชุมชน 6,700 ตำบล • กองทุนสวัสดิการชุมชนมีคุณภาพในการจัดสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 35 	<ul style="list-style-type: none"> • ระดับความสำเร็จในการกำกับดูแลและพัฒนาองค์กร ร้อยละ 80 • ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ร้อยละ 80 • องค์กรผู้ใช้นินเชื่อได้รับการพัฒนาคุณภาพร้อยละ 70 • บุคลากรใน พอช. ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ร้อยละ 95
แนวทางการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> • สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาพื้นที่ในทุก ระดับ • ยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการสู่พื้นที่รูปธรรมการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น • พัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยใน เมืองและชนบท • พัฒนาตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งและประเมินความเข้มแข็ง 	<ul style="list-style-type: none"> • พัฒนากลไกความร่วมมือ • สร้างพื้นที่รูปธรรมความร่วมมือ 	<ul style="list-style-type: none"> • พัฒนาคอนในชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลง • สร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน • ยกระดับคุณภาพขององค์กรชุมชนและขบวนองค์กรชุมชน (สภา องค์กรชุมชน และสวัสดิการชุมชน) 	<ul style="list-style-type: none"> • ยกระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศสู่องค์ความรู้เพื่อการ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการสื่อสารเพื่อสร้างการ เปลี่ยนแปลง • บริหารจัดการองค์กรสู่ธรรมาภิบาล • บริหารการเงินและสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ

การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท เป้าหมายการพัฒนาและนโยบายรัฐบาลสู่แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

<p>ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580</p> 	<p>ด้านที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม</p> <p>เป้าหมาย : (1) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (2) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา พึ่งตนเองฯ</p> 			
<p>แผนแม่บท ประเด็น-แผนย่อย เป้าหมาย</p> 	<p>15 พลังทาง สังคม</p>	<p>เสริมสร้างทุนทางสังคม</p> <p>เป้าหมาย : ภาควิพัฒนามีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น</p>	<p>17 ความเสมอภาค และหลักประกันทาง</p>	<p>มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม</p> <p>เป้าหมาย : ระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย</p>
<p>แผนปฏิรูปประเทศ</p>	<p>ด้านเศรษฐกิจ : การสร้างความมั่นคงด้านที่ดินให้กับประชาชน</p> <p>เป้าหมาย: ขยายโครงการที่อยู่อาศัยเพื่อผู้มีรายได้น้อยทั่วประเทศ</p>		<p>ด้านสังคม : ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง</p> <p>เป้าหมาย: มีกลไกบูรณาการในพื้นที่ เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ เพื่อการพัฒนาในพื้นที่</p>	
<p>แผนพัฒนาฯ ฉบับ 12</p> 	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม</p> <p>เป้าหมาย : (1) ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนและแก้ไขปัญหาความยากจน (2) เพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง ชุมชนพึ่งพาตนเอง</p>			
<p>นโยบายรัฐบาล</p> 	<p>ข้อ 7 การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก</p> <p>(1) สร้างผู้นำชุมชน (2) ยกระดับคุณภาพสถาบันการเงินของชุมชน สวัสดิการชุมชน (3) แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน สร้างชุมชนที่น่าอยู่ (4) สร้างพลังในชุมชน (5) สร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง</p>			
<p> แผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ประเด็นการพัฒนา ใน 4 เรื่อง 12 แผนงาน</p>	<p>1.การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง</p> <p>แผนงานที่ 1 การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ฯ 800 ตำบล</p> <p>แผนงานที่ 2 การสนับสนุนพื้นที่รูปธรรมสู่ชุมชนเข้มแข็ง 400 ตำบล</p> <p>แผนงานที่ 3 การขับเคลื่อนแผนบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค 3 ภาค</p> <p>แผนงานที่ 4 การพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย 23,195 ครัวเรือน</p>	<p>2. การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย</p> <p>แผนงานที่ 5 การประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคี 30 หน่วยงาน/องค์กร</p>	<p>3. การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนการชุมชนและองค์กรชุมชน</p> <p>แผนงานที่ 6 การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนการองค์กรชุมชน 25,000 คน</p> <p>แผนงานที่ 7 การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน 940 ตำบล</p> <p>แผนงานที่ 8 การพัฒนาและจัดสวัสดิการชุมชน 860 กองทุน</p>	<p>4. การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร</p> <p>แผนงานที่ 9 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ร้อยละ 80</p> <p>แผนงานที่ 10 การพัฒนาระบบสารสนเทศ ข้อมูลจัดการความรู้ และสื่อสารประชาสัมพันธ์ 400 ชุด</p> <p>แผนงานที่ 11 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการกำกับและบริหารองค์กร ร้อยละ 80</p> <p>แผนงานที่ 12 การบริหารและพัฒนาบุคลากร ร้อยละ 90</p>

3

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของสถาบันฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดำเนินงานภายใต้ประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง
- 2) การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย
- 3) การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน
- 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

โดยมีสาระสำคัญครอบคลุมงานตามภารกิจหลักขององค์กร งานตามนโยบายรัฐบาล การประเมินผล การปฏิบัติงาน รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการตรวจสอบ และสถานะการเงินของสถาบันฯ

- 1 งานตามภารกิจหลักและนโยบายการพัฒนาองค์กรชุมชน
- 2 งานตามนโยบายรัฐบาล
- 3 การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19
- 4 การประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ
- 5 รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการตรวจสอบ
- 6 รายงานสถานะการเงิน

3.1 งานตามภารกิจหลักและนโยบายการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน

เป็นการดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์กรในการสนับสนุนและพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ดังนี้

ประเด็นการพัฒนา : การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง

1 **การสนับสนุนการ** **จัดทำแผนพัฒนา** **เชิงพื้นที่เชื่อมโยง** **กับยุทธศาสตร์การ** **พัฒนาพื้นที่**

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชนกำหนดเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งรักษาเอกลักษณ์และปรับใช้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมในการจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและเป็นพื้นฐานสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความสมดุลและยั่งยืน

1.1 เกิดพื้นที่รูปธรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง 1,000 ตำบล โดยแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันตามสภาพปัญหา ความต้องการ บริบทของชุมชน การจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัส COVID-19 ส่งผลต่อการดำเนินงานในระดับพื้นที่ ซึ่งได้การปรับแผนในการช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อน พัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน

1,000 ตำบลครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 5 ภาค ซึ่งสามารถดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 125.00 ของเป้าหมาย (800 ตำบล) โดยแต่ละตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมีผลสำเร็จที่เกิดขึ้นใน 3 องค์กรประกอบ ดังนี้

- 1) มีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชนในพื้นที่
- 2) ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ
- 3) มีรูปธรรมการแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ โดยชุมชนเป็นแกนหลัก

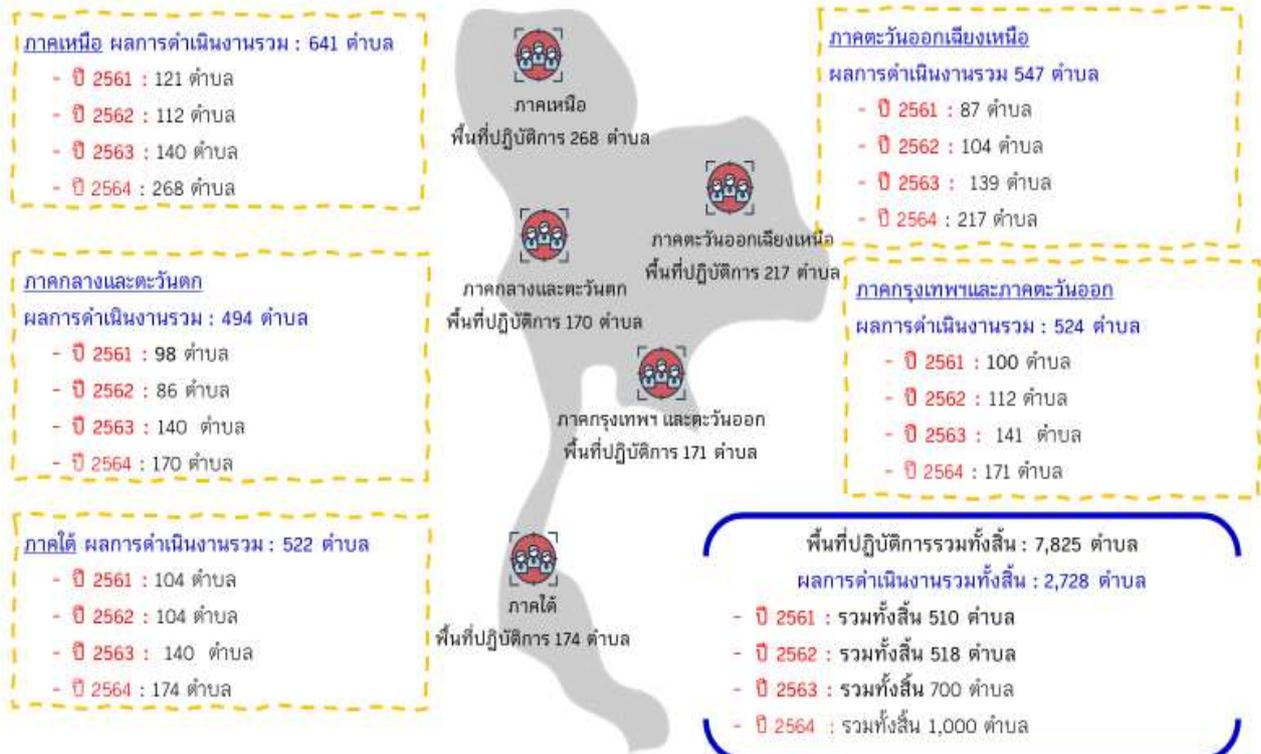
โดยเฉพาะการช่วยเหลือ/ บรรเทาความเดือดร้อนในชุมชนจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ

ไวรัส COVID-19 และสามารถเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ สู่การบรรลุเป็นแผนของหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น รวมถึงชุมชนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงาน เช่น งบประมาณ การพัฒนาอาชีพ

สถานที่ บุคลากร การพัฒนาคน การถอดบทเรียนชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น โดยชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 และจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ

จากการขยายผลการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการในช่วงปี 2561 – 2564 เกิดพื้นที่รูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นรวม 2,728 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 34.86 ของพื้นที่ปฏิบัติการทั่วประเทศ ส่งผลให้ชุมชนมีทิศทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการ โดยแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของขบวนการชุมชนได้รับการเชื่อมโยงบรรลุเป็นแผนของหน่วยงานท้องถิ่น/หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง ทำให้ชุมชนสามารถเข้าถึงหน่วยงานในการขอรับการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณเพื่อการแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนท้องถิ่น เกิดการใช้งบประมาณของชุมชนและหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่น/หน่วยงานภาครัฐเกิดการปรับวิธีงบประมาณที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนตามแผนพัฒนาของชุมชน และจัดความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมระหว่างชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆ เพิ่มขึ้น ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน โดยเฉพาะในช่วงปี 2563 – 2564 ขบวนการชุมชนในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ร่วมกับหน่วยงานและภาคีพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาและจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ

จำนวนตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและสมดุล ระหว่างปี 2561 - 2564

ตัวอย่างตำบลรูปธรรมแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเอง

ตำบลมหาวัน

อ.แม่สอด

จ.ตาก

▶ **แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน :** แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล ระยะ 5 ปี (2564 - 2568) ใน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านสังคม (แผน Covid-19) การป้องกันและระงับโรคติดต่อเชื้อไวรัส COVID-19
- 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรณรงค์คัดแยกขยะและการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีเพื่อลดปริมาณขยะ
- 3) ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน การพัฒนากลุ่มอาชีพให้เกิดรายได้

▶ **ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ :** โดยได้รับการบรรจุในแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลมหาวัน (พ.ศ. 2561 – 2565) เพิ่มเติม ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน และการรักษาความมั่นคง ประกอบด้วย 1) โครงการป้องกันและระงับโรคติดต่อ โรคติดต่อเชื้อไวรัส COVID-19 งบประมาณ 500,000 บาท และ 2) โครงการรณรงค์และส่งเสริมการลดปริมาณขยะ การทิ้ง การคัดแยกขยะและการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี งบประมาณ 250,000 บาท

ตำบลเขาดินพัฒนา

อ.เฉลิมพระเกียรติ

จ.สระบุรี

▶ **แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน :** แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล ระยะ 5 ปี (2564 - 2568) ใน 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการทำธนาคารเมล็ดข้าว/ผัก และสนับสนุนโครงการสร้างสัมมาชีพ-อบรมอาชีพชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการปัญหาหมอกพิษ ลดการเผาตอพงข้าว จัดการขยะ
- 3) ด้านสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสาพืด เสริมสร้างศักยภาพนักบริหารในกลุ่มผู้สูงอายุ
- 4) ด้านที่อยู่อาศัย การสำรวจบ้านพอเพียงชนบทและแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน

▶ **ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ :** ได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนา ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโครงการฝึกอบรมอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ตำบลเขาดินพัฒนา จำนวน 20,000 บาท

ตำบลหัวนา
อ.เมือง
จ.หนองบัวลำภู

▶ **แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน :** แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2564 - 2568) ใน 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านเศรษฐกิจ จัดทำตลาดชุมชน การจำหน่ายสินค้าโดยชุมชนในช่องทางออนไลน์ ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้
- 2) ด้านความมั่นคงทางอาหาร ปลูกเห็ดนางฟ้า/เห็ดขอนขาว กลุ่มไข่เค็มเสริมไอโอดีน
- 3) ด้านคุณภาพชีวิต สังคมดี สืบสวนข้อมูลทุกมิติ พัฒนาด้านที่อยู่อาศัย
- 4) ด้านวัฒนธรรม ลงแขกเกี่ยวข้าว
- 5) ด้านสิ่งแวดล้อม เพาะพันธุ์ไม้พื้นถิ่น ปลูกป่าสร้างรายได้

▶ **ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ :** ได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวนา ในแผนงานเกษตรและชุมชน โครงการก่อสร้างตลาด เพื่อส่งเสริมสินค้าในหมู่บ้านงบประมาณ 500,000 บาท รวมทั้งสนับสนุนโครงการสร้างงาน สร้างอาชีพ งบประมาณ 30,000 บาท

ตำบลเขาน้อย
อ.ลิขิต
จ.นครศรีธรรมราช

▶ **แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน :** แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) ใน 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนาคน ชุมชน และสังคมให้น่าอยู่ เข้มแข็ง มั่นคงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนำไปสู่การสร้างกองทุนและเครื่องมือการจัดการภัยพิบัติร่วมกับภาคี
- 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานธรรมะ ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม
- 4) การบริหารจัดการเกษตรและอุตสาหกรรมสู่มาตรฐาน

▶ **ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ :** ได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาน้อย ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคคน ชุมชน และสังคมให้น่าอยู่ เข้มแข็ง มั่นคงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 40,000 บาท

ตำบลบางกระเจ็ด
อ. บางคล้า
จ.ฉะเชิงเทรา

▶ **แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน :** แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล ระยะ 4 ปี (2564 - 2567) ใน 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการบริหารจัดการขยะชุมชน
- 2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางกระเจ็ด
- 3) ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน
- 4) ด้านที่อยู่อาศัย สนับสนุนให้เกิดการซ่อมแซมบ้านที่อยู่อาศัยกับผู้เดือดร้อนในชุมชน

► **ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ :**

1. องค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนสถานที่ประชุม อบรม พัฒนากลุ่มต่างๆ
2. วัดบางกระเจ็ด สนับสนุนกลุ่มอาชีพ ประชาชน นำผลิตผลมาจำหน่ายในตลาดน้ำ วัดบางกระเจ็ด
3. พัฒนาชุมชนอำเภอ สนับสนุนวิทยากรและวัสดุอุปกรณ์ในการอบรมอาชีพ กลุ่มแม่บ้านทำขนมทองม้วน จำนวน 10,000 บาท

ตัวอย่างตำบลรูปธรรมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเอง

ชุมชนเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

สภาองค์กรชุมชนเขตทวีวัฒนาดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสังคมในการช่วยเหลือเยียวยาผู้เดือดร้อนภายใต้สถานการณ์โควิด-19 โดยสภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการรวบรวมปัญหา และความต้องการของพื้นที่ หาแนวทางในการให้การช่วยเหลือ และหาหรือมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดในชุมชน ตลอดจนเป็นสื่อกลางประสานงานระหว่างหน่วยงาน ภาคี เครือข่ายและชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและให้การช่วยเหลือ โดยมีการกำหนดแนวทางร่วมกัน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แพร่ระบาดไปทั่วโลก สร้างความวิตกกังวลให้กับประชาชนทั่วไป ผู้ได้รับผลกระทบกันอย่างทั่วหน้า สภาองค์กรชุมชนเขตทวีวัฒนา จึงได้เร่งให้การช่วยเหลือผู้เดือดร้อนในพื้นที่

- ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลผู้ได้รับความเดือดร้อนและประชุมผู้นำชุมชน 16 ชุมชน ร่วมกับองค์กร 22 กลุ่ม เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือ
- จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค แจกจ่ายเพื่อเป็นการเยียวยา จัดสอนวิธีการทำเจลล้างมือ หน้ากากผ้าทำด้วยมือเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลน
- รณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการของรัฐเพื่อการป้องกันโควิด-19 อย่างเคร่งครัด และร่วมกับสำนักงานเขตทวีวัฒนาในการตั้งจุดคัดกรองผู้เดินทางเข้าออก
- จัดตั้ง “ศูนย์พักคอยเพื่อส่งต่อ เขตทวีวัฒนา” เพื่อเตรียมรองรับผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิด-19 ในพื้นที่ก่อนนำส่งโรงพยาบาลต่อไป สำหรับศูนย์พักคอยเขตทวีวัฒนา สามารถรองรับผู้ป่วยได้ 104 เตียง แบ่งเป็นผู้ป่วยหญิง จำนวน 52 เตียง และผู้ป่วยชาย จำนวน 52 เตียง จากการร่วมกันกันของทุกฝ่าย ทำให้ศูนย์พักคอยพร้อมรองรับผู้ป่วยในพื้นที่ ทำให้ช่วยลดความเสี่ยงการแพร่เชื้อในครอบครัวและในชุมชน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ป่วยเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้อย่างรวดเร็ว

ตัวอย่างตำบลรูปธรรมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเอง

ตำบลบางนางลี่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ปี 2564 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ระลอกที่ 2 และระลอกที่ 3 จังหวัดสมุทรสงครามและตำบลบางนางลี่ได้รับผลกระทบและมีความเสี่ยงสูง ประชากรในพื้นที่ของตำบลบางนางลี่ส่วนใหญ่ทำงานในโรงงาน ซึ่งมีพื้นที่อยู่ในจังหวัดสมุทรสาครและเพชรบุรีเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้มีความเสี่ยงสูงและต้องกักกันตัวเฝ้าระวังเป็นเวลา 14 วัน ในส่วนผู้ที่ตรวจแล้วไม่พบประสบกับปัญหาการว่างงานและขาดรายได้ในการดูแลครอบครัว เนื่องจากได้รับผลกระทบจากโรงงานต้องหยุดเพื่อฆ่าเชื้อและป้องกันการระบาด

สภาองค์กรชุมชนตำบลบางนางลี่ จึงแปรวิกฤตให้เป็นโอกาส โดยใช้แผนพัฒนาตำบลในการแก้ไขปัญหา มีการประสานกับองค์กรบริหารส่วนตำบลบางนางลี่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลบางนางลี่ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางนางลี่ จัดทำแผนพัฒนาตำบลและวางแผนแก้ไขปัญหามาตรับมือสถานการณ์โควิดในตำบล โดยประกอบด้วย แผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

แผนระยะสั้น

กำหนดการป้องกันและช่วยเหลือเบื้องต้น

- จัดตั้งจุดตรวจคัดกรองผู้ติดเชื้อ
- จัดตั้งครัวกลางเพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและกลุ่มเสี่ยงในตำบล

แผนระยะกลาง

ส่งเสริมการป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง ด้วยการผลิตเจลและแอลกอฮอล์ล้างมือและการทำน้ำสมุนไพร (น้ำขิง น้ำกระชาย) ต้มเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในตำบล โดยวิทยากรจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

แผนระยะยาว

ส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในตำบล ในการทำกระเป๋าผ้าขาม้า โดยครู กศน.ตำบลบางนางลี่ให้ความรู้การตัดเย็บกระเป๋าผ้า Handmade เพื่อพัฒนากลุ่มสตรีบางนางลี่และสมาชิกในกลุ่ม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เกิดการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้คนในตำบลเกิดการตระหนักรู้จักการป้องกันจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 พร้อมทั้งมีความรู้ความสามารถ ทักษะและฝีมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้ในการเลี้ยงครอบครัว

2 การสนับสนุนพื้นที่ รูปธรรมสู่ชุมชน เข้มแข็ง

เป็นการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชน และ เครือข่ายองค์กรชุมชนในการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ ตลอดจนการพัฒนา คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ก่อให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์ พื้นที่ยกระดับการพัฒนาจากกิจกรรมงานประเด็นต่าง ๆ ที่ได้มีการดำเนินงาน พร้อมทั้งเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นที่ ต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น และการผลักดันเชิงนโยบาย โดยใช้กลไกขบวนองค์กรชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรม

2.1 เกิดพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง 785 ตำบล เป็นการยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่ต้นแบบสู่ชุมชน เข้มแข็งในการจัดการตนเอง จากการพัฒนาตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งร่วมกับนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและ ปฏิบัติการในพื้นที่ร่วมกับขบวนองค์กรชุมชนในช่วงปี 2563 ที่ผ่านมา นำมาสู่การพัฒนาและเป็นเครื่องมือใน การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยมีประเด็นสำคัญที่บ่งชี้ความเข้มแข็งชุมชนใน 4 มิติ ดังนี้

ตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ

มิติที่ 1	มิติที่ 2
<p>คนมีคุณภาพ</p> <p>ผู้นำชุมชนมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาชุมชนและมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะในชุมชน</p>	<p>องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง</p> <p>มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีระบบ/กลไกการในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนท้องถิ่น</p>
<p>มิติที่ 3</p> <p>คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ▶ มีสถาบัน/องค์กรการเงิน ▶ มีอาชีพ/รายได้ทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น 	<p>มิติที่ 4</p> <p>ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี</p> <p>ท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ หน่วยงาน/ภาคีสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กรชุมชน ▶ ชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรจากหน่วยงานตามปัญหาความต้องการของชุมชน

▶ เกณฑ์การประเมิน

ประกอบด้วย ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ โดยมีประเด็นการประเมินจำนวน 29 ข้อ 100 คะแนน แบ่งระดับความเข้มแข็งของชุมชนเป็น 3 ระดับ คือ

- ระดับดีเยี่ยม (Excellent) มีผลการประเมิน ร้อยละ 90 ขึ้นไป
- ระดับดีมาก (Very Good) มีผลการประเมิน ร้อยละ 80-89
- ระดับดี (Good) มีผลการประเมิน ร้อยละ 70-79

โดยตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งที่ผ่านการประเมิน มีผลการประเมิน ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีพื้นที่ปฏิบัติการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง จำนวน 852 ตำบล ครอบคลุม 77 จังหวัดทั่วประเทศ โดยเป็นการประเมินตนเองร่วมกันของสมาชิกในตำบล ในกรอบการประเมิน 4 มิติ ซึ่งมีตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งที่ผ่านการประเมิน ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 785 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 196.25 ของเป้าหมาย ดังนี้

ภาค	ผลการประเมินระดับความเข้มแข็ง (ตำบล)				รวม	
	ดีเยี่ยม (ร้อยละ 90 ขึ้นไป)	ดีมาก (ร้อยละ 80 - 89)	ดี (ร้อยละ 70 - 79)	พอใช้ (น้อยกว่าร้อยละ 70)	ตำบล	จังหวัด
เหนือ	52	108	-	-	160	17
ตะวันออกเฉียงเหนือ	54	95	29	2	180	20
ใต้	59	102	-	-	161	14
กลางและตะวันตก	36	119	5	-	160	13
กทม.ปริมณฑลและ ตะวันออกเฉียง	33	127	20	11	191	13
รวม	234 (ร้อยละ 27.46)	551 (ร้อยละ 64.67)	54 (ร้อยละ 6.34)	13 (ร้อยละ 1.53)	852	77

จากกรอบตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง ก่อให้เกิดเครื่องมือของชุมชนในการวิเคราะห์คุณภาพและระดับความเข้มแข็งของตำบลในการจัดการตนเองสู่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะมิติที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องมีการหนุนเสริมและพัฒนาเพิ่มขึ้น และเป็นเครื่องในการติดตามความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในระดับพื้นที่โดยชุมชนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวอย่างผลการประเมินพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง

ตำบลพยุหะ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์	คะแนนรวมที่ได้ 90 ระดับดีเยี่ยม (Excellent)		
	ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
	มิติที่ 1 คนมีคุณภาพ	25	25
	มิติที่ 2 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง	30	28
	มิติที่ 3 คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น	30	23
	มิติที่ 4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น	15	14
ตำบลกระหาด อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	คะแนนรวมที่ได้ 87 ระดับดีมาก (Very Good)		
	ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
	มิติที่ 1 คนมีคุณภาพ	25	25
	มิติที่ 2 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง	30	25
	มิติที่ 3 คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น	30	23
	มิติที่ 4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น	15	14

ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	คะแนนรวมที่ได้ 88 ระดับดีมาก (Very Good)		
	ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
	มิติที่ 1 คนมีคุณภาพ	25	25
	มิติที่ 2 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง	30	26
	มิติที่ 3 คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น	30	22
มิติที่ 4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น	15	15	

2.2 เกิดการเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชน

475 ตำบล เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องและขยายผลการพัฒนาและเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจชุมชนจากปี 2563 โดยการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC) ก่อให้เกิดความเข้าใจในการ **ปรับเปลี่ยนวิธีคิด** (Mind set) จากการใช้ **“เงินเป็นตัวตั้ง”** มาเป็นการใช้ **“ทุน”** ที่เป็นปัจจัยทางการผลิตในการประกอบการ หรือการรู้จักใช้ปัจจัยทางการผลิต ได้แก่ ธรรมชาติ ทุนที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น และหนึ่งสมองสองมือที่สอดคล้องกับวิถี

ชุมชนมาเป็นตัวตั้ง และ **พัฒนาทักษะความสามารถ** (skill set) ในการจัดทำธุรกิจชุมชน ให้เป็นมืออาชีพ ทำให้องค์กรชุมชนเกิดความมั่นใจ สามารถจัดการธุรกิจด้วยตนเองได้ เป็นธุรกิจเพื่อชุมชน เพื่อคนในชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดการช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ เอื้อให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

แผนธุรกิจเพื่อชุมชน ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ดังนี้

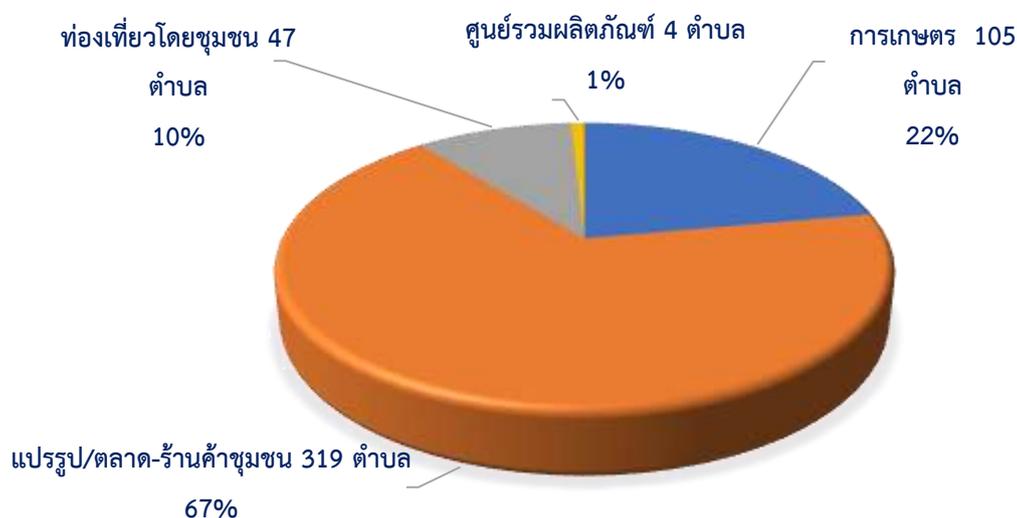
1	การค้นหาจุดขายเพื่อสร้างแบรนด์ (เสน่ห์ของผลิตภัณฑ์)
2	การค้นหาลูกค้าที่ชัดเจน ทั้งลูกค้าปัจจุบัน และลูกค้าในอนาคต
3	การสื่อสารการตลาด
4	การปิดการขายและการบริการหลังการขาย
5	การเพิ่มช่องทางรายได้
6	แผนกิจกรรมการดำเนินงาน
7	แผนกิจกรรมที่ชุมชนทำเอง เพื่อลดรายจ่ายและพึ่งตนเองให้มากที่สุด
8	แผนกิจกรรมที่จะร่วมมือกับภายนอก เป็นการขยายโอกาส คลี่คลายข้อจำกัดที่ชุมชนทำเองไม่ได้ ต้องการให้ภาคีเครือข่ายช่วยสนับสนุน
9	การวางแผนใช้เงินเท่าที่จำเป็น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เกิดแผนธุรกิจเพื่อชุมชน จำนวน 475 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 118.75 ของเป้าหมาย 400 ตำบล เป็นการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนในลักษณะแผนการดำเนินงาน (Operation plan)

ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีลักษณะธุรกิจชุมชนที่ดำเนินการในพื้นที่ จำแนกเป็น 4 กลุ่มใน 475 ตำบล ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 5 ภาค ได้แก่

- (1) กลุ่มการเกษตร ได้แก่ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย จำนวน 105 ตำบล
- (2) กลุ่มแปรรูป ตลาดชุมชน ร้านค้าชุมชน 319 ตำบล
- (3) กลุ่มการบริการ เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน 47 ตำบล
- (4) กลุ่มศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ชุมชน 4 ตำบล

โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 67 เป็นการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนในด้านการตลาด – ร้านค้าชุมชน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใน 319 ตำบล ส่งผลให้กลุ่ม/องค์กรชุมชนสามารถพัฒนาและจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนระดับกลุ่ม นำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการของกลุ่ม และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่องค์กรชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่

ที่	ภาค	การเกษตร (เกษตรอินทรีย์- ปลอดภัย)	แปรรูป/ตลาด ชุมชน/ร้านค้า ชุมชน	การบริการ (ท่องเที่ยวโดย ชุมชน)	ศูนย์รวม ผลิตภัณฑ์ ชุมชน	รวม
1	เหนือ	26	64	10	-	100
2	ตะวันออกเฉียงเหนือ	30	68	15	3	116
3	ใต้	20	49	12	1	82
4	กลางและตะวันตก	13	62	5	-	80
5	กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	16	76	5	-	97
รวมทั้งสิ้น		105	319	47	4	475

การขับเคลื่อนแผนธุรกิจชุมชน

แผนธุรกิจชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก เกิดการยกระดับกลุ่มอาชีพชุมชน มีการฝึกอบรมอาชีพต่อยอดการทำ แหนมซี่โครงหมู/แหนมปลา/แหนมหมู รวมถึงพัฒนาผลิตภัณฑ์เปิดช่องทางการตลาดเพื่อทำให้เกิดรายได้และอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน

แผนธุรกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านแหลมมะขาม ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด ร่วมกันจัดทำแผนธุรกิจชุมชน เพื่อช่วยให้กลุ่มสามารถนำผลผลิตไปพัฒนาต่อยอดสร้างกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์กลุ่มลูกค้า และจัดทำแผนธุรกิจเน้นการแปรรูปหอยปากเปิด เป็นน้ำพริกเผขาย เกิดการวางแผนการตลาด เพื่อหารายได้ให้แก่คนในชุมชน

แผนธุรกิจชุมชน ตำบลท่าโรงช้าง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 มีการปรับตัวและหนุนเสริมสร้างรายได้ภายใต้แผนธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC) เกิดการแปรรูปผลผลิตหน่อไม้ดองบ้านท่าโรงช้าง และนำไปสู่การขายสินค้าในตลาดชุมชน

ตัวอย่างแผนธุรกิจเพื่อชุมชน

1. แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC “วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ” ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

<p>(1) Value Propositions (คุณค่าของสินค้า)</p>	<p>1.1 เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีศิลปวัฒนธรรมแห่งคลองมะรุ่ย มีเรื่องราว เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์และโบราณคดี มีโซนท่องเที่ยววิถีชุมชน 5 โซนพัฒนาการท่องเที่ยว</p> <p>1.2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการและธุรกิจแบบ MICE ของชุมชน มีแหล่งรองรับนักท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมได้วันละ 250-300/วัน</p> <p>1.3 เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ สปาโคลนร้อน แห่งแรกหนึ่งในจังหวัดกระบี่</p> <p>1.4 เป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบ /ด้านหมู่บ้านสะอาดถนนสวย /ด้านศูนย์บ่มเพาะ CBMC ของภาคใต้</p>
<p>(2) Customer Segments (กลุ่มลูกค้าปัจจุบัน/อนาคต)</p>	<p>2.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปภายในประเทศ จากทั่วประเทศ</p> <p>2.2 กลุ่มศึกษาดูงาน</p> <p>2.3 กลุ่มองค์กร หน่วยงานรัฐ ท้องถิ่น เอกชน โรงงาน โรงแรม บริษัท โรงเรียนที่ทำกิจกรรม และจัดประชุม สัมมนา</p> <p>2.4 กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ</p>
<p>(3) Channels (การสื่อสารการตลาดและ Logistic)</p>	<p>3.1 กลุ่ม Online Facebook</p> <p>3.2 หน่วยงานต่าง ๆ เช่น ททท. ทกจ. ธกส.</p> <p>3.3 บริษัทเอกชนที่สนับสนุน</p> <p>3.4 การออกบูธท่องเที่ยว</p>

<p>(4) Customer Relationships (ความสัมพันธ์ต่อลูกค้า การปิดการขาย สร้างและรักษา brand)</p>	<p>4.1 ฝึกฝนชาวบ้านในกระบวนการบริการให้มีบริการด้วยใจ จิตวิญญาณของผู้ให้บริการและการเป็นเจ้าบ้านดี</p> <p>4.2 ร่วมกับ ททท.สำนักงานกระบี่ จัดโปรโมชั่นผ่านสื่อ</p> <p>4.3 สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านช่องทางออนไลน์</p> <p>4.4 ติดตามประเมินผลการใช้บริการของลูกค้า</p> <p>โดยการทำแบบสอบถาม เพื่อรักษามาตรฐานงานบริการที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของลูกค้า</p>
<p>(5) Revenue Streams (ที่มาของรายได้)</p>	<p>5.1 พัฒนาบุคลากรด้านบริการ</p> <p>5.2 พัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์</p> <p>5.3 พัฒนาการสร้างแบรนด์</p> <p>5.4 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>5.5 พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่</p> <p>5.6 พัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้พร้อมต่อการรองรับ</p> <p>5.7 พัฒนาท่องเที่ยวปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19</p>
<p>(6) Key Activities กิจกรรมหลักที่ (ทำให้ข้อ 3 - 5 เป็นจริง)</p>	<p>6.1 จัดอบรมความรู้ ทักษะที่จำเป็นให้กับชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยว</p> <p>6.2 จัดอบรม ฝึกฝน การใช้เทคโนโลยีเครื่องสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อการสื่อสารการตลาด</p> <p>6.3 สร้างศักยภาพด้านการตลาด เพื่อสร้างแบรนด์ และรักษาแบรนด์จาก ททท. สำนักงานกระบี่</p> <p>6.4 การสำรวจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เช่น น้ำผุดปรบมือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าโกงกาง ถ้ำนางฟ้า ท่าเทียบเรือและวอคเวย์คลองทองกลาง</p> <p>6.5 ศึกษา พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น โปรแกรมการล่องเรือคลองทองกลาง</p> <p>6.6 ขอสนับสนุนพัฒนาชุมชนสาธิต จำหน่ายสินค้าชุมชน วิถีภูมิปัญญา 5 โซนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน</p> <p>6.7 ศึกษา พัฒนารูปแบบ มาตรการ วิธีปฏิบัติในการท่องเที่ยววิถีปฏิบัติใหม่ ท่องเที่ยวปลอดภัย ห่างไกลโควิด</p>
<p>(7) Key Resources (ปัจจัยการผลิตที่ต้องใช้ ธรรมชาติ 1 สมอง 2 มือ การร่วมมือ ร่วมใจแทนเงิน)</p>	<p>7.1 จัดอบรมความรู้ ทักษะที่จำเป็นให้กับชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี เรื่องเล่าชุมชน</p> <p>7.2 จัดอบรมบทบาท หน้าที่ วิธีปฏิบัติ ของบุคลากรในเครือข่ายท่องเที่ยว ให้มีความรู้พื้นฐาน โดยผู้รู้ในชุมชน</p> <p>7.3 การสำรวจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เช่น น้ำผุดปรบมือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าโกงกาง ถ้ำนางฟ้า ท่าเทียบเรือและวอคเวย์คลองทองกลาง เพื่อเก็บข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน</p> <p>7.4 สำรวจเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ เช่น เส้นทางคลองทองกลาง คลองมะรุ่ย เพื่อสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆขึ้น</p>
<p>(8) Key Partners (สิ่งที่ทำเพียงลำพังไม่ได้ต้อง ร่วมมือกับภายนอก/ พันธมิตร/ภาค/หน่วยงาน)</p>	<p>8.1 จัดอบรมความรู้ ทักษะที่จำเป็นให้กับชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ในด้านการบริการ ด้านการดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ด้านสุขอนามัยการบริการอาหารและที่พัก โดยการสนับสนุนจาก ททท. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน</p> <p>8.2 จัดอบรม ฝึกฝนการใช้เทคโนโลยี เครื่องสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อการสื่อสารการตลาด โดยการขอสนับสนุนผ่าน พอช. หรือกระทรวงดิจิทัล</p>

	<p>8.3 ขอสนับสนุนการส่งเสริมการตลาด เพื่อสร้างแบรนด์ และรักษาแบรนด์จาก ททท. สำนักงาน กระบี่ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>8.4 ขอสนับสนุนพัฒนาชุมชนสาธิต จำหน่ายสินค้าชุมชน วิถีภูมิปัญญา 5 โชนพัฒนาการท่องเที่ยวใน ชุมชม</p> <p>8.5 ศึกษา พัฒนารูปแบบ มาตรการ วิธีปฏิบัติในการท่องเที่ยววิถีปฏิบัติใหม่ท่องเที่ยวปลอดภัย ห่างไกลโควิด ร่วมกับ สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่ และ สสส.</p>
--	--

3

การขับเคลื่อนแผน
บูรณาการพัฒนา
พื้นที่ระดับภาค

เป็นการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนในพื้นที่ โดยเน้นกระบวนการ
ปฏิบัติการในพื้นที่จริง on the job training มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่าง
เป็นรูปธรรม และเพิ่มขีดความสามารถของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคี เป้าหมายปี 2564 ดำเนินการใน 3
ภาค 40 จังหวัด 1,973 ตำบล

จากการขับเคลื่อนแผนบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคใน 3 โครงการครอบคลุมพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 40 จังหวัด 2,028 ตำบล ประกอบด้วย

โครงการ	จังหวัด	ตำบล
โครงการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือ (ระยะที่ 2)	17	1,234
โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20	761
โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ชายแดนใต้	3	33
รวม	40	2,028

โดยมีผลการดำเนินงานในแต่ละภาค ดังนี้

3.1 โครงการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือ (ระยะที่ 2)

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนา ศักยภาพผู้นำท่ามกลางการปฏิบัติการ (workshop) ในพื้นที่ควบคู่กับการทำความเข้าใจพัฒนาความรู้ ทักษะใหม่ ๆ ที่เท่าทัน สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงพร้อมปฏิบัติการจริงใน 17 จังหวัด 1,234 ตำบล 11,528 คน และเกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 1,234 ตำบล ก่อให้เกิดแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนา

ตัวอย่าง workshop โครงการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือ (ระยะที่ 2)

ชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ เศรษฐกิจฐานราก ความมั่นคงทางอาหาร การรองรับสังคมสูงวัย การแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย การจัดการน้ำ เป็นต้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับตำบลสู่การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่

หลักสูตรการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ และการเชื่อมโยงแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด (Project Brief) มีตัวแทนผู้นำขบวนองค์กรชุมชน 17 จังหวัด คณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ สถาบันเข้าร่วมเวทีและผ่านระบบ Zoom โดยเนื้อหากระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้สรุปประเด็นสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า การใช้ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อเพิ่มน้ำหนักและความสำคัญของปัญหา และการปฏิบัติการพัฒนาข้อเสนอโครงการเบื้องต้น พร้อมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมและให้ข้อคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนในอนาคต

3.2 โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เกิดการพัฒนาศักยภาพแกนนำระดับตำบลในหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารจัดการองค์กรกลุ่มและองค์กรเครือข่ายภาคประชาชน จำนวน 168 รุ่น 761 ตำบล 11,451 คน และเกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 622 ตำบล พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพนักสื่อสารจัดการความรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2564 ในการผลิตงานเขียน คลิปวิดีโอ โปสเตอร์ Photo story จำนวน 60 คน นำไปสู่การจัดการความรู้ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้กับแกนนำองค์กรชุมชน คนรุ่นใหม่ และกลไกการเชื่อมโยงเครือข่ายนักสื่อสารจัดการความรู้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวอย่าง เวทีฝึกอบรม โครงการพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขบวนองค์กรชุมชนกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำขบวนองค์กรชุมชน รุ่นที่ 1/2564 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 ตำบลๆ ละ 15 คน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและยกระดับศักยภาพแกนนำขบวนองค์กรชุมชน/คนรุ่นใหม่ ให้มีบทบาทในการขับเคลื่อนงานขบวนองค์กรชุมชนทั้งในระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และสามารถอยู่ในชุมชนอย่างมีคุณค่า มีบทบาททางสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนเกิดการเชื่อมโยงการทำงานพัฒนาร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ

3.3 โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ชายแดนใต้

เกิดการพัฒนาศูนย์ที่ต้นแบบตำบลเสริมสร้างสันติสุข (1 อำเภอ 1 ตำบล) โดยผู้แทนองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบล สภาสันติสุขตำบล หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในหมู่บ้าน/ตำบล จำนวน 33 อำเภอ/33ตำบล ยกกระดับเป็นแผนพัฒนาทุกมิติ และเกิดการศักยภาพแกนนำระดับจังหวัด (ครู ก) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส รวม 50 คน และแกนนำระดับตำบล (ครู ข) จำนวน 10 ตำบล 170 คน พร้อมทั้งพัฒนาเว็บไซต์เพื่อสนับสนุนโครงการการจัดเก็บข้อมูลของสภาองค์กรชุมชนเป้าหมาย 33 ตำบล ใน 3 จังหวัด โดยเป็นการจัดเก็บข้อมูลพื้นที่สภาองค์กรชุมชน แผนงานกิจกรรม รูปภาพ รายงานผล เพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์และรายงานผลต่อสาธารณะ

ตัวอย่าง เวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ชายแดนใต้

การเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ มีเวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “jungjungjungเพื่อน สร้างงานพัฒนาที่คนในท้องถิ่นเป็นแกนหลัก” ภายใต้โครงการสร้างความเข้าใจโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ณ โรงแรมปาร์ค อินทาวน์ ปัตตานี เพื่อสร้างความเข้าใจและออกแบบกระบวนการพัฒนาคณะ พัฒนาแผนตำบลที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โดยเน้นพื้นที่ปฏิบัติการรูปธรรมความเข้มแข็ง 33 ตำบลใน 33 อำเภอ 3 จังหวัด

**ประเด็นการพัฒนา : การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องสู่
ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย**

4
**การประสานความ
ร่วมมือและบูรณาการ
การทำงานร่วมกับ
ภาคีพัฒนา**

เป็นการจัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน ขบวนการองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนาในการหนุนเสริมการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่นและการผลักดันเชิงนโยบายสาธารณะ โดยมีรูปแบบความ
ร่วมมือในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีการกำหนดบทบาท พื้นที่ ประเด็น และแผนการ
ดำเนินงานร่วมกัน ก่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือทั้งในระดับพื้นที่และ
นโยบาย โดยในปี 2564 เกิดการภาคีความร่วมมือหลากหลายมิติผ่าน
ประเด็นงานพัฒนาต่าง ๆ

4.1 การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

4.1.1 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคร่วมกับ 5 หน่วยงาน ได้แก่ การลงนามบันทึกความร่วมมือ
“บูรณาการวางแผนและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ ด้านระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา ในพื้นที่
โครงการบ้านมั่นคง” ระหว่างกระทรวงมหาดไทย คือ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การ
ประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค กับกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน) ซึ่งมีการจัดทำข้อมูลพื้นที่เป้าหมายโครงการบ้านมั่นคงขอรับการสนับสนุนระบบไฟฟ้า
ประปาเสนาบรรจู่ในแผนการสนับสนุนปี 2564 – 2565 ของการไฟฟ้า และการประปา โดยครอบคลุมพื้นที่
45 จังหวัด จำนวน 99 โครงการ 11,814 ครั้วเรือน เพื่อดำเนินการสนับสนุนตามแนวทาง/ระเบียบ/เกณฑ์
และงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน

ปี 2564 มีการติดตั้งระบบไฟฟ้าและน้ำประปาในโครงการบ้านมั่นคง จำนวน 23
โครงการ 2,473 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.93 ของพื้นที่เป้าหมาย เป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของ
ชุมชน และส่งผลให้ชุมชนผู้มีรายได้น้อยมีระบบสาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) โดย
จัดการประชุมร่วมกับคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิต
วิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวละ และชาวกะเหรี่ยง เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาความเดือดร้อน และผลักดันให้
เกิดพื้นที่ต้นแบบเขตวัฒนธรรมพิเศษ ทั้งนี้หลังจากมีมติกรม.เรื่อง แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาว
กะเหรี่ยง นำไปสู่การจัดตั้ง ‘เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมพิเศษชาวกะเหรี่ยง’ ในวันที่ 8 ธันวาคม 2563
จำนวน 200 ครั้วเรือน โดย พอช. สำนักงานภาคเหนือพร้อมสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย-คุณภาพชีวิต
กลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้พี่น้องชาวกะเหรี่ยงมีคุณภาพชีวิตที่ดี

มหาดไทยจับมือ พม. ลงนามบันทึกความร่วมมือ สนับสนุนระบบไฟฟ้า-ประปาพื้นที่โครงการบ้านมั่นคง

กระทรวงมหาดไทยจับมือกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ โดยหน่วยงานในสังกัดร่วมลงนามบันทึกความร่วมมือสนับสนุนระบบไฟฟ้า น้ำประปา ในพื้นที่โครงการบ้านมั่นคง นำร่องกรณีเร่งด่วน 10 ชุมชน เป้าหมายเพื่อบูรณาการวางแผนและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ด้านสาธารณสุขโลก เพื่อให้ชุมชนผู้มีรายได้น้อยมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ช่วยลดค่าใช้จ่าย และตอบสนองนโยบายรัฐบาลตามแผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปีที่ต้องการให้คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขณะที่ยกย่องแผน 3 ปีขอรับการสนับสนุนติดตั้งระบบไฟฟ้าและน้ำประปาในโครงการบ้านมั่นคงทั่วประเทศ รวม 43 จังหวัด จำนวน 99 โครงการ

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2563 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีการลงนามบันทึกความร่วมมือ “บูรณาการวางแผนและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ ด้านระบบสาธารณสุขโลก ไฟฟ้า น้ำประปา ในพื้นที่โครงการบ้านมั่นคง” ระหว่างกระทรวงมหาดไทย คือ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค กับกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โดยมีนายจตุติ ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานสักขีพยาน มีผู้แทนเครือข่ายบ้านมั่นคง สลัมสี่ภาค ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) และมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้าร่วมงานประมาณ 70 คน

การลงนามบันทึกความร่วมมือครั้งนี้ สืบเนื่องจากการที่ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) มีข้อเสนอต่อรัฐบาล ให้มีนโยบายการติดตั้งระบบสาธารณสุขโลกส่วนต่อขยายระบบน้ำประปา ไฟฟ้า ภายใต้โครงการของรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เนื่องจากค่าติดตั้งระบบประปา ไฟฟ้ามีค่าใช้จ่ายสูง สมาชิกบ้านมั่นคงเป็นผู้มีรายได้น้อย โดยมีการหารือและดำเนินการแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ และผู้แทนของขปส. ซึ่งกำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ

1.ระยะเร่งด่วน ดำเนินการสนับสนุนการจัดระบบสาธารณสุขโลกน้ำประปา และไฟฟ้า กรณีเร่งด่วน 10 ชุมชน ปัจจุบันดำเนินการเสร็จแล้ว 7 ชุมชน เช่น ชุมชนมีสุข ต.แพรงษา จ.สมุทรปราการ (75 ครัวเรือน) ชุมชนทรัพย์มีสุข ต.แพรงษา จ.สมุทรปราการ (105 ครัวเรือน) ชุมชนแสงตะวัน ต.คลองด่าน จ.สมุทรปราการ (60 ครัวเรือน) ชุมชนโรงช้าง เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ (37 ครัวเรือน) ชุมชนเมืองใหม่มาลัยทอง เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ (168 ครัวเรือน) และสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงธนภูมิเมืองนครศรีธรรมราช จำกัด ต.ท่าซึก จ.นครศรีธรรมราช (48 ครัวเรือน)

2.ระยะยาว จัดทำบันทึกความร่วมมือ บูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัยด้านระบบสาธารณสุขโลก ไฟฟ้า น้ำประปา เพื่อวางแผนการดำเนินการติดตั้งระบบไฟฟ้าและประปาภายในโครงการบ้านมั่นคง

ซึ่งการบูรณาการความร่วมมือดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนผู้มีรายได้น้อยมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันจะส่งผลต่อการลดภาระค่าใช้จ่ายของชุมชน และตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลตามแผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่ต้องการให้คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

นายจตุติ ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะประธานสักขีพยานการลงนาม กล่าวว่า “การลงนามในวันนี้เป็นการทำตามนโยบายของรัฐบาล คือ ประชาชนเป็นใหญ่ เราไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และเป็นตัวอย่างที่ดีของความร่วมมือ ความจริงใจ และความไว้วางใจกัน ซึ่งกว่าจะสำเร็จได้ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ การประสานงานถึง 3 ปีจึงจะลงนามความร่วมมือนี้ได้”

4.1.2 การอนุรักษ์ ฟื้นฟูป่า และพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนในเขตป่า ร่วมมือกับ 6 หน่วยงาน

ได้แก่ กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลฯ สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยมี นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีและเป็นสักขีพยานในพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) สนับสนุนการกระจายอำนาจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหมด 3 ฉบับ ได้แก่

- (1) ฉบับที่เกี่ยวข้องกับที่ดินในเขตอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ฯลฯ ที่กรมอุทยานรับผิดชอบดูแล
- (2) ฉบับที่เกี่ยวข้องที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่กรมป่าไม้รับผิดชอบดูแล
- (3) ฉบับที่เกี่ยวข้องที่ดินป่าชายเลนที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรับผิดชอบดูแล

โดยสถาบันฯ ดำเนินการสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย และคุณภาพชีวิตให้กับผู้มีรายได้น้อย ในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน รวม 13 โครงการ 3,738 ครัวเรือนใน 17 ตำบล 11 จังหวัด งบประมาณรวม 111,439,990 บาท

4.1.3 การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เพื่อคนในอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เป็นความร่วมมือของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนกับ 9 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระแก้ว นายอำเภอวังน้ำเย็น สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 9 สำนักงานชลประทานที่ 9 สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ องค์การบริหารส่วนตำบลตาหลังใน องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมหาเจริญ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย และคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเขตอำเภอวังน้ำเย็น และพัฒนาต้นแบบด้านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ในตำบลตาหลังใน และตำบลทุ่งมหาเจริญ

4.2 การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ เป็นความร่วมมือว่าด้วย ‘การส่งเสริมการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน’ ระหว่างเครือข่ายสวัสดิการชุมชนระดับชาติ กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิทยาลัยโลกคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยภาคีทั้ง 4 หน่วยงานได้ตกลงความร่วมมือในด้านการสนับสนุนทางวิชาการ และความร่วมมืออื่น ๆ เพื่อพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีระบบบริหารจัดการกองทุนที่ดี สร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนท้องถิ่น

องค์กรลงนามความร่วมมือพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วย ‘การส่งเสริมการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน’ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นในวันที่ 16 ธันวาคม 2563 ระหว่างเครือข่ายสวัสดิการชุมชนระดับชาติ กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด

ย่อม และวิทยาลัยโลกคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยภาคีทั้ง 4 หน่วยงานได้ตกลงความร่วมมือในด้านการสนับสนุนทางวิชาการ และความร่วมมืออื่น ๆ เพื่อพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีระบบบริหารจัดการกองทุนที่ดี สร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างบทบาทและความสามารถของกองทุนสวัสดิการชุมชนและเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เป็นพลังเมืองพัฒนาประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชาชน
- 2) เพื่อดำเนินการให้เกิดการพัฒนาระบบสวัสดิการของชุมชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและแนวความคิด หลักการแนวทางการดำเนินงานที่กองทุนสวัสดิการชุมชนได้ดำเนินการมาก่อนแล้ว และสนองตอบต่อตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 3) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายสวัสดิการชุมชน องค์กรมหาชน องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร และสถาบันวิชาการที่มีบทบาทภารกิจในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนสังคมอย่างบูรณาการ ให้เป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อการขยายผล

โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาท ดังนี้

เครือข่ายสวัสดิการชุมชน ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น (1) ประสานสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเพื่อทำโครงการต่าง ๆ กับกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับโครงการนั้น ๆ สนับสนุนความรู้ให้กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถวิเคราะห์และวางแผนการจัดสวัสดิการให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ (2) สนับสนุนข้อมูลพื้นที่รัฐธรรมระบบสวัสดิการชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างองค์กรภาคีต่าง ๆ (3) สนับสนุนเรื่องการจัดพื้นที่ของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อใช้สำหรับการฝึกภาคปฏิบัติ การวิจัย การอบรม ดูงาน ให้กับนักศึกษาและอาจารย์ของวิทยาลัยโลกคดีศึกษา

(4) เผยแพร่ ส่งเสริมการประยุกต์แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ สู่การปฏิบัติการของกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง เพื่อให้คนในสังคมได้รับสวัสดิการที่ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี มีชีวิตที่มั่นคง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ให้การสนับสนุน เช่น (1) ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ และเครือข่ายสวัสดิการชุมชนระดับต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ร่วมสร้างสังคมสวัสดิการ และมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) ประสานอำนาจการความสะดวกด้านต่าง ๆ ตามที่ตกลงร่วมกัน (3) สนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณและทรัพยากร เพื่อการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการที่ได้กำหนดร่วมกัน

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้การสนับสนุน (1) บุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาธุรกิจ การบริหารจัดการและการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับกิจกรรมสินค้าหรือบริการของชุมชน (2) สนับสนุนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนเพื่อการวางแผนการพัฒนาให้ สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล (Big Data) (3) แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การพัฒนาชุมชนร่วมกับองค์กรภาคีภายใต้ความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิทยาลัยโลกคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้การสนับสนุน (1) บุคลากรทางด้านวิชาการเพื่อร่วมหนุนเสริมการพัฒนาความรู้และนวัตกรรมใหม่ของ ระบบสวัสดิการชุมชนและสังคม (2) สนับสนุนทางวิชาการเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีประเด็นงานด้านต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆได้ (3) ศึกษาวิจัย ยกระดับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหนุนเสริมการพัฒนา ระบบสวัสดิการชุมชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน รวมถึงเพื่อการเผยแพร่ ขยายผลความรู้ ทั้งในสถาบันการศึกษา ภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม และเชื่อมโยงเครือข่ายสวัสดิการชุมชนไทยกับนักวิชาการและองค์กรพัฒนาของประเทศไทยและในสากล ฯลฯ

4.3 การแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นความร่วมมือกับ 20 หน่วยงานผ่านโครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการ และโครงการบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนจังหวัดนครราชสีมา เมื่อ

วันที่ 25 มิถุนายน 2564 เพื่อมุ่งเน้นการบูรณาการของหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและปัญหาความยากจนแก่ผู้เดือดร้อนในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

หมายเหตุ: 20 หน่วยงานที่ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1. กองทัพอากาศ 2. สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา 3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา 4. ปกครองจังหวัดนครราชสีมา 5. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา 6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 7. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา 8. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา 9. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา 10. สำนักงานเกษตรและ

สหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา 11. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา 12. สำนักงานประมงจังหวัดนครราชสีมา 13. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา 14. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา 15. สำนักงานแรงงานจังหวัดนครราชสีมา 16. สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครราชสีมา 17. สำนักงานสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 5 นครราชสีมา 18. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา 19. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา 20. ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ผ่านโครงการวิจัย “การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อค้นหาใจความสำคัญของการแก้ไขปัญหาความยากจนที่แท้จริง เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564

4.4 การส่งเสริมธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต เป็นการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ก่อให้เกิดผลการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

1) เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชนเป็นกลไกขับเคลื่อนต่อต้านการทุจริตใน 5 จังหวัดนำร่อง ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ อำนาจเจริญ สระบุรี ตรัง และภูเก็ต ส่งผลให้เกิดคณะทำงานภาคประชาชนรวม 65 คน สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชน/องค์กรชุมชน 28 องค์กร โดยเกิดคู่มือภาคประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต และช่องทางร้องเรียนของภาคประชาชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนและขบวนการองค์กรชุมชนในพื้นที่ พร้อมทั้งเกิดพื้นที่รูปธรรมการขับเคลื่อนระดับตำบลใน 25 ตำบล เช่น

- ตำบลนาป่าแซง จังหวัดอำนาจเจริญ สร้างกลุ่มไลน์ร่วมกับกลุ่มเด็กและเยาวชน อสม. และเครือข่ายองค์กรชุมชนในการแลกเปลี่ยนปัญหาและการแก้ไขการทุจริตในพื้นที่
- ตำบลศาลารีไทย และตำบลท่าคล้อ จังหวัดสระบุรี จัดทำตู้รับเรื่องร้องเรียนในระดับหมู่บ้าน
- ตำบลถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรวจสอบความถูกต้อง คุ่มค่า และความโปร่งใสในการดำเนินโครงการโคกหนองนาโมเดล และส่งต่อ ป.ป.ช. ในการลงพื้นที่ตรวจสอบ
- ตำบลทุ่งพง จังหวัดอุทัยธานี และตำบลท่าพุทรา จังหวัดกำแพงเพชร วิเคราะห์ปัญหาการทุจริตการรับค่าชดเชยของเกษตรกรตามมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ

2) หน่วยงานมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ประกอบด้วย

- 2.1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
- 2.2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)
- 2.3) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
- 2.4) กระทรวงมหาดไทย (มท.) กรมพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานจังหวัด และอำเภอ
- 2.5) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- 2.6) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- 2.6) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
- 2.7) หอการค้าจังหวัด

ส่งผลให้ภาคประชาชนในพื้นที่เกิดความตื่นตัวและตระหนักในการมีส่วนร่วมสร้างสังคมสุจริตต่อต้านทุจริต และเชื่อมั่นในบทบาทและความสามารถของภาคประชาชนที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านทุจริตให้บรรลุผลตามเป้าหมายแผนการปฏิรูปประเทศต่อไป

4.5 การส่งเสริมตลาดองค์กรชุมชนออนไลน์ เกิดความร่วมมือกับ

ภาคธุรกิจ-เอกชนและสถาบันการศึกษาส่งเสริมช่องทางการตลาดสำหรับสินค้าชุมชน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้ชุมชนในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

▶ **ภาคเหนือ** ร่วมกับ AIS และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พัฒนาและจัดทำหลักสูตรบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนดิจิทัลเชียงราย โดยจัดอบรมออนไลน์ในการส่งเสริมแนวทางการต่อยอดเรื่องการขายและตลาดชุมชนออนไลน์ และส่งเสริมการจัดทำช่องทางการซื้อขายออนไลน์ไว้รองรับสำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

▶ **ภาคกลางและตะวันตก** ร่วมกับคณะบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “การสร้างนักการตลาดออนไลน์ อย่างมืออาชีพ” ให้กับขบวนองค์กรชุมชนภาคกลางและตะวันตก ส่งเสริมให้เกิดการจัดทำช่องทางการซื้อขายออนไลน์

▶ **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ร่วมกับพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น และไปรษณีย์เขต 4 จังหวัดขอนแก่น ส่งเสริมช่องทางการตลาดออนไลน์ให้กับองค์กรชุมชน จัดอบรมส่งเสริมช่องทางการตลาดออนไลน์ สินค้าชุมชนสู่ตลาด “shopee และ thailandpostmart” โดยถ่ายทอดความรู้เทคนิคการขาย การกระจายสินค้า ให้กับชาวชุมชนบ้านมั่นคงและผู้มีรายได้น้อย

4.6 การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ 5 ภาค 16 มหาวิทยาลัย

ภาค	สถาบันการศึกษา	ประเด็นความร่วมมือ
เหนือ 3 หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง วิทยาลัยพยาบาลจังหวัด ลำปาง	หนุนเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง โดยเกิดการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนครอบคลุมทุกมิติ และคัดเลือกตำบลบูรณาการ 6 ตำบล ออกแบบการทำงานร่วมกัน นำไปสู่การทำงานรูปแบบเบญจภาคี
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	ขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานรากและบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด รองรับสถานะเศรษฐกิจหลังสถานการณ์โควิด-19
ตะวันออกเฉียงเหนือ 1 หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	บูรณาการความร่วมมือหลายฝ่าย อาทิ นายอำเภอเสนางคนิคม นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล แกนนำขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอำนาจเจริญ และผู้นำชุมชน เพื่อพัฒนาพื้นที่และแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดอำนาจเจริญ
ใต้ 4 หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	บูรณาการทำงานส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ในการบริการวิชาการ ชุมชน ท้องถิ่น เช่น หลักสูตรพัฒนาศักยภาพแกนชุมชน ท้องถิ่น งานวิจัยชุมชนท้องถิ่น ตำบลชุมชนเข้มแข็ง การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ฯลฯ โดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นกลไกเชื่อมโยง หนุนเสริม สนับสนุน ในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน
	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จ.ปัตตานี	บูรณาการทำงานส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน เสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชนตำบล และสนับสนุนงานพัฒนา ด้านต่าง ๆ อาทิ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และส่งเสริมการจัด “ซากาด” การออมในวิถีมุสลิมให้กับชุมชน
	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	ออกแบบแนวทางบูรณาการความร่วมมือด้านวิชาการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ ภาคใต้ชายแดน และสนับสนุนงานพัฒนาด้านต่าง ๆ ของขบวนองค์กรชุมชน
	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาปัตตานี	บูรณาการทำงานส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนใน 4 ประเด็นหลัก คือ (1) การขับเคลื่อนงานพื้นที่ร่วม 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย (2) การขับเคลื่อนหนุนเสริมชุมชนต่อเนื่องจากงานวิจัย (3) การแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัย และ (4) การส่งเสริมธุรกิจชุมชน ว่าด้วยการเติมความรู้ ศักยภาพผู้ผลิต ผู้ประกอบการในชุมชน เพื่อนำไปสู่การยกระดับและพัฒนาให้เกิดรายได้เพิ่มในชุมชน
กลางและ ตะวันตก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	หนุนเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและอบรมพัฒนาศักยภาพ ด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น นำไปสู่การแลกเปลี่ยนแผนงานโครงการต่างๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์และเจ้าหน้าที่เข้าร่วม 8

ภาค	สถาบันการศึกษา	ประเด็นความร่วมมือ
6 หน่วยงาน		คณะ ได้แก่ วิทยาการจัดการ วิศวกรรมศาสตร์ ครุศาสตร์ พยาบาล เกษตรศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์
		บูรณาการการทำงานในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ตำบลทองมงคล เพื่อยกระดับความต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน
	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	พัฒนาตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งในการจัดการตนเอง และบูรณาการร่วมกับวิทยาลัยชุมชน จังหวัดชัยนาท ในพื้นที่ตำบลโพงาม โดยพัฒนาศักยภาพลูกจ้างโครงการเพื่อการหนุนเสริมการพัฒนาชุมชน
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	บูรณาการทำงานร่วมในจังหวัดสิงห์บุรี พื้นที่ตำบลหัวป่า เพื่อยกระดับความต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ซึ่งมีแนวทางการทำงานร่วมและพัฒนาศักยภาพลูกจ้างโครงการฯ
		บูรณาการความร่วมมือในพื้นที่ตำบลเขาพระ โคกคราม ตะค่า บ้านแหลม วังน้ำเย็น โคกโคเฒ่า ท่าพี่เลี้ยง และท่าระหัด มีเป้าหมายการทำงานในด้านสำรวจข้อมูลชุมชน พัฒนาเพิ่มทักษะใหม่คู่กับการทำงานในยุค New normal พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	ร่วมกับขบวนองค์กรชุมชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในจังหวัดกาญจนบุรี สร้างความเข้าใจโครงการ แนวทางการบูรณาการความร่วมมือหนุนเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ 62 ตำบล
		ขับเคลื่อนงานร่วมกับพื้นที่ 35 ตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ในการจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจ และวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจ
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี	พัฒนากระบวนการ และยกระดับฐานข้อมูลชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มีมาตรฐานทางวิชาการมากขึ้น	
มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา	บูรณาการความร่วมมือในพื้นที่ตำบลกาลหลง บางโทรด นาโคก ซึ่งมีสภาองค์กรชุมชน และสวัสดิการตำบลเป็นแกนหลักในการทำงาน เกิดการวิเคราะห์ศักยภาพตำบลและกำหนดแผนพัฒนาร่วมกัน พัฒนาระบบฐานข้อมูล และรวบรวมผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อจัดทำทำเนียบของดีในชุมชน และอบรมมัคคุเทศก์น้อย	
กทม.และ ตะวันออก 2 หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	ขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนตำบลแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาระดับพื้นที่ แผนระดับอำเภอ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด
	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	รวบรวมจัดทำข้อมูลผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อออกแบบแนวทางการทำงานระหว่าง คปอ. และสถาบันการศึกษา

ประเด็นการพัฒนา : การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน

5

การสนับสนุนการ พัฒนาคุณภาพแกนนำ และขบวนองค์กร ชุมชน

เป็นการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของคนทำงาน พร้อมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถของขบวนองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกลไกและแกนนำสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กรและชุมชนท้องถิ่น

สถาบันฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของคนทำงานในขบวนองค์กรชุมชน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น มุ่งหวังให้คนในขบวนองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมาภิบาล เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กรและชุมชนท้องถิ่น จึงกำหนด **แผนปฏิบัติการการพัฒนาคนของขบวนองค์กรชุมชน 3 ปี (2563 – 2565)** เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนของขบวนองค์กรชุมชน เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความสามารถในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ส่งผลการจัดการตนเอง และสร้างชุมชน สังคมเข้มแข็ง”

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน 25,000 คน โดยเกิดการพัฒนาผู้นำและคนในขบวนองค์กรชุมชนภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน **จำนวน 26,462 คน** คิดเป็นร้อยละ 105.85 ของเป้าหมาย *ส่งผลให้ผู้นำเกิดความเชื่อมั่นในแนวคิด “ชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง”* มีคุณธรรม จิตสาธารณะ สามารถคิดเชิงยุทธศาสตร์/เชิงวิเคราะห์ รู้เท่าทันเทคโนโลยี โดยมีความรู้และทักษะในการจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น แผนธุรกิจเพื่อชุมชนเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนทรัพยากร/งบประมาณในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชน และมีทักษะความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น เช่น การสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Meeting) เป็นนักสื่อสารชุมชน สามารถเขียนข่าวและติดต่อคลิปวิดีโอด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อสื่อสารสถานการณ์และผลงานของชุมชนสู่สาธารณะ

โดยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ชายแดน ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค จึงมีจำนวนแกนนำได้รับการพัฒนาสูงกว่าภาคอื่น ๆ มีแกนนำได้รับการพัฒนาศักยภาพในแต่ละภาค ดังนี้

การพัฒนาแกนนำและคนในชุมชนองค์กรชุมชน ปี 2564 ภาพรวมทั้งสิ้น 26,462 คน

ภาคเหนือ

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา 13,070 คน

ภาคกลางและตะวันตก

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา 398 คน

ภาคใต้

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา 716 คน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา 11,765 คน

ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา 513 คน

โดยแต่ละภาคมีเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาแกนนำตามบริบทของพื้นที่ ดังนี้

1) หลักสูตรระดับภาค

- Module 1: เรียนรู้ เข้าใจ การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
- Module 2: บทบาทผู้นำ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

ภาคเหนือ

เกิดการพัฒนาศักยภาพขบวนองค์กรชุมชน 13,070 คน โดยมีหลักสูตรกลางการพัฒนาศักยภาพผู้นำฯ 2 หลักสูตร

2) หลักสูตรระดับพื้นที่ (ตำบล อำเภอ จังหวัด) : เน้นออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการและนำไปสู่การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาของพื้นที่เป็นสำคัญ สร้างพื้นที่รูปธรรมและการจัดการความรู้ ซึ่งจังหวัดจะมีการพัฒนาเนื้อหา หลักสูตร เครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และมีขีดความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และกำหนดประเด็นร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนของชุมชนท้องถิ่นบูรณาการกับหน่วยงานราชการและภาคีที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ เช่น การแก้ปัญหาฝุ่นควัน เศรษฐกิจฐานราก ความมั่นคงทางอาหาร การรองรับสังคมสูงวัย การแก้ปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย สวัสดิการถ้วนหน้า การจัดการน้ำ พลังงานชุมชน เกษตรอินทรีย์

มีเนื้อหาและการดำเนินงาน ดังนี้

ภาคใต้

เกิดการพัฒนาศักยภาพแกนนำ 716 คน โดยมีหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำฯ จำนวน 6 หลักสูตร

- 1) การพัฒนาศักยภาพผู้นำขบวนองค์กรชุมชนภาคใต้ ปี 2564
- 2) คุณลักษณะสำคัญของผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง
- 3) การจัดตั้ง/สร้างองค์กรชุมชนและเครือข่าย
- 4) ฝ่าทางตัน โควิด-19 โดยชุมชนท้องถิ่น
- 5) ความสำคัญและเทคนิคในการจัดทำแผนชุมชน และเชื่อมโยงกับภาคีพัฒนาอื่นๆ
- 6) ความจำเป็นและเทคนิคการสื่อสารสาธารณะ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เกิดการพัฒนาศักยภาพแกนนำ
จำนวน 11,765 คน
โดยมีหลักสูตรการพัฒนา
ศักยภาพผู้นำฯ 8 หลักสูตร

มีเนื้อหาและการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การพัฒนาศักยภาพคนและเครือข่ายองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีงบประมาณ 2564 โดยใช้รูปแบบกระบวนการพัฒนาศักยภาพ : เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม A-I-C
- 2) โครงการคืนถิ่นอีสาน โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ร่วมกับสถาบันจัดการความรู้เกษตรกรยั่งยืนภาคอีสานร่วมสร้างพลังเครือข่าย"อีสานคืนถิ่น อยู่ร่วม อยู่รอดในชุมชนท้องถิ่น"
- 3) การพัฒนาคุณภาพแกนนำและขบวนองค์กรชุมชน ร่วมกับคณะทำงานติดตามประเมินแบบเสริมพลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้มีกระบวนการทัศน์ กรอบแนวคิดการติดตามประเมินแบบเสริมพลังในการพัฒนาระดับบริหารจัดการองค์กรภาคประชาชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน
- 4) การพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาองค์กรชุมชนเหนือหลักสูตร การเขียนข่าว รายงาน สกู๊ป และการตัดต่อคลิปวิดีโอด้วยโทรศัพท์มือถือ อบรม “นักสื่อสารชุมชน” หลักสูตรการเขียนข่าว และตัดต่อคลิปวิดีโอด้วยโทรศัพท์มือถือ
- 5) หลักสูตรการเรียนรู้ตลาดวิถีใหม่ ฝ่าวิกฤตโควิด-19 "การตลาดออนไลน์ด้วยการใช้เว็บแอปพลิเคชัน www.ตลาดนัดองค์กรชุมชน.com
- 6) หลักสูตรการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC) ที่มีเป้าหมายในการขับเคลื่อนงานการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนในปี 2564
- 7) หลักสูตรสัมมนาเชิงปฏิบัติการตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง และตำบลแผนธุรกิจชุมชนอีสาน ปี 2564
- 8) การพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคกลางและตะวันตก
เกิดการพัฒนาศักยภาพแกนนำ
จำนวน 398 คน
โดยมีหลักสูตรการพัฒนา
ศักยภาพผู้นำฯ 7 หลักสูตร

มีเนื้อหาและการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การพัฒนาศักยภาพนักสื่อสารชุมชน “การผลิตและตัดต่อวิดีโอ” ให้สามารถออกแบบเนื้อหา วางโครงสร้างเรื่อง จัดทำสคริป ถ่ายทำ และตัดต่อคลิปวิดีโอเพื่อสื่อสารเรื่องราวการทำงานของขบวนองค์กรชุมชน
- 2) การพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงในการจัดทำแผนธุรกิจ CBMC เพื่อวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน แนวทางในการเพิ่มรายได้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น
- 3) การพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน เชื่อมโยงกับหน่วยงานในท้องถิ่นในพื้นที่ จ.สระบุรี สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี
- 4) การพัฒนาศักยภาพการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแผนธุรกิจชุมชน
- 5) การพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จ.พระนครศรีอยุธยา เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาของท้องถิ่น และได้รับการสนับสนุน/บรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง จ.พระนครศรีอยุธยา

- 6) การพัฒนาศักยภาพสภาองค์กรชุมชน “โครงการขับเคลื่อนรณรงค์ต่อต้านการทุจริต ตามมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ของสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขต 7 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564”
- 7) หลักสูตรเสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมในการป้องกันเฝ้าระวังการทุจริต ภายใต้ โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการ ทุจริตของสำนักป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขต 1 และเขต 7 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล

และตะวันออก

เกิดการพัฒนาศักยภาพแกนนำ

จำนวน 513 คน

โดยมีหลักสูตรการพัฒนา

ศักยภาพผู้นำ 7 หลักสูตร

มีเนื้อหาและการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนธุรกิจชุมชน ผ่านเครื่องมือ CBMC
- 2) การสื่อสารงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 3) การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน
- 4) การส่งเสริมตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง
- 5) การพัฒนาศักยภาพกองเลขาสวัสดิการชุมชน ขบวนการสวัสดิการชุมชน
- 6) การป้องกันและต่อต้านการทุจริตระดับตำบล จังหวัด
- 7) การผลิตสื่อวิดีโอเพื่อการพัฒนา ด้วยสมาร์ทโฟน ผ่านโปรแกรม Open Camera และ

Kine Master

ตัวอย่างการพัฒนาแกนนำและคนในขบวนการชุมชน

การผลิตสื่อวิดีโอเพื่อการพัฒนา ด้วยสมาร์ทโฟน จังหวัดระยอง วันที่ 11 มิถุนายน 2564 ขบวนการชุมชนจังหวัดระยองร่วมกับเจ้าหน้าที่กลุ่ม จังหวัดกรุงเทพฯ และปริมณฑล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อสารชุมชน การผลิตสื่อวิดีโอเพื่อการพัฒนา ด้วยสมาร์ทโฟน ณ ห้องประชุมศูนย์การ ท้องเที่ยวเทศบาลตำบลสุนทรภู่ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งมีกิจกรรม สำคัญในการบอกเล่าแนวความคิดความสำคัญการผลิตสื่อเพื่อการพัฒนาชุมชน

ท้องถิ่น การแนะนำเครื่องมือและแนวทางการผลิตสื่อวิดีโอเพื่อการพัฒนา ด้วยสมาร์ทโฟน ผ่านโปรแกรม Open Camera และ Kine Master แนวทางการทำคลิปสื่อสารงานพัฒนา ผ่านกิจกรรมโครงการบ้านพอเพียง และฝึกปฏิบัติผลิตสื่อวิดีโอเพื่อ การพัฒนาโครงการบ้านพอเพียง โดยมีผู้เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพจำนวน 17 คน เป็นพื้นที่นำร่องในการจัดทำคลิปสื่อสารงาน พัฒนาโครงการบ้านพอเพียงชนบท จำนวน 6 คลิป ประกอบด้วย คลิปสื่อสารบ้านพอเพียงระดับจังหวัด ระดับตำบลบ้านนา เทศบาลตำบลสุนทรภู่ ตำบลน้ำเป็น เทศบาลเมืองแกลง ตำบลเชิงเนิน

6 การพัฒนาคุณภาพ สภาองค์กรชุมชน

เป็นการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจและเชื่อมั่นเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 ในการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจ พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนให้เป็นกลไกกลางและเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาของชุมชนและประเด็นสาธารณะ เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและภาคีร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเอง

การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 มีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรากฐานมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยในปี 2564 มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 การจดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลสะสมตั้งแต่ปี 2551 - 2564 จำนวน 7,795 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 99.62 ของจำนวน อปท. ทั่วประเทศ (7,825 แห่ง) มีสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 254,944 คน หรือจำนวนสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลโดยเฉลี่ยแห่งละประมาณ 33 คน และมีกลุ่มหรือองค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชนที่จดทะเบียนจัดตั้ง จำนวนรวมทั้งสิ้น 156,280 องค์กร ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานครใน 5 ภาค ดังนี้

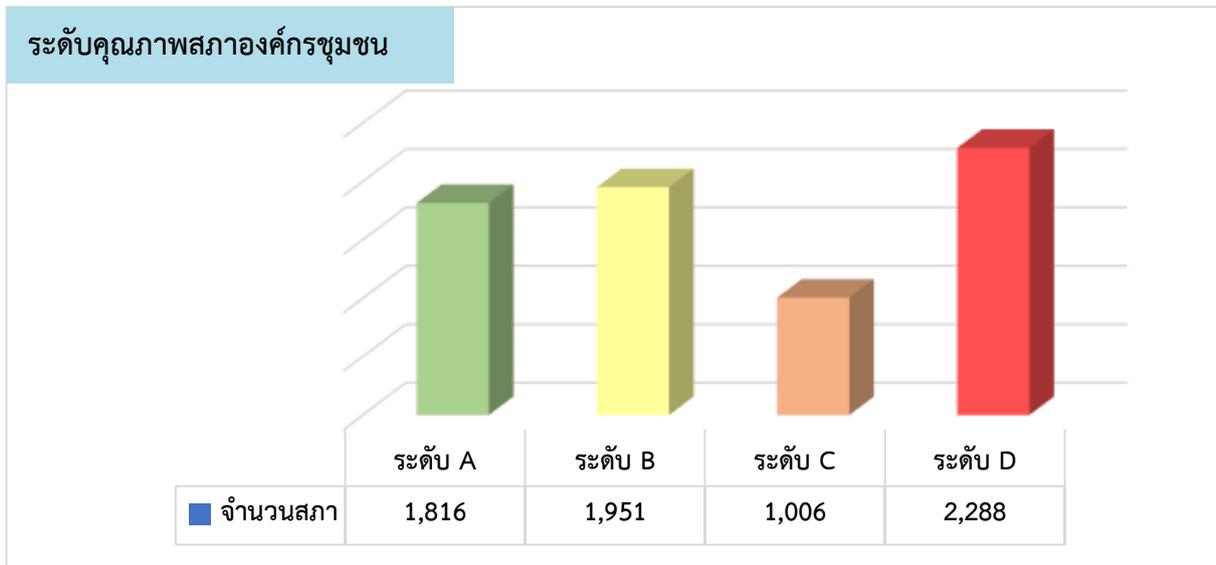
ตาราง แสดงจำนวนการจัดตั้งสะสมสภาองค์กรชุมชนตำบล แยกตามรายภาค (ข้อมูล ณ วันที่ 23 กันยายน 2564)

ภาค	จำนวนพื้นที่ อปท.	จำนวนจัดตั้งสะสม (พ.ศ.2551-2564)	จำนวนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จดทะเบียน (องค์กร)	จำนวนสมาชิก (ราย)
เหนือ	1,676	1,671	40,957	53,446
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,947	2,908	59,330	100,636
ใต้	1,176	1,176	17,802	33,425
กลางและตะวันตก	1,128	1,159	17,836	38,232
กรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออกเฉียง	898	881	20,355	29,205
รวม	7,825	7,795	156,280	254,944

6.2 การประเมินระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล ผ่านเครื่องมือในรูปแบบ google form เป็นการวัดผลการดำเนินงานตามภารกิจฯ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชุม ด้านผลการดำเนินงาน และด้านการ

รายงานผลและการสื่อสารสาธารณะ คະแนนรวม 100 คະแนน เพื่อนำสู่การวิเคราะห์จัดกลุ่มคุณภาพสภาองค์กรชุมชน และวางแนวทางในการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตามความเหมาะสม

จากการประเมินระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล 7,061 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 90.58 ของสภาองค์กรชุมชนทั่วประเทศ (7,795 ตำบล) มีคุณภาพระดับ A และ B รวม 3,767 ตำบล หรือร้อยละ 53.35 เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 1,046 ตำบล หรือร้อยละ 38.44 โดยมีระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชน ดังนี้

หน่วยวัด : ตำบล

ที่	ภาค	เป้าหมาย	ดำเนินการ	ระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชน (ตำบล/แห่ง)			
				A	B	C	D
1	เหนือ	1,671	1,607 (98.17%)	434 (27.01%)	464 (28.87%)	301 (18.73%)	408 (25.39%)
2	ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,908	2,473 (85.04%)	587 (23.74%)	740 (29.92%)	279 (11.28%)	867 (35.06%)
3	ใต้	1,176	1,157 (98.38%)	322 (27.83%)	294 (25.41%)	169 (14.61%)	372 (32.15%)
4	กลางและตะวันตก	1,159	1,073 (92.58%)	252 (23.49%)	251 (23.39%)	166 (15.47%)	404 (37.65%)
5	กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	881	751 (85.24%)	221 (29.43%)	202 (26.90%)	91 (12.12%)	237 (31.55%)
รวมทั้งสิ้น		7,795	7,061 (90.58%)	1,816 (25.72%)	1,951 (27.63%)	1,006 (14.25%)	2,288 (32.40%)

การประเมินสถานะการสอบทานคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับ A มีค่าคะแนนระหว่าง 80 – 100 คะแนน

ระดับ B มีค่าคะแนนระหว่าง 61 – 79 คะแนน

ระดับ C มีค่าคะแนนระหว่าง 50 - 60 คะแนน

ระดับ D มีค่าคะแนนระหว่าง 0 – 49 คะแนน

6.3 การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน ในการดำเนินภารกิจตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ให้มีบทบาทในการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบล จากการสนับสนุนการพัฒนาและยกระดับบทบาทของสภาองค์กรชุมชน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพหรือฟื้นฟูสภาองค์กรชุมชนในระดับ C ให้สามารถเป็นกลไกการสนับสนุนและขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2564 เกิดการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1,852 ตำบล ดังนี้

ภาค	จำนวนจังหวัด	จำนวนเป้าหมาย (ตำบล)	ผลการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพสภาฯ (ตำบล)
เหนือ	17	344	489
ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	548	665
ใต้	14	268	304
กลางและตะวันตก	13	257	258
กรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก	13	102	136
รวม	77	1,519	1,852

จากการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศ พบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ รวม 12 ด้าน เช่น บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวม 3,016 ตำบล คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2,872 ตำบล เสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) นำไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 3,215 ตำบล ส่งเสริมให้องค์กรชุมชน สมาชิกสภาองค์กรชุมชนและประชาชนทั่วไปมีความเข้มแข็ง 2,913 ตำบล เป็นต้น

นอกจากนี้ สภาองค์กรชุมชนมีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สภาเกษตรกรแห่งชาติ กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยใช้พื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่ต้นแบบในการควบคุมก่อนปลดล็อกพืชกระท่อม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานการประสานสนับสนุนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาวะรองรับสังคมสูงวัย เป็นต้น

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จากการระดมของโรงงาน บริษัท หมิงตี้ เคมีคอล จำกัด ซอยกิ่งแก้ว 21 สารเคมีรั่วไหล มีควันไฟและเพลิงไหม้เป็นวงกว้าง บ้านเรือนเกิดความเสียหายหลายครัวเรือน สภาองค์กรชุมชนตำบลบางโหลง จึงหยิบยกมาเป็นปัญหาเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย อำเภอบางพลีในการตั้งศูนย์อพยพชั่วคราว มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ บริจาคเสื้อผ้า สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ และร่วมกับหน่วยงานวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต

รูปธรรมสภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนงานภายใต้สถานการณ์โควิด-19

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลาง จังหวัดนครพนม อบรมต่อยอดโครงการสืบสานภูมิปัญญาจากไม้ไผ่ต้านภัยโควิด-19 ที่ศูนย์เศรษฐกิจชุมชนบ้านดงยอ ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.นครพนม โดยชุมชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาอาชีพ จำนวนเงิน 45,000 บาท เพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ ในช่วงโควิด-19 ที่ประชาชนในพื้นที่ว่างงาน ขาดรายได้

สภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครพนม ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบลท่าจำปา องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าจำปา โรงเรียนบ้านห้วยพระ ผู้นำหมู่บ้าน และจิตอาสา ร่วมกันสร้างบ้านหลังใหม่ให้ผู้ด้อยโอกาสที่ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการปรับปรุงหรือสร้างบ้านหลังใหม่ โดยได้รับบริจาคเงิน สิ่งของวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างจากผู้ใหญ่ใจบุญ ห้างร้านต่าง ๆ ผู้นำชุมชน ตลอดจนจนุการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ และพระสงฆ์

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับ รพ.สต. และ อสม. พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อในพื้นที่ เพื่อป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในพื้นที่ที่มีแนวโน้มการติดเชื้อสูงขึ้น

สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองพลู จังหวัดชลบุรี ร่วมกับเกษตรอำเภอและศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดชลบุรี นำมะนาวและต้นมะนาว ชะอม มะม่วงเขียวเสวยร่วมกันจัดทำตู้ปันสุข พร้อมทั้งร่วมกับ รพ.สต. และ อสม. แจกหน้ากากอนามัย และเจลล้างมือ เพื่อปันสุขให้พี่น้องชาวบ้านในชุมชนในช่วงสถานการณ์โควิด 19

เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสุโขทัย รวมพลคนจิตอาสาตระร่วมกันบรรจุถุงยังชีพช่วยเหลือพี่น้องที่ประสบภัยน้ำท่วม จำนวน 1,000 ชุด ณ ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนลูกพ่อขุนราม จังหวัดสุโขทัย และมอบถุงยังชีพในพื้นที่ อำเภอสรีสำโรง อำเภอกิรีมาศ และ อำเภอกงไกรลาศ จำนวน 777 ชุดให้กับผู้ประสบภัย

6.4 การสนับสนุนบทบาทสภาองค์กรชุมชนตำบลในการประชุมระดับชาติ

การประชุมระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลประจำปี 2564 เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2564 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Zoom meeting และ Facebook live มีผู้แทนสภาองค์กรชุมชนหน่วยงานภาคีเครือข่าย และภาคประชาสังคม เข้าร่วม 582 คน โดยมีศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ปาฐกถาพิเศษให้แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยในการสร้างความสำเร็จของข้อเสนอทางนโยบายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะภาคประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพัฒนาข้อเสนอโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในที่ประชุมมีมติรับรองข้อเสนอเชิงนโยบายปี 2564 ตามมาตรา 32 (2) และ (3) รวมจำนวน 9 ประเด็น ได้แก่

- 1 การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19
- 2 การบริหารจัดการเงินกู้
- 3 การแก้ไขปัญหาที่ดิน ที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย
- 4 การสร้างความเป็นธรรม ความเท่าเทียมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์
- 5 การทบทวนเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการสร้างระบบเศรษฐกิจเกื้อกูลโดยใช้การจัดการทางธุรกิจเป็นแกนกลางระดับตำบล
- 6 กฎหมายสิทธิของประชาชน กรณีการขับเคลื่อนรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน และกรณีร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่แสวงหารายได้และกำไรมาแบ่งปันกัน พ.ศ.
- 7 ความมั่นคงทางอาหาร
- 8 ข้อเสนอกรณีปัญหาเชิงพื้นที่ ได้แก่ กรณีโครงการผันน้ำยม ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ตาก กรณีโครงการนิคมอุตสาหกรรมอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา กรณีโครงการสัมปทานเหมืองแร่หินเขาโต๊ะกรัง จังหวัดสตูล และกรณีโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 9 ข้อเสนอต่อการจัดตั้งกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและการติดตามนโยบายสาธารณะ รูปแบบและองค์ประกอบของกลไก มีข้อเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการติดตามและขับเคลื่อนข้อเสนอตามมติที่ประชุมระดับชาติสภาองค์กรชุมชนตำบล ประกอบด้วย ผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ

การแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 สภาองค์กรชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ตามมติที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล

ประจำปี 2561 เห็นชอบให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับบางข้อกฎหมายยังเป็นอุปสรรคหลายด้าน โดยมีการขับเคลื่อนการแก้ไข พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการฯ และปัจจุบันสามารถรวบรวมรายชื่อรวม 14,481 รายชื่อ อยู่ระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ เพื่อประสานและดำเนินการในขั้นต่อไป

7 การพัฒนาและ จัดสวัสดิการชุมชน

เป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน ใ้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บนพื้นฐาน “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่แต่ละชุมชนเป็นฐานในการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย บนฐานของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและสร้างพลังในการพึ่งตนเอง สร้างความร่วมมือกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์สวัสดิการชุมชน พ.ศ. 2561 - 2565

วิสัยทัศน์ : “สวัสดิการชุมชนสร้างโอกาสและความเสมอภาค เพื่อสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

1. พัฒนาบทบาทและความสามารถของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลให้เป็นกลไกกลางการจัดสวัสดิการชุมชนในพื้นที่
2. พัฒนาสวัสดิการชุมชนให้เป็นระบบสวัสดิการสังคมของประเทศ

ผลการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนปี 2564 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

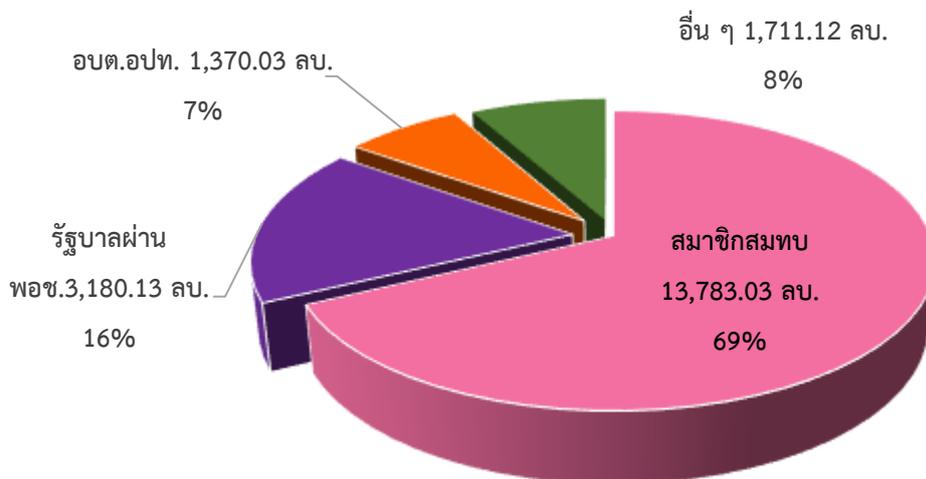
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างบทบาทและความสามารถกองทุนสวัสดิการชุมชน

1.1 ภาพรวมกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ปีงบประมาณ 2564 (ณ 19 กันยายน 2564)

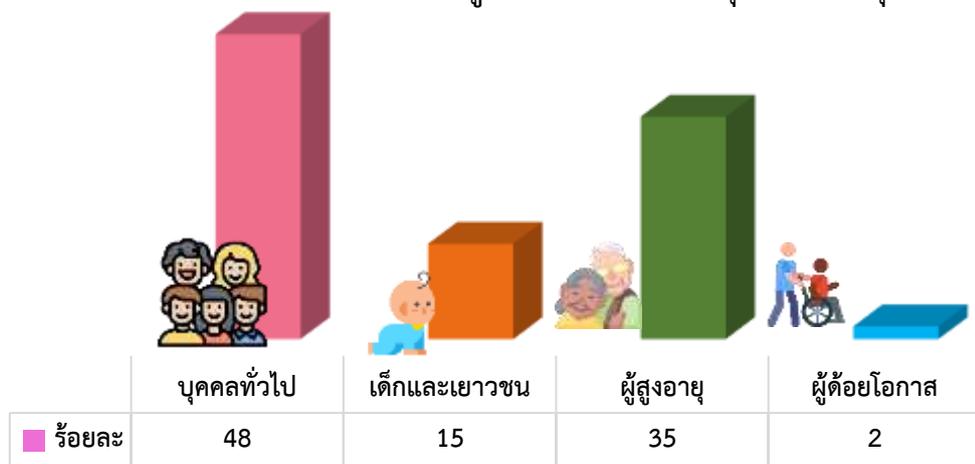
เกิดการส่งเสริมการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนนับตั้งแต่ปี 2548 จนถึงเดือนกันยายน 2564 มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง 6,069 กองทุน จำนวนสมาชิกกองทุน 6,586,730 ราย และมีเงินกองทุนรวม 20,046.79 ล้านบาท

ภาค	จำนวน กองทุน	จำนวนหมู่บ้าน		ปี 2564 (สะสม)		จำนวน กรรมการ (คน)
		ทั้งหมด	เข้าร่วม	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนเงินกองทุน ของชุมชน (บาท)	
กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	745	47,633	19,712	776,204	2,481,992,995.45	67,453
กลางและตะวันตก	740	6,762	6,084	563,562	1,691,257,432.81	85,540
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,216	47,297	21,248	2,337,501	7,974,500,522.49	154,370
ใต้	1,120	8,333	8,282	1,402,566	3,702,516,145.14	125,200
เหนือ	1,248	12,271	11,765	1,507,140	4,196,528,707.00	104,143
รวม	6,069	122,296	67,091	6,586,973	20,046,795,802.89	536,706

เงินกองทุนสวัสดิการชุมชน จำแนกตามแหล่งงบประมาณ

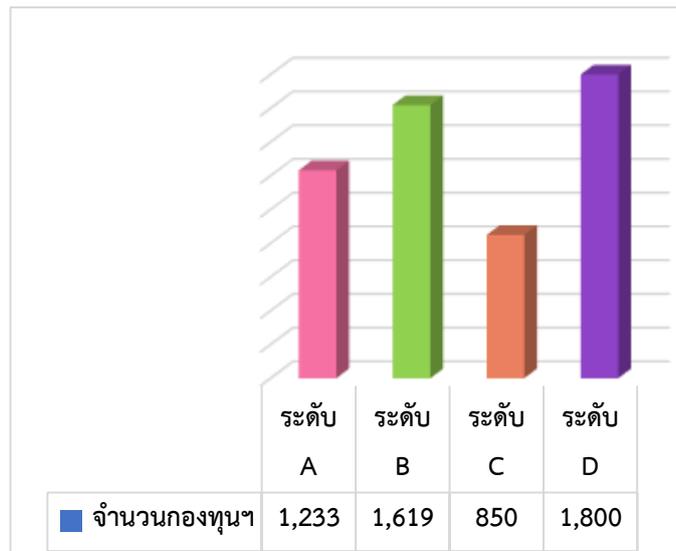
แผนภูมิสัดส่วนสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

1.2 การประเมินคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ปี 2564 นับจากปี 2561 มีการพัฒนาเครื่องมือในการประเมินกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยผลจากการประเมินนำไปสู่การพัฒนายกระดับคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ในปี 2564 มีการทบทวนแบบฟอร์มการประเมินให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่มากขึ้น ซึ่งมีการประเมินคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ใน 2 รูปแบบ คือ (1) ลงพื้นที่รายกองทุน และ (2) จัดเวทีรายโซน/อำเภอ พร้อมบันทึกผลการประเมินผ่านแบบสอบถาม Online Google Forms

เกิดการประเมินคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ปี 2564 จำนวน 5,502 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 66.73 ของกองทุนทั้งหมด 6,069 กองทุน (ข้อมูล ณ 27 กันยายน 2564) พบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนมีคุณภาพระดับดีมาก (A) จำนวน 1,233 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 20.32 ระดับดี (B) จำนวน 1,619 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 26.18 ระดับปานกลาง (C) จำนวน 850 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 14.01 และระดับน้อย (D) จำนวน 1,800 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 29.66

ระดับคุณภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชน

ภาค	จำนวนกองทุนทั้งหมด (ร้อยละ)	รวมกองทุนประเมินคุณภาพ	ดีมาก (A) (ร้อยละ)	ดี (B) (ร้อยละ)	ปานกลาง (C) (ร้อยละ)	น้อย (D) (ร้อยละ)
ภาคเหนือ	1,248	1,248 100%	310 24.84%	371 29.73%	170 13.62%	397 31.81%
ภาคใต้	1,120	1,079 96.34%	213 19.74%	311 28.82%	199 18.44%	356 33.00%
ภาคกทม.ปริมณฑลและตะวันออก	745	578 77.58%	147 25.43%	147 25.43%	71 12.29%	213 36.85%
ภาคกลางและตะวันตก	740	642 86.76%	110 17.13%	190 29.60%	111 17.29%	231 35.98%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,216	1,955 88.22%	453 23.17%	600 30.69%	299 15.29%	603 30.85%
ภาพรวม	6,069	5,502 90.66%	1,233 22.41%	1,619 29.43%	850 15.45%	1,800 32.71%

เกิดการพัฒนาคณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน 4,314 กองทุน ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีระเบียบ/ข้อบังคับของกองทุน ทะเบียน/ข้อมูลสมาชิกเป็นปัจจุบัน มีรายงานผลการดำเนินงาน และรายงานสถานะการเงินและบัญชีของกองทุน รวมถึงแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน และสามารถจัดสวัสดิการชุมชนที่มากกว่าสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกและคนในชุมชนทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเข้าถึงระบบสวัสดิการของชุมชน

จากการพัฒนาและสมทบงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชนในปี 2564 เป้าหมาย 860 กองทุน 650,000 คน มีกองทุนสวัสดิการชุมชนได้รับการสมทบงบประมาณรวม 1,062 กองทุน ครอบคลุมสมาชิก 802,946 คน งบประมาณสมทบ 277.44 ล้านบาท ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานแก่สมาชิกครอบคลุมทุกช่วงชีวิต คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ โดยมีการจัดสวัสดิการชุมชนมากกว่า 15 ประเภท อาทิ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด อุปกรณ์การเรียนของนักเรียน จ่ายกรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจัดงานศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ซ่อมแซมบ้าน /ที่ดินทำกิน ตลอดจนช่วยเหลือป้องกันในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งการผลิตและแจกจ่ายหน้ากากผ้า เจลฆ่าเชื้อ ข้าวสารอาหารแห้ง

ณ เดือนกันยายน 2564 มีผู้ได้รับสวัสดิการตรงสะสมรวม 2,418,356 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 2,534.91 ล้านบาท เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสามง่าม จ.พิจิตร จัดกิจกรรมโครงการกองทุนร่วมใจต้านภัยโควิด โดยมอบทุนการศึกษา เครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบปัญหาทางสังคม มอบบำนาญชรารายปี มอบอาหารยังชีพให้สมาชิกทุกคน และมอบรางวัลเงินสด 100 บาท หรือสลากกินแบ่งรัฐบาล 1 ใบให้กับสมาชิกที่ฉีดวัคซีนป้องกันโควิดครบ 2 เข็ม

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มอบทุนการศึกษาและทุนช่วยเหลือ โดยนางกัจจอย พันธุ์งาม คณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นตัวแทนร่วมกับ นางวันเพ็ญ จันทร์ทิพย์ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลเมืองทุ่งสง และกองทุนสวัสดิการทางสังคมเทศบาลเมืองทุ่งสง และทีมบริหารเทศบาลเมืองทุ่งสง มอบทุนการศึกษาและทุนช่วยเหลือผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง หรือผู้ด้อยโอกาส รวม 27 ทุน จำนวน 32,000 บาท

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายสวัสดิการชุมชนในการขับเคลื่อนงาน

บทบาทกองทุนสวัสดิการชุมชน ขับเคลื่อนงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัส COVID -19

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลประสงค์ อำเภอนาทน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดโครงการ “น้ำพริก” สร้างรายได้ลดรายจ่ายในภาวะวิกฤตโควิด-19 ฝึกอบรมการทำน้ำพริกสูตรต่าง ๆ ให้กับสมาชิก เพื่อส่งเสริมรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน แก้ปัญหาการว่างงาน และหนี้สินในครัวเรือน มุ่งหวังให้สมาชิกเกิดอาชีพ มีการรวมกลุ่ม และมีรายได้เสริมเกื้อกูลครอบครัว

กองทุนสวัสดิการชุมชนเขตบางบอน ร่วมกับ อปพร.เขตบางบอนและอาสาสมัคร นำเวชภัณฑ์และอุปกรณ์อุปกรณ์ตรวจวัดไข้ เครื่องวัดออกซิเจนในเลือด มอบให้กับเมืองบางบอน เพื่อดูแลชุมชนและสำหรับผู้ป่วยโควิด 19 ในพื้นที่ พร้อมทั้งร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชนแจกถุงยังชีพให้ผู้ป่วยติดเชื้อและกลุ่มประบางช่วงโควิด 19

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาฝาย ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนและขบวนการองค์กรชุมชน มอบถุงยังชีพให้กับผู้ถูกกักตัว หลังออกจาก รพ.ชัชฎุมิ และกลุ่มเสี่ยงสูง และมอบถุงยังชีพช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด19 ในพื้นที่ ตำบลหนองบัวระเหว อำเภอนองบัวระเหว

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเกาะสำโรง อำเภอมือง จังหวัดกาญจนบุรี ร่วมกับอำเภอมืองกาญจนบุรี และ อบต.เกาะสำโรง เปิดครัวกลางปรุงอาหารพร้อมทานเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านตำบลเกาะสำโรงที่ได้รับความเดือดร้อนวันละ 300 กล่อง และมอบข้าวสาร 2,400 กิโลกรัมให้กับ 480 ครอบครัวเพื่อให้สู้ภัยโควิด

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสามง่าม จังหวัดพิจิตร จัดกิจกรรมโครงการกองทุนร่วมใจต้านภัยโควิด โดยมอบทุนการศึกษา เครื่องอุปโภคบริโภค ให้กับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบปัญหาทางสังคม มอบบ้านอนุชารายปี มอบอาหารยังชีพให้สมาชิกทุกคน และมอบรางวัลเงินสด 100 บาท หรือสลากกินแบ่งรัฐบาล 1 ใบให้กับสมาชิกที่ฉีดวัคซีนป้องกันโควิดครบ 2 เข็ม

เครือข่ายสวัสดิการอำเภอฟือชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ระดมเงิน และสิ่งของช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 โดยเครือข่ายสวัสดิการอำเภอฟือชัย และภาคีรวบรวมสิ่งของมอบผ่าน นายกรกฎ บุญญามิ่ง นายอำเภอฟือชัย เพื่อส่งต่อเป็นสะพานบุญให้ผู้กักตัวในโรงพยาบาลอำเภอฟือชัย และศูนย์พักคอยทุกตำบล ประกอบด้วย น้ำดื่ม 137 โหล มาม่าคัพ 156 ถ้วย และมอบให้ รพ.สต. 10 แห่ง จำนวน 50 โหล รวมมูลค่า 25,000 บาท

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาระบบข้อมูลองค์ความรู้และเครือข่ายการเรียนรู้สวัสดิการชุมชน

เกิดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสมาชิก มีการวิเคราะห์ และวางแผนการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชน พร้อมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน โดยนำระบบเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมในลักษณะ “หุ้นส่วนการพัฒนา” ซึ่งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทั่วประเทศร่วมสมทบงบประมาณด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564 ผู้แทน

เครือข่ายสวัสดิการชุมชน 5 ภาค ร่วมกับ บริษัท แฟลชเวิร์ค ทีม คอนซัลติ้ง จำกัด ร่วมลงนามสัญญาจ้างพัฒนาโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการ 210 วัน พื้นที่เป้าหมาย 500 ตำบล เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยผู้ปฏิบัติงานสวัสดิการชุมชน พัฒนาระบบบริหารข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีมาตรฐาน ถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นฐานรองรับข้อมูลจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทั่วประเทศต่อไป

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การพัฒนานโยบายสวัสดิการชุมชนให้เป็นระบบสวัสดิการสังคมของประเทศ

การขับเคลื่อน ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมระบบสวัสดิการของชุมชน พ.ศ.

จากการที่เครือข่ายสวัสดิการชุมชนได้ร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยภาคประชาชน ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมระบบสวัสดิการของชุมชน พ.ศ. โดยใช้ชื่อว่า “คณะผู้ริเริ่มเสนอกฎหมาย” โดยมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 14,106 รายชื่อ สนับสนุนร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ทั้งนี้ คณะผู้ริเริ่มเสนอกฎหมายมีการนำรายชื่อผู้สนับสนุน ร่างพระราชบัญญัติฯ เสนอต่อประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2564

ปี 2564 ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมระบบสวัสดิการของชุมชน พ.ศ. กรมการปกครองดำเนินการตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่สนับสนุน ร่าง พระราชบัญญัติฯ พบว่า ยังเกิน 10,000 รายชื่อ ทั้งนี้ ได้นำส่งข้อมูลไปยังรัฐสภาและได้รับการวินิจฉัยว่าเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการเงิน พร้อมนำส่งไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ปัจจุบันสำนักนายกรัฐมนตรีอยู่ระหว่างกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีรับรองตามกระบวนการต่อไป

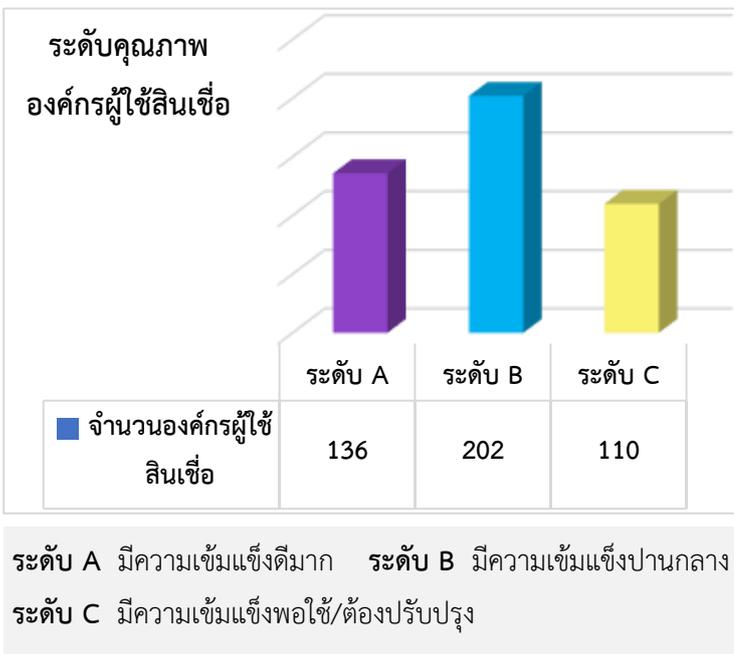
ประเด็นการพัฒนา : การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

8

**การพัฒนาระบบ
บริหารจัดการและ
คุณภาพองค์กรผู้
ใช้
สินเชื่อ**

เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ และฟื้นฟูแก้ไขปัญหาสินเชื่อผิดนัด อันเป็นแผนงานสำคัญที่จะส่งต่อสถานะเงินทุนของสถาบันฯ ในการชำระสินเชื่อขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ โดยสนับสนุนกลไกการบริหารและพัฒนาระบบสินเชื่อ สอบทานและพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อระดับพื้นที่ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ และสนับสนุนการฟื้นฟูแก้ไขปัญหาสินเชื่อผิดนัด

ระดับคุณภาพขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ เกิดการกำหนดหลักเกณฑ์ความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ มาตรการในการดำเนินการพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ แผนพัฒนาและติดตามองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ในปี 2564 โดยกำหนดเป็นเกณฑ์กลางใน 3 ระดับ ซึ่งสามารถจัดระดับความเข้มแข็งและ มาตรการในการพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อได้เหมาะสมและสอดคล้องกับคุณภาพขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ จำนวน 448 องค์กร ซึ่งมีคุณภาพระดับ A และ B รวม 338 องค์กร หรือร้อยละ 75.45 เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 63 องค์กร หรือร้อยละ 22.91

ภาค/ส่วนกลาง	จำนวนรวมทั้งสิ้น	จำนวนองค์กรตามระดับความเข้มแข็ง		
		ระดับดีมาก (A)	ระดับปานกลาง (B)	ระดับพอใช้ (C)
● เหนือ	56	23	17	16
● ตะวันออกเฉียงเหนือ	61	4	32	25
● ใต้	52	21	23	8
● กลางและตะวันตก	55	6	25	24
● กรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก	169	64	74	31
● องค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง	36	11	21	4
● องค์กรผู้ใช้สินเชื่อบ้านมั่นคงส่วนกลาง	19	7	10	2
รวม	448	136	202	110

การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ โดยพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ภายใต้ความร่วมมือกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี) และกรมส่งเสริมสหกรณ์ มีการอบรมหลักสูตรการสร้างเสริมความเข้มแข็งการจัดทำบัญชีและงบการเงินให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ มีผู้เข้าร่วมอบรม 17 องค์กร และอบรมบัญชีสหกรณ์ขั้นพื้นฐานให้แก่ “กลุ่ม/สหกรณ์ภายใต้โครงการบ้านมั่นคง” เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ และสามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง และนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีผู้เข้ารับการอบรม 31 คน

การประสานความร่วมมือหน่วยงานภาคี ในการพัฒนาระบบสินเชื่อ ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทั้งในระดับส่วนกลางและภูมิภาคในการแก้ไขปัญหา-กิจกรรมที่ติดขัด และการจัดตั้งสหกรณ์ใหม่ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การประชุมติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาสหกรณ์ พร้อมทั้งอบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการอ่านและวิเคราะห์งบการเงิน และนำความรู้ที่ได้รับไปสื่อสาร ให้ออแนะนำและข้อสังเกตในการจัดทำงบการเงิน

การสร้างแรงจูงใจให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่มีการบริหารจัดการที่ดี โดยการมอบรางวัลให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ 393 องค์กร วงเงินรวม 7,04,421.21 บาท เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการเงินให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อในช่วงภาวะวิกฤต และหนุนเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่มีการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความมีวินัยด้านการชำระคืนสินเชื่อตามงวดการชำระคืนเป็นปกติ เมื่อสถานการณ์ดีขึ้น และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อรายอื่น ๆ เช่น

สหกรณ์เคหสถานตากสิน จำกัด ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยจากสถาบันฯ 79,728.70 บาท และนำเงินจำนวนดังกล่าวไปซื้อข้าวสาร ไข่ น้ำมัน แจกจ่ายให้กับสมาชิกในสหกรณ์ 315 ครัวเรือน

สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงศิริธรรม จำกัด ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยจากสถาบันฯ 72,921.98 บาท และนำเงินจำนวนดังกล่าวไปซื้อข้าวสาร ไข่ แจกจ่ายให้กับสมาชิกในสหกรณ์ 186 ครัวเรือน

สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงเพิ่มทวีทรัพย์จันทบุรี จำกัด ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยจากสถาบันฯ จำนวน 26,381.64 บาท และนำเงินจำนวนดังกล่าวไปซื้อท่อประปาเชื่อมต่อในชุมชน เนื่องจากยังใช้ปะปาชั่วคราว ให้แก่สมาชิกในสหกรณ์

9

การพัฒนาระบบสารสนเทศ ข้อมูล การจัดการความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์

เป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศ ข้อมูล การจัดการความรู้และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่เท่าทันสถานการณ์ และสามารถเชื่อมโยงการทำงานอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานและประกอบการจัดทำชุดความรู้ ทั้งในมิติงานพื้นที่และงานประเด็น เพื่อการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ อันเป็นการสร้างความรับรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายและสาธารณะ พร้อมทั้งเป็นต้นแบบในการขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

9.1 การพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ

- (1) **ปรับปรุงฐานข้อมูล Cleansing Data ในโปรแกรมของสถาบัน** จำนวน 3 รายการ ประกอบด้วย
 - 1) ข้อมูลผู้รับประโยชน์โครงการด้านที่อยู่อาศัย
 - 2) ข้อมูลสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน และ
 - 3) ข้อมูลสภาองค์กรชุมชน
- (2) **จัดทำฐานข้อมูลชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ในกรุงเทพมหานคร** จำนวน 1,337 ชุมชน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือ มีการปรับปรุงข้อมูลชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต 605 ชุมชน และร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สํารวจกลุ่มเปราะบางรายคนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มเปราะบาง 5,929ครัวเรือน และสำรวจข้อมูลชุมชนแออัดที่ไม่มีหน่วยงานรับรองสถานะ
- (3) **พัฒนาระบบบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน** โดยยกระดับจากระบบข้อมูลชุมชนที่ดำเนินการด้วยโปรแกรม Excel ซึ่งมีข้อจำกัดของระบบในการเชื่อมโยงข้อมูล และความเสี่ยงในการสูญหายข้อมูล เป็นโปรแกรมที่มีมาตรฐาน ชุมชนสามารถบริหารจัดการข้อมูลของกองทุนได้อย่างถูกต้อง และเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของสถาบัน

9.2 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาดิจิทัลชุมชน

- ❖ ร่วมกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) และคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลชุมชนให้แก่ขบวนองค์กรชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 21 ตำบล โดยเกิดแผนสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกัน ซึ่งสามารถพัฒนาโครงการเสนอรับการสนับสนุนจำนวน 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการในพื้นที่ จ.ยโสธร 2 โครงการ และ จ.สุรินทร์ 1

โครงการ และประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พัฒนาช่องทางการตลาดแนวใหม่ให้กับเครือข่ายเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิดไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ ก่อให้เกิดช่องทางการจำหน่ายผ่านตลาดออนไลน์ โดยมีเป้าหมายไม่ต่ำกว่า 20 ชุมชน และจำหน่ายสินค้าไม่ต่ำกว่า 100 รายการ

- ❖ ชุมชนเข้าถึงแพลตฟอร์มดิจิทัลและความรู้เพื่อรับมือการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ของชุมชน แออดในพื้นทีกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ระบบติดตาม ประเมินอาการด้วยระบบดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์ม (Cloud Nurse) ให้แก่ผู้ป่วยโควิด-19 ในชุมชนแออด ที่ต้องรักษาตัวที่บ้าน (Home Isolation) และระบบการช่วยเหลือเพียงให้กับผู้ป่วย Thai Care เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ป่วยในชุมชนที่ติดเชื้อและรอเตียงเพื่อเข้ารับการรักษา

9.3 การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัล

		
<p>เชื่อมโยงข้อมูลผู้รับประโยชน์โครงการด้านที่อยู่อาศัยกับระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ของ ศูนย์ เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (Nectec)</p>	<p>เชื่อมโยงข้อมูลผู้รับประโยชน์โครงการด้านที่อยู่อาศัยกับระบบศูนย์กลางการบริการประชาชนในการติดต่อราชการแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร (Citizen Portal) บนแอปพลิเคชัน "ทางรัฐ"</p>	<p>เชื่อมโยงข้อมูลผู้รับประโยชน์โครงการด้านที่อยู่อาศัยกับระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ PPP CONNEXT ของหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)</p>

9.4 การพัฒนาระบบสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์

สถาบันฯ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบหนังสือและเอกสาร การผลิตวีดิทัศน์ การจัดนิทรรศการ และสื่อสารผ่านช่องทาง Social media โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายหรือประชาชน จากการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อ 3 มิติ ไม่ว่าจะเป็นสื่อ On Air/ Online/ On Ground นำไปสู่การยกระดับเพื่อเป็นชุดบทเรียนสร้างความคิดริเริ่ม จุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ เชิงบวกให้กับกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินงานด้านการสื่อสารสาธารณะจากแผนงานสื่อสาร ประจำปี 2564 มีการสื่อสารประเด็นงานสำคัญของ พอช. ผ่านช่องทางหรือรูปแบบต่างๆ ดังนี้

ช่องทางการสื่อสาร	จำนวน
1. สื่อสารสาธารณะ จากการคลิปปิงข่าว	2,173 ข่าว
2. สื่อเว็บไซต์ พอช.	447 ข่าว
3. สื่อสารออนไลน์ (เพจเฟซบุ๊ก /ไลน์ /ยูทูป/คลิป VDO)	8,567 ข่าว
4. สื่อสิ่งพิมพ์(เอ็กไซต์ไทยโพสต์/ไทยโพสต์/มติชน)	24 ครั้ง
5. เว็บไซต์ไทยโพสต์ออนไลน์และสื่อออนไลน์	162 ครั้ง
6. สื่อทีวีสาธารณะ	18 ข่าว
7. รายการวิทยุ “พลังชุมชน” ทางวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ FM 92.5 MHz ทุกวันเสาร์ 17.00 – 18.00 น	38 ครั้ง

การสื่อสารภายใต้สถานการณ์โควิด-19 เกิดการออกแบบและวางแผนการดำเนินงานใหม่ผ่าน "คณะทำงานข้อมูลเทคโนโลยีและการสื่อสาร" โดยการสื่อสารสาธารณะเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ (TV/วิทยุ/นสพ./ออนไลน์) การรายงานสถานการณ์ ศปก.พอช.โควิด-19 ในรูปแบบ “ข่าวชุมชน” และการผลิตสื่อเพื่อเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและทันสถานการณ์การสื่อสาร รวมถึงประเด็นงานสำคัญและงานพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชนเพื่อการเรียนรู้ อาทิ การพัฒนาที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านมั่นคง/คนไร้บ้าน/บ้านพอเพียง ชนบท/ชุมชนริมคลอง การจัดสวัสดิการชุมชน เศรษฐกิจและทุนชุมชน และสภาองค์กรชุมชน พร้อมทั้งผลิตสื่อวีดิทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่ประเด็นงานต่างๆ ในรูปแบบหนังสือ แผ่นพับ นิทรรศการ ชุดความรู้

นอกจากนี้ เกิดชุดความรู้พื้นที่นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองและยกระดับสู่การสื่อสารสาธารณะ จำนวน 231 พื้นที่

10

การเพิ่มประสิทธิภาพระบบ การกำกับและบริหารองค์กร

มุ่งเน้นการวางรากฐานการพัฒนาให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรและชุมชนให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

10.1 บทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน : คณะกรรมการฯ ดำเนินการตามบทบาทและปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันฯ โดยมีการประชุมคณะกรรมการสถาบันฯ ในปีงบประมาณ 2564 จำนวน 16 ครั้ง ซึ่งคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนกรรมการ จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนการประชุม ดังนี้

การประชุม	วัน/เดือน/ปี	จำนวนคณะกรรมการ สถาบันฯ ทั้งหมด	คณะกรรมการสถาบันฯ เข้าร่วมประชุม	ร้อยละ
ครั้งที่ 11/2563	7 ตุลาคม 2563	11 คน	11 คน	100.00
ครั้งที่ 12/2563	18 พฤศจิกายน 2563	11 คน	11 คน	100.00
ครั้งที่ 13/2563	24 ธันวาคม 2563	11 คน	10 คน	90.90
ครั้งที่ 1/2564	28 มกราคม 2564	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 2/2564	8 กุมภาพันธ์ 2564 (วาระพิเศษ)	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 3/2564	25 กุมภาพันธ์ 2564	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 4/2564	25 มีนาคม 2564	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 5/2564	9 เมษายน 2564 (วาระพิเศษ)	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 6/2564	22 เมษายน 2564	10 คน	9 คน	90.00
ครั้งที่ 7/2564	14 พฤษภาคม 2564	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 8/2564	24 มิถุนายน 2564	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 9/2564	22 กรกฎาคม 2564	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 10/2564	3 สิงหาคม 2564 (วาระพิเศษ)	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 11/2564	26 สิงหาคม 2564	10 คน	10 คน	100.00
ครั้งที่ 12/2564	26 สิงหาคม 2564 (ไม่มีฝ่ายบริหาร)	10 คน	9 คน	90.00
ครั้งที่ 13/2564	30 กันยายน 2564	10 คน	8 คน	80.00

10.2 การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

10.2.1 ระบบตรวจสอบภายใน มีวัตถุประสงค์การตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจในความครบถ้วนถูกต้องเพียงพอ และเชื่อถือได้ในการปฏิบัติงาน สอบทานความเพียงพอเหมาะสมของระบบการควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุ้มค่า เป็นไปตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและคุ้มค่า สร้างความมั่นใจในการบริหารจัดการแก่ฝ่ายบริหาร ซึ่งมีการดำเนินงานตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ 2564 ดังนี้

- แผนงานตรวจสอบที่ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันฯ ตามมาตรา 36
 - (1) การตรวจสอบการเงิน
 - (2) การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ
- แผนงานตรวจสอบที่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ฉบับที่ 20 ว่าด้วยการตรวจสอบภายใน

- (3) การตรวจสอบสินเชื่อและการสนับสนุนงบประมาณบ้านมั่นคง
- (4) การสอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน
 - แผนงานตรวจสอบตามการประเมินระดับความเสี่ยง
- (5) การตรวจสอบการสนับสนุนการบริหารงบประมาณสนับสนุน
 - แผนงานการส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลให้สำนักงานภาค
- (6) การส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลและหลักการบริหารจัดการที่ดี
 - แผนงานตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561
- (7) การสอบทานรายงานการเงิน (ทุกไตรมาส)

ผลจากการตรวจสอบภายใน หน่วยงานรับตรวจมีการปฏิบัติตามข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบ พร้อมทั้งมีกระบวนการติดตามการปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ซึ่งสรุปสาระสำคัญของการตรวจสอบภายในตามแผนงาน ดังนี้

○ **การตรวจสอบการเงิน** จากการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานด้านการเงินของส่วนงาน ปี 2564 เปรียบเทียบกับปีก่อนๆ ที่ผ่านมา (2560 – 2562) พบว่า ส่วนงานต่างๆ มีการปฏิบัติงานดีขึ้น โดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่กำหนด มีข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยที่เกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ แต่เพื่อให้การปฏิบัติด้านการเงินมีความถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานเกิดความถูกต้องและรัดกุมมากยิ่งขึ้น

○ **การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ** พบว่า ควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการคืนหลักประกันสัญญา โดยมีการกำหนดมูลค่าของหลักประกันสัญญาเป็นจำนวนเต็มในอัตราร้อยละห้าของวงเงินงบประมาณหรือราคาพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างตามที่ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 168 กำหนด จัดทำทะเบียนควบคุมหลักประกันสัญญาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีการบันทึกรายละเอียดสาระสำคัญที่เป็นมาตรฐาน และควรแยกประเภทของหลักประกันสัญญา เพื่อเป็นข้อมูลการควบคุมและสอบทานความถูกต้องก่อนคืนหลักประกันสัญญา และก่อนสิ้นสุดระยะเวลาของการประกันตามที่ระเบียบกำหนด สำนักบริหารงานกลางควรมีการแจ้งเตือนล่วงหน้าภายใน 30 วัน ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดซื้อจัดจ้างดำเนินการตามขั้นตอนก่อนคืนหลักประกัน

○ **การตรวจสอบสินเชื่อและการสนับสนุนงบประมาณบ้านมั่นคง** ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1) การบริหารจัดการสหกรณ์ ควรจัดทำทะเบียนการเปลี่ยนแปลงสิทธิ์ของสมาชิก เพื่อให้มีข้อมูลเป็นปัจจุบัน กรณีมีการเปลี่ยนแปลงผู้รับประโยชน์ในโครงการ สหกรณ์ควรให้ผู้รับประโยชน์คนปัจจุบันของสหกรณ์มาจัดทำสัญญาค้ำประกันกับทางสถาบันฯ โดยเร็ว และควรดำเนินการจัดทำนิติกรรมสัญญา ระหว่างสหกรณ์กับสมาชิกให้ครบถ้วน และควรมีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานรายงานความก้าวหน้างวดสุดท้ายและการใช้งบประมาณ มีมติคณะกรรมการตรวจรับโครงการประชุมสรุปงานของ

ชุมชนและรายงานความคืบหน้าการดำเนินโครงการและเสนอปิดโครงการต่อสถาบันฯ เมื่อมีการดำเนินงานแล้วเสร็จตามเป้าหมาย แผนงาน ระยะเวลาที่กำหนด หรือการสิ้นสุดโครงการ

2) สำนักงานภาค ควรมีการพัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้นิติศาสตร์ การฟื้นฟูแก้ไของค์กรที่เป็นหนี้ผิดนัด และมีการจัดชั้นคุณภาพองค์กรผู้ใช้นิติศาสตร์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการฟื้นฟู พัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้นิติศาสตร์ และเพื่อทราบสถานะองค์กรที่แท้จริงเป็นปัจจุบัน รวมถึงควรมีการติดตามการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างใกล้ชิด สนับสนุนให้ความรู้ คำแนะนำเรื่องระบบการบริหารจัดการสหกรณ์ อาทิ การจัดทำเอกสารการดำเนินงาน เอกสารประกอบการใช้จ่ายงบประมาณ รวมถึงการจัดเก็บเอกสารสำคัญต่างๆ กรณีมีการใช้งบประมาณสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงไปดำเนินการจัดซื้อครุภัณฑ์สำนักงาน คอมพิวเตอร์ เครื่องทำอิฐบล็อกประสาน และของที่ระลึก สำนักงานภาค ควรตรวจสอบข้อเท็จจริงหากมีการใช้งบประมาณไม่ตรงตามวัตถุประสงค์จริงควรมีการเรียกเงินคืน และต้องติดตามการดำเนินงานและการเบิกจ่ายงบประมาณตามงวดงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการอย่างใกล้ชิด

3) ส่วนกลาง ควรมีการติดตามและพัฒนาฟื้นฟูคุณภาพองค์กรผู้ใช้นิติศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ขีดความสามารถในการชำระคืนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงขององค์กร และติดตามหลักประกันตามเงื่อนไขการอนุมัติเอกสารประกอบการพักชำระหนี้ และเอกสารประกอบการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มาจัดเก็บให้ครบถ้วน

○ **การตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาค** พบว่า ควรมีการสอบทานข้อมูลการพิจารณาโครงการ การอนุมัติโครงการ การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการในระบบโปรแกรมให้มีข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน และต้องดำเนินการปฏิบัติตามคู่มือการดำเนินโครงการในการบันทึกข้อมูลโครงการ การสแกนแนบไฟล์เอกสาร การเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดทำรายงานผล และนำไปใช้ในการติดตามประเมินผลโครงการในโปรแกรมระบบบริหารจัดการโครงการ (CODI Project Management System) ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานและรายงานข้อมูล และการปิดรายการรับ-จ่ายรายวันให้เป็นปัจจุบันทุกสิ้นวันทำการ

○ **การสอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน** จากการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานหน่วยงานต่างๆ ภายในสถาบัน จำนวน 17 ส่วนงาน ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการสอบทาน ผลการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน (CSA) ของหน่วยงานภายใน 17 ส่วนงาน เป็นไปตามรายงานผลการสอบทานการประเมินการควบคุมภายใน แบบ ปค.6 จากผลการสอบทานดังกล่าว ผู้ตรวจสอบภายในเห็นว่า การควบคุมภายในของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีความเพียงพอ ปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2561

○ **การส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลและหลักการบริหารจัดการที่ดี** มีการดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานภาคในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะความรู้เรื่องการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ตาม พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

○ **การสอบทานรายงานการเงิน (ทุกไตรมาส)** จากการสอบทานรายงานการเงินปีงบประมาณ 2564 (ไตรมาสที่ 1-3) สำหรับระยะเวลา 9 เดือน สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2564 ประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน และสอบทานรายการในบัญชีแยกประเภทของสถาบัน พบว่า งบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบัน ดำเนินการถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

10.2.2 ระบบการควบคุมภายใน แผนการควบคุมภายใน (CSA) ประจำปีงบประมาณ 2564 ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามแผนงาน/โครงการ จำนวน 72 แผนงาน/โครงการ จาก 17 ส่วนงานตามโครงสร้างองค์กร โดยผลการดำเนินงานในปี 2564 มีแผนงาน/โครงการ ที่มีความเสี่ยงระดับสูงสุด - สูง - ปานกลาง ซึ่งมีการดำเนินการตามแผนการควบคุมภายในและมีความเสี่ยงลดลง จำนวน 57 แผนงาน คิดเป็นร้อยละ 79.17 ของแผนงาน/โครงการ โดยมีแผนงาน/โครงการที่มีความเสี่ยงคงเหลือจำนวน 25 แผนงาน/โครงการ ประกอบด้วย ความเสี่ยงระดับสูง 8 แผนงาน และระดับปานกลาง 17 ซึ่งจะดำเนินการต่อเนื่องในปี 2565 ต่อไป

ระดับความเสี่ยง	แผนงาน/โครงการที่มีความเสี่ยง ประจำปี 2564	แผนงาน/โครงการที่มีความเสี่ยงคงเหลือ ประจำปี 2564
สูงสุด	8	-
สูง	26	8
ปานกลาง	23	17
ต่ำ	15	-
รวม	72	25

10.2.3 ระบบการบริหารความเสี่ยง แผนบริหารความเสี่ยงของสถาบันฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีแผนบริหารความเสี่ยง 3 ประเด็น 2 ด้าน คือ

- **ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk)** ประกอบด้วย ประเด็นความเสี่ยง 2 ประเด็น คือ การดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง และการพัฒนาศักยภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน
- **ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)** ประกอบด้วย ประเด็นความเสี่ยง 1 ประเด็น คือ การพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อและแก้ไขปัญหาหนี้ผิดนัด

➤ ประเด็นความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) ได้แก่

(1) **การดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง** จัดทำคู่มือการดำเนินงานและประกาศแนวทางหลักเกณฑ์ในการสนับสนุน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน โดยมีแผนการอนุมัติและเบิกจ่ายงบประมาณโครงการบ้านมั่นคง พร้อมทั้งทบทวนและยกเลิกโครงการที่ไม่สามารถจัดการที่ดินรองรับได้ตามเงื่อนไข พัฒนาระบบการติดตามและรายงานผลสถานะโครงการบ้านมั่นคงที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ โดยจัดตั้งและพัฒนาคณะกรรมการเมืองใน 5 ภาค เพื่อเป็นกลไกการบริหารและขับเคลื่อนการดำเนินงาน พัฒนา

ศักยภาพขบวนช่างชุมชน และประสานความร่วมมือกับ 6 หน่วยงานในพื้นที่เขตป่า เพื่อดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิต ได้แก่ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

(2) **การพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน** จัดทำคู่มือการดำเนินงานและประกาศหลักเกณฑ์การสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน โดยพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนและกลไกการขับเคลื่อน ได้แก่ คณะทำงานสวัสดิการชุมชนระดับจังหวัดและกองเลขาสวัสดิการชุมชน พร้อมทั้งติดตามสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยเครือข่ายในพื้นที่ระดับภาคร่วมกับคณะกรรมการสวัสดิการชุมชนระดับจังหวัด

 ประเด็นความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) ได้แก่

(3) **การพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ และแก้ไขปัญหาหนี้ผิด** มีการตรวจสอบและวิเคราะห์องค์กรที่ผิดนัดชำระหนี้ที่มีความเสี่ยงทางกฎหมายและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสินเชื่อ ทบทวนและจัดชั้นระดับความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ โดยร่วมมือกับกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จัดอบรมการจัดทำบัญชีและงบการเงินแก่สหกรณ์ผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคง ส่งผลให้สหกรณ์ที่เข้ารับการอบรมสามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้เป็นปัจจุบัน สามารถปิดบัญชีสหกรณ์ได้ 157 สหกรณ์

ทั้งนี้ ความเสี่ยงคงเหลือในปี 2564 ทั้ง 3 ประเด็น จะดำเนินการต่อเนื่องในปี 2565 โดยจะสรุปปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด พร้อมทั้งประเมินและวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง ระดับความเสี่ยง เพื่อจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในปี 2565 ต่อไป

10.2.4 การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มเป้าหมายในการสำรวจ ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้รับบริการหรือกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจาก พอช. ภายใต้อำนาจ 4 โครงการหลัก คือ โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน โครงการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน โครงการบ้านพอเพียงชนบท และโครงการพัฒนาและเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจชุมชน จำนวน 1,000 คน และ (2) กลุ่มคณะกรรมการ จำนวน 103 คน รวมทั้งสิ้น 1,103 คน โดยสรุปผลการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของสถาบันฯ ดังนี้

1) **ความพึงพอใจของผู้รับบริการ** จำนวน 1,000 คน ผลการสำรวจในภาพรวม พบว่าผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันฯ ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนร้อยละ 86.75 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 โดยจำแนกผลความพึงพอใจแยกรายโครงการและพื้นที่ดำเนินงานโครงการ ดังนี้

1.1) **ระดับความพึงพอใจแยกตามโครงการ** พบว่า โครงการที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนระหว่างร้อยละ 86.71 – 86.88 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 - 4.38 ดังนี้

(1) โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ร้อยละ 86.88 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

- (2) โครงการบ้านพอเพียงชนบท ร้อยละ 86.80 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36
- (3) โครงการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 86.75 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35
- (4) โครงการพัฒนาและเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจชุมชน ร้อยละ 86.71 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34

ทั้งนี้ ผู้รับบริการทั้ง 4 โครงการ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกโครงการ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และเจ้าหน้าที่ พบว่า เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2) ระดับความพึงพอใจแยกตามพื้นที่ดำเนินงานโครงการ (ภาค) พบว่า ระดับความพึงพอใจภาพรวมใน 5 ภาค คือ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้รับบริการทั้ง 5 ภาค มีความพึงพอใจ ดังนี้

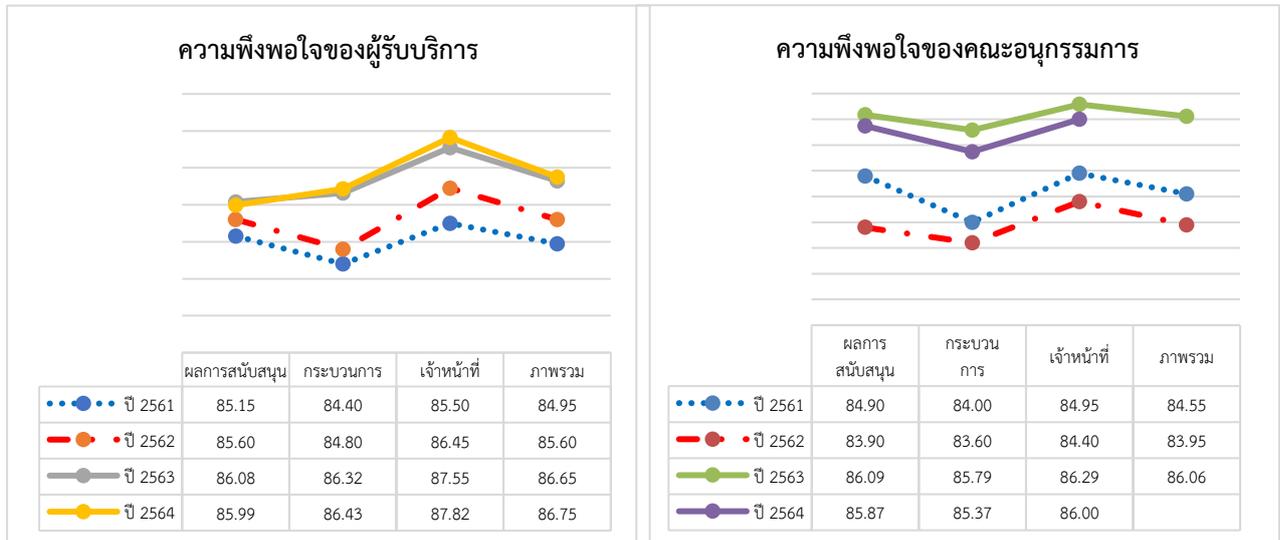
- (1) ภาคกลางและตะวันตก ร้อยละ 87.73 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55
- (2) ภาคเหนือ ร้อยละ 86.90 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38
- (3) ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก ร้อยละ 86.54 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31
- (4) ภาคใต้ ร้อยละ 86.28 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26
- (5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 86.25 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25

2) ความพึงพอใจของคณะกรรมการ จำนวน 103 คน ผลการสำรวจในภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนร้อยละ 85.75 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15

ตาราง แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้รับบริการกับคณะกรรมการ

ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ			
	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่า STD.	ผลการประเมิน
ผู้รับบริการ (1,000 คน)				
ความพึงพอใจภาพรวม	86.75	4.35	0.51	มากที่สุด
ด้านผลที่ได้รับการสนับสนุน (ประสิทธิผล)	85.99	4.20	0.56	มาก
ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (ประสิทธิภาพ)	86.43	4.29	0.57	มากที่สุด
ด้านเจ้าหน้าที่/ ผู้ส่งเสริมงานพัฒนา	87.82	4.56	0.56	มากที่สุด
คณะกรรมการ (103 คน)				
ความพึงพอใจภาพรวม	85.75	4.15	0.48	มาก
ด้านผลที่ได้รับการสนับสนุน (ประสิทธิผล)	85.87	4.17	0.47	มาก
ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (ประสิทธิภาพ)	85.37	4.07	0.53	มาก
ด้านเจ้าหน้าที่/ ผู้ส่งเสริมงานพัฒนา	86.00	4.20	0.56	มาก

(3) เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจความพึงพอใจระหว่างปี 2561 – 2564 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ ปี 2564 มีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นจากปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 0.1 ในขณะที่ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการนั้น มีความพึงพอใจลดลงจากปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 0.3

(4) ผลการประเมินความรู้สึกผูกพันและเชื่อมโยงกับสถาบันฯ ในภาพรวมของผู้รับบริการและคณะกรรมการมีความรู้สึกผูกพันกับสถาบันฯ แตกต่างกัน และเมื่อสอบถามถึงการแสดงออก หากมีการยุบสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เกือบทั้งหมดไม่เห็นด้วย เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถาบันฯ ให้การสนับสนุนการทำงานของชาวบ้านและชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งผู้รับบริการและคณะกรรมการไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60 จะดำเนินการรวมตัวกันยื่นหนังสือคัดค้าน โดยมีผลประเมิน ดังนิตาราย แสดงผลการประเมินความรู้สึกผูกพันและเชื่อมโยงกับ พอช.

ความรู้สึกผูกพันและเชื่อมโยงกับ พอช.	ผู้รับบริการ	คณะกรรมการ
ความรู้สึกผูกพันและเชื่อมโยงกับ พอช.		
เหมือนคนรู้จัก อยู่ห่างๆ ไม่ค่อยได้ติดต่อกัน	1.90	0.97
รู้จักในฐานะพี่เลี้ยง หรือที่ปรึกษางานพัฒนา	2.80	-
แค่รู้จักในฐานะแหล่งทุน	27.60	6.80
รู้สึกผูกพันกับ พอช. ในฐานะเพื่อนร่วมงาน	27.40	30.10
รู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของ พอช.	40.30	62.14
การแสดงออก กรณี พอช. จะถูกยุบ		
เฉยๆ	11.69	-
ไม่เห็นด้วย	22.48	30.10
ยื่นหนังสือคัดค้าน	62.54	60.19
ประท้วง	3.30	9.71
รวม	100.00	100.00

10.3 การบริหารสินเชื่อ

1) การสนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชน ในปี 2564 ระหว่างเดือนตุลาคม 2563 – กันยายน 2564

ประเภทสินเชื่อ	สินเชื่ออนุมัติ				สินเชื่อเบิกจ่าย (ล้านบาท)
	องค์กร	ชุมชน	ครัวเรือน	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	
สินเชื่อบ้านมั่นคง	16	82	1,017	203.56	427.18
สินเชื่อที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร	14	15	1,786	662.30	3.96
รวมทั้งสิ้น	30	97	2,803	865.86	431.14

2) ผลการดำเนินงานสินเชื่อสะสม ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานถึงกันยายน 2564 รายละเอียดดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทสินเชื่อ	สินเชื่ออนุมัติ				สินเชื่อ เบิกจ่าย	รับชำระ คืน	สินเชื่อคงเหลือ		สินเชื่อผิดนัด		
	องค์กร	ชุมชน	ครัวเรือน	จำนวนเงิน			องค์กร	จำนวนเงิน	องค์กร	จำนวนเงิน	%
สินเชื่อบ้านมั่นคง	504	2,661	47,754	9,576.76	7,943.35	3,436.15	439	4,507.20	9	29.02	0.64
สินเชื่อเดิม	502	3,724	361,480	1,951.71	1,951.66	1,359.96	248	591.70	191	447.41	75.61
รวมทั้งสิ้น	1,006	6,385	409,234	11,528.47	9,898.01	4,796.11	687	5,098.90	200	476.43	9.34

สถาบันฯ มีผลการดำเนินงานสินเชื่อสะสม ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานถึงกันยายน 2564 ดังนี้

- สินเชื่ออนุมัติสะสม 1,006 องค์กร 11,528.47 ล้านบาท
ผู้รับประโยชน์ 6,385 ชุมชน 409,234 ครัวเรือน
- จำนวนเงินสินเชื่อที่องค์กรชุมชนได้รับแล้ว 9,898.01 ล้านบาท
จำนวนเงินสินเชื่อที่รับการชำระคืน 4,796.11 ล้านบาท
- สินเชื่อคงเหลือ 687 องค์กร 5,098.90 ล้านบาท

3) สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง วงเงินอนุมัติรวม 2,938.03 ล้านบาท ผู้รับประโยชน์ 18,662 ครัวเรือน 232 องค์กร 60 จังหวัด

4) สินเชื่อโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร วงเงินอนุมัติรวม 839.68 ล้านบาท 15 องค์กร 2,290 ครัวเรือน

11	เป็นการยกระดับความสามารถของบุคลากรทุกระดับในการใช้
การบริหารและพัฒนา	เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงานบนระบบ Online พัฒนาและสร้างการ
บุคลากร	เรียนรู้จากการปฏิบัติการจริงทั้งภายในและภายนอกองค์กร

11.1 การพัฒนาบุคลากร เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงานตามตำแหน่งงานและภารกิจของสถาบันฯ ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งด้านการปฏิบัติงานและเปิดโลกทัศน์จากภายนอก โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

11.1.1 พอช. จิตอาสาพัฒนาชุมชนปี 2564 “1 กรม 1 พื้นที่พัฒนา” ภายใต้โครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนร่วมกับ 12 กระทรวง 1 หน่วยงาน เพื่อสร้าง Model ยกระดับการทำงาน “พม.สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน” ในพื้นที่ ซึ่งสถาบันฯ ดำเนินการในชุมชนริมคลองกะจะ แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีการสำรวจข้อมูลกลุ่มเปราะบางในชุมชน โดยใช้ “สมุดพกครอบครัว” จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลรายครัวเรือน เพื่อวางแผนพัฒนา ทั้งกรณีต้องช่วยเหลือ

เร่งด่วนและแผนการพัฒนาในระยะยาว โดยจะบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวนับเป็นการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานสถาบันฯ จากกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติงานในพื้นที่ (On the job Training) เพื่อให้เข้าใจกระบวนการทำงานกับกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสหรือกลุ่มเปราะบาง โดยการทำงานเป็นทีมบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านการพัฒนาชุมชนตามยุทธศาสตร์หลักของสถาบันฯ

11.1.2 การพัฒนาบุคลากรผ่านการรณรงค์ พัฒนาอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กร โดยมีการดำเนินงานขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรม ปี พ.ศ. 2564 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดอยู่ในระดับที่ 2 คือ เป็น องค์กรคุณธรรมที่มีการดำเนินงานและจัดกิจกรรมตามเกณฑ์ 6 ข้อ ดังนี้

- 1) องค์กรมีการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนหน่วยงานให้เป็นองค์กรคุณธรรม
- 2) องค์กรมีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย “ปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ” ที่สอดคล้องกับคุณธรรม 4 ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา
- 3) องค์กรมีการจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด
- 4) องค์กรมีผลสำเร็จของการดำเนินงานกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้
- 5) องค์กรมีการติดตามประเมินผลสำเร็จขององค์กรให้มีคุณภาพและบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด

- 6) องค์กรมีการยกย่อง เชิดชู บุคลากรที่ทำความดี จนเป็นแบบอย่างได้ และหรือหน่วยงานที่มีโครงการดีเด่นการส่งเสริมคุณธรรมเป้าหมายตามแผนส่งเสริมคุณธรรมที่กำหนดไว้

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและรักษาวินัยของบุคลากรในหน่วยงาน (Integrity) มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานตามมาตรการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงปฏิบัติตามค่านิยมองค์กร 8 ประการ โดยมีกิจกรรมภายใต้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมองค์กร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 เป็นการประกาศเจตนารมณ์ให้ค้ำมั่นว่าจะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม โปร่งใส และให้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ จะเอื้ออำนวยและกำกับดูแลให้ผู้ปฏิบัติงานของสถาบันฯ ทุกคนปฏิบัติงานโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และยึดมั่นในคุณงามความดี ตามแนวทาง “**พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา**” ซึ่งมีผู้อำนวยการ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานของสถาบัน ส่วนกลางและระดับภาค กว่า 200 คน เข้าร่วม

11.2 การบริหารงานบุคลากร มุ่งเน้นการพัฒนาและรักษาบุคลากรที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย

1) แผนความก้าวหน้าทางอาชีพ (Career Path) มีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้น สนับสนุนการโอนย้ายแนวราบ (Lateral Movement) ซึ่งนับเป็นความก้าวหน้าของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการเลื่อนระดับข้ามสายงาน (Cross Functional) ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะในงานต่างๆ ที่กว้างขวางมากขึ้น มีความเหมาะสมกับรูปแบบการบริหารขององค์กร มุ่งหวังให้ผู้ปฏิบัติงานมีคล่องตัว ปฏิบัติงานด้วยประสบการณ์ ทักษะที่หลากหลาย ความเป็นมืออาชีพ มีคุณธรรมความซื่อสัตย์ เรียนรู้พัฒนาตนเอง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยประกาศแผนความก้าวหน้าทางอาชีพ (Career Path) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ.2563 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563 ซึ่งได้มีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานอาวุโสตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในแผนความก้าวหน้าทางอาชีพ (Career Path) จำนวน 50 คน โดยเลื่อนระดับเป็นผู้บริหารต้น 7 คน และระดับเป็นผู้บริหารระดับกลาง 2 คน

2) การพัฒนาระบบการสืบทอดตำแหน่ง (Succession Plan) โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบุคลากรร่วมประชุมและร่วมแลกเปลี่ยนกับผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน เพื่อออกแบบและวางแผนระบบสืบทอดตำแหน่งที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กร และทันต่อสถานการณ์การทำงาน

3) การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานและบริหารงานในส่วนงานที่มีภารกิจงานแตกต่างกัน หรือพื้นที่ที่มีบริบทการทำงานที่แตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งเดิมมาเป็นระยะเวลาอันพอสมควรได้หมุนเวียนเปลี่ยนงานในหน้าที่ตำแหน่งอื่น เพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถ และทักษะที่กว้างขวางมากขึ้น โดยการหมุนเวียนงานจะพิจารณาจากระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนั้นๆ ความรู้ความสามารถ ทักษะ ความถนัด ความสนใจ เป็นต้น ในระยะที่ผ่านมาพอช. มีการหมุนเวียนงานผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติการ รวม 9 คน ทั้งนี้ได้จัด

ให้มีระบบพี่เลี้ยงช่วยถ่ายทอดงาน ให้คำแนะนำ และกำลังใจ

4) **การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal)** เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ผลการประเมินจะสะท้อนผลสำเร็จของการปฏิบัติงานซึ่ง

ถูกกำหนดให้เชื่อมโยงจากแผนปฏิบัติการขององค์กร แผนปฏิบัติงานของส่วนงาน และนำไปสู่การพัฒนาบุคคลและผลงานของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ในองค์กร ผลการปฏิบัติงานจะใช้ประกอบการพิจารณาความดี ความชอบ ค่าตอบแทนจูงใจอย่างเหมาะสม

5) การบริหารงานบุคลากรภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19)

ส่งเสริมการปฏิบัติงานที่บ้าน โดยมีการจัดทำมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานลดการเดินทาง และทำงานที่บ้านและให้ผู้อำนวยการภาค หัวหน้าสำนัก ได้พิจารณาอนุญาตให้มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานภาค และสำนักงานส่วนกลางในแต่ละวันตามความเหมาะสมและความจำเป็นเร่งด่วนของภารกิจงาน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน

การจัดทำประกันโควิด-19

ให้กับผู้ปฏิบัติงานสถาบัน และจัดทำหลักเกณฑ์ และค่ารักษาพยาบาลกรณีผู้ปฏิบัติงานหรือบุคคลในครอบครัวเสี่ยงหรือติดเชื้อไวรัส

จัดหาวัคซีนป้องกันโควิด -19

ให้กับผู้ปฏิบัติงานสถาบัน รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลการรับการฉีดวัคซีนของผู้ปฏิบัติงาน

ช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานที่ติดเชื้อ

ประสานสถานพยาบาลและบริษัทประกัน เพื่อจัดเข้าสู่กระบวนการรักษา และติดตามอาการป่วยและการรักษาอย่างใกล้ชิด

บันทึกเวลาปฏิบัติงานผ่านระบบ HRIS โดย smartphone เพื่อลดความเสี่ยงติดเชื้อไวรัสจากเครื่องบันทึกเวลา และใช้เวลาปฏิบัติงานในกรณีทำงานที่บ้าน (work from home) และจัดทำระบบ

รายงานข้อมูลผู้ปฏิบัติงานรายวัน ผ่านระบบ google form เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการติดตาม ประเมินสถานการณ์ และวางแผนการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์การ และรายงานข้อมูลการต่อหน่วยงานภายนอก

จัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลตนเองจากโควิด-19 และวิธีการตรวจแบบ Swab test ด้วยตนเอง

3.2 งานตามนโยบายรัฐบาล

การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท

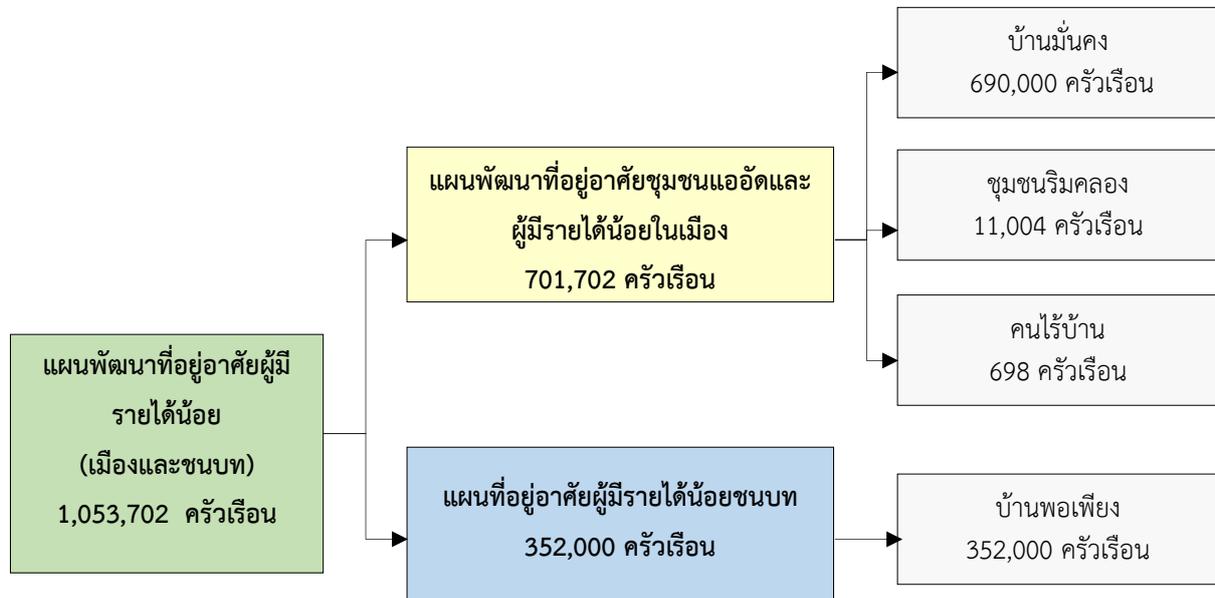
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทภายใต้ แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) มุ่งเน้นการส่งเสริมและสร้างโอกาสด้านที่อยู่อาศัย พร้อมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน มีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบการเงินและสินเชื่อเพื่อการอยู่อาศัย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับเพื่อนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยถ้วนหน้าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในปี 2579 (Housing For All)” โดยยึดโยงกับปฏิญญาสากลที่ประเทศไทยให้การรับรอง ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 11 ของสหประชาชาติ และวาระใหม่แห่งการพัฒนา ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ในการพัฒนาเมืองและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและยั่งยืนสำหรับทุกคน โดยเน้นการแบ่งระดับตามรายได้ และการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับวงจรชีวิต (Life-cycle)

แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัย ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มีแนวทางการดำเนินงานภายใต้ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์

<p>1 การพัฒนาและสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน</p> <p>เพื่อสนับสนุนให้ทุกคนมีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน โดยผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายด้านที่อยู่อาศัย สร้างโอกาสในการมีที่อยู่อาศัย และเสริมสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านที่อยู่อาศัยอย่างเป็นระบบ</p>	<p>2 การเสริมสร้างระบบการเงินและสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย</p> <p>เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการเงิน โดยเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบการเงิน</p>	<p>3 การยกระดับการบูรณาการด้านบริหารจัดการที่อยู่อาศัย</p> <p>เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนที่อยู่อาศัย โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัย และเสริมสร้างและพัฒนากลไกการบูรณาการสร้างความสามารถในการพัฒนาที่อยู่อาศัย</p>
<p>4 การส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน</p> <p>เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยส่งเสริมการจัดสวัสดิการในชุมชน และส่งเสริมให้ประชาชนรักถิ่นที่อยู่</p>		
<p>5 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี</p> <p>เพื่อจัดการระบบสาธารณสุขภาค ระบบสาธารณสุขการ จัดการที่ดินและผังเมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการจัดการที่ดินและผังเมือง ส่งเสริมการจัดระบบสาธารณสุขภาคและระบบสาธารณสุขการ ส่งเสริมการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p>		

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ดำเนินการตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย (เมืองและชนบท) ครอบคลุมพื้นที่เมืองและชนบท กลุ่มเป้าหมาย 1,053,702 ครัวเรือน ประกอบด้วย 2 แผนงาน 4 โครงการ คือ

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2564 เกิดผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท ดังนี้

1. การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัย “โครงการบ้านมั่นคง” : เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัด/ชุมชนบุกรุก โดยมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัย เพื่อสร้างชุมชนที่มั่นคงตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งดำเนินงานต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2546 นอกจากสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยแล้ว ยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนให้ดีขึ้น รวมถึงการจัดระบบดูแลเพื่อรักษาดินและบ้านให้มั่นคงยั่งยืน หรือที่เรียกว่า การทำ “บ้าน” ที่ให้มากกว่าคำว่า “บ้าน” พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานของขบวนชุมชน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายและขับเคลื่อนการทำงานระดับภาคและส่วนกลาง อาทิ การจัดงานวันที่อยู่อาศัยโลก การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับจังหวัด และการพัฒนาเมืองทุกมิติ

จากการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนเมืองและชนบทระหว่างขบวนองค์กรชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในลักษณะกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสู่การสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัย โดยเกิดการสนับสนุนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย 8,485 ครัวเรือน 87 ชุมชน ใน 28 จังหวัด ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของเมืองและชุมชน รวมทั้งสมาชิกชุมชนในโครงการมีระบบการออมทรัพย์ที่จะต้องดำเนินการควบคู่กับการบริหารจัดการโครงการ

การสนับสนุนโครงการและงบประมาณ

<p>ปี 2564</p>	<p> เป้าหมาย 6,200 ครัวเรือน เกิดการสนับสนุนการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคและพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 8,485 ครัวเรือน 87 ชุมชน ใน 28 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 136.85 ของเป้าหมาย โดยดำเนินการบ้านมั่นคงในพื้นที่เมือง 1,759 ครัวเรือน และบ้านมั่นคงในพื้นที่ชนบท 6,726 ครัวเรือน งบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยรวม 486.27 ล้านบาท จำแนกเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย 436.35 ล้านบาท - สนับสนุนการดำเนินงานของภาคี ท้องถิ่น และชุมชนเมือง 49.92 ล้านบาท 																																
	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="343 577 853 627">พื้นที่</th> <th data-bbox="853 577 1029 627">จำนวนจังหวัด</th> <th data-bbox="1029 577 1189 627">จำนวนชุมชน</th> <th data-bbox="1189 577 1428 627">จำนวนครัวเรือน</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="343 627 853 683">● ภาคเหนือ</td> <td data-bbox="853 627 1029 683">3</td> <td data-bbox="1029 627 1189 683">13</td> <td data-bbox="1189 627 1428 683">1,553</td> </tr> <tr> <td data-bbox="343 683 853 739">● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</td> <td data-bbox="853 683 1029 739">5</td> <td data-bbox="1029 683 1189 739">13</td> <td data-bbox="1189 683 1428 739">1,521</td> </tr> <tr> <td data-bbox="343 739 853 795">● ภาคใต้</td> <td data-bbox="853 739 1029 795">5</td> <td data-bbox="1029 739 1189 795">27</td> <td data-bbox="1189 739 1428 795">1,471</td> </tr> <tr> <td data-bbox="343 795 853 851">● ภาคกลางและตะวันตก</td> <td data-bbox="853 795 1029 851">5</td> <td data-bbox="1029 795 1189 851">14</td> <td data-bbox="1189 795 1428 851">743</td> </tr> <tr> <td data-bbox="343 851 853 907">● ภาคกรุงเทพ ปริมณฑลและตะวันออก</td> <td data-bbox="853 851 1029 907">5</td> <td data-bbox="1029 851 1189 907">9</td> <td data-bbox="1189 851 1428 907">1,852</td> </tr> <tr> <td data-bbox="343 907 853 963">● สำนักบ้านมั่นคงและที่ดิน</td> <td data-bbox="853 907 1029 963">5</td> <td data-bbox="1029 907 1189 963">11</td> <td data-bbox="1189 907 1428 963">1,345</td> </tr> <tr> <td data-bbox="343 963 853 1008" style="text-align: center;">รวม</td> <td data-bbox="853 963 1029 1008">28</td> <td data-bbox="1029 963 1189 1008">87</td> <td data-bbox="1189 963 1428 1008">8,485</td> </tr> </tbody> </table>	พื้นที่	จำนวนจังหวัด	จำนวนชุมชน	จำนวนครัวเรือน	● ภาคเหนือ	3	13	1,553	● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5	13	1,521	● ภาคใต้	5	27	1,471	● ภาคกลางและตะวันตก	5	14	743	● ภาคกรุงเทพ ปริมณฑลและตะวันออก	5	9	1,852	● สำนักบ้านมั่นคงและที่ดิน	5	11	1,345	รวม	28	87	8,485
พื้นที่	จำนวนจังหวัด	จำนวนชุมชน	จำนวนครัวเรือน																														
● ภาคเหนือ	3	13	1,553																														
● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5	13	1,521																														
● ภาคใต้	5	27	1,471																														
● ภาคกลางและตะวันตก	5	14	743																														
● ภาคกรุงเทพ ปริมณฑลและตะวันออก	5	9	1,852																														
● สำนักบ้านมั่นคงและที่ดิน	5	11	1,345																														
รวม	28	87	8,485																														
<p>ปี 2560 - 2564</p>	<p>ผลการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัย ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2564</p> <p> เป้าหมายตามงบประมาณในช่วงปี 2560 – 2564 รวม 28,710 ครัวเรือน เกิดการสนับสนุนการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคและพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 30,535 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 106.36 สามารถดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย</p> <p> สนับสนุนการดำเนินงานของภาคี ท้องถิ่น และชุมชนเมือง รวม 205.38 ล้านบาท</p>																																
	<p>นับตั้งแต่ปี 2546 – ปัจจุบัน (ณ 30 ก.ย. 2564) เกิดการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย “โครงการบ้านมั่นคง” รวม 124,045 ครัวเรือน ใน 1,394 ชุมชน 76 จังหวัด ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● บ้านมั่นคงเมือง 107,569 ครัวเรือน ● บ้านมั่นคงชนบท 16,476 ครัวเรือน 																																

จากการศึกษามูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ จำนวน 10 ชุมชน ได้แก่

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ตำบลปากช่อง และเทศบาลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
- ภาคใต้ : เทศบาลตำบลเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ภาคกลางและตะวันตก : เทศบาลตำบลหันคา จังหวัดชัยนาท และตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม

- ภาคกรุงเทพฯ ปริมาณพลและตะวันออก : เขตจตุจักร และเขตบางบอน กรุงเทพฯ เทศบาลนครนนทบุรี และเทศบาลตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี
- ภาคเหนือ : เทศบาลตำบลลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย 10 ชุมชน

1) ชุมชนมีความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกันของชุมชนผ่านการรวมกลุ่มอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในรูปแบบของการซื้อที่ดินเพื่อสร้างชุมชนใหม่ การอยู่อาศัยในที่ดินรัฐและภาคเอกชน การขอเช่าที่ดินรัฐระยะสั้น/ยาว

2) สมาชิกโครงการบ้านมั่นคงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างทุนหมุนเวียนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย สหกรณ์เคหสถาน กองทุนชุมชน/กองทุนเมืองกองทุนสวัสดิการชุมชน/ กองทุนวันละบาท และกองทุนรักษาดินรักษาบ้าน เพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนในทุกชุมชนสำหรับการพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัย รวมทั้งการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วนของสมาชิกในชุมชน

3) สมาชิกในชุมชนเกิดทักษะ และศักยภาพในงานพัฒนาเพิ่มขึ้น เช่น ด้านการบริหารงานก่อสร้าง ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมมีการเรียนรู้และลงมือทำด้วยตนเอง หรือสมาชิกเจ้าของบ้านที่จะอยู่อาศัยเป็นผู้ตรวจรับบ้านเอง จึงทำให้มีความเชี่ยวชาญด้านงานก่อสร้างเพิ่มมากขึ้น ด้านการบริหารจัดการงานบัญชี/การเงิน โดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการงบประมาณที่ภาครัฐสนับสนุนสถาบันฯ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดระบบเอกสารการเงิน การใช้จ่ายให้ถูกต้องตามระเบียบ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น การติดต่อประสานงานราชการ การบริหารจัดการที่ดี การเกษตรในชุมชน การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4) เกิดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานและภาคีต่างๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยสถาบันฯ เป็น

กลไกกลางที่เชื่อมโยงให้เกิดการบูรณาการการทำงาน ของทุกหน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น หน่วยงานการไฟฟ้า ประปา สนับสนุนการติดตั้งระบบโครงสร้างพื้นฐาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สนับสนุนเรื่องหลักประกันทางสุขภาพ การตรวจเยี่ยมโดยเครือข่าย อสม. ในพื้นที่ชุมชน เป็นต้น

5) เกิดมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ โดยเปรียบเทียบจากการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันฯ และเงินสมทบจากชุมชน งบประมาณรวม 427,201,176 บาท กับมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยในรูปแบบสิ่งปลูกสร้างและที่ดินของชุมชน มูลค่ารวม 1,606,233,750 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่า มูลค่าที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 1,179,032,574 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.40 เป็นการใช้จ่าย “เงินเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและพัฒนาศักยภาพคน” ตามแนวทางการดำเนินงาน 3 ลักษณะคือ 1) สนับสนุนแบบให้เปล่า โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เพื่อเปิดโอกาสให้เข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างเท่าเทียม 2) สนับสนุนในรูปแบบทุนหมุนเวียนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำระยะเวลาในการผ่อนชำระยาว การเข้าถึงแหล่งเงินทุน 3) สนับสนุนด้านการบริหารจัดการและงานพัฒนาศักยภาพคนและผู้นำ ซึ่งเป็นรูปแบบของการกระจายเม็ดเงินลงสู่ชุมชนควบคู่กับกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหา

รูปธรรมการดำเนินงานบ้านมั่นคง

โครงการบ้านมั่นคงหินเหล็กไฟ ยกเสาเอกโครงการบ้านมั่นคง 70 หลัง แก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากรถไฟทางคู่หัวหิน

โครงการบ้านมั่นคงหินเหล็กไฟ เป็นการรวมตัวกันของพี่น้องชาวชุมชนที่อาศัยริมทางรถไฟหัวหิน ในเขตเทศบาลเมืองหัวหินซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโครงการรถไฟทางคู่นครปฐม-หัวหิน ของการรถไฟแห่งประเทศไทย มีจำนวนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจำนวน 19 ชุมชน ได้มีการวางแผนในการทำข้อมูลผู้เดือดร้อนในชุมชนตนเองเพื่อนำเสนอข้อมูลความเดือดร้อนของชุมชน พร้อมจัดตั้งสหกรณ์บ้านมั่นคงหินเหล็กไฟ จำกัด จัดซื้อที่ดิน จำนวน 5 ไร่ 2 งาน 14 ตารางวา เพื่อดำเนินการก่อสร้างบ้านภายใต้โครงการบ้านมั่นคง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีการจัดพิธียกเสาเอกอาคารสหกรณ์และบ้านของสมาชิกโครงการบ้านมั่นคงหินเหล็กไฟ จำนวน 70 หลัง โดยมีนายพรหมพิริยะ กิจนุสนธิ รองผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นประธานพิธี พร้อมด้วย นายปฏิภาณ จุมผา รองผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นายธีรพงษ์ พร้อมพ้อชื่นบุญ ผู้อำนวยการภาคกลางและภาคตะวันตก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นายอำเภอหัวหิน หัวหน้างานราชการในพื้นที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แกนนำขบวนองค์กรชุมชนภาคกลางและตะวันตก และตัวแทนของชาวชุมชนหินเหล็กไฟ ร่วมแสดงความยินดี โดยปัจจุบันดำเนินการก่อสร้างที่อยู่อาศัยแล้วเสร็จ จำนวน 50 ครั้วเรือนพร้อมมีสมาชิกเข้าอยู่อาศัยแล้วประมาณ 15 หลังคาเรือน และมีแผนการขับเคลื่อนการสร้างบ้านเฟสที่ 2 จำนวน 20 ครั้วเรือนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ต่อไป

2. โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง : เป็นการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้าแนวลำคลองและทางระบายน้ำ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 โดยดำเนินการในพื้นที่คลองลาดพร้าวและบางซื่อเป้าหมายดำเนินการใน 50 ชุมชน 7,069 ครัวเรือน

รูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัย เน้นหลักการสำคัญคือ “การจัดการร่วมกันของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์” มีรูปแบบการพัฒนา 3 รูปแบบ ได้แก่

1) การก่อสร้างรูปแบบใหม่ในที่ดินเดิม เป็นการรื้อย้ายชุมชนจากบริเวณจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งกรณีนี้ชาวบ้านที่ปลูกสร้างบ้านเรือนบริเวณริมคลองต้องรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากแนวคลองและจัดผังชุมชนใหม่มีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมในชุมชนใหม่ ซึ่งทุกครัวเรือนสามารถสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ได้ทั้งหมดโดยยังคงรูปแบบชุมชนเดิมและอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนเดิมได้โดยไม่ต้องปรับตัวมาก บนที่ดินที่ชุมชนร่วมกันจัดหาได้ด้วยวิธีซื้อ/หรือเช่าระยะยาว เพื่อจัดระเบียบการอยู่อาศัยใหม่รองรับครัวเรือนที่มีสิ่งปลูกสร้างรुकล้าคูคลองและทางระบายน้ำ

2) การรื้อย้ายไปอยู่ที่ใหม่ เป็นการรื้อย้ายชุมชนที่ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้าลำคลองและทางระบายน้ำออกจากแนวคลองโดยการซื้อหรือเช่าที่ดินใหม่ เป็นการรื้อย้ายชุมชนริมคลองออกไปอยู่ในที่ใหม่มีข้อดีในเรื่องความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัยแต่ชุมชนต้องอยู่ไกลจากชุมชนเดิม เกิดภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการซื้อที่ดินและก่อสร้างบ้าน

3) การเช่าซื้ออาคารในโครงการที่มีอยู่แล้ว เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการของการเคหะแห่งชาติ โครงการของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ของกระทรวงการคลัง เป็นต้น

การพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่คลองลาดพร้าวและบางซื่อ

การดำเนินงานในพื้นที่คลองลาดพร้าวและบางซื่อ เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 ณ เดือนกันยายน 2564 สนับสนุนการก่อสร้างบ้านในชุมชนริมคลองลาดพร้าว จำนวน 35 ชุมชน รวม 3,536 ครัวเรือน แยกเป็น

1. บ้านที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ 3,065 ครัวเรือน
2. บ้านที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 194 ครัวเรือน
3. พื้นที่รื้อย้ายแล้วพร้อมก่อสร้างบ้าน 277 ครัวเรือน

เขต	ครัวเรือนเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน		
		ก่อสร้างเสร็จ	กำลังก่อสร้าง	พร้อมก่อสร้าง
สายไหม	1,454	1,178	19	-
ดอนเมืองและหลักสี่	1,357	582	155	25
บางเขน	1,469	659	4	29
จตุจักร	1,283	360	16	135
ห้วยขวางและวังทองหลาง	1,506	286	-	88
รวม	7,069	3,065	194	277

รูปธรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่คลองลาดพร้าวและบางซื่อ

พลิกโฉมชุมชนริมคลองลาดพร้าว-เปรมประชากร จากชุมชนแออัดสู่บ้านสวยริมคลองราคาหลักแสน-วิวหลักล้าน หลังน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ ปี 2554 รัฐบาลมีแผนงานการแก้ไขสิ่งปลูกสร้างรुकล้ำลำคลองในกรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นอุปสรรคในการระบายน้ำลงสู่คลอง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน น้ำจากท่อระบายน้ำทั้งส่วนใหญ่จะไหลและถูกสูบลงคลอง แต่การระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ เพราะมีสิ่งปลูกสร้างกีดขวางทางเดินน้ำในลำคลอง มีขยะและดินโคลนทับถมอยู่ในคลอง โดยจะมีการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รुकล้ำลำคลอง เพื่อก่อสร้างเชื่อมระบายน้ำในคลองและขุดลอกคลองให้ลึกและกว้างกว่าเดิม โดยมอบหมายให้กรุงเทพมหานครฯ รับผิดชอบการสร้างเชื่อมระบายน้ำ และให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดทำแผนงานพัฒนาที่อยู่อาศัยรองรับชาวชุมชนริมคลองที่ต้องรื้อย้ายออกจากแนวคลองและแนวเขื่อน

รูปธรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่คลองลาดพร้าว

ชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนา
(เชิงสะพานไม้ 2) เขตหลักสี่

ชุมชน กสบ. พัฒนา เขตสายไหม

ชุมชนหลังสมาคมโรงเรียนไทย-ญี่ปุ่น
เขตห้วยขวาง

การพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่คลองเปรมประชากร

การดำเนินงานในพื้นที่คลองเปรมประชากร เป้าหมายรวมทั้งสิ้น 38 ชุมชน 6,386 ครัวเรือน กรุงเทพมหานคร ดำเนินการใน 3 เขต คือ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ และเขตจตุจักร รวมจำนวน 32 ชุมชน และพื้นที่เทศบาลตำบลหลักหก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 หมู่บ้าน โดยเป้าหมายในปี 2564 จำนวน 995 ครัวเรือน ณ เดือนกันยายน 2564 ดำเนินการใน 5 ชุมชน 763 ครัวเรือน มีความคืบหน้าการดำเนินงาน ดังนี้

- บ้านที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ 196 ครั้วเรือน
- อยู่ระหว่างก่อสร้างบ้าน 472 ครั้วเรือน
- พื้นที่พร้อมก่อสร้าง 95 ครั้วเรือน

เขต	ครั้วเรือน เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน		
		ก่อสร้างเสร็จ	กำลังก่อสร้าง	พร้อมก่อสร้าง
จตุจักร	402	196	254	9
หลักสี่	2,519	-	-	86
ดอนเมือง	2,695	-	-	-
ปทุมธานี	770	-	218	-
รวม	6,386	196	472	95

การดำเนินงานของโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร ในปัจจุบันมีการดำเนินการที่ล่าช้า อันเนื่องจากข้อติดขัดและอุปสรรค ซึ่งสรุปข้อปัญหา-อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ปัญหา ดังนี้

ปัญหา/อุปสรรค	แนวทางการแก้ไข
ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ซึ่งภาครัฐมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด รวมถึงผลกระทบต่อการก่อสร้าง มีการสั่งปิดสถานที่ก่อสร้างเพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดในกลุ่มแรงงานก่อสร้างเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการก่อสร้างหยุดดำเนินการในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2564 อีกทั้งยังกระทบไม่สามารถนัดหมายการประชุมและรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนได้ ส่งผลต่อการออมทรัพย์ของชุมชนซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อยไม่เป็นไปตามแผนงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ติดตามการประกาศของทางภาครัฐ และวางแผนการดำเนินงานร่วมกับชุมชนให้มีความเหมาะสมกับปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องของแผนการออมทรัพย์ แผนการรื้อย้ายบ้านเรือน - ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เตรียมความพร้อมการดำเนินงานในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงาน อาทิ การอนุญาตเช่าที่ดิน การจัดตั้งสหกรณ์ การอนุญาตแบบก่อสร้าง - ประสานงานกับสำนักงานเขตจตุจักร และจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้มีการก่อสร้างในพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างบ้าน
การดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ไม่ยอมรื้อบ้านใช้ระยะเวลานาน ไม่สามารถใช้ผลทางคดีเป็นตัวอย่งเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้ต่อต้านไม่เข้าร่วมโครงการได้ ซึ่งคลองเปรมประชากร มีการดำเนินคดีทางอาญาโดยกรมธนารักษ์ ดำเนินการที่ ต.หลักหก จ.ปทุมธานี 3 ราย และดำเนินการโดยสหกรณ์ในเขตจตุจักร 3 ราย	<ul style="list-style-type: none"> - กรณีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่ดำเนินการไปแล้ว ประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการรวบรวมข้อมูลเสนอคณะอนุกรรมการด้านกฎหมายและการขับเคลื่อนการพัฒนาคลอง เพื่อเร่งรัดการดำเนินการ - ร่วมกับฝ่ายเลขานุการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวบรวมปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ เสนอคณะอนุกรรมการด้านกฎหมายและการขับเคลื่อนการพัฒนาคลอง เพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินการในระยะต่อไป

รูปธรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่คลองเปรมประชากร

ประชาร่วมใจ 2
เขตจตุจักร

หมู่ 7 ประชากร่วมใจ 1
ต. หลักหก เขตจตุจักร
ปทุมธานี

นายกรัฐมนตรีเป็นประธานยกเสาเอกสร้างบ้านใหม่
ชุมชนริมคลองเปรมประชากร 210 หลัง

วันที่ 17 ธันวาคม 2563 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีลงเสาเอกสร้างบ้านใหม่ 'บ้านสวย คลองใส วิถีใหม่ ชุมชนริมคลอง' ที่ชุมชนริมคลองเปรมประชากร หมู่ที่ 7 ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เพื่อก่อสร้างบ้านเฟสแรกจำนวน 210 หลัง โดยมีพลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา รมว.มหาดไทย นายจตุติ ไกรฤกษ์ รมว.การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นายไมตรี อินทุสุต ประธานกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ นายสมชาติ ภาระสุวรรณ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี และหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ให้การต้อนรับ มีชาวชุมชนริมคลองเปรมประชากรเข้าร่วมงานประมาณ 600 คน

ปลัดฯ กทม. ตรวจการก่อสร้างเขื่อนคลองเปรมประชากรและติดตามความคืบหน้า

5 มีนาคม 2564 นางศิลปสวย ระวีแสงสูรย์ ปลัดกรุงเทพมหานคร ลงพื้นที่ตรวจความก้าวหน้าโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองเปรมประชากร ช่วงที่ 4 และการจัดการที่อยู่อาศัยริมคลองเปรมประชากร ณ บริเวณชุมชนตลาดบางเขน เขตหลักสี่ และชุมชนสามัคคีเทวสุนทร เขตจตุจักร

นายกรัฐมนตรียมอบหมาย นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ติดตามความก้าวหน้าการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองเปรมประชากร โดยมี นายธัช นฤพรพงษ์ รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมลงพื้นที่ตรวจและรายงานการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองเปรมประชากร ความคืบหน้าชุมชนประชาร่วมใจ 1 โครงการบ้านมั่นคงคืบหน้าแล้วร้อยละ 10 และชุมชนประชาร่วมใจ 2 ดำเนินการแล้วเสร็จและมีชาวบ้านเข้าไปพักอาศัยเรียบร้อยแล้ว

ผลจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ก่อให้เกิดระบบจัดการร่วมในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ เกิดการออมทรัพย์ร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นการขยับบ้านเรือน/ ครุฑเรือนที่รูก้ำคลองขึ้นมาจัดระเบียบร่วมกัน โดยมีรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย เช่น การปรับปรุงในที่ดินเดิม มีการเช่าที่ดินร่วมกัน จัดระเบียบการอยู่อาศัยเพื่อรองรับครัวเรือนที่รูก้ำคลอง การสร้างชุมชนในที่ดินใหม่ ที่ชุมชนจัดการที่อยู่อาศัยร่วมกันในลักษณะการซื้อหรือเช่าที่ดินและปลูกสร้างที่พักอาศัยร่วมกัน ในกรณีที่ไม่สามารถปรับปรุงในที่ดินเดิมได้ และเกิดการแก้ไขปัญหาการรูก้ำของชุมชนริมคลองและพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยผู้มีรายได้น้อยสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ สาธารณูปการและสิ่งแวดล้อมที่ดีสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสามารถในการใช้จ่ายของคนในชุมชน **เกิดการปรับเปลี่ยนสถานะ จากผู้รูก้ำ/ก่อสร้างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็น “ผู้อยู่อาศัยถูกต้องตามกฎหมาย”** และได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ

3. โครงการบ้านพอเพียง : เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชนบทให้กับประชาชนที่มีรายได้น้อยประสบปัญหาความเดือดร้อนที่อยู่อาศัย ทั้งบ้านที่ก่อสร้างมานานแล้วมีสภาพชำรุดทรุดโทรม ก่อสร้างด้วยวัสดุที่ไม่มั่นคง ไม่ได้ปรับปรุงซ่อมแซม และครอบครัวขยายที่มีความจำเป็นที่ต้องก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีรายได้น้อยพอที่จะนำมาใช้ในการเติมซ่อมแซม ปรับปรุง ต่อเติมบ้าน หรือการสร้างใหม่แทนบ้านเดิมที่มีสภาพทรุดโทรม ซึ่งอาจเป็นภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัย โดยมี **หลักการสำคัญในการดำเนินงาน ดังนี้**

1) ใช้กระบวนการทำงานที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรชุมชนในตำบล หรือองค์กรชุมชนตำบลที่มีทุนด้านการพัฒนาต่างๆ เช่น สภาองค์กรชุมชน เครือข่ายที่ดินชนบท กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์กรการเงินชุมชน ฯลฯ กับกลุ่มผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในการจัดการปัญหาร่วมกัน

2) สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ตั้งแต่การร่วมกำหนดหลักเกณฑ์ผู้เดือดร้อน สำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนทั้งตำบล พิจารณากลับกรอง และจัดทำแผนงานโครงการ ร่วมกันซ่อมแซม/ปรับก่อสร้างที่อยู่อาศัย

3) ประสานเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย เพื่อร่วมกันทำงานและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เน้นการก่อสร้างที่อยู่อาศัยโดยมีช่างในท้องถิ่น หรือช่างและแรงงานในชุมชน ร่วมกันดำเนินการ

4) สร้างระบบการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน จังหวัด และภาคได้ร่วมกันพิจารณาโครงการและวิธีการแก้ไขปัญหาของผู้เดือดร้อน เพื่อให้เกิดการจัดการร่วมกันของชุมชนอย่างเป็นธรรม ทำให้ผู้เดือดร้อนมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ

การดำเนินงานโครงการบ้านพอเพียง ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) โดยมีเป้าหมาย 352,000 ครัวเรือน จากการดำเนินงานในปี 2560 - 2564 เกิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยในชนบทภายใต้โครงการบ้านพอเพียง โดยปรับปรุง ซ่อมแซมและก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยครอบคลุม 77 จังหวัด 78,671 ครัวเรือน 3,701 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 47.30 ของพื้นที่ อปท.ทั่วประเทศ ซึ่งสามารถดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 108.10 ของเป้าหมาย ดังนี้

ปี พ.ศ.	เป้าหมาย (ครัวเรือน)	ผลการดำเนินงาน (ครัวเรือน)	คิดเป็นร้อยละ
2560	9,000	10,369	115.21
2561	15,000	16,275	108.50
2562	11,500	12,550	109.13
2563	22,276	23,601	105.95
2564	15,000	15,876	105.84
รวม	72,776	78,671	108.10

โดยมีผลการดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 5 ภาคใน 77 จังหวัด ดังนี้

ที่	ภาค	จำนวน จังหวัด	จำนวนครัวเรือน					รวม
			ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	
1	เหนือ	17	2,061	3,270	2,454	4,694	3,095	15,574
2	ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	2,070	3,066	2,826	5,087	3,015	16,064
3	ใต้	14	2,077	3,174	2,303	4,326	2,922	14,802
4	กลางและตะวันตก	13	2,161	3,445	2,584	4,592	3,087	15,869
5	กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออกเฉียง	13	2,000	3,320	2,383	4,526	3,257	15,486
6	ภาคประชาสังคม	-				376	500	876
รวมทั้งสิ้น		77	10,369	16,275	12,550	23,601	15,876	78,671

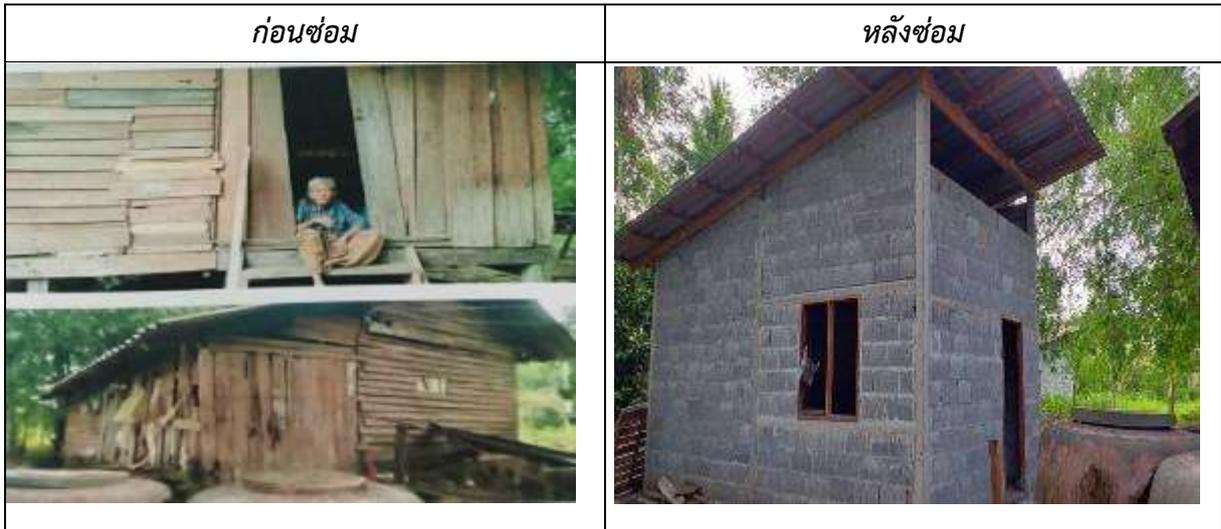
โดยในปี 2564 เกิดการซ่อมแซม/ปรับปรุง/สร้างที่อยู่อาศัยให้กับครัวเรือนยากจน 15,876 ครัวเรือน 1,592 ตำบลใน 77 จังหวัด ส่งผลให้ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในชุมชน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อสุขภาวะของผู้อยู่อาศัยที่เป็นครัวเรือนยากจนภายใต้แนวคิด “สร้างบ้าน สร้างสุข สร้างความมั่นคงในชีวิต” โดยการสนับสนุนให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการสร้าง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้เดือดร้อนในพื้นที่ ทำให้ชุมชนต่างๆ เกิดการตื่นตัวร่วมกันดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ตั้งแต่การสำรวจ กลั่นกรองข้อมูล ผู้เดือดร้อน การคัดเลือก การรวมกลุ่มผู้เดือดร้อน จัดซื้อวัสดุและดำเนินการก่อสร้างร่วมกัน ซึ่งทำให้สามารถดำเนินการได้รวดเร็ว ภายใต้งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน โดยการสมทบ/ร่วมแรงก่อสร้างของผู้เดือดร้อนและคนในชุมชน และก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนาในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างบูรณาการ ทำให้ผู้มีรายได้น้อยได้เข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและสร้างชุมชนที่น่าอยู่

รูปธรรมการดำเนินงานโครงการบ้านพอเพียงชนบท

บ้านพอเพียงเทศบาลตำบลลำโรงใหม่ อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

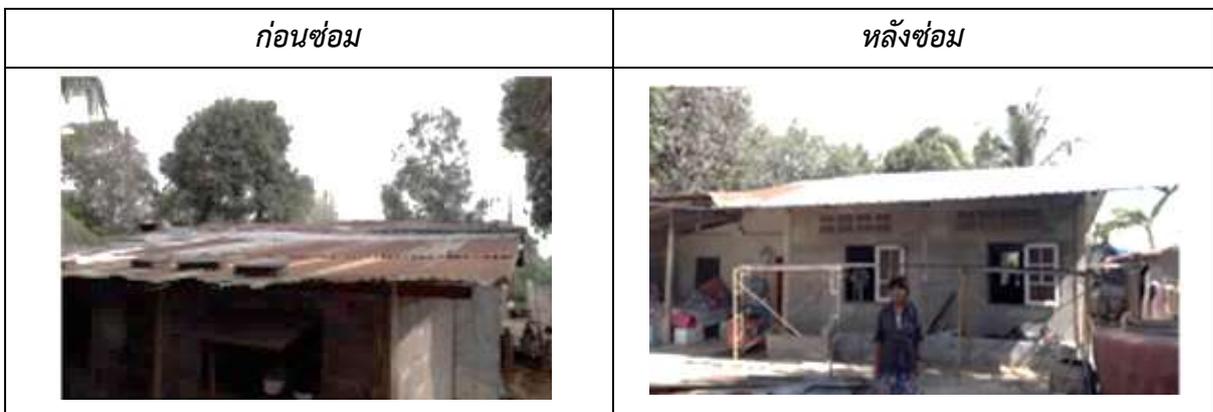
สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลร่วมกับ สำนักงานเทศบาลตำบล กองทุนสวัสดิการชุมชน ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ร่วมกันสำรวจข้อมูล จัดเวทีระดมปัญหาความต้องการของชุมชนพบว่า ในเขตเทศบาลมีผู้ด้อยโอกาสหรือกลุ่มที่เปราะบางในชุมชนมีเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยที่ไม่มีความมั่นคงในเขตเทศบาลตำบล กว่า 30 ครัวเรือน จึงได้คัดเลือกผู้ที่เดือดร้อนตามลำดับโดยยึดจากผู้เดือดร้อนมากที่สุดก่อนจำนวน 8 หลังเพื่อนำร่องที่จะเป็นแม่แบบที่จะขยายผลสู่ครัวเรือนที่เหลือ

ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 215 เครื่องมือช่างและกำลังพลเข้ามา ร่วมกับช่างชุมชนในการซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้ หลังการซ่อมสร้างบ้านเรียบร้อย การศึกษานอกโรงเรียน พัฒนาชุมชน อำเภอละหานทราย ให้ความรู้ในการส่งเสริมอาชีพการแนะนำให้ความรู้ในการสร้างอาชีพเสริมรายได้กลุ่มเป้าหมายของ เช่นการอบรมการทำเชื้อเห็ดนางฟ้า แนะนำให้ปลูกผักสวนครัวรอบบริเวณบ้านไว้บริโภคเองในครัวเรือน และการถนอมอาหารจากเห็ด แนะนำความรู้ในการ เลี้ยงสัตว์ ไว้สำหรับประกอบอาหารในครัวเรือน และระบบการจัดการบริหารจัดการในครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยซ่อมแซมบ้านให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุในชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเทศบาลตำบลลำไทรใหม่ ทั้ง 8 ครัวเรือนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง

บ้านพอเพียง เพื่อคนเพียงพอ ตำบลบ้านมะเกลือ จังหวัดนครสวรรค์

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน คือการรวมกลุ่มผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย โดยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาจัดการตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้เบื้องต้นบรรเทาความเดือดร้อน ช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ยากไร้ ที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรมทำให้มีบ้านที่แข็งแรง มั่นคงขึ้น ต่อยอดการพัฒนาด้านอื่นๆ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้รับความสุขทางกายและจิตใจ เกิดความร่วมมือขององค์กรชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น ภาคีหน่วยงานต่างๆ ในการสมทบงบประมาณ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ และเกิดการจัดตั้งกองทุนรักษาดินรักษากันขยายการซ่อมแซมบ้านได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งที่มาของกองทุน เป็นการค้ำหนุนเดือนละ 100 บาท เงินรับบริจาคและจัดหาทุนอื่นๆ โดยการจัดสรรเงินกองทุน 100% ซ่อมแซมบ้าน 70% กองทุนภัยพิบัติ 20% พัฒนาอาชีพ 10% ปัจจุบัน ยอดเงินสมทบกองทุน 59,000 บาท (สะสม)

รพ.พม. ลงพื้นที่มอบบ้านพอเพียง พร้อมเปิดเวที “รับฟังเสียงคนพระประแดง สมุทรปราการ”

เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2564 นายจตุติ ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พร้อมด้วยคณะ และนายสมชาติ ภาชนะสุวรรณ ผอ.พอช. ลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมให้กำลังใจพร้อมมอบป้ายบ้านพอเพียงและถุงยังชีพให้กับนางสาวจุไร สุขญาณ อาศัยอยู่ที่ 13 ม.9 ตำบล บางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ อายุ 75 ปี มีโรคประจำตัวความดัน/เส้นเลือดอุดตัน มีอาชีพ เปิดร้านขายกล้วยเดี่ยวในบ้าน ชายชามละ 30 บาท เฉลี่ยขายได้จำนวน 1-5 ชาม รายได้จากอาชีพประมาณ 30 – 150 บาท วัน โดยอาศัยอยู่กับครอบครัว มีพี่น้อง 3 คน พักอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ประกอบด้วย นายจิระ สุขญาณ อายุ 70 ปี และนายจรัญ สุขญาณ อายุ 68 ปี มีโรคประจำตัวพา킨สัน ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและจัดว่าอยู่ในกลุ่มผู้เปราะบาง ซึ่งบ้านของนางสาวจุไร มีสภาพพื้นบ้านที่ทรุดโทรมไม่มีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย

โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่มีรายได้น้อยตามโครงการ ‘บ้านพอเพียงชนบท’ มอบงบประมาณ 18,000 บาท เพื่อซ่อมแซมพื้นบ้านที่ชำรุด ซึ่งโครงการนี้เป็นการสนับสนุนให้ครอบครัวที่มีรายได้น้อย มีฐานะยากจน สภาพบ้านเรือนทรุดโทรม มีสภาพไม่ปลอดภัย ไม่เหมาะแก่การอยู่อาศัย เช่น หลังคารั่ว เส้าเรือนผุ บันไดโยกคลอน พื้นบ้าน ฝาบ้าน ห้องน้ำ ห้องครัวชำรุด ฯลฯ ได้ซ่อมแซมบ้านเรือนให้มีความมั่นคง แข็งแรง มีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย และมีการเปิดเวที “รับฟังเสียงคนพระประแดง สมุทรปราการ” เพื่อรับฟังถึงปัญหาต่าง ๆ ของพี่น้องในชุมชน เพื่อจัดกระบวนการแก้ไขให้พี่น้องทั่วพื้นที่และทุกประเด็นปัญหา พร้อมมอบป้ายบ้านพอเพียงชนบทจังหวัดสมุทรปราการ ปีงบประมาณ 2564 จำนวน 13 ตำบล 346 ครั้วเรือน

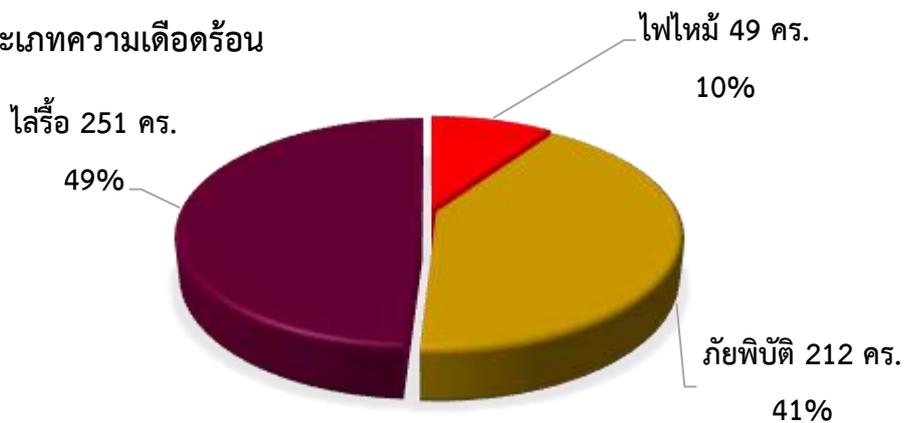
4. โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล่อ้อ และภัยพิบัติ : ปัญหาไฟไหม้ไล่อ้อที่อยู่อาศัยและภัยพิบัติต่างๆ เป็นภาวะฉุกเฉินที่ชุมชนมักประสบ ในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการเกิดไฟไหม้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนไม่อาจคาดการณ์ได้ เป็นความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ทั้งนี้ในกระบวนการเตรียมความพร้อมจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือนขึ้นไป ชุมชนที่ประสบเหตุจึงมีความจำเป็นต้องมีที่พักอาศัยชั่วคราว

โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล่อ้อ ภัยพิบัติ เป็นการสนับสนุนชุมชนที่ประสบภัยพิบัติ ไฟไหม้ ไล่อ้อ หรือจำเป็นต้องรื้อย้ายเพื่อสร้างชุมชนใหม่ โดยสนับสนุนการสร้างบ้านพักชั่วคราวให้กับครัวเรือนผู้ประสบภัย ในปี 2564 มีเป้าหมาย 1,000 ครัวเรือน ซึ่งจากการดำเนินงานเกิดการสนับสนุน

บ้านพักชั่วคราวให้แก่ชุมชนที่ประสบภัย 512 ครอบครัวใน 27 จังหวัด วงเงินงบประมาณ 9.05 ล้านบาท
ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ ประกอบด้วย

(1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8 จังหวัด	146 ครอบครัว
(2) ภาคใต้	6 จังหวัด	121 ครอบครัว
(3) ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก	2 จังหวัด	103 ครอบครัว
(4) ภาคกลางและตะวันตก	4 จังหวัด	24 ครอบครัว
(5) ภาคเหนือ	7 จังหวัด	70 ครอบครัว
(6) ส่วนกลาง		48 ครอบครัว

ประเภทความเดือดร้อน

ผลจากการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว ส่งผลให้กลุ่มคนด้อยโอกาสหรือคนจนที่สุดในสังคม และเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเร่งด่วน/เฉพาะหน้าจากกรณีเพลิงไหม้ ไล่อื้อ หรือต้องรื้อย้าย ได้รับการดูแลในการมีที่อยู่อาศัยรองรับเฉพาะหน้าและได้รับโอกาสในการพัฒนา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงต่อไป

ตัวอย่างภาพประกอบกรณีอัคคีภัย
จังหวัดน่าน 5 ครอบครัว

นายจตุติ ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนให้
กำลังใจผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติพายุโซนร้อน เมื่อวันที่
4-5 เมษายน 2564 ในพื้นที่บ้านมุง อ.เนินมะปราง
จ.พิษณุโลก โดยในช่วงไตรมาสที่ผ่านมาได้มีการระดมกำลัง
หน่วยงาน One Home กระทรวง พม.ลงพื้นที่สำรวจความ
เสียหายและให้การช่วยเหลือเป็นการเร่งด่วน โดยสถาบัน
พัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ร่วมกับเครือข่าย
องค์กรชุมชนจังหวัดพิษณุโลก พร้อมด้วยทีมช่างชุมชน
ภาคเหนือได้ระดมกำลังลงพื้นที่ช่วยซ่อมแซมบ้านเรือนที่ได้รับ
ความเสียหาย

การลงพื้นที่ในครั้งนี้ได้มีการให้กำลังใจชาวบ้านผู้ได้รับ
ความเดือดร้อนจากภัยพิบัติ และกล่าวขอบคุณพี่น้องเครือข่าย
ทีมช่างชุมชน ที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้มอบของที่ระลึก
เพื่อเป็นการขอบคุณทีมช่างชุมชน เพื่อเป็นกำลังใจในการ
ทำงานต่อไป

3.3 การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) สถาบันฯ ได้มีการดำเนินการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ ดังนี้

1. พักชำระหนี้องค์กรผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงให้กับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ระยะเวลา 6 เดือน (เม.ย. - ก.ย. 64) จำนวน 225 องค์กร ผู้รับผลประโยชน์ 15,329 ครัวเรือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคง ได้รับการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายการชำระหนี้ในช่วงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และลดโอกาสการเกิดผิดนัดชำระหนี้ (NPL) กับสถาบันฯ

2. ช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยสถาบันฯ ได้ปรับงบประมาณเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 รวม 79.23 ล้านบาท ประกอบด้วย งบประมาณจากโครงการบ้านมั่นคงที่ไม่มีภาระผูกพัน จำนวน 47.23 ล้านบาท และงบประมาณจากแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 จำนวน 32.00 ล้านบาท โดยอนุมัติงบประมาณสนับสนุนให้กับเครือข่ายองค์กรชุมชนรวม 78.41 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.97 ของวงเงินประมาณรวม ส่งผลให้เครือข่ายองค์กรชุมชน 311 เครือข่าย สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับชุมชนผู้มีรายได้น้อยใน 2,407 ชุมชน ครอบคลุมผู้รับประโยชน์ 270,344 ครัวเรือน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

โครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	ผู้รับประโยชน์		
		เครือข่าย	ชุมชน	ครัวเรือน
1. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	17.23	222	1,542	63,428
2. โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากโควิด	30.00	74	800	179,024
3. โครงการแก้ไขปัญหาโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากโควิด ระยะที่ 2	31.18	15	65	27,892
รวม	78.41	311	2,407	270,344

2.1 การช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้า ได้แก่ การจัดทำครัวกลางและแจกจ่ายข้าวสาร-อาหารแห้งให้กับผู้เดือดร้อนไม่น้อยกว่า 5,400 ครัวเรือน จัดตั้งร้านค้าชุมชนช่วยเหลือผู้เดือดร้อนใน 24 ชุมชน จัดหาอุปกรณ์ป้องกันการกระจายการติดเชื้อ เช่น ผลิตและแจกจ่ายหน้ากาก เจลล้างมือ น้ำยาฆ่าเชื้อ เพื่อป้องกันและลดการติดเชื้อภายในชุมชน 10,238 ครัวเรือน พร้อมทั้งจัดซื้อเครื่องวัดอุณหภูมิ และตรวจคัดกรองคนเข้า-ออกภายในชุมชนร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่

2.2 การป้องกันและจัดการผู้ป่วยติดเชื้อ โดยการจัดตั้งศูนย์ประสานงานโควิดระดับพื้นที่ ทำบ้านเป็นที่กักตัว (Home Isolation – HI) สนับสนุนการจัดทำศูนย์พักคอยชุมชน (Community Isolation – CI) ซึ่งมี**ชุมชนที่จัดทำศูนย์พักคอยชุมชน (CI) รวม 12 แห่ง สามารถรองรับผู้ป่วยได้ 155 เตียง** ซึ่งภายในศูนย์จะมีเตียงสำหรับรองรับผู้ป่วยติดเชื้อ เครื่องวัดค่าออกซิเจน และทีมอาสาสมัครชุมชนคอยดูแล พร้อมส่งอาหารและน้ำทุกมื้อ เช่น ชุมชนพัฒนาห้วยจรดกตีกแดง เขตบางซื่อ ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนเป็น CI รองรับ 3 ชุมชน รวม 44 เตียง ชุมชนเหล่านาคี 12 อ.เมือง จ.ขอนแก่น ใช้ตู้คอนเทนเนอร์ 4 ตู้ ปรับปรุงเป็นศูนย์แยกกักและพักฟื้น รองรับผู้กลับคืนถิ่นได้ 15 เตียง เป็นต้น

นอกจากนี้ สถาบันฯ เครือข่ายชุมชนร่วมมือกับชมรมแพทย์ชนบท สปสช. กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยร่วมกัน**จัดตั้งจุดตรวจคัดกรองโควิดในพื้นที่ใกล้ชุมชน** ในช่วงระหว่างวันที่ 4-10 สิงหาคม 2564 จำนวน 44 จุด โดยผู้เข้ารับการคัดกรองประมาณ 200 ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง มีผู้เข้ารับการตรวจคัดกรอง 34,367 คน พบผู้ติดเชื้อ 3,627 คน คิดเป็นร้อยละ 10.55 และมีการส่งต่อเข้าระบบ สปสช. ในการดูแลรักษา ฯลฯ

2.3 การจัดทำข้อมูลชุมชนแออัด ชุมชนที่ไม่ได้รับการรับรองในกรุงเทพมหานคร โดยเครือข่ายชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1,337 ชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้าถึงและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน โดยมีพื้นที่เสนอโครงการ 565 ชุมชน และมีการจัดทำข้อมูลผังชุมชน ข้อมูลผู้เปราะบาง (เด็ก ผู้สูง อายุ คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียง) และการได้รับวัคซีน เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยในระยะต่อไป

2.4 การเชื่อมโยงความช่วยเหลือกันระหว่างชุมชนชนบทและชุมชนเมือง โดยเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนและภาคเอกชน สนับสนุนข้าวสาร ผัก สมุนไพรผลไม้ น้ำดื่ม และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับพี่น้องในชุมชนเมืองนำไปประกอบอาหาร ป้องกันและรักษาตนเองในช่วงกักตัว ดังนี้

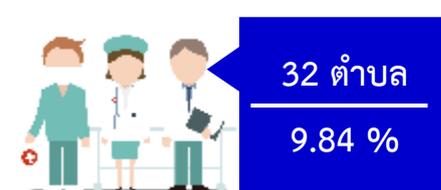

ระดมน้ำใจจากชนบท สู่ เมือง โดยเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชน และภาคเอกชน		
● ข้าวสาร	4,272	กิโลกรัม
● น้ำดื่ม	8,820	ขวด
● บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป	336	กล่อง
● ผลไม้	2	คันรถบรรทุก
● สมุนไพร	7	คันรถบรรทุก
● แอลกอฮอล์	20	แกลลอน
● ชุด PPE	450	ชุด
● เครื่องวัดปริมาณออกซิเจน (oximeter)	50	เครื่อง
● ผ้าอ้อมสำหรับผู้ใหญ่	752	ชิ้น
● แผ่นรองพื้นสำหรับผู้ใหญ่	600	ชิ้น

5) เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนและสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 วงเงินรวม 2.31 ล้านบาท ใน 325 ตำบล โดยมีกิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการร่วมกัน คือ

กิจกรรมที่ 1 การส่งมอบหน้ากากอนามัย/เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ/ข้าวสารอาหารแห้ง/ตั้งครัวกลาง/น้ำดื่ม/อุปกรณ์ทางการแพทย์

กิจกรรมที่ 2 เฝ้าระวัง ตั้งจุดคัดกรอง/ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น รพสต. สสส. ผู้นำในชุมชนลงพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการป้องกันตนเอง

56 ตำบล
17.23 %

กิจกรรมที่ 3 ดูแล ร่วมสร้างโรงพยาบาล
สนาม/จัดหาสถานที่กักตัวสำหรับกลุ่มเสี่ยง

22 ตำบล
6.76 %

อื่น ๆ ปรับระเบียบ/มอบเงินซื้อเวชภัณฑ์/
ซ่อมแซมบ้าน

จากการดำเนินงาน ส่งผลให้ชุมชนในเมืองและชนบทเกิดการจัดการตนเองร่วมกัน สามารถดูแลคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ในพื้นที่ โดยผู้ได้รับผลกระทบในชุมชนได้รับการบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนเฉพาะหน้า ทั้งการดูแลผู้ที่ติดเชื้อในการส่งต่อรักษาพยาบาล จัดตั้งจุดพักคอยในชุมชน ดูแลด้านอาหารปรุงสุกและอาหารแห้งสำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกักตัว ทำให้มีอาหารในการบริโภค ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

ภาคใต้

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเกาะแก้ว จังหวัดภูเก็ต ร่วมกับ บริษัท อิตาเลียนไทย ผู้นำชุมชนและจิตอาสา ร่วมกันทำขนมจิ้นน้ำยา และนำแจกจ่ายจำนวน 200 ชุด ให้กับประชาชนในตำบลในช่วงสถานการณ์โควิด-19

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำพุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นำโดยประธานกองทุนพร้อมคณะกรรมการ ได้นำน้ำและอาหารแห้งไปมอบให้สถานที่กักตัวสำหรับผู้สัมผัสผู้ติดเชื้อโควิด-19 และผู้มีความเสี่ยงภายในศูนย์กักตัว

ภาคเหนือ

การจัดทำ “ครัวกลาง” กองทุนสวัสดิการชุมชน ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 1 จังหวัดนครสวรรค์ , ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครสวรรค์ , เครือข่ายเมืองนครสวรรค์และพ่อค้าแม่ค้า บริษัทห้างร้านภาคเอกชน ร่วมปันน้ำใจในการสมทบวัตถุดิบในการประกอบอาหาร เปิด “ครัวกลาง” “รวมน้ำใจสู้ภัยโควิด” ให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อให้สามารถอยู่ได้ในสถานการณ์จำเป็น

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้มอบหน้ากากอนามัย จำนวน 140 กล่อง เจลแอลกอฮอล์ 42 ขวด และเครื่องเทอร์โมสแกน จำนวน 28 เครื่อง มอบให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ทั้ง 14 หมู่บ้าน ในตำบลเหมืองจี้เพื่อไว้ใช้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ่อทอง อ.บ่อทอง จังหวัดชลบุรี นำโดยประธานกองทุน ฯ หัวหน้าทีมแม่ครัวจิตอาสา ทำโครงการโรงครัวชาวบ่อทองไม่ทิ้งกัน ร่วมสนับสนุนอาหารให้แก่โรงครัวจิตอาสาเพื่อทำอาหารแจกแก่ผู้กักตัวบุคลากรทางการแพทย์ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

กองทุนสวัสดิการชุมชนเขตบางบอน ร่วมกับ อปพร.เขตบางบอนและอาสาสมัคร นำเวชภัณฑ์ และอุปกรณ์อุปกรณ์ตรวจวัดไข้ ตรวจวัดออกซิเจนในเลือดมอบให้กับเมืองบางบอน เพื่อจัดสรรดูแลชุมชนและสำหรับผู้ป่วยโควิด 19 ในพื้นที่บางบอน พร้อมทั้งร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชนแจกถุงยังชีพให้ผู้ป่วยติดเตียง และกลุ่มประบางช่วงโควิด19

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลศรีบุญเรือง อ.ชนบท จังหวัดขอนแก่น มอบหน้ากากอนามัย เจลล้างมือแอลกอฮอล์ ให้กับสมาชิกทุกคนเพื่อใช้ป้องกันโรคระบาดโควิด-19

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาฝาย ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนและขบวนการองค์กรชุมชน มอบถุงยังชีพให้กับผู้ถูกกักตัว หลังออกจาก รพ.ชัยภูมิ และกลุ่มเสี่ยงสูง โดยได้ให้ตัวแทนมารับมอบ นอกจากนี้ยังมอบถุงยังชีพช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด19 ในพื้นที่ ตำบลหนองบัวระเหว อำเภอหนองบัวระเหว และลงพื้นที่ผลิตภัณท์ชุมชนบุงคล้า เพื่อเป็นแหล่งเชื่อมโยงความมั่นคงทางอาหารต้านโควิด

ภาคกลางและตะวันตก

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทุ่งกระบี่ จังหวัดกาญจนบุรี แจกถุงยังชีพให้สมาชิก ในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ยากไร้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในชุมชนตำบลทุ่งกระบี่ทั้ง 14 หมู่บ้าน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยลึก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ร่วมกับผู้นำชุมชน จัดประชุมสัญจรในแต่ละหมู่บ้านเพื่อรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการ พร้อมทั้งมอบสวัสดิการทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนรวม 6 หมู่บ้าน จำนวน 220 ทุน พร้อมกันนี้ได้ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลห้วยลึกลงทะเบียนขอรับการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด - 19

พอช. เร่งช่วยเหลือพี่น้องภายใต้สถานการณ์โควิด-19

พอช. เครือข่ายชุมชน ร่วมมือกับชมรมแพทย์ชนบท สปสช. กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย จัดจุดตรวจคัดกรองโควิดใกล้ชุมชน ระหว่างวันที่ 4-10 สิงหาคม 2564 จำนวน 44 จุด ผู้เข้ารับการคัดกรองประมาณ 200 ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง มีผู้เข้ารับการตรวจคัดกรอง 34,367 คน และพบผู้ติดเชื้อ 3,627 คน คิดเป็นร้อยละ 10.55 มีการส่งต่อเข้าระบบ สปสช. ในการดูแลรักษา ฯลฯ

พอช. เป็นศูนย์ประสานงานการรับมอบสิ่งของจากชุมชนต่างจังหวัดเพื่อนำไปช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 24 ก.ค. 2564 ที่ผ่านมา โดยเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน-เครือข่ายเศรษฐกิจและทุนชุมชน จ.กาญจนบุรี ส่งผัก-ผลไม้ เข้ามามากและหลังจากนั้นจึงมีเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆ ทั่วภูมิภาคทยอยส่งพืชผัก ข้าวสาร และสมุนไพรที่ช่วยเสริมภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันโควิด เช่น หอมแดง ขิง ข่า ตะไคร้ กระชาย มะนาว เข้ามามากที่พอช. จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีภาคเอกชน เช่น บริษัทน้ำตาลมิตรผลมอบแอลกอฮอล์เพื่อใช้ทำเจลล้างมือฆ่าเชื้อโรค บริษัทไทยเบฟฯ มอบน้ำดื่มและแตงโมที่รับซื้อช่วยเหลือเกษตรกร 4,000 กิโลกรัม ชมรมฟอรั่มสมุทรปราการมอบของใช้สำหรับผู้ป่วย ชมรมฮักหล่มสักมอบสบู่และยาสีฟัน สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทยมอบข้าวสาร 1,000 กิโลกรัม ทุกส่วนที่ร่วมกันมอบน้ำใจมีความมุ่งหวังเดียวกันคือการช่วยเหลือและสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับเครือข่ายชุมชนต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยเมื่อส่งมาที่พอช. ก็จะมีตัวแทนเครือข่ายชุมชนในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลเข้ามารับไปแจกจ่ายต่อไป สะท้อนให้เห็นว่าเครือข่ายชุมชนที่ทำงานร่วมกับพอช. มีความรักความปรารถนาที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามที่ลำบากเสมอ

เครือข่ายบ้านมั่นคงร่วมใจสู้ภัยโควิด -19

เครือข่ายบ้านมั่นคงหน้าพระลาน จ.สระบุรี จัดทำ“ครัวกลางชุมชน” โดยใช้ทุนที่มีในการบริหารจัดการ เพื่อการดูแลช่วยเหลือกัน เครือข่ายเมืองหน้าพระลาน ร่วมกันจัดทำอาหาร และ Homeopathy เพื่อนำไปแบ่งปันโดยจัดส่งตามบ้านของผู้ที่ติดเชื้อ/กักตัวในชุมชน โดยวิธีการของเครือข่าย คือ ใช้ไลน์สำหรับแจ้งข้าวสารไปยังชุมชนต่างๆเพื่อรับทราบจำนวนผู้ที่ติดเชื้อ และ กักตัว เพื่อทำอาหารไปส่งตามจำนวน อีกส่วนหนึ่งที่เหลือจากการแจกจ่าย เป็นส่วนที่แบ่งขายในราคาถูก ถุงละ 10 บาท โดยรับออเดอร์ผ่านทางไลน์ชุมชน – เครือข่าย และจัดเตรียมไว้สำหรับการขาย ซึ่งรายได้จะถูกนำมาหมุนเป็นต้นทุนอีกครั้ง ในการทำมื้ออาหารในวันถัดไป การรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนในพื้นที่ผู้แทนชุมชนกล่าวความรู้สึกว่า **“ที่ทำอยู่ในตอนนี้ คือตอบแทนบ้านมั่นคงที่ทำให้เรามีวันนี้”** สมาชิกในเครือข่ายทุกคนพร้อมใจกันเพื่อช่วยเหลือและตอบแทนสังคม เหมือนที่ครั้งหนึ่งตนเองเคยได้รับโอกาส

ทั้งนี้เครือข่ายมีแนวทาง เพื่อ เสนอขอรับงบประมาณโครงการ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบ จากโควิด ประจำปี 2564 มีรูปแบบ ดังนี้ 1) การสนับสนุนในการ ป้องกัน ดูแลสุขภาพ - จัดทำศูนย์พักคอยให้กับผู้ติดเชื้อในชุมชน (ปัจจุบัน ใช้อาคารที่ทำการของชุมชนในการดำเนินการ แต่ยังไม่มีความพร้อมเรื่องอุปกรณ์ทางการแพทย์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น) 2) กิจกรรมเชื่อมโยง ผ่านการ จัดทำ ครีวกลางชุมชน

บ้านมั่นคงชุมชนโรงสี แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร กลุ่ม ออมทรัพย์ บ้านมั่นคงชุมชนโรงสี ได้ติดตามสถานการณ์และหาทาง ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มีการจัดทำฐานข้อมูลผู้ติดเชื้อ และกลุ่มเสี่ยงในชุมชน และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกลางระหว่างชุมชน กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีน้ำใจบริจาคสิ่งของให้แก่ผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 โดยทางกลุ่มจะเป็นผู้กระจายสิ่งของดังกล่าวให้ถึงมือผู้เดือดร้อนโดยตรง

เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2564 ได้ร่วมมือกับสถาบันองค์กร พัฒนาชุมชน (พอช) และเครือข่ายยานาวา และทีมแพทย์ชนบท จาก จ.ขอนแก่น จัดตั้งจุดตรวจเชิงรุก เข้าตรวจ swab test และ RT-PCR ให้กับกลุ่มเสี่ยงของแต่ละชุมชนในเขตยานนาวา ซึ่งมีผู้เข้า ตรวจ 848 คน พบผู้ติดเชื้อ ระดับเขียว เหลือง แดง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 19.92 สำหรับคนติดเชื้อ และมีการประเมินอาการผู้ป่วยพร้อมทั้งจ่ายชุดยาฟ้าทะลายโจร พร้อมทั้งยาฟ้าวิพิราเวียร์ให้กับคนติดเชื้อ

3.4 การประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

3.4.1 การประเมินการปฏิบัติงาน : เป็นการประเมินผลการปฏิบัติขององค์การมหาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยมีกรอบแนวทางการประเมิน 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประเมินใน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

(1) **ประสิทธิผลการดำเนินงาน** ประเมินการบรรลุสัมฤทธิ์ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ประเด็นการปฏิรูปประเทศของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และการบรรลุผลสัมฤทธิ์ทุกวัตถุประสงค์การตั้งองค์การมหาชน โดยตัวชี้วัดต้องแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2568) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการขององค์การมหาชน ระยะ 5 ปี และรายปี และมีตัวชี้วัดมาตรฐานสากล (international KPIs) รวมทั้ง การประเมินความสำเร็จในการปรับบทบาทภารกิจให้เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน

(2) **ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการดำเนินงาน** ประเมินประสิทธิภาพในการบริหารงานและความคุ้มค่าในการดำเนินงานการลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐ ความสำเร็จในการบริหารและใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้ง

การประเมินประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรตามมติคณะรัฐมนตรี

(3) **ศักยภาพขององค์การมหาชน** ประเมินการพัฒนาศักยภาพองค์การสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 โดยประเมินการพัฒนาองค์การสู่ดิจิทัล การพัฒนาระบบข้อมูลให้เป็นดิจิทัลเพื่อนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Data) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Sharing Data) การพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (Data Process) เพื่อนำไปสู่การให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Service) และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งการประเมินสถานะของหน่วยงานในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0)

(4) **การควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์การมหาชน** ประเมินบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการองค์การมหาชน

ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดประกอบการประเมิน เป็นการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน (Integrity and Transparency Assessment : ITA) โดย สำนักงาน ป.ป.ช.

ส่วนที่ 3 ตัวชี้วัดการติดตามผลกระทบเป็นรายปี (monitoring KPI) สำหรับการประเมินผลกระทบ (impact) กำหนดให้เป็นตัวชี้วัดติดตามผลสำเร็จขององค์การมหาชนเป็นรายปี โดยองค์การมหาชน รายงานผลความสำเร็จของการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์การตั้ง เพื่อเป็นข้อมูลสะสมสำหรับการประเมิน

ความคุ้มค่าในการจัดตั้งองค์การมหาชนทุก 5 ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ในวาระแรก กำหนดประเมินความคุ้มค่าเมื่อครบ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565)

ผลการประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เป็นการดำเนินงานใน 4 องค์ประกอบ 10 ตัวชี้วัด โดยสรุปผลประเมินภาพรวมองค์กรอยู่ในระดับดีมาก ค่าคะแนน 95.14

ในส่วนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานในระดับ A ค่าคะแนน 94.96

การประเมินผลการปฏิบัติงาน		การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA)
สรุปผลการประเมินระดับองค์กร	คะแนนรวม	
ระดับ ดีมาก	95.14	94.96 (ระดับ A)

สรุปผลการประเมินระดับองค์กรของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การประเมิน			ผลการดำเนินงาน		
		เป้าหมาย ขั้นต่ำ (50)	เป้าหมาย มาตรฐาน (75)	เป้าหมาย ขั้นสูง (100)	ผลการดำเนินงาน	คะแนนที่ได้ (เทียบกับ ค่าเป้าหมาย)	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
Performance Perspective							
องค์ประกอบที่ 1 ประสิทธิภาพ							
1.1 ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับภารกิจตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งที่แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและแผนระดับชาติ							
1.1.1 ร้อยละของกองทุนสวัสดิการชุมชน สร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตให้กับ ชุมชน	10	ร้อยละ 53.37 (1,538/ 2,882)	ร้อยละ 83.21 (2,398/2,882 + ติดตามผล และ ผ่านการประเมิน ร้อยละ 50 (1,558/3,115)	ร้อยละ 83.21 (2,398/2,882 + ติดตามผล และ ผ่านการประเมิน ร้อยละ 70 (2,180/3,115)	ร้อยละ 57.87 (1,668/2,882 + ติดตามผล และ ผ่านการประเมิน ร้อยละ 84.94 (2,646/3,115)	53.77	5.377
1.1.2 ร้อยละของตำบลรูปธรรมการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่าง มั่นคงและสมดุล	10	ร้อยละ 11.48 (700/6,097 ตำบล)	ร้อยละ 13.12 (800/6,097 ตำบล)	ร้อยละ 16.40 (1,000/6,097 ตำบล)	ร้อยละ 16.40 (1,000/6,097 ตำบล)	100	10
1.1.3 ร้อยละของตำบลต้นแบบชุมชน เข้มแข็งในการจัดการตนเอง	10	-	ร้อยละ 5 (391/7,825 ตำบล)	ร้อยละ 10 (783/7,825 ตำบล)	ร้อยละ 10.03 (785/7,825 ตำบล)	100	10

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การประเมิน			ผลการดำเนินงาน		
		เป้าหมาย ขั้นต่ำ (50)	เป้าหมาย มาตรฐาน (75)	เป้าหมาย ขั้นสูง (100)	ผลการดำเนินงาน	คะแนนที่ได้ (เทียบจาก ค่าเป้าหมาย)	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
1.2 ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับประเด็นการปฏิรูปประเทศของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง/นโยบายสำคัญหรือเร่งด่วนของรัฐบาล							
1.2.1 ร้อยละของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อย ในเมืองและชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	10	19,716 ครัวเรือน	21,200 ครัวเรือน	22,684 ครัวเรือน	22,699 ครัวเรือน	100	10
องค์ประกอบที่ 2 ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการดำเนินงาน							
2.1.1 รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการบริหาร เงินทุน เพื่อลดภาระงบประมาณภาครัฐ	13	115.75 ล้านบาท	119.34 ล้านบาท	122.93 ล้านบาท	122.71 ล้านบาท	98.47	12.80
2.1.2 ร้อยละของสินเชื่อกู้ยืมที่อยู่อาศัยที่มี ปัญหาต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	12	ร้อยละ 3.26	ร้อยละ 2.76	ร้อยละ 2.26	ร้อยละ 0.64	100	12
2.1.3 ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรของ องค์การมหาชน	5	-	ร้อยละค่าใช้จ่าย ด้านบุคลากร ไม่เกินกรอบวงเงินรวม ที่คณะรัฐมนตรี กำหนด	• ร้อยละค่าใช้จ่ายด้าน บุคลากรไม่เกินกรอบ วงเงินรวมมา ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และ • ค่าใช้จ่ายด้าน บุคลากรจริงไม่สูงกว่า งบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรร จากสำนักงบประมาณ	ร้อยละ 6.47	100	5
Potential Perspective							
องค์ประกอบที่ 3 ศักยภาพขององค์การมหาชน							
3.1 ผลการพัฒนาศักยภาพองค์การสู่การเป็นระบบราชการ 4.0							
3.1.1 การพัฒนาองค์กรสู่ดิจิทัล (เลือก 1 จาก 2 ตัวชี้วัดย่อยต่อไปนี้) 1) การพัฒนาระบบข้อมูลให้ เป็นดิจิทัล เพื่อนำไปใช้สู่การเปิดเผยข้อมูล ภาครัฐ (Open Data)	10	เปิดเผย ข้อมูลบน เว็บไซต์ได้ทุก รูปแบบ และ สามารถนำ ข้อมูลไปใช้ ประโยชน์ได้ โดยไม่ต้องขอ อนุญาตจาก หน่วยงาน เช่นpdf doc เป็นต้น	เปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่ เครื่องสามารถอ่านได้ (Machine readable) เช่น Excel เป็นต้น	เปิดเผยข้อมูลในรูปแบบ มาตรฐานแบบเปิด (Open Format) และไม่ จำกัดสิทธิ์โดยบุคคลใด และเครื่องอ่านได้	มีระบบบัญชี ข้อมูลและจัดทำ ข้อมูลเปิดที่ถูก จัดในหมวดหมู่ สาธารณะ สามารถเข้าถึง ข้อมูลได้ตาม มาตรฐาน คุณลักษณะแบบ ที่ สพร.กำหนด โดยผลการ ประเมินจาก ส่วนกลาง คือ 99.61 คะแนน	99.61	9.961

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การประเมิน			ผลการดำเนินงาน		
		เป้าหมาย ขั้นต่ำ (50)	เป้าหมาย มาตรฐาน (75)	เป้าหมาย ขั้นสูง (100)	ผลการดำเนินงาน	คะแนนที่ได้ (เทียบจาก ค่าเป้าหมาย)	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
3.1.2 การประเมินสถานะของหน่วยงาน ภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0)	10	250 คะแนน	300 คะแนน	400 คะแนน	366.45 คะแนน	100	10
องค์กรประกอบที่ 4 การควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์การมหาชน							
4.1 ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนาด้าน การควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการ องค์การมหาชน	10	ร้อยละ 100			100 คะแนน	100	10
คะแนนรวม							95.14
สรุปผลการประเมินระดับองค์กร							ดีมาก

สรุปผลการประเมินระดับองค์กร

ระดับดีมาก	หมายถึง	องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 85 คะแนนขึ้นไป
ระดับดี	หมายถึง	องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 70 – 84.99 คะแนน
ระดับพอใช้	หมายถึง	องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 60 – 69.99 คะแนน
ระดับต้องปรับปรุง	หมายถึง	องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ต่ำกว่า 60 คะแนน

ตัวชี้วัดการติดตามผลกระทบเป็นรายปี (monitoring KPI)	ค่าเป้าหมาย		
	2564	2565	2566
1. ร้อยละของมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ (ปีละ 10 ชุมชน)	ร้อยละ 15	ร้อยละ 15	ร้อยละ 15
<p>ผลการดำเนินงานปี 2564 :</p> <ol style="list-style-type: none"> คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีการดำเนินการสร้างบ้านแล้วเสร็จรวมทั้งเข้าอยู่อาศัยเรียบร้อยแล้วร้อยละ 95 ขึ้นไป โดยเป็นพื้นที่ที่องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตามกระบวนการโครงการบ้านมั่นคงตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนกระทั่งปัจจุบันสมาชิกที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานจากภาครัฐ ประชุมทำความเข้าใจร่วมกับผู้แทนชุมชนบ้านมั่นคง/ผู้แทนสหกรณ์/เจ้าหน้าที่ วางแผนกระบวนการศึกษา และจัดทำเครื่องมือแบบสำรวจข้อมูลระดับครัวเรือน กรอบคำถามในการสัมภาษณ์ระดับชุมชน ลงพื้นที่ชุมชนเป้าหมายสร้างความรู้ความเข้าใจเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามระดับครัวเรือน แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลระดับชุมชน ระดับเมือง และเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลผ่านระบบ Google form ดำเนินการสำรวจข้อมูลและศึกษาผลสำเร็จจากการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 10 ชุมชน ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> ▪ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ตำบลปากช่อง และเทศบาลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ▪ ภาคใต้ : เทศบาลตำบลเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ▪ ภาคกลางและตะวันตก : เทศบาลตำบลหันคา จังหวัดชัยนาท และตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม 			

- ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก : เขตจตุจักร และเขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพฯ เทศบาลนครนนทบุรี และเทศบาลตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี
- ภาคเหนือ : เทศบาลตำบลลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

5. ผลจากการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย 10 ชุมชน พบว่า

- ชุมชนมีความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกันของชุมชนผ่านการรวมกลุ่มอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในรูปแบบของการซื้อที่ดินเพื่อสร้างชุมชนใหม่ การรับรองการอยู่อาศัยในที่ดินรัฐและภาคเอกชน การขอเช่าที่ดินรัฐระยะสั้น/ ยาว
- สมาชิกโครงการบ้านมั่นคงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างทุนหมุนเวียนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย สหกรณ์เคหสถาน กองทุนชุมชน/กองทุนเมืองกองทุนสวัสดิการชุมชน/ กองทุนวันละบาท และกองทุนรักษาดินรักษาบ้าน เพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนในทุกชุมชนสำหรับการพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัย รวมทั้งการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ และบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วนของสมาชิกในชุมชน
- สมาชิกในชุมชนเกิดทักษะ และศักยภาพในงานพัฒนาเพิ่มขึ้น เช่น ด้านการบริหารงานก่อสร้าง ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงมีการเรียนรู้และลงมือทำด้วยตนเอง หรือสมาชิกเจ้าของบ้านที่จะอยู่อาศัยเป็นผู้ตรวจรับบ้านเอง จึงทำให้มีความเชี่ยวชาญด้านงานก่อสร้างเพิ่มมากขึ้น ด้านการบริหารจัดการงานบัญชี/การเงิน โดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการงบประมาณที่ภาครัฐสนับสนุน สถาบันฯ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดระบบเอกสารการเงิน การใช้จ่ายให้ถูกต้องตามระเบียบ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น การติดต่อประสานงานราชการ การบริหารจัดการที่ดี การเกษตรในชุมชน การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- เกิดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานและภาคีต่างๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยสถาบันฯ เป็นกลไกกลางเชื่อมโยงให้เกิดการบูรณาการการทำงานของทุกหน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น หน่วยงานการไฟฟ้า ประปา สนับสนุนการติดตั้งระบบโครงสร้างพื้นฐานให้กับโครงการบ้านมั่นคง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สนับสนุนเรื่องหลักประกันทางสุขภาพ การตรวจเยี่ยมโดยเครือข่าย อสม. ในพื้นที่ชุมชน เป็นต้น
- **เกิดมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ** โดยเปรียบเทียบจากการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันฯ และเงินสมทบจากชุมชน งบประมาณรวม 427,201,176 บาท กับมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยในรูปแบบสิ่งปลูกสร้างและที่ดินของชุมชน มูลค่ารวม 1,606,233,750 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่า มูลค่าที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 1,179,032,574 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.40 เป็นการใช้จ่าย “เงินเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและพัฒนาศักยภาพคน” ตามแนวทางการดำเนินงาน 3 ลักษณะคือ 1) สนับสนุนแบบให้เปล่า โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เพื่อเปิดโอกาสให้เข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างเท่าเทียม 2) สนับสนุนในรูปทุนหมุนเวียนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำระยะเวลาในการผ่อนชำระยาว การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ 3) สนับสนุนด้านการบริหารจัดการและงานพัฒนาศักยภาพคนและผู้นำ ซึ่งเป็นรูปแบบของการกระจายเม็ดเงินลงสู่ชุมชน ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหา

2. สัดส่วนเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เพิ่มขึ้นในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในชุมชน	เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3	เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3	เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------

ผลการดำเนินงานปี 2564 :

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล เริ่มจัดตั้ง ตั้งแต่ปี 2548 ส่วนใหญ่เป็นกองทุนสวัสดิการที่มีฐานจากการสมทบเงินของสมาชิกวันละ 1 บาท เพื่อนำมาจัดสวัสดิการประเภทต่างๆ ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ไปจนถึงสวัสดิการการศึกษา การช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิบัติ การประกอบอาชีพ การดูแลช่วยเหลือผู้ยากไร้ ฯลฯ หลักการทำงานเพื่อการพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันบนฐาน “การให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน เงินกองทุนสวัสดิการชุมชนมาจากการสมทบงบประมาณสามฝ่าย (1 : 1 : 1) ประกอบด้วย (1) การสมทบจากเงินออมของสมาชิกในชุมชนทั้งในรูปแบบการออมทรัพย์เดิมหรือสัจจะออมวันละบาท (2) การสมทบจากรัฐบาลผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และ (3) การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบัน มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน 6,069 กองทุน สมาชิกกองทุน 6,586,730 ราย เงินกองทุนรวม 20,046.79 ล้านบาท จำแนกเป็น (1) เงินสมทบจากสมาชิก จำนวน 13,783.74 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 69 (2) เงินสมทบจากรัฐบาลผ่าน พอช. จำนวน 3,180.78 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16 (3) เงินสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1,370.44 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7 และ (4) เงินสมทบจากแหล่งอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน เงินบริจาค ฯลฯ จำนวน 1,711.83 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8 ส่งผลให้มีการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้สมาชิกครอบคลุมตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งมีรูปแบบสวัสดิการที่หลากหลาย 13 ประเภท ได้แก่ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด ทุนการศึกษา จ่ายกรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจัดงานศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ฯลฯ โดยมีผู้รับสวัสดิการตรง 2,418,356 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 2,534,394,309.91 บาท ผลจากการจัดสวัสดิการของชุมชน ก่อให้เกิดการฟื้นฟูระบบคุณค่า/ทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชน และเกิดการสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมถึงเกิดรายได้จากการออมเงินของสมาชิกในชุมชน ลดภาระค่าใช้จ่ายจ่ายภาครัฐนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน เกิดรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน

ทั้งนี้ **สัดส่วนเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เพิ่มขึ้น** ในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในชุมชนเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่าง ปี 2563 กับปี 2564 พบว่า ในปี 2563 มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน รวม 17,688.40 ล้านบาท โดยในปี 2564 มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน รวม 20,046.79 ล้านบาท เพิ่มขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 13.33

3.4.2 การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ 2564 สรุปผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน คะแนนภาพรวม 94.96 อยู่ในระดับ A ประกอบด้วย

- แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (IIT) 96.66 คะแนน
- แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (EIT) 86.87 คะแนน
- แบบตรวจการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (OIT) 100.00 คะแนน

ที่	แบบสำรวจ	ตัวชี้วัด	คะแนน
1	แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (IIT)	การปฏิบัติหน้าที่	97.89
2		การใช้งบประมาณ	96.35
3		การใช้อำนาจ	95.92
4		การใช้ทรัพย์สินของราชการ	96.23
5		การแก้ไขปัญหาการทุจริต	96.92

ที่	แบบสำรวจ	ตัวชี้วัด	คะแนน
คะแนนรวม IIT			96.66
6	แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียภายนอก (EIT)	คุณภาพการดำเนินงาน	86.09
7		ประสิทธิภาพการสื่อสาร	87.64
8		การปรับปรุงการทำงาน	86.87
คะแนนรวม EIT			86.53
9	แบบตรวจการเปิดเผยข้อมูล สาธารณะ (OIT)	การเปิดเผยข้อมูล	100.00
10		การป้องกันการทุจริต	100.00
คะแนนรวม OIT			100.00
สรุปผลคะแนนรวมของหน่วยงาน			94.96

3.5 กิจกรรมและผลงานสำคัญ 21 ปี พอช.

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) ปี 2543 ถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลา 21 ปี พอช. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งเมืองและชนบทอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการพัฒนาที่สมาชิกมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ และบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีกิจกรรมและรูปธรรมผลงานสำคัญ ดังนี้

‘21 ปี พอช.’ : กลไกรัฐที่สนับสนุนชุมชน - สร้างสังคมเข้มแข็ง บ้านมั่นคง บ้านที่มากกว่าคำว่า “บ้าน”

ในเดือนตุลาคมนี้ พอช.ดำเนินงานมาครบ 21 ปี และกำลังย่างเข้าสู่ปีที่ 22 มีประสบการณ์และบทเรียนในการทำงานมากพอสมควร โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวม เปลี่ยนแนวความคิดพัฒนาจากเดิมแบบ “สั่งการ” หรือบนลงล่าง เป็นล่างขึ้นบน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถคิด และบริหารโครงการต่าง ๆ ได้เอง ไม่ใช่เป็น “ผู้รับการพัฒนา” ทำให้ชุมชนและเครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

‘บ้านมั่นคง’ แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยคนจน ประเทศไทยมีครัวเรือนทั้งหมดประมาณ 21 ล้านครัวเรือน ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเกือบ 6 ล้านครัวเรือน เป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและต้องการที่อยู่อาศัยประมาณ 3.5 ล้านครัวเรือน โดยเฉพาะประชาชนที่มีรายได้น้อยเข้าไม่ถึงแหล่งสินเชื่อที่อยู่อาศัย บางส่วนจึงต้องบุกรุกที่ดินของรัฐและเอกชนเพื่อปลูกสร้างบ้าน หรือเช่าบ้าน-เช่าที่ดินอยู่อาศัย สภาพทรุดโทรม สิ่งแวดล้อมย่ำแย่ เพราะเป็นชุมชนแออัด เด็กๆ ไม่มีสถานที่วิ่งเล่น

บ้านที่มากกว่าคำว่า “บ้าน” โครงการสร้างบ้านมั่นคง ดังตัวอย่าง ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ไม่ใช่เป็นการสร้างเฉพาะ “ที่อยู่อาศัย” เท่านั้น แต่ยังมีกระบวนการ “พัฒนาชุมชน” และ “การพัฒนาคุณภาพชีวิต” ของชาวชุมชนด้วย มีสหกรณ์เคหสถานฯ ซึ่งให้สมาชิกออมเงินตามหุ้นที่มีอยู่หุ้นละ 10 บาท คนหนึ่งไม่เกิน 20 หุ้น มีสมาชิกทั้งหมด 160 คน ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียนประมาณ 10 ล้านบาท สมาชิกกู้ยืมได้สูงสุดไม่เกิน 3 แสนบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ผ่อนชำระภายใน 60 งวด ถือว่าเป็น ‘ธนาคารชาวบ้าน’ เพราะนอกจากจะสร้างวินัยในการออมแล้ว ยังเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในยามที่เดือดร้อนจำเป็น ไม่ต้องพึ่งเงินกู้ธนาคารที่เก็บดอกเบี้ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 บาทต่อเดือน

นอกจากนี้ ชุมชนเจริญชัยฯ ยังมีกิจกรรมการพัฒนาชุมชนต่างๆ ที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุน เช่น การคัดแยกขยะ นำขยะเปียกไปทำปุ๋ย ใสต้นไม้ในชุมชน ขยะรีไซเคิลเอาไปขายเป็นกองทุนพัฒนาชุมชน ชุมชนจึงดูสะอาดสวยงาม มีศูนย์เฝ้าระวังภัยและยาเสพติด โดยมีชาวบ้านในชุมชนเป็น

อาสาสมัครเฝ้าระวัง มีกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ฯลฯ ทำให้ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ เป็นสถานศึกษาคุณภาพของชุมชนและหน่วยงานรัฐต่างๆ ทั้งในด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยและพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ชุมชนยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น พอช.จัดทำโครงการแก้ไขผลกระทบจากสถานการณ์โควิด เช่น ทำคาราวานสินค้าราคาถูกลงไปจำหน่ายให้แก่สมาชิกชุมชนต่างๆ ในเขตจตุจักร เช่น ข้าวสาร น้ำมันพืช ไข่ ไก่ น้ำตาล นม อาหารแห้ง ฯลฯ เพื่อลดรายจ่าย

จัดทำ ‘ศูนย์พักคอยชุมชน’ หรือ CI (Community Isolation) เพื่อรองรับผู้ติดเชื้อโควิดที่ยังมีอาการไม่รุนแรงในชุมชนเครือข่ายเขตจตุจักร สามารถรองรับได้ 8 เตียง (พอช.สนับสนุนงบประมาณ 150,000 บาท)

“คนต้องมีบ้าน” บ้านคือที่ให้ความอบอุ่น ปลอดภัยและความสุข คนทุกคนควรมีบ้าน เพื่อเป็นวิมานของชีวิต แต่ยังมีคนไร้บ้าน หรือคนมีบ้านที่ไม่แข็งแรง ไม่มีมั่นคง ไม่ปลอดภัย อีกไม่น้อย

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา (สว) ได้กล่าวถึง ประสบการณ์บ้านมั่นคงไว้ ดังนี้

ประสบการณ์ที่ 1 บ้านมั่นคงเมือง เมื่อกว่า 10 ปีก่อน ผมเคยไปเยี่ยมโครงการบ้านมั่นคงในเมืองที่อยุธยา พอช.(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) เข้าไปสนับสนุนให้มีกระบวนการชุมชน ชวนคนในชุมชนแออัดคุยกัน เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งมีสภาพเสื่อมโทรม แออัด สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตแย่มาก เมื่อชาวบ้านได้คุยกัน พอช.มีงบประมาณสนับสนุนส่วนหนึ่ง และมีวิทยากรลงไปช่วยชาวบ้านรวมตัว ร่วมคิด ออกแบบชุมชน ออกแบบบ้านกันเอง จัดผังชุมชนกันใหม่ทั้งหมด ในพื้นที่เดิมที่จำกัดมาก สามารถจัดผังชุมชนได้ลงตัว แล้วยังมีพื้นที่สาธารณะส่วนกลางใช้ทำกิจกรรมร่วมกันได้อีก บางบ้านเคยมีพื้นที่มากหน่อย ก็ยอมลดลง ให้เพื่อนบ้านที่อึดอัดพื้นที่ ได้เนื้อที่เพิ่มพอสร้างบ้านมั่นคงหลังน้อยๆ ได้ เกิดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำที่เต็มไปด้วยหัวใจมนุษย์

พอช.มีกองทุนให้ชาวบ้านกู้สร้างบ้าน ปรับปรุงบ้าน ผ่อนชำระระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ ชาวบ้านมี “บ้านมั่นคง” อยู่อาศัยในพื้นที่เดิม จากชุมชนแออัด กลายเป็นชุมชนน่าอยู่ สิ่งแวดล้อมดีขึ้น **คุณภาพชีวิตดีขึ้นเป็นที่ประจักษ์**

ประสบการณ์ที่ 2 บ้านมั่นคงชนบท ราว 6-7 ปีก่อน ได้ไปเยี่ยมโครงการบ้านมั่นคงชนบท ที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ดาราอั้งที่เชียงดาว เชียงใหม่ พอช.เข้าไปสนับสนุนในแนวทางเดียวกัน ทำให้ชาวบ้านได้ร่วมตัวร่วมคิด ร่วมปรับปรุงบ้าน สร้างบ้านใหม่ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง แข็งแรง อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน จัดระบบระเบียบ สภาพแวดล้อมทั่วไปดี คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ผมได้เชิญผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์หญิงจากชุมชนแห่งนี้ไปเล่าเรื่องราวในเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในปีนั้นด้วย

ประสบการณ์ที่ 3 บ้านมั่นคงในที่ดิน สปก. เดือนมีนาคม 2564 ช่วงที่โควิดพักยก ก่อนเดลต้าบุกหนัก ผมพาคณะอนุกรรมการของวุฒิสภา ไปเยี่ยมชมงานบ้านมั่นคงชนบทที่ปากช่อง จ.นครราชสีมา เป็นบ้านมั่นคงในพื้นที่ สปก. ซึ่งคัดเลือกแล้วอนุญาตให้เกษตรกรรายย่อย ผู้ไม่มีที่ดินทำกินได้เข้าอยู่ พอช.เข้าไปสนับสนุนกระบวนการชุมชนเช่นกัน ทำให้ชาวบ้านได้รวมตัว ร่วมคิด วางแผนจัดโซนทำเกษตรกรรม โซนอยู่อาศัย จัดกลุ่มสมาชิก ออกแบบแปลงที่อยู่ แบบบ้านปลูกบ้านตามใจต้องการกันเอง ในวงเงินงบประมาณไม่สูง มีพื้นที่ส่วนกลางกันเอง พอช. มีเงินกองทุนสนับสนุน ทั้งให้บางส่วนและกู้ยืมบางส่วน โครงการไปได้ดีมาก ไม่ใช่มีแค่บ้านมั่นคงอยู่อาศัย แต่ยังเกิดความเป็นชุมชน มีกรรมการชุมชน มีกลุ่มทำงานด้านต่างๆ ร่วมคิดร่วมทำในทุกเรื่อง รวมไปถึงการทำมาหากิน และกิจกรรมสาธารณะต่างๆ

ผมเรียกว่าเป็น “สวรรค์บนดิน” ของจริง (เขียน FB 23 มี.ค.2564) “โครงการบ้านมั่นคง” จึงเป็นอะไรที่มากกว่าชาวบ้านมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง แต่ยังหมายรวมถึงการที่ชาวบ้านมีความเป็นชุมชน ร่วมคิดร่วมทำ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และขยายผลไปสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ ที่มากกว่าที่อยู่อาศัย นับว่าเป็นโครงการที่ดีมาก เป็นงานที่ดีของ พอช.ที่สนับสนุนมานานมากกว่า 20 ปีแล้ว งานนี้ มีบุคคลสำคัญอยู่เบื้องหลังความคิด และสนับสนุนมายาวนาน คือ พี่สมสุข บุญญะบัญชา อดีต ผอ.พอช. ปัจจุบันท่านก็ยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทำงานสนับสนุนงานบ้านมั่นคงต่อเนื่องเรื่อยมาทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ

ประสบการณ์ล่าสุด ได้ไปเยี่ยมชมงานที่เวียงแหง อำเภอเล็กๆ ชายแดนไทย-เมียนมา สดๆ ร้อนๆ เมื่อ 8 ต.ค. 2564 ที่ผ่านมา โชคดีที่ได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมชุมชนชาติพันธุ์ที่บ้านห้วยไคร้ ต.เปียงหลวง ซึ่งกำลังขึ้นรูปโครงการบ้านมั่นคงชนบทที่นั่นพอดี ซึ่งครอบคลุมประเด็น **“การจัดการที่ดิน-ป่าไม้ สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต”** ไว้ภายใต้โครงการบ้านมั่นคงชนบทนี้ด้วย ทราบว่าโครงการได้รับอนุมัติจาก พอช.แล้ว ทีมงานอยู่ในช่วงเข้าไปทำงานกับชุมชน สร้างกระบวนการชุมชน ให้เกิดการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อเตรียมวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย พัฒนาพื้นที่ สาธารณูปโภค สิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงไปกับเรื่องการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตในแนวทาง **“คนอยู่กับป่า”** ได้อย่างยั่งยืน

สภาพที่อยู่อาศัยของชาวบ้านปัจจุบันไม่ดีเลย โครงการบ้านมั่นคงจะเข้าไปสนับสนุนการปรับปรุงบ้าน หรือสร้างบ้านใหม่มีงบประมาณสนับสนุนให้หลังละไม่เกิน 4 หมื่นบาท ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ชาวบ้านสามารถออกแบบเองได้ ปรับปรุงบ้านเดิมก็ได้ ออกแบบสร้างใหม่ก็ได้ตามที่ชอบ โดยมีกระบวนการทำงานพูดคุยปรึกษาหารือกันทุกขั้นตอนตลอดโครงการ ได้มีโอกาสไปนั่งคุยกับตัวแทนชาวบ้านกลุ่มเล็กๆ เนื่องจากเป็นช่วงโควิดระบาด มีคุณอนุสรณ์ คำอ้าย อดีตนายก อบต.เปียงหลวง เป็นแกนนำ มีท่านนายอำเภอ วิชระ

เทพกัน นอภ.หนุ่มคนรุ่นใหม่ไปร่วมพบปะด้วย ฟังแล้วดูดี มองเห็นความสำเร็จอยู่เบื้องหน้า แม้ยังจะต้องก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด ทั้งของภาครัฐ และของชาวบ้านอีกหลายเรื่องก็ตาม

โครงการดีๆ อย่างนี้ รัฐบาลควรสนับสนุนให้เต็มกำลังและมากกว่านี้ เป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำให้กับกลุ่มผู้ยากลำบากต่างๆ ทั้งในเมืองและในชนบท เป็นการยกระดับการพัฒนาอาชีพ เป็นการยกระดับการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต นั่นเอง แทนที่จะเน้นทำแต่โครงการสำเร็จรูปแยกส่วน คิดตายตัว แล้วสั่งทำเหมือนกันทั่วประเทศ (one fit all) อย่างที่นิยมทำกัน ซึ่งโครงการจำนวนมากเหล่านั้นมักทำให้ “ใหญ่-สั้น” ในขณะที่ “น้อย-บ่เต็ม” ต่อไป **ตรงข้ามกับโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งเน้น “เต็ม-น้อย” ให้ได้เพิ่มขึ้นบ้าง ก็ยังดี**

TDRi ประเมินบ้านมั่นคง “ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ” พัฒนาลังคมให้น่าอยู่

จากรายงานของทีดีอาร์ไอ ฉบับที่ 102 เดือนเมษายน 2557 เรื่อง “การประเมินมูลค่าที่เกิดจากโครงการบ้านมั่นคง” ซึ่งเป็นรายงานการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRi) โดย ดร. นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ ได้คัดเลือกชุมชนบ้านมั่นคงทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รวม 16 ชุมชน (รวมทั้งชุมชนเจริญชัยนิมิตรใหม่) มีครัวเรือนที่เป็นตัวอย่างในการสำรวจ 745 ครัวเรือน พบว่าโครงการบ้านมั่นคงมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดขนาดใหญ่ โดยสร้างความมั่นคงใน “ที่ดินและที่อยู่อาศัย” ให้แก่ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด โครงการนี้ใช้แนวทางการดำเนินการแบบใหม่ที่แตกต่างจากโครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยแบบเดิมซึ่งหน่วยงานรัฐเป็นผู้จัดทำโครงการ กล่าวคือ

(1) เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนรวมตัวและมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้น ได้แก่ การสำรวจข้อมูล การเลือกชุมชนนำร่อง การเลือกวิธีปรับปรุงชุมชน การจัดหาที่ดิน การออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย การออกแบบบ้าน การออกแบบชุมชน การก่อสร้าง ฯลฯ

(2) รูปแบบและแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของแต่ละชุมชนมีความหลากหลายและแตกต่างกันตามสภาพปัญหา ความต้องการของสมาชิกในชุมชน และข้อจำกัดด้านต่างๆ (โดยเฉพาะด้านกายภาพและเจ้าของที่ดิน)

(3) เน้นการแก้ปัญหาชุมชนแออัดทั้งเมือง โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่การแก้ปัญหาเพียงบางจุดหรือบางพื้นที่

โครงการบ้านมั่นคงมีประโยชน์ทางอ้อมทั้งทางเศรษฐกิจและมีใช้ทางเศรษฐกิจ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ โครงการบ้านมั่นคงทำให้ครัวเรือนมีรายจ่ายลดลง โดยเฉพาะค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาที่ประหยัด เพราะไม่ต้องพ่วงจากมิเตอร์บ้านที่มีทะเบียนบ้าน และมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะครัวเรือนการผ่อนส่งบ้านให้แก่สหกรณ์จึงต้องขวนขวายหารายได้เพิ่ม และลดรายจ่ายของครัวเรือน หลักฐานทางสถิติยืนยัน ได้แก่ เด็กนักเรียนใช้เวลาเรียนหนังสือมากขึ้น นอกจากนี้การที่ชุมชนมีการจัดการที่ดีขึ้น มลพิษลดลง และสภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น อาจทำให้สุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้น โอกาสเกิดอค์ภัยลดลง คนในชุมชนมีความภูมิใจที่มีบ้านที่น่าอยู่ในชุมชนที่ และสามารถเปิดประตูเชื้อเชิญญาติเพื่อนฝูงมาที่บ้านได้

ผลประโยชน์ที่สำคัญที่สุดในด้านการปกครองก็คือ ประชาชนในชุมชนเปลี่ยนฐานะจาก “ผู้บุกรุกที่ทำผิดกฎหมาย” เป็น “พลเมืองที่มีศักดิ์ศรี” ข้าราชการให้เกียรติ ให้ข่าวสาร ข้อมูล และให้ความร่วมมือกับงานพัฒนาชุมชน

“ส่วนประโยชน์ทางสังคมที่สำคัญก็คือ **ทุนทางสังคม (Social Capital)** ที่เกิดจากการรวมกลุ่มในโครงการบ้านมั่นคง ทำให้คนในชุมชนไว้วางใจกัน โครงการบ้านมั่นคงยังก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางอ้อมต่อสังคม ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์ชัดเจน เช่น เด็กมีแนวโน้มใช้เวลากับการเรียนมากขึ้น อาชญากรรมและยาเสพติดชุมชนลดลง” รายงานดังกล่าวระบุ (ดูรายงานฉบับเต็มได้ที่ <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/05/wb102.pdf>)

รายงานผลการศึกษามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า โครงการบ้านมั่นคง สะท้อนการแก้ไขปัญหาและการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบด้านที่อยู่อาศัย นอกจากสามารถยกระดับผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาที่อยู่อาศัยด้วยตนเองได้แล้ว ยังเป็นแนวทางหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนอย่างยั่งยืนจากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของทุกภาคส่วนอีกด้วย โดยมีมูลค่าและคุณค่าทางสังคม ดังนี้

(1) **ด้านความมั่นคงในชีวิต** จากผลการศึกษา พบว่า การจัดการด้านความปลอดภัยในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการฯ สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างกลไกในการป้องกันภัยในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นกฎเกณฑ์รวมกันของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตไม่ต้องย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ อันเป็นผลมาจากการออกแบบโครงการฯ ที่ให้แต่ละบ้านไม่มีรั้ว เพื่อให้เพื่อนบ้านได้คอยระวังภัยซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเชื่อใจและเต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดกิจกรรมประจำวัน (Routine activity Theory) ในด้านการเพิ่มผู้ดูแลและทำให้สามารถตัดโอกาสในการเกิดอาชญากรรมไหลลดน้อยลง และทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง

(2) **ด้านการเข้าถึงสิทธิ**

(2.1) ผู้อยู่อาศัยในชุมชนได้เปลี่ยนสถานะจากผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ ซึ่งผิดกฎหมายเป็นสถานะผู้อยู่อาศัยในชุมชนอย่างถูกกฎหมาย โดยอาจจะเป็นการเช่าที่ดินของรัฐระยะยาว หรือการได้สิทธิเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินใหม่ที่รัฐจัดหาที่ดิน ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ก่อให้ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและสามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง และสภาพแวดล้อมในชุมชนได้

(2.2) ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงสิทธิในความเสมอภาค ภายหลังจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ทำให้เข้าถึงสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในการขอเลขทะเบียนบ้าน สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค สิทธิได้รับการรักษาพยาบาลของภาครัฐ เป็นต้น รวมถึงได้รับบริการที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้เกิดการสร้างตัวตน การสร้างความมั่นคงในการครอบครองที่ดินและการพัฒนาที่อยู่

อาศัยให้ดีขึ้น อีกทั้งมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพ Self-reliance (การพึ่งพาตนเอง) และ Sustainable (การอยู่อย่างยั่งยืน)

(2.3) มีการออมทรัพย์โดยชุมชน กล่าวคือ เมื่อมีการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเข้ามาบริหารการจัดการ มีหน่วยงานของภาครัฐ หน่วยงาน พอช. เข้ามารวม และจัดตั้งกองทุนออมทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือในเรื่องการออมเพื่อที่อยู่อาศัย และสมาชิกของกองทุนออมทรัพย์จะมีสิทธิในการกู้ยืมเงินจากกองทุนออมทรัพย์ของชุมชน

(3) ดานความเปราะบางที่ดี ในแง่ของความสะอาดสุขภาพในการเดินทางทั้งภายในและภายนอกชุมชน และการใช้ชีวิตในครอบครัว เนื่องจากสมาชิกภูมิคุ้มกันพื้นที่สวนตัวในบ้าน รู้สึกถึงความใกล้ชิดกันในครอบครัว และภูมิใจที่จะต้อนรับญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงภายในบ้าน เนื่องจากการจัดสรรพื้นที่ภายในบ้านแต่ละหลังที่เพิ่มขึ้นและเปราะบางมากขึ้น การจัดการพื้นที่ภายในบ้านจึงส่งผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกของคนอยู่อาศัยในครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด

การจัดสรรพื้นที่สวนกลางในชุมชนเพื่อให้สมาชิกได้ใช้ประโยชน์นำไปสู่โอกาสในการมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันของคนในชุมชน เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและการช่วยเหลือพึ่งพากัน ความรู้สึกไว้วางใจ และเกิดการรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเครือข่ายความเป็นชุมชนมีความชัดเจนขึ้น

(4) ดานสุขภาพที่ดี เป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคม ซึ่งคนในชุมชนรู้สึกว่าได้มีโอกาสอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดต่างๆ น้อยลงไม่ว่าจะเป็นโรคไข้เลือดออก หรือโรคระบบทางเดินอาหาร เนื่องจากชุมชนห่างไกลจากแหล่งขยะ น้ำเสีย และมีวิธีในการจัดการของเสียในชุมชนที่ดีขึ้น จึงมีแนวโน้มจะนำไปสู่สุขภาพที่ดีขึ้นจากการปลอดภัยจากโรคระบาด นอกจากนี้การมีพื้นที่สวนบุคคลหรือพื้นที่สาธารณะในชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะในแง่ของการพักผ่อนหย่อนใจ และเกิดกิจกรรมในลักษณะอื่นๆ หรือมีพื้นที่สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนด้วยกันมากขึ้น ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางสังคมดังกล่าวจะส่งผลต่อสุขภาพทางจิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน มีความรู้สึกสบายใจ ผ่อนคลายจากความเครียด ความวิตกกังวล และรู้สึกมีความสุขที่ได้อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจของคนในชุมชนในภาพรวม

(5) ดานความเข้มแข็งและการจัดการตนเองของชุมชน

(5.1) ดานการมีส่วนร่วมภายในชุมชน มีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และสมาชิกในชุมชนพร้อมใจกันเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้นมาจากสมาชิกในชุมชนต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นและความต้องการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนเอง ยกตัวอย่างเช่น การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อแก้ไขปัญหาเงินออมและหนี้สิน การจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง เพื่อแก้ไขปัญหาการชอมบ้านที่ได้รับความเสียหาย กองทุนข่าวสาร โครงการออมบุญ การจัดตั้งธนาคารขยะแปดต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น แอโรบิกเพื่อสุขภาพ ชมรมดนตรีไทย

(5.2) ดานการสรางเครือขายในชุมชน โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มคนในชุมชนเดียวกัน แผลขยายความคิดไปยังชุมชนข้างเคียง เกิดเป็นการรวมกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น เนื่องจากมีตัวอย่างของชุมชนอื่นที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่เป็นไปได้และประสบความสำเร็จ จึงเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะดำเนินการ เช่น ความต้องการของตนเองและครอบครัว ขยายไปยังชุมชนเดียวกัน และต่อไปยังชุมชนข้างเคียง สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือ พลังในการต่อสู้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่การรวมกลุ่มช่วยสร้างอำนาจในการต่อรอง ข้อเรียกร้องต่าง ๆ มักจะประสบความสำเร็จมากกว่าการเรียกร้องโดยปัจเจกบุคคล นอกจากนี้เครือขายภายนอกที่เข้ามาส่วนรวมกับชุมชน มักเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มองคความรูให้กับชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่

(5.3) การรวมกลุ่มในชุมชน ช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิกในครอบครัวและชุมชน โดย “รวมกันคิด รวมกันทำ จะสามารถทำอะไรได้มากกว่าบ้าน ทำกิจกรรมไหนคล่องใจเอาไว” สมาชิกส่วนใหญ่จึงมีความเต็มใจที่จะรวมกลุ่ม ซึ่งการรวมกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์มากกว่าและสามารถดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนได้ เช่น การได้รับงบประมาณจาก พอช. การเขารวมโครงการไทยยั่งยืน โอกาสในการขายสินค้าในโครงการ OTOP เป็นต้น

นับแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบันสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนผู้ยากไร้มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยทั้งในชนบทและเมืองไปแล้วกว่า 200,000 ครัวเรือน (บ้านมั่นคง การซ่อมสร้างบ้านที่มีสภาพทรุดโทรมหรือ ‘บ้านพอเพียงชนบท’ การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง คนไร้บ้าน ฯลฯ) ในกว่า 3,000 ชุมชนเมืองและชนบททั่วประเทศ

โดยมี ‘แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี’ (พ.ศ.2560-2579) เป็นเข็มทิศตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในสังคม มีเป้าหมายกว่า 1 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ ‘เพื่อคนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายในปี 2579’

1 ปีบ้านมั่นคงชนบทตำบลห้วยขมิ้น จ.สุพรรณบุรี

ซ่อม สร้างบ้าน 269 หลัง-สร้างกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิต

เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2563 มีการจัดงาน ‘วันที่อยู่อาศัยโลกปี 2563’ ที่ตำบลห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี ภายในงานมีการจัดนิทรรศการการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง การพัฒนาคุณภาพชีวิต เวทีวิชาการ การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวละแ้ว การจำหน่ายสินค้าชุมชน ฯลฯ ที่สำคัญคือ การ ‘kick off’ ซ่อม-สร้างบ้านมั่นคงชนบทหลังแรกในตำบลห้วยขมิ้นให้กับชาวบ้านที่มีรายได้น้อยสภาพบ้านเรือนทรุดโทรม โดยมีผู้บริหารสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ หรือ ‘พอช.’ และผู้ว่าราชการ จ.สุพรรณบุรี นายฉัฐภัทร สุวรรณประทีป ให้เกียรติเป็นประธาน มีเป้าหมายซ่อมสร้างบ้านเรือนให้กับครอบครัวที่ยากจนจำนวน 269 หลัง โดย พอช.สนับสนุนงบประมาณไม่เกินหลังละ 40,000 บาท

ผ่านไป 1 ปี การซ่อมสร้างบ้านเรือนเสร็จไปแล้วเกือบ 200 หลัง ทำให้ชาวบ้านมีที่อยู่อาศัยที่แข็งแรงมั่นคงขึ้น บางหลังเจ้าของบ้านควักทุนเพิ่มสร้างใหม่ทั้งหลัง ทำให้ได้บ้านใหม่ที่สวยงามน่าอยู่ และไม่เพียงแต่ชาวห้วยขมิ้นจะได้บ้านใหม่เท่านั้น พวกเขายังได้เพื่อนใหม่ ได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัย การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไขปัญหาต่างๆ และยังร่วมกันจัดตั้งกองทุนที่อยู่อาศัยขึ้นมา มีเงินกองทุนเกือบ 300,000 บาท

ตำบลห้วยขมิ้น ประชากรปัจจุบันมีประมาณ 9,400 คน มีทั้งคนสุพรรณบุรี อุทัยธานี ชาวอีสานที่อพยพเข้ามาเพื่อบุกเบิกที่ดินทำกินเมื่อ 30-40 ปีก่อน มีชาวลาวครึ่งและชาวละว้า ซึ่งเป็นคนพื้นถิ่นดั้งเดิม แต่เหลือเชื้อสายละว้าแท้ๆ ไม่มีใครรู้เรื่อง ส่วนใหญ่จะแต่งงานผสมปนเปกันกลายเป็นลูกครึ่ง เช่น ละว้า-ลาวครึ่ง ละว้า-อีสาน ละว้า-สุพรรณฯ

อาชีพส่วนใหญ่ของชาวห้วยขมิ้น คือ ปลูกอ้อยส่งโรงงานน้ำตาล ปลูกข้าวโพด มันปะหลัง หมาก เลี้ยงแพะ วัว รับจ้างทำงานโน้ไร๋ ฯลฯ ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางจนถึงยากจน เนื่องจากราคาพืชไร่ตกต่ำหรือไม่เคยขยับขึ้น (โดยเฉพาะหัวมันสำปะหลัง ตลอด 30-40 ปีจนถึงปัจจุบัน ราคายังไม่เคยถึง 3 บาท/กก.) ขณะที่ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าอุปโภค-บริโภคสูงขึ้นตลอด

สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่ที่ปลูกสร้างมานานมีสภาพทรุดโทรม เพราะไม่มีเงินซ่อมแซม ส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้ อิฐบล็อก มุงหลังคาด้วยสังกะสี ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีปัญหาความไม่มั่นคงในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย บางส่วนอยู่ในที่ดินป่าไม้ เขตทับซ้อนกับอุทยานแห่งชาติพุเตย ที่ดินนิคมสร้างตนเองกระเสียว กรมชลประทาน รวมทั้งที่ดินสปก.

สมพร สาลีอ่อน ประธานโครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลห้วยขมิ้น เล่าว่า จากสภาพปัญหาความยากจน บ้านเรือนทรุดโทรม นายก อบต.ห้วยขมิ้นที่รู้ข่าวว่ามีโครงการบ้านมั่นคงชนบทที่ตำบลนิคมกระเสียวอำเภอด่านช้าง ซึ่ง พอช.สนับสนุนการซ่อมสร้างบ้านให้แก่ครอบครัวที่มีรายได้น้อย บ้านเรือนทรุดโทรม (ดำเนินการในปี 2562 จำนวน 318 ครัวเรือน) จึงได้พากันน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลห้วยขมิ้นไปดูตัวอย่างเพื่อศึกษาโครงการในช่วงปลายปี 2562 หลังจากนั้นจึงกลับมาปรึกษาหารือกันเพื่อเตรียมจัดทำโครงการ มีตัวแทนแต่ละหมู่บ้านร่วมเป็นคณะทำงาน “เมื่อตกลงกันว่าจะทำโครงการบ้านมั่นคงเหมือนที่ตำบลกระเสียว จึงให้ตัวแทนแต่ละหมู่บ้านสำรวจข้อมูลครอบครัวที่มีฐานะยากจน อาชีพ รายได้ หนี้สิน สภาพบ้านเรือน รวมทั้งข้อมูลต่างๆ ใช้เวลาสำรวจประมาณ 1 เดือนจึงได้ข้อมูลทั้งตำบล พบครอบครัวที่มีความเดือดร้อนทั้งหมด 269 ครัวเรือน จากทั้งหมด 16 หมู่บ้าน”

ประมาณเดือนมีนาคม 2563 โครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลห้วยขมิ้นจึงเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง มีการจัดประชุมประชาคมตำบล โดยเชิญครอบครัวที่เดือดร้อนทั้ง 269 ครัวเรือนมาประชุม มีผู้แทนหน่วยงานเจ้าของที่ดินที่ชาวบ้านอยู่อาศัยเข้าร่วมประชุม เช่น สำนักงานปฏิรูปที่ดินสุพรรณบุรี (ที่ดิน ส.ป.ก.) ป่าไม้ อุทยานฯ นิคมสร้างตนเองกระเสียว ฯลฯ เพื่อให้อนุญาตซ่อม-สร้างบ้าน

นอกจากนี้ ยังมีผู้แทนเครือข่ายบ้านมั่นคงจังหวัดสุพรรณบุรีในฐานะที่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาโครงการเข้าร่วม มีเจ้าหน้าที่ พอช.มาชี้แจง สร้างความเข้าใจ กระบวนการ ขั้นตอนการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคงชนบท การจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบโครงการ ฯลฯ

หลังจากนั้น พอช.ได้ส่งเจ้าหน้าที่และสถาปนิกชุมชนเข้ามาให้ความรู้กับชาวบ้านเรื่องการถอดแบบการก่อสร้างหรือซ่อมแซมบ้าน เรียกสั้นๆ ว่า “BoQ” (Bill of Quantities) เพื่อถอดแบบว่า บ้านหลังนี้จะต้องซ่อมแซมอะไรบ้าง ใช้วัสดุอะไร จำนวนเท่าไร แล้วนำรายการทั้งหมดมาคำนวณกับราคาจำหน่ายวัสดุ เพื่อให้ได้

ราคาหรืองบประมาณในการสร้างหรือซ่อมแซมบ้าน ไม่รวมค่าแรง “เจ้าหน้าที่ พอช.เข้ามาสอนเรื่องการถอดแบบบ้านหรือบีโอคิว (BoQ) ประมาณ 3-4 ครั้งจนชาวบ้านเข้าใจ ส่วนใหญ่ก็ไม่เคยรู้หรือกว่าบีโอคิวคืออะไร แม้แต่คนที่เป็นช่างก่อสร้างในหมู่บ้านก็ยังไม่รู้จัก บางคนยังนึกว่า พอช.จะมาสอนทำบาร์บีคิวขาย พวกปั้งๆ ย่างๆ เหมือนในโฆษณา แต่ตอนนี้ทำบีโอคิวเป็นกันแล้ว”

การถอดแบบ BoQ ทำให้รู้งบประมาณซ่อมแซมบ้านแต่ละหลัง หรือบางหลังที่ผุพัง ทรุดโทรม เพราะก่อสร้างมานาน ปลูกกิน สังกะสีผุกร่อน หากรื้อก็ไม่สามารถซ่อมแซมได้ ต้องก่อสร้างนาน ปลูกกิน สังกะสีผุกร่อน หากรื้อก็ไม่สามารถซ่อมแซมได้ ต้องก่อสร้างใหม่ โดย พอช.จะสนับสนุนงบประมาณตามราคาวัสดุที่ต้องใช้จริง และจำเป็นจริง (ซ่อมเพื่อความสวยงาม จะไม่ได้รับการอนุมัติ) แต่ไม่เกินหลังละ 40,000 บาท หากเกินกว่านั้นเจ้าของบ้านจะต้องสมทบเงินซื้อวัสดุเอง รวมทั้งหาแรงงานหรือเพื่อนบ้านมาช่วยกันซ่อม-สร้าง โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีช่างชุมชนมาช่วยถอดแบบหมู่บ้านละ 2 คน

โครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลห้วยขมิ้น พอช.ได้สนับสนุนงบประมาณซ่อม-สร้าง เฉลี่ยหลังละ ,000-40,000 บาท (ไม่ได้ให้เป็นเงินสด ใช้วิธีจัดซื้อวัสดุก่อสร้างร่วมกัน) จำนวน 269 ครั้วเรือน รวมเป็นเงินทั้งหมด 7,867,031 บาท เริ่มก่อสร้างบ้านหลังแรกเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2563 ขณะนี้ (ตุลาคม 2564) ซ่อมสร้างเสร็จแล้ว 199 หลัง ส่วนที่เหลืออีก 70 หลังจะดำเนินการแล้วเสร็จประมาณต้นปี 2565

สิ่งที่ได้มากกว่าบ้าน

โครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลห้วยขมิ้น เป็นตัวอย่างของการพัฒนาชุมชนร่วมกันทั้งตำบล และเกิดจากความต้องการของชาวบ้าน จากเดิมที่ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจะทำกิจกรรมเฉพาะหมู่ของตนเอง (ส่วนใหญ่เป็นงานบุญประเพณี หรือทางการสั่งให้ทำ) ทำให้มีประสบการณ์การทำงานร่วมกัน มองเห็นปัญหาและโอกาสในการพัฒนาทั้งตำบล

พานิช โรจน์บุญ เลขาธิการโครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลห้วยขมิ้น บอกว่า เมื่อก่อนเธอเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 ทำงานเฉพาะในหมู่บ้าน เมื่อมีโครงการบ้านมั่นคงฯ มีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการขึ้นมา มีตัวแทนหมู่บ้านละ 2 คนเป็นคณะกรรมการ รวม 28 คน จึงได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน มีการแบ่งคณะกรรมการออกเป็นฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายสืบราคาวัสดุ

ก่อสร้าง มีฝ่ายจัดซื้อเพื่อให้ได้วัสดุที่มีคุณภาพและประหยัดงบ ฝ่ายตรวจสอบ จัดทำเอกสาร บัญชีจ่ายเงิน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการตรวจรับโครงการที่มาจากเครือข่ายบ้านมั่นคง ผู้แทนขบวนองค์กรชุมชน จ.สุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่ พอช. เพื่อให้การทำงานมีความโปร่งใส เป็นไปตามแผนงาน ได้คุณภาพและสามารถตรวจสอบได้ “เมื่อก่อนไม่เคยทำบัญชี ไม่เคยรู้เรื่อง BoQ แต่ตอนนี้ทำเป็นแล้ว และได้ทำงานพัฒนาทั้งตำบล แม้ว่าจะเหนื่อย แต่เมื่อได้เห็นชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็รู้สึกภูมิใจ หายเหนื่อย”

บ้านนายสัมพันธ์ มawangษ์ หมู่16 ก่อนและหลังปรับปรุง งบประมาณที่ได้รับ 40,000 บาท

นอกจากนี้ การจัดทำโครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลห้วยขมิ้นยังทำให้เกิดกองทุนขึ้นในตำบลด้วย โดยชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการมีข้อตกลงร่วมกัน คือ

1.จัดตั้งกองทุนเงินออมบ้านมั่นคง โดยให้สมาชิกทั้ง 269 ราย ออมเงินร่วมกันรายละ 50 บาท/เดือน ปัจจุบันมีเงินรวมกันออมประมาณ 208,000 บาท (หลังจาก 3 ปี จะนำมาให้สมาชิกกู้ยืมหรือช่วยเหลือสมาชิกตามความจำเป็น)

2.กองทุนหมุนเวียน โดยให้สมาชิกที่ได้รับการช่วยเหลือทั้ง 269 ราย ออมเงินเข้ากองทุนจำนวน 10% ของเงินที่ได้รับการช่วยเหลือซ่อม-สร้างบ้าน เช่น ได้รับเงินช่วยเหลือ 40,000 บาท จะต้องออมเงินเข้ากองทุน 4,000 บาท ภายในระยะเวลา 3 ปี (ถ้าออมเดือนละ 200 บาทจะครบ 4,000 บาทภายในเวลา 20 เดือน) ปัจจุบันมีเงินกองทุนประมาณ 88,000 บาท (หลังจากครบ 3 ปี จะนำมาช่วยเหลือสมาชิกในการซ่อม-สร้างบ้าน หรือช่วยเหลือผู้เดือดร้อนรายอื่นต่อไป)

ก้าวต่อไปของคนห้วยขมิ้น : นายเกรียงไกร ธรรมสิทธิ คณะกรรมการ หมู่ที่ 4 บอกว่า การทำงานโครงการบ้านมั่นคง ทำให้มองเห็นว่าตำบลของเรายังสามารถพัฒนาเรื่องต่างๆ ได้อีกเยอะ โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่แบบ 'โคก หนอง นา' เพราะชาวบ้านห้วยขมิ้นส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยถ้าทำแบบโคกหนองนา คือ ขุดบ่อ สร้างแหล่งน้ำ เลี้ยงปลา เป็ด ไก่ ปลูกผักสวนครัว สมุนไพร ผลไม้ ปลูกข้าว ฯลฯ ก็จะทำให้ชาวบ้านมีรายได้ พึ่งพาตัวเองได้

“นอกจากนี้ตำบลของเราอยู่ติดกับเขื่อนกระเสียว มีแหล่งปลา สามารถเอามาแปรรูป เป็นปลาต้ม ปราร้า ปลาแห้ง มีหน่อไม้ รวมทั้งยังมีผ้าทอของชาวละว้า เอามาทำเป็นสินค้า ทำตลาดชุมชนได้ ตอนนี้ผมกำลังทำเรื่องของงบประมาณสนับสนุนจาก อบต .เพื่อเอามาทำเรื่องนี้” เกรียงไกรกล่าวถึงแผนพัฒนาชุมชนต่อไป

หากการซ่อมสร้างบ้านเสร็จหมดทั้ง 269 ครัวเรือนแล้ว คณะกรรมการก็จะพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไป เช่น การแก้ไขปัญหาที่ดิน การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวบ้าน ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ โดยมีแผนงานต่างๆ ดังนี้

- การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย (1) สํารวจข้อมูลที่ดินและที่อยู่อาศัยเพิ่มเติมและพัฒนาข้อมูลให้เป็นฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม (2) หนุนเสริม สนับสนุน เพื่อให้มีการติดตามผลักต้น การแก้ไขปัญหาที่ดินกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ
- การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและรายได้เพิ่ม (1) รวบรวมข้อมูลกลุ่มอาชีพต่างๆ ในตำบล (2) ส่งเสริม ส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้ชาวบ้าน (แปรรูปปลา หน่อไม้ ปลูกอ้อย-น้ำตาลอินทรีย์ ผักทอละว้า ลาวครึ่ง ฯลฯ) 3.ส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัย เพื่อลดการใช้สารเคมี
- การท่องเที่ยวโดยชุมชน (1) ประชุมวิเคราะห์แลกเปลี่ยน สถานการณ์ จุดท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้าน และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2) จัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเชื่อมโยงแผนกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง (3) การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน คนรุ่นใหม่ในชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมการท่องเที่ยว คู่กับการอนุรักษ์ชุมชน
- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (1) รวบรวมและจัดทำข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพ พัฒนาจิตอาสา โดยให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเป็นคณะทำงานในระดับชุมชน (3) ส่งเสริมการสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชน เช่น พัฒนาพื้นที่รกร้างเป็นพื้นที่สีเขียว และการเชื่อมโยงกับหน่วยงานในการจัดหาพันธุ์ไม้มาปลูกในพื้นที่ป่าชุมชน ที่สาธารณะหมู่บ้าน ฯลฯ

นี่คือตัวอย่างก้าวทางการพัฒนาของชาวตำบลห้วยขมิ้น จากเดิมที่ไม่เคยร่วมกันทำงานพัฒนาทั้งตำบล ค่อยๆ เรียนรู้ สร้างสมประสบการณ์จากการทำงาน เริ่มต้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย สู่การสร้างกองทุนในตำบล และเตรียมขยับแผนสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งตำบล เป็นการสร้างบ้านที่ได้มากกว่าบ้านจริงๆ !!

คณะกรรมการบ้านมั่นคงและชาวบ้านตำบลห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี กับบ้านที่ก่อสร้างใหม่ใกล้แล้วเสร็จ

‘21 ปี พอช.’ พลิกโฉมชุมชนริมคลองลาดพร้าว-เปรมประชากร จากชุมชนแออัดสู่บ้านสวยริมคลองราคาหลักแสน-วิวหลักล้าน

หลังน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ ปี 2554 รัฐบาลมีแผนงานการแก้ไขสิ่งปลูกสร้างรुक้าลำคลองในกรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นอุปสรรคในการระบายน้ำลงสู่คลอง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน น้ำจากท่อระบายน้ำที่ส่วนใหญ่จะไหลและถูกสูบลงคลอง แต่การระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ เพราะมีสิ่งปลูกสร้างกีดขวางทางเดินน้ำในลำคลอง มีขยะและดินโคลนทับถมอยู่ในคลอง โดยจะมีการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รुक้าลำคลอง เพื่อก่อสร้างเขื่อนระบายน้ำในคลอง และขุดลอกคลองให้ลึกและกว้างกว่าเดิม แต่กว่าจะดำเนินการได้ก็ล่วงเข้าไปในสมัยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เริ่มดำเนินการในคลองลาดพร้าวเป็นคลองแรกในปี 2559 โดยรัฐบาล คสช. มอบหมายให้กรุงเทพมหานครรับผิดชอบการสร้างเขื่อนระบายน้ำ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ จัดทำแผนงานพัฒนาที่อยู่อาศัยรองรับชาวชุมชนริมคลองที่ต้องรื้อย้ายออกจากแนวคลองและแนวเขื่อน

ข้อมูลจากสำนักการระบายน้ำ กทม. ระบุว่า ในพื้นที่กรุงเทพฯ มีคลอง คู่ ลำกระโดงรวมกัน 1,980 สาย ความยาวรวมประมาณ 2,700 กิโลเมตร ในจำนวนนี้ถูกรุก้า 1,161 สาย มีสิ่งปลูกสร้างรुक้าประมาณ 23,500 หลัง

บ้านใหม่ ชีวิตใหม่ริมคลองลาดพร้าว ในเดือนมีนาคม 2559 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. เริ่มพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าวที่ต้องรื้อย้ายออกจากแนวก่อสร้างเขื่อนฯ เป็นคลองแรก มีเป้าหมายใน 50 ชุมชน รวม 7,069 ครัวเรือน เริ่มก่อสร้างบ้านชุมชนแรกที่ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ (ตรงข้ามตลาดสะพานใหม่) เขตสายไหม ในเดือนเมษายน ปีเดียวกัน จำนวน 64 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นบ้านแถว 2 ชั้น ก่อสร้างด้วยคอนกรีต ขนาด 4 X 6 ตารางเมตร ราคาก่อสร้างตั้งแต่ 187,000-367,000 บาท ก่อสร้างแล้วเสร็จทั้งหมดในปี 2560

ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญก่อนการปรับปรุงปี 2559

ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญหลังสร้างเสร็จปี 2560

การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ใช้หลักการ ‘บ้านมั่นคง’ ให้ผู้เดือดร้อนรวมกลุ่มแก้ไขปัญหา

ธนิช นฤพรพงศ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ หรือ พอช. ในฐานะผู้ดูแลโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง บอกว่า โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนด้านความรู้และความช่วยเหลือ เช่น พอช. ส่งสถาปนิกให้คำแนะนำแก่ชุมชน เรื่องการออกแบบบ้าน ออกแบบผังชุมชน กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งสหกรณ์เคหสถาน กรมธนารักษ์ให้ชุมชนเช่าที่ดินในอัตราผ่อนปรนระยะยาว ครั้งละ 30 ปี

ส่งผลให้เกิดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ เปลี่ยนจาก “ผู้บุกรุก” เป็น “ผู้อยู่อาศัยอย่างถูกต้อง” และจะทำให้สภาพแวดล้อมและคุณภาพของชีวิตชาวชุมชนดีขึ้น

ส่วนรูปแบบในการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงริมคลอง คือ

1. หากชุมชนใดสามารถอยู่ในที่ดินเดิมได้ (หลังจากสำรวจและวัดแนวเขตว่าพ้นจากแนวเขื่อนฯ แล้ว) จะต้องทำสัญญาเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ ระยะเวลาช่วงแรก 30 ปี อัตราค่าเช่าประมาณ 1.25 – 4 บาท/ตารางวา/เดือน โดยทุกครอบครัวจะได้รับที่ดินเท่ากัน ขนาดบ้านประมาณ 4×6 – 4×8 ตารางเมตร มีทั้งบ้านชั้นเดียวและ 2 ชั้น (บางชุมชนมี 3 ชั้น) ขึ้นอยู่กับความต้องการของชาวบ้านและความสามารถในการผ่อนชำระสินเชื่อ (ประมาณ 1-3 พันบาทเศษ) โดย พอช. จะสนับสนุนสินเชื่อก่อสร้างบ้านไม่เกิน 330,000 บาท/ครัวเรือน (กรณีสร้างบ้านในชุมชนเดิม) ระยะเวลาผ่อน 20 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 4 บาทต่อปี และสนับสนุนงบประมาณสร้างสาธารณูปโภค-เงินอุดหนุน 147,000 บาท/ครัวเรือน

2. หากชุมชนใดมีพื้นที่ไม่เพียงพอ ชาวบ้านอาจจะรวมตัวกันไปหาที่ดินแปลงใหม่ที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชนเดิม เพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพ การเดินทาง เช่น ที่ดินของบริษัทในสังกัดกระทรวงการคลัง หรือที่ดินเอกชน โดย พอช. จะสนับสนุนสินเชื่อเพื่อซื้อที่ดินและสร้างบ้านครัวเรือนละไม่เกิน 360,000 บาท

“การทำโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองนี้ ไม่ใช่ พอช. ไปสร้างบ้านให้ชาวบ้าน แต่เป็นการใช้หลักการของ ‘บ้านมั่นคง’ ที่ พอช. ทำมาตั้งแต่ปี 2546 นั่นคือ ให้ชุมชนหรือผู้ที่เดือดร้อน รวมกลุ่มกันแก้ไขปัญหา เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยแนวใหม่ ไม่ใช่รูปแบบของการสงเคราะห์หรือหน่วยงานรัฐเข้าไปสร้างบ้านให้ชาวบ้านแบบให้เปล่า แต่ให้ชุมชนและชาวบ้านมีส่วนร่วมและเป็นแกนหลักในการแก้ไขปัญหา โดยมี พอช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน มีตัวแทนชาวบ้านเป็นคณะทำงาน มีกระบวนการทำงาน 11 ขั้นตอน”

11 ขั้นตอนสร้างบ้านมั่นคงริมคลอง

1) **สร้างความเข้าใจโครงการ** โดยการชี้แจงสร้างความเข้าใจกับชาวชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่ พอช. เจ้าหน้าที่ชุดมวลชนสัมพันธ์ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขต กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมธนารักษ์ สำนักงานระบายน้ำ ฯลฯ ร่วมกันจัดประชุมชี้แจงเป็นกลุ่ม หรือใช้วิธีพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ

2) **ร่วมกันสำรวจข้อมูล รับรองข้อมูล พิจารณาสีที** เพื่อให้ได้ข้อมูลครัวเรือน ผู้อยู่อาศัย ขนาดพื้นที่ของชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัย เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนการสร้างบ้านและออกแบบ

ผังชุมชน หลังจากนั้นจะมีการพิจารณาสิทธิและรับรองสิทธิ เพื่อให้ชาวชุมชนช่วยกันยืนยันว่า เจ้าของบ้านหลังนี้มีตัวตนและอาศัยอยู่จริง เพื่อไม่ให้มีการสวมสิทธิ

3) **ตั้งกลุ่มออมทรัพย์** เพื่อให้ชาวชุมชนได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนสำหรับก่อสร้างบ้าน บางชุมชนกำหนดเงินออมขั้นต่ำ 100 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน บางชุมชนอาจมากกว่า แล้วแต่ข้อตกลงของแต่ละชุมชน หากมีเงินออมมาก ยอดเงินที่จะขอกู้จาก พอช.ก็จะลดน้อยลง

4) **จดทะเบียนเป็นสหกรณ์เคหสถาน** เพื่อให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล และบริหารโครงการ เช่น ทำสัญญาเช่าที่ดินกับกรมธนารักษ์ เสนอขอใช้สินเชื่อและงบประมาณสนับสนุนจาก พอช. บริหารการก่อสร้างบ้าน ฯลฯ

5) **จัดการเรื่องที่ดิน** โดยการแบ่งปันและเสียสละ คนที่เคยมีที่ดินและบ้านหลังใหญ่ จะต้องเสียสละให้คนที่รูกำลังแควคลองสามารถขึ้นมาอยู่บนฝั่งได้ โดยเฉลี่ยแปลงที่ดินที่จะสร้างบ้านให้มีขนาดเท่ากัน (ประมาณ 4X6 ตารางเมตรหรือมากกว่าตามขนาดของชุมชน) และ 1 ครอบครัวยุคได้ 1 สิทธิ หรือตามข้อตกลงของชุมชน เช่น ครอบครัวยุคที่มีผู้อยู่อาศัยเกิน 8 คน จะได้รับสิทธิขยายเพิ่ม 1 สิทธิ

6) **ร่วมกันออกแบบบ้าน ออกแบบผังชุมชน** นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชุมชนและครัวเรือนมาออกแบบผังชุมชนและออกแบบบ้าน โดยมีสถาปนิกและเจ้าหน้าที่ของ พอช.เป็นที่ปรึกษา เพื่อให้ได้แบบบ้านและผังชุมชนที่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน

7) **เสนอโครงการและงบประมาณต่อ พอช.** เมื่อผ่านกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ชุมชนจะต้องยื่นโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในนามสหกรณ์เคหสถานมายัง พอช.เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการและสินเชื่อ

8) **วางแผน ขออนุญาตก่อสร้าง และรื้อย้าย** ชุมชนจะร่วมกับเจ้าหน้าที่ พอช. สถาปนิกและวิศวกร วางแผนการก่อสร้าง แผนการรื้อย้าย และจัดเตรียมเอกสารเพื่อขออนุญาตก่อสร้างจากกรมธนารักษ์และสำนักงานเขต

9) **นิติกรรมสัญญา และเบิกจ่ายงบประมาณ** เมื่อ พอช.อนุมัติโครงการแล้ว ชุมชนจะต้องส่งตัวแทนในนามของสหกรณ์เคหสถานไปทำนิติกรรมสัญญาเพื่อเบิกจ่ายงบประมาณ

10) **กระบวนการก่อสร้างบ้าน** เมื่อได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก พอช.แล้ว ชุมชนจะมีการคัดเลือกผู้รับเหมา มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น จัดทำบัญชี ตรวจสอบการเงิน และตรวจสอบการดำเนินการก่อสร้าง ฯลฯ

11) **พัฒนาคุณภาพชีวิต** เมื่อก่อสร้างบ้านเสร็จแล้ว ชุมชนจะร่วมกับ พอช.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น เรื่องอาชีพ มีการวางแผนการจัดตลาดนัด ตลาดน้ำชุมชน เรือโดยสารในคลอง ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ พัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ ปลูกผักสวนครัว การคัดแยกขยะ การบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนก่อนปล่อยลงคลอง จัดกิจกรรมเด็กและเยาวชน พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ

บ้านสวยริมคลอง ราคาหลักแสน-วิวิลักษณ์ ปัจจุบันการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าวก่อสร้างแล้วใน 35 ชุมชน จำนวนบ้านที่ก่อสร้างเสร็จ 3,065 ครั้วเรือน (มีผู้เช่าอยู่อาศัยหมดแล้ว) กำลังก่อสร้าง 194 ครั้วเรือน พื้นที่พร้อมก่อสร้าง 277 ครั้วเรือน ส่วนที่เหลือกำลังดำเนินการในระยะต่อไป คาดว่าจะแล้วเสร็จทั้งหมด 7,069 ครั้วเรือนภายใน 3 ปีนี้

สำหรับชาวชุมชนที่ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ไม่มีรายได้ ที่ผ่านมามีหลายชุมชนที่ชาวบ้านร่วมกันลงขัน ครั้วเรือนละ 1,000 บาท เพื่อสร้างบ้านกลางให้เป็นที่อยู่อาศัยของผู้ด้อยโอกาส เช่น ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ ชุมชน กสบ.หมู่ 5 เขตสายไหม ชุมชนหลัง ว.ค.จันทร์เกษม เขตจตุจักร ฯลฯ

ชุมชนริมคลองลาดพร้าว (ช่วงคลองสองสายใต้ เขตสายไหม) ตรงข้ามกองทัพอากาศดอนเมือง ราคาไม่เกิน 400,000 บาท มีบรรยากาศริมคลองสวยงาม

บ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพฯ เดิมเป็นชุมชนบุกรุกที่ดินราชพัสดุ ปัจจุบันชาวบ้านเช่าที่ดินสร้างบ้านอยู่อาศัยอย่างถูกต้องกฎหมาย สร้างเสร็จแล้วใน 35 ชุมชนกว่า 3,000 ครั้วเรือน

ผู้นำชุมชนริมคลองลาดพร้าวคนหนึ่ง บอกว่า
“เมื่อก่อนสภาพเป็นชุมชนแออัด
เด็กนักเรียนไม่กล้าชวนเพื่อนมาเล่นที่บ้าน
แต่ตอนนี้เปลี่ยนไปแล้ว”

นอกจากนี้รัฐบาลยังมีโครงการพัฒนาคลองเปรมประชากร ซึ่งมีปัญหาเช่นเดียวกับคลองลาดพร้าว โดยการรื้อย้ายชุมชนที่รูกล้ำลำคลอง-ก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ก่อสร้างเขื่อนระบายน้ำ อุโมงค์ระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย ปรับทัศนียภาพชุมชนริมคลอง-พัฒนาคุณภาพชีวิตชาวชุมชน ส่งเสริมอาชีพ การท่องเที่ยวทางน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมรถ-ราง (ไฟฟ้า) - เรือ เริ่มดำเนินการในปี 2562-2570 ขณะนี้การก่อสร้างเขื่อนระบายน้ำดำเนินการไปแล้วบางช่วง

ขณะที่ พอช. มีแผนงานพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมฯ ทั้งหมด 38 ชุมชน รวม 6,386 ครัวเรือนในพื้นที่เขตจตุจักร หลักสี่ ดอนเมือง และใน จ.ปทุมธานี ซึ่งชุมชนเหล่านี้สามารถอยู่อาศัยในที่ดินเดิมได้ทั้งหมด แต่จะต้องรื้อบ้านออกจากพื้นที่ริมคลองและแนวก่อสร้างอื่นๆ เพื่อปรับผังชุมชนแล้วก่อสร้างบ้านใหม่เพื่อให้ทุกคนครอบครัวอยู่ในชุมชนเดิมได้ โดย พอช.จะสนับสนุนชุมชนเช่นเดียวกับโครงการบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว เริ่มดำเนินการชุมชนแรกในเดือนมกราคม 2563 โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีมาเป็นประธานยกเสาเอกสร้างบ้านหลักแรก

พลเอกประยุทธ์เป็นประธานงานที่ชุมชนประชาร่วมใจ 2 เขตจตุจักร

ล่าสุดขณะนี้ (ตุลาคม 2564) พอช.สนับสนุนการสร้างบ้านใหม่แล้ว 4 ชุมชน ก่อสร้างแล้วเสร็จ 196 ครัวเรือน บ้านที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 472 ครัวเรือน พื้นที่รื้อย้ายพร้อมก่อสร้างบ้าน 95 ครัวเรือน ตามแผนงานการก่อสร้างจะแล้วเสร็จทั้ง 6,386 ครัวเรือนภายใน 3 ปีนี้

ทั้งนี้บ้านที่ก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นบ้านแถว มีทั้งบ้านชั้นเดียวและสองชั้น เช่น บ้านแถวชั้นเดียว ขนาด 4 X 7 ตารางเมตร ราคา 290,000 บาท ผ่อนชำระเดือนละ 1,500 บาท บ้านแถวสองชั้น ขนาด 4 X 7 ตารางเมตร ราคา 450,000 บาท ผ่อนชำระเดือนละ 2,600 บาท บ้านแถวสองชั้น ขนาด 5 X 6 ตารางเมตร ราคา 450,000 บาท ผ่อนชำระเดือนละ 2,600 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ 20 ปี

บ้านใหม่ริมคลองเปรมประชาร่วมใจจตุจักร สวยงามร่มรื่น

ราคาไม่ก็แสน แต่วิวหลักล้าน

‘21 ปี พอช.’ ‘กองทุนสวัสดิการชุมชน’

ร่วมมือภาคีเครือข่าย สร้างตาข่ายสังคมรองรับคนทุกข์-วิกฤติโควิด-น้ำท่วม

ในยามที่เกิดความทุกข์ยากลำบากในสังคม เช่น น้ำท่วม น้ำแล้ง พายุพัดถล่มบ้านเรือน ไฟไหม้ ชุมชนแออัด ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะคนยากจน คนเฒ่าคนแก่ คนป่วย เด็กเล็ก เรามักจะเห็นภาพหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือประชาชน เช่น กรมประชาสงเคราะห์ (ปัจจุบันคือกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สภากาชาดไทย องค์กรปกครองท้องถิ่น และมูลนิธิต่างๆ

ขณะเดียวกัน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ภาคประชาชนที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม กองทุน และเครือข่ายต่างๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน สภากองกรชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือประชาชน ทั้งในภาวะปกติและในยามวิกฤติ ดังเช่นสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และในยามเดือดร้อนจากปัญหาน้ำท่วมในขณะนี้ ถือเป็น**การสร้างตาข่ายความปลอดภัยทางสังคมรองรับผู้ทุกข์ยากที่ประชาชนคนเดินดินจัดตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลกันเอง โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐและมูลนิธิต่างๆ เหมือนดังแต่ก่อน !!**

‘ออมวันละ 1 บาท’ สร้างสวัสดิการภาคประชาชน แต่ไหนแต่ไรมา ประชาชน คนทั่วไป เกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา ชาวประมง ฯลฯ ไม่มีระบบสวัสดิการสังคมรองรับในยามเจ็บไข้ได้ป่วยยามชรา เหมือนกับข้าราชการหรือพนักงานบริษัทเอกชนทั่วไป

ดังนั้นกลุ่ม องค์กรชาวบ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สัจจะสะสมทรัพย์ เครดิตยูเนียน กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ จึงจัดตั้งขึ้นมาเพื่อนำเงินกองทุนที่สมาชิกสะสมมาให้กู้ยืมนำไปประกอบอาชีพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในครอบครัว (โดยเสียดอกเบี้ยเพียงเล็กน้อย) เมื่อกลุ่มมีผลกำไรก็นำมาปันผลและช่วยเหลือสมาชิกในยามเจ็บป่วย ช่วยทุนการศึกษาบุตรหลาน หรือในยามเดือดร้อนจำเป็นต่างๆ ถือเป็นสวัสดิการภาคประชาชนที่ประชาชนดูแลกันเอง

ตัวอย่างที่ถือเป็นต้นแบบของการริเริ่มจัดสวัสดิการช่วยเหลือกันเอง เช่น **‘กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต’** ของ **‘ครูชบ ยอดแก้ว’** (ปัจจุบันเสียชีวิต) ครูประชาบาลในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ที่เริ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในโรงเรียนวัดน้ำขาวตั้งแต่ปี 2522 เพื่อให้ครูและนักเรียนมีความประหยัด อุดม มีสัจจะ โดยนำเงินออมมาช่วยเหลือกัน หลังจากนั้นจึงขยายไปสู่หมู่บ้านต่างๆ ในตำบล โดยมีแนวคิดคือ **“ให้ชาวบ้านลดรายจ่ายเพียงวันละ 1 บาท แล้วนำเงิน 1 บาทมาสะสมร่วมกัน เพื่อให้คนเดือดร้อนกู้ยืม หรือนำไปประกอบอาชีพ โดยคิดดอกเบี้ยเพียงเล็กน้อย เมื่อกลุ่มมีรายได้จากดอกเบี้ยจะนำมาปันผลให้สมาชิก และช่วยเหลือสวัสดิการสมาชิกตั้งแต่เกิดจนถึงตาย”**

จากแนวคิด **‘กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต’** ของครูชบ ยอดแก้ว จึงมีองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ผู้นำชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนา ฯลฯ จากทั่วประเทศได้มาศึกษาเรียนรู้และนำไปขยายผล รวมทั้งครูชบยังได้เดินสายไปบรรยายเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั่วประเทศ โดยมี

หลักการคือ สมาชิกจะต้องสะสมเงินเข้ากลุ่มตามที่กำหนด เช่น เดือนละ 1 ครั้ง อย่างน้อย 100 บาท เมื่อสมาชิกมีความจำเป็นก็สามารถกู้ยืมเงินไปใช้จ่ายได้ตามข้อตกลงของกลุ่ม โดยเสียดอกเบี้ยเพียงเล็กน้อย (ไม่เกิน 1 บาทต่อเดือน)

ขณะเดียวกัน แนวคิด “สะสมเงินเพียงวันละ 1 บาทเพื่อนำเงินมาช่วยเหลือกัน” นั้น ได้ถูกต่อยอดจากชุมชนหลายแห่ง จนพัฒนามาเป็น ‘กองทุนสวัสดิการชุมชน’ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ หรือ ‘พอช.’ สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนอย่างเป็นทางการในปี 2548 เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับตำบล หรือเทศบาล รวมทั้งหมด 99 กองทุนทั่วประเทศ จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 16 ปี (ตุลาคม 2564) พอช. สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศแล้ว รวม 6,069 กองทุน จำนวนสมาชิกประมาณ 5,740,000 คน เงินกองทุนรวมกว่า 18,000 ล้านบาท หรือเฉลี่ยกองทุนแต่ละแห่งจะมีเงินกองทุนแห่งละ 3 ล้านบาทเศษ (บางกองทุนมีเงินมากกว่า 10 ล้านบาท) เงินกองทุนเหล่านี้ได้นำไปช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันตาย

สวัสดิการชุมชน เพื่อคนในชุมชน การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนส่วนใหญ่เป็นการริเริ่มจัดตั้งโดยผู้นำในตำบล (บางแห่งริเริ่มโดยผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น อบต. เทศบาล) ชักชวนแกนนำหมู่บ้าน กลุ่ม องค์กรต่างๆ มาประชุมร่วมกัน เพื่อชี้แจงเป้าหมาย วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุน คัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกองทุน ร่วมกันกำหนดระเบียบกองทุน คุณสมบัติของสมาชิก การสมทบเงิน สวัสดิการที่จะช่วยเหลือสมาชิก ฯลฯ

กองทุนสวัสดิการชุมชนส่วนใหญ่จะให้สมาชิกสมทบเงินเข้ากองทุนเป็นรายเดือนหรือรายปีตามความสะดวก เช่น เดือนละ 30 บาท หรือปีละ 365 บาท เมื่อเป็นสมาชิกแล้วอย่างน้อย 6 เดือนจึงจะได้รับสวัสดิการช่วยเหลือพื้นฐานตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น คลอดบุตรช่วยเหลือ 500 บาท นอนโรงพยาบาลช่วยเหลือคืนละ 100 บาท ปีหนึ่งไม่เกิน 10 คืน ช่วยสมาชิกที่เสียชีวิต 3,000-20,000 บาท (ตามอายุการเป็นสมาชิก) ช่วยภัยพิบัติไม่เกิน 2,000 บาท ฯลฯ โดยสมาชิกจะต้องนำหลักฐาน เช่น ใบรับรองแพทย์ บิลค่ายา ใบมรณบัตร มาขอเบิกแก่คณะกรรมการ แม้จำนวนเงินที่ช่วยเหลือจะไม่มากนัก แต่ก็เป็นการช่วยเหลือที่ทันท่วงที ไม่มีระเบียบขั้นตอนมากมาย ไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ

ขณะเดียวกัน รัฐบาลได้สนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยการสมทบเงินเข้ากองทุนในอัตรา 1 ต่อ 1 เช่น สมาชิกสมทบเงิน 365 บาท/คน/ปี รัฐบาลก็จะสมทบเท่ากัน รวมทั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นก็สามารถสมทบเงินเข้ากองทุนได้ เพื่อให้กองทุนเติบโต ตามสถานะการเงินขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

“กองทุนฯ ของเรามีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส มีคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ รวมทั้งหมด 34 คน มาจากกรรมการในระดับหมู่บ้านและตำบล กรรมการจะไม่ถือเงินสดไว้ในมือ เพื่อป้องกันปัญหา นอกจากนี้เรายังมีระบบตรวจสอบที่ดี มีการตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอ และเชิญหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น เทศบาลมาเป็นกรรมการร่วมตรวจสอบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่วมวางระบบเอกสาร ระบบบัญชี มีบัญชีรายรับ-จ่ายต่างๆ สมาชิกสามารถ ตรวจสอบข้อมูลการเงินได้ รวมทั้งเรายังให้กรรมการไปเคาะประตูบ้านเพื่อแจ้งข่าวสารให้แก่สมาชิก ทำให้กองทุนฯ ได้รับความเชื่อถือทั้งจากสมาชิกและหน่วยงานภายนอก” ประธานกองทุนฯ กล่าว

จากผลงานการบริหารกองทุนดังกล่าว กองทุนคุณธรรมสวัสดิการชุมชนตำบลเมืองแก จึงได้รับรางวัลด้าน ‘การบริหารจัดการกองทุนที่ดีและมีธรรมาภิบาล’ จากการจัดประกวดกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศรางวัล ‘ผู้สรรค์สร้างความมั่นคงของมนุษย์’ ปี 2563 ตามแนวคิดของ ศ.ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยการประกวดของสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ พอช. และภาคีเครือข่าย

ส่วนการช่วยเหลือสมาชิกและประชาชนทั่วไปในช่วงสถานการณ์โควิด พัทรี ประธานกองทุนฯ บอกว่า เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนฯ ส่วนใหญ่เป็น อสม.อยู่แล้ว เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโควิดรอบแรกในปี 2563 คณะกรรมการกองทุนฯ จึงมีความตื่นตัวในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาด มีการจัดทำหน้ากากอนามัยกว่า 10,000 ชิ้นแจกประชาชนทั้งตำบล ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกหรือประชาชนทั่วไป เพราะโควิดไม่เลือกหน้า และให้ความรู้เพื่อป้องกันโรค

“พอโควิดปีนี้ กองทุนฯ ก็ยังทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ร่วมกับเทศบาลตำบลเมืองแก จัดตั้งศูนย์คัดกรองโควิดในหมู่บ้าน จัดตั้งศูนย์กักกันผู้ที่มาจากพื้นที่เสี่ยง ร่วมกับ รพ.สต.เมืองแกและโรงพยาบาลท่าตูมฉีดวัคซีนให้ประชาชน ใช้งบประมาณจาก สปสช.แจกเจลล้างมือและหน้ากากอนามัยในตำบล และใช้งบของกองทุนฯ แจกอาหารแห้ง น้ำดื่มที่จุดพักคอยและกักกันในตำบล รวม 18 จุด ใช้งบ 13,200 บาท”

21 ปี พอช.' (3) ตามรอยพระบาทสร้างชาติด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

รากเหง้าปรัชญาเศรษฐกิจ-วิถีพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงตรัสถึงแนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ ‘การพอมิ พอกิน’ ซึ่งถือเป็นรากฐานของ ‘ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ’ มาตั้งแต่ปี 2517 พระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้แก่ประชาชนมาอย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องของการ ‘พออยู่ พอกิน’ และแนวทาง ‘ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง’ นั้น อันที่จริงก็เป็นรากฐานของสังคมเกษตรกรรมของไทยมาแต่เนิ่นนานแล้ว เช่น ในอีสานมีคำพูดที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตการทำมาหากินว่า “เฮ็ดอยู่ เฮ็ดกิน” (ทำอยู่ ทำกิน) ซึ่งมีความหมายถึงการทำมาหากิน เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง โดยการพึ่งพาตัวเอง เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ทอผ้า ทำเครื่องใช้ในครัวเรือน ฯลฯ ไม่ใช่วิถีแบบ “ซื้ออยู่ ซื้อกิน” เหมือนดังปัจจุบัน

นอกจากนี้ พระองค์ท่านยังมีหลักการทรงงานที่สำคัญด้านการพัฒนาชุมชน นั่นก็คือ “การระเบิดจากข้างใน” ซึ่งหมายความว่า “ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาลีก่อน มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว”

แรงบันดาลใจจากในหลวง

ย้อนกลับไปเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2528 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานของศูนย์การพัฒนากุฎาณ ต.ห้วยยาง อ.เมือง จ.สกลนคร ในโอกาสนี้พระองค์ได้พระราชทานแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรมีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “...แนวทางการแก้ปัญหาความยากจนและหนี้สินเกษตรกร ควรจัดให้มีกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน โดยวิธีออมทรัพย์ร่วมกัน เพื่อสาดิการบริหารจัดการเงินและการบัญชีแก่ชาวบ้าน ส่งเสริมการจัดตั้งร้านค้าสาดิหมู่บ้าน เพื่อฝึกด้านการจัดการตลาด ควรริเริ่มทำธุรกิจชุมชนในหมู่บ้านให้เข้มแข็ง และแพร่หลาย เพื่อพัฒนาระบบหมู่บ้านสหกรณ์ทั่วประเทศต่อไปในอนาคต...”

ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มเกษตรกรที่นี่มีปัญหาความยากจนและมีหนี้สินไม่ต่างจากที่อื่นๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกพืชไร่หรือพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ฯลฯ ต้องกู้ยืมเงินนอกระบบมาเป็นทุนหมุนเวียน ทำให้หนี้สินพอกพูนขึ้นทุกวัน

พิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง ผู้นำกลุ่มเกษตรกรตำบลท่าเสา เล่าว่า จากปัญหาหนี้สินและผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ตำบลท่าเสาจึงได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้น โดยสร้างระบบพึ่งพากันในชุมชนขึ้นมา เริ่มตั้งแต่เรื่องการจัดการทุน จากเดิมที่ต้องกู้หนี้ยืมสินจาก คนข้างนอก จึงสร้างทุนภายในชุมชน โดยการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านขึ้นมาหลังจากเกิดวิกฤติปี 2540 เริ่มต้นมีสมาชิกเพียง 15 คน ร่วมกันออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน ใครมีมากก็ออมมาก มีน้อยก็ออมน้อย เมื่อมีเงินมากขึ้น สมาชิกที่เดือดร้อนก็สามารถกู้ยืมเงินไปหมุนเวียนได้ โดยเสียดอกเบี้ยเพียงเล็กน้อย “พอธนาคารหมู่บ้านเริ่มโตขึ้น เราก็กู้ฐานะขึ้นเป็นสถาบันการเงินชุมชนในปี 2543 และเริ่มคิดถึง

เรื่องปากท้องให้ครบวงจร จากเดิมที่ชาวบ้านปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อส่งออกข้างนอกอย่างเดียว แล้วเราก็ต้องไปซื้อสินค้าจากข้างนอกกลับเข้ามากินมาใช้อีก จึงได้แง่คิดว่า จะทำอย่างไร? ให้ชาวบ้านผลิตสิ่งที่เรากิน แล้วเอามาใช้แลกเปลี่ยนหรือซื้อขายกันเอง เราจึงร่วมกันจัดตั้งร้านค้าชุมชนหรือศูนย์สาธิตการเกษตรฯ ขึ้นมาในปี 2544 โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต จากเดิมปลูกพืชส่งโรงงานมาปลูกพืชผักที่เป็นอาหาร ใครปลูกอะไรเหลือกินก็เอามาจำหน่าย หรือเอามาแปรรูป ทำอาหาร ทำขนมขาย” พิพัฒน์เล่าความเป็นมา

‘ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา’ มีลักษณะเหมือน ‘ร้านโชห่วย’ ทั่วไป คือขายของกิน-ของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง กะปิ น้ำปลา น้ำตาล ขนมน เครื่องดื่ม สบู่ ยาสีฟัน ถ่านไฟฉาย ฯลฯ แต่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เป็นเจ้าของ โดยการระดมทุนจากชาวบ้านหุ้นละ 100 บาท เพื่อนำมาเป็นทุนดำเนินการ แต่ที่พิเศษกว่าร้านค้าทั่วไปก็คือ สมาชิกสามารถนำผลผลิตจากครัวเรือนมาฝากขายที่ศูนย์ฯ (ไม่ต้องขายเอง) เช่น ผักสวนครัว ผลไม้ กัลยาดม ขนุน มะม่วง ฯลฯ ที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี ใครมีฝีมือทำอาหารหวานคาวก็นำมาฝากขาย เช่น ข้าวต้มมัด กัลยาดมบวชชี ผัด-แกงต่างๆ หมูπίง ข้าวเหนียว ปลายั้ม ปลายั้ว น้ำพริก เครื่องแกง หน่อไม้ดอง ฯลฯ โดยศูนย์ฯ จะคิดค่าจำหน่าย 10% ของราคาขาย เพื่อนำรายได้มาเป็นค่าบริหารจัดการ เป็นการสร้างอาชีพ สร้างตลาดให้ชาวบ้าน ใครขาดเหลืออะไรก็มาซื้อหาได้ที่นี่ เหมือนกับเป็นการแลกเปลี่ยนกัน ศูนย์สาธิตการเกษตรฯ เปิดจำหน่ายทุกวัน ตั้งแต่เช้า-ค่ำ มีการจ้างคนในตำบลมาเป็นพนักงานบัญชีและพนักงานขาย ใช้ระบบคอมพิวเตอร์บันทึกการซื้อขาย สินค้าที่ชุมชนผลิตไม่ได้ เช่น ข้าวสาร น้ำมันพืช น้ำตาล เครื่องดื่ม นมของใช้ต่าง ๆ จะสั่งซื้อจากร้านค้าส่งรายใหญ่ ทำให้ได้ส่วนลด มียอดจำหน่ายไม่ต่ำกว่าวันละ 50,000-60,000 บาท หรือเดือนละประมาณ 2 ล้านบาท ผลกำไรจำนวน 50% จะปันผลคืนสมาชิกตอนสิ้นปี 20% เป็นทุนดำเนินการ 15% นำไปใช้เป็นกองทุนสวัสดิการและพัฒนาชุมชน ส่วนอีก 15 % เป็นค่าบริหารจัดการของคณะทำงานและผู้บริหาร ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดประมาณ 600 ราย มีเงินทุนหมุนเวียนและเงินหุ้นที่สมาชิกผู้บริหาร ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดประมาณ 600 ราย มีเงินทุนหมุนเวียนและเงินหุ้นที่สมาชิกร่วมลงทุนประมาณ 6 ล้านบาทเศษ

“ศูนย์สาธิตฯ หรือร้านค้าชุมชนเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในตำบลท่าเสา จากเดิมปลูกเพื่อขายและซื้อกิน ก็เปลี่ยนมาปลูกเพื่อกิน นำผลผลิตที่เหลือมาขาย ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อมีรายได้ก็เอาเงินไปฝากสถาบันการเงิน เป็นทุนหมุนเวียนในตำบล ส่วนร้านค้าชุมชนเมื่อมีกำไรก็เอามาดูแลเรื่องสังคม เรื่องการศึกษา สิ่งแวดล้อม ดูแลป่า และสุขภาพของคนในตำบล ทำให้วิถีชีวิตของคนท่าเสาดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดมาก เป็นไปตามแนวพระราชดำริของพระองค์ท่านจริงๆ”

ส่วนสถาบันการเงินชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 300 ราย มีเงินทุนหมุนเวียนกว่า 3 ล้านบาท เศษ สมาชิกสามารถกู้ยืมได้ 2 เท่าของเงินออมที่ตนมีอยู่ หรือตามสินทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันทำให้ชาวบ้านไม่ต้องเป็นหนี้นอกระบบ และมีเงินทุนเป็นของตัวเอง เหมือนกับแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เคยพระราชทานเอาไว้

ศาสตราจารย์พระราชา : สร้างทำนบกั้นเงินที่ จ.พะเยา

ครูมุกดา อินตะสาร นักพัฒนาจาก อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา บอกว่าในอดีตอำเภอดอกคำใต้มักจะมีชื่อเสียงในด้านลบว่าเด็กสาวจากที่นี่มักจะมีอาชีพขายบริการทางเพศ ครูจึงสนับสนุนให้เด็กนักเรียนที่ยากจน ได้มีโอกาสเล่าเรียนต่อเพื่อสลัดตัวเองจากวงจรอุบาทว์ ส่งเสริมเรื่องอาชีพ รายได้ สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ แก้ไข ปัญหาปัญหาหายาเสพติด โรคเอดส์ ฯลฯ

ในปี 2535 ครูมุกดาสนับสนุนให้เกิดธนาคารหมู่บ้านขึ้นมา เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ นำเงินที่ออม มาช่วยเหลือกัน และขยายไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในตำบล เช่น ส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริม สวัสดิการชุมชน ช่วยเหลือกันตั้งแต่เกิดจนตาย ฯลฯ ปัจจุบันได้ขยายเป็นเครือข่าย **‘ศูนย์รวมน้ำใจธนาคาร หมู่บ้าน จ.พะเยา’** กองทุนต่างๆ และกองทุนสวัสดิการชุมชนกระจายในพื้นที่จังหวัดพะเยาและทั่วภาคเหนือ

*“ในช่วงหนึ่งในชีวิตของครูได้มีโอกาสรับฟัง ได้ยินแนวคิดของพระองค์ท่านเกี่ยวกับทำนบกั้นเงิน หรือ ธนาคารหมู่บ้าน ครูก็เลยคิดว่าเครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เราสามารถเอาทุนเล็กๆ จากพี่น้องมา ออมในลักษณะองค์กรการเงินของชุมชนที่ชุมชนลุกขึ้นมาจัดการตนเอง **‘ใครมีเอามาใส่ ใครจำเป็นเอาไป ใช้’** ผลกำไรออกมาเอามาจัดสวัสดิการให้สมาชิกและชุมชน”*

“ในความคิดของครู จาก 40 ปีที่ทำงานผ่านมา แนวคิดของพระองค์ท่านตอกย้ำเรื่องของการทำให้ เรารู้จักการจัดการตัวเอง รู้ว่าเราเป็นใคร ทำอะไรอยู่ และทำที่สุดเราจะเกื้อหนุนกันอย่างไร ใช้เครื่องมือ อะไรเป็นเครื่องมือที่พวกเราถนัด เอามาจัดการเรื่องราวเหล่านั้น และขยายวงให้เพื่อนพี่น้อง สิ่งเหล่านี้มัน จะทำให้พวกเราเกิดความรัก ความสามัคคี ดูแลซึ่งกันและกันได้ ลดความขัดแย้งหลายเรื่อง บางครั้งเรา อาจจะต้องใช้เวลาทบทวนเหมือนพระองค์ท่านว่า ความคิดที่แตกต่างกันมันสามารถที่จะหลอมรวมเป็นหนึ่ง เดียวกันได้ ถ้าหากว่าพวกเราช่วยกันคิดโดยไม่ไขเอออำนาจ เอาตัวตนของตนเป็นหลัก” ครูมุกดาบอกถึง การนำแนวคิดของพระองค์มาใช้ทั้งในเรื่องส่วนตัวและการพัฒนาชุมชน

“สร้างบ้านพอเพียง-ชีวิตพอเพียง” ที่ จ.สระแก้ว

ละอองดาว ศีลาน้ำเที่ยง ผู้นำนักพัฒนาแห่งตำบลคลองหินปูน อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว เล่าว่า ตำบลคลองหินปูน เป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีความเดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ในปี 2554 จึงเริ่ม ก่อตั้งกองทุนที่ดินขึ้นมา ให้ชาวบ้านร่วมกันสมทบเงินเข้ากองทุนอย่างน้อยเดือนละ 50 บาท ปัจจุบันมี สมาชิกประมาณ 400 ราย มีเงินกองทุนกว่า 2 ล้านบาท ช่วยให้สมาชิกมีที่ดินทำกินแล้ว 69 ราย มีที่ดิน และที่อยู่อาศัย 30 ราย สมาชิกผ่อนชำระคืนเดือนละ 500 บาท

นอกจากนี้ยังมี ‘โครงการบ้านพอเพียงชนบท’ ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีบ้านเรือนทรุดโทรมจำนวน 130 ราย เป็นบ้านขนาด 4 X 6 เมตร ชั้นเดียว ใช้งบต่อหลังไม่เกิน 40,000 บาท ได้รับงบสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหลังละ 18,000 บาท ส่วนอีก 22,000 บาทใช้เงินกองทุนที่ชุมชนมีอยู่

“เรื่องของการพัฒนาที่อยู่อาศัย สิ่งที่เรานำศาสตร์ของพระองค์ท่านมาปฏิบัติก็คือ คิดแบบพอเพียง และคิดถึงคุณภาพชีวิตว่า การสร้างบ้านนี้จะอยู่ได้อย่างไรกับครอบครัว ไม่จำเป็นต้องใหญ่โตโอฬาร ซึ่งมันก็ทำให้ ทุกคนได้คิด อีกอันหนึ่งก็คือ การอยู่อย่างพอเพียง ก็ต้องคิดว่าจะทำอย่างไร ให้ตนเป็นที่พึ่งของตนโดยนำแนวของพระองค์ท่านมาปฏิบัติ ทำอย่างไรจึงจะปิดประตูครัวเรือนได้ ซึ่งก็มีการเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ปลูกพืชผัก ปลูกมะเขือ พริก มะนาว กลั้ว มะละกอ เอาไว้กินและขาย”

“ศาสตร์ของพระราชาก็ใช้ต่อไปได้ตลอดชีวิตของเรา และอีกหลายร้อยปี เพราะเป็นศาสตร์ที่ทำแล้วเกิดผลทำแล้วทุกคนอยู่ได้ เพราะไม่ไปเบียดเบียนคนอื่นเขา ทำให้เราอยู่ได้ตามกำลังของเรา และเกิดการรวมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเอง เริ่มจากครอบครัวแล้วก็ขยายไปหลายๆ ครอบครัว จนเต็มทั้งชุมชน ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความผูกพันกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สังคมเข้มแข็ง ประเทศเข้มแข็ง”

บ้านจ่ารุง จ.ระยอง “ไม่รวย แต่มั่นคง”

ชาติชาย เหลืองเจริญ แกนนำนักพัฒนาแห่งบ้านจ่ารุง ต.เนินฆ้อ อ.แกลง จ.ระยอง บอกว่า ชาวบ้านที่นี่ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ทำนา ประมงชายฝั่ง เริ่มนำแนวพระราชดำริสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้หลังวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 โดยชักชวนให้ชาวบ้านปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเคมีมาเป็นอินทรีย์ ช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อม ปลูกพืชสมุนไพร แปรรูปผลไม้ ทำกะปิ น้ำปลา ฯลฯ รวมกลุ่มกันผลิตและขาย โดยการสร้างตลาดภายในชุมชน ฯลฯ จนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้หรือ ‘มหาวิทยาลัยบ้านนอก’ มีผู้คนมาท่องเที่ยวและศึกษาดูงานเป็นหมู่คณะตลอดทั้งปี (ก่อนสถานการณ์โควิดปี 263) ประมาณปีละ 1 แสนคน ทำรายได้จากการทำอาหาร ขายผลไม้ อาหารแปรรูป ขนม และสินค้าต่างๆ ประมาณปีละ 20 ล้านบาท รายได้ส่วนหนึ่งนำกลับไปพัฒนาชุมชน ทำให้ชาวบ้านจ่ารุงมีอาชีพ มีรายได้ “ไม่รวย แต่มั่นคง”

“ในหลวงอยู่ในใจของพวกเราอยู่แล้ว สิ่งที่ท่านสอนทุกอย่างอยู่ในหัว อยู่ในร่างกาย อยู่ในจิตใจเราอยู่แล้ว เมื่อเราอับจนหนทางนี่อะไรไม่ออกก็กลับไปดูที่พระราชดำรัสในแต่ละห้วง ในแต่ละสถานการณ์นั้นๆ มันสามารถแปลงสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ได้ทุกอย่าง ในหลวงไม่ได้ไปไหน ท่านยังอยู่ที่เดิม หลักคิดของในหลวงเป็นหลักคิดที่แม่นยำที่สุด เริ่มจากวิถีคิด การพึ่งพาตนเอง ทำจากเล็กไปหาใหญ่ ง่ายไปหายาก อยู่กับสังคมด้วยการเอื้อเพื่อแบ่งปัน สังคมจะอยู่เย็นเป็นสุข”

พอช.หนุนชุมชนทั่วประเทศพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีนโยบายการทำงานสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและทุนชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาอย่างต่อเนื่อง เน้นการสร้างรูปธรรมเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ ในรูปแบบ Cluster หรือเครือข่าย เช่น คลัสเตอร์เกษตรอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์ การแปรรูป ตลาดชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน ฯลฯ

โดย พอช.มี ‘แผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและทุนชุมชน’ ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ.2565-2568) มีวิสัยทัศน์ คือ ‘ชุมชนท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้ และจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน’ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมและจัดทำ ‘แผนธุรกิจเพื่อชุมชน’ หรือ ‘Community Business Model Canvas’ (CBMC) มีเป้าหมาย 800 ตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้ชุมชนต่างๆ ได้นำต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ มาสร้างอาชีพ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและชุมชน

ทั้งหมดนี้คือตัวอย่างของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ เป็นเศรษฐกิจที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและเป็นการระเบิดจากข้างในตามหลักการทรงงานของพระองค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะนอกจากจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งแล้ว ยังทำให้ฐานเศรษฐกิจใหญ่ของประเทศขับเคลื่อนต่อไปได้ !!

พอช.หนุนงบ 62 ล้านบาท ช่วยชุมชนสู้ภัยโควิด-19 ทำศูนย์พักคอย-ทำครัว ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ สนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากโควิดเพิ่มอีก 32 ล้านบาท จากเดิมที่สนับสนุนไปแล้ว 30 ล้านบาท เพื่อจัดทำโครงการต่างๆ ลดผลกระทบจากโควิด เช่น ศูนย์พักคอยรองรับผู้ติดเชื้อในชุมชน ทำครัวชุมชน ซื้ออาหารจากชนบทสู่เมืองช่วยชุมชน ช่วยสวัสดิการอาสาสมัคร ฯลฯ โดยอนุมัติโครงการไปแล้ว 67 เมือง 761 ชุมชน ช่วยผู้ได้รับผลกระทบ 179,127 ครัวเรือน

คณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดิน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ หรือ พอช.จัดประชุมผ่านระบบ Zoom Meetings โดยมีนางสาวสมสุข บุญญะบัญชา ประธานคณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดิน เป็นประธานการประชุม มีผู้บริหาร พอช. และคณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงฯ ประมาณ 40 คนร่วมประชุม มีวาระสำคัญคือการพิจารณาอนุมัติโครงการและงบประมาณ ‘โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากโควิด’ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบและอนุมัติโครงการ 1. โครงการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พักคอยในชุมชน (Community Isolation) เพื่อรองรับผู้ติดเชื้อโควิดในชุมชน (วัสดุ อุปกรณ์ก่อสร้าง-ซ่อมแซม เครื่องมือป้องกันการติดเชื้อ ฯลฯ) โดยมี 8 ชุมชน งบประมาณรวม 1,403,358 บาท ประกอบด้วย

1. ชุมชนคลองลัดภาชี เขตภาษีเจริญ กทม. ปรับปรุง CI เดิมให้ได้มาตรฐาน รองรับผู้ติดเชื้อได้ 10 เตียง งบประมาณ 147,394 บาท
2. ชุมชนสุภัทรภิบาล เขตภาษีเจริญ ปรับปรุง CI (ศูนย์พักรอ) เดิมให้ได้มาตรฐาน รองรับผู้ติดเชื้อได้ 7 เตียง งบประมาณ 45,254 บาท
3. ชุมชนเขตจตุจักร กทม. ก่อสร้างศูนย์พักคอย/ศูนย์พักรอ (ใช้เต็นท์หรือตู้คอนเทนเนอร์บริเวณลานกีฬาใต้ทางด่วน) รองรับชาวชุมชนในเขตจตุจักรได้ 32 เตียง งบประมาณ 510,700 บาท
4. ชุมชนพัฒนาห้วยจรดิกตึกแดง เขตบางซื่อ ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนเป็น CI รองรับ 3 ชุมชน รวม 44 เตียง งบประมาณ 150,000 บาท
5. ชุมชนคลองลำนูน เขตคันนายาว ปรับปรุงศูนย์ชุมชนเป็นศูนย์ประสานงาน รองรับได้ 6 เตียง งบประมาณ 158,010 บาท
6. ชุมชนบ้านครัว เขตราชเทวี ปรับปรุงศูนย์ประสานงานและพักฟื้น รองรับได้ 10 เตียง งบประมาณ 162,000 บาท
7. ชุมชนบุญร่มไทร เขตราชเทวี ปรับปรุงลานซัอมมวยเป็นศูนย์พักรอ รองรับได้ 4 เตียง งบประมาณ 150,000 บาท
8. ชุมชนเหล่านาดี 12 อ.เมือง จ.ขอนแก่น ใช้ตู้คอนเทนเนอร์ 4 ตู้ ปรับปรุงเป็นศูนย์แยกกักและพักฟื้น รองรับผู้กลับคืนถิ่นได้ 15 เตียง ใช้งบประมาณ 80,000 บาท

ทั้งนี้ งบประมาณที่จะสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พักคอยในชุมชนโดย พอช. มีทั้งหมด 5 ล้านบาท ขณะนี้ยังมีอีกหลายชุมชนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดกำลังจัดเตรียมโครงการจัดตั้งศูนย์พักคอย เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังไม่ลดลง ส่วนใหญ่เป็นศูนย์พักคอยขนาดเล็ก ใช้สถานที่ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ห้องประชุม ศูนย์ชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก ใช้วัสดุที่มีอยู่มาปรับปรุง หรือวัสดุมือสอง ทำให้ประหยัดงบประมาณ รองรับผู้ติดเชื้อได้ 5 เตียงขึ้นไป (ตามขนาดของสถานที่รองรับในชุมชน) เพื่อนำผู้ติดเชื้อที่มีอาการไม่มากหรืออยู่ในสถานะสีเขียวมารักษา ไม่ให้แพร่เชื้อในครอบครัวหรือชุมชน โดยชุมชนจะมีคณะกรรมการคอยดูแลและประสานงานกับ สปสช.หรือศูนย์สาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยาและการติดตามอาการจากแพทย์ หากอาการรุนแรงขึ้นผู้ติดเชื้อจะได้รับการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลสนามหรือโรงพยาบาลที่มีเตียงว่าง ขณะเดียวกันศูนย์พักคอยในชุมชนก็จะเป็นที่พักฟื้นหรือรองรับผู้ป่วยที่รักษาหายแล้ว ก่อนกลับสู่ครอบครัว ทำให้ลดภาระของบุคลากรทางการแพทย์และภาวะเตียงล้น

นอกจากการอนุมัติโครงการศูนย์พักคอยทั้ง 8 แห่ง (วงเงิน 5 ล้านบาท) แล้ว คณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงฯ พอช. ยังอนุมัติงบประมาณจำนวน 2 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนการจัดซื้อข้าวสาร อาหาร ผัก ผลไม้ สมุนไพรจากชนบท เพื่อนำมาช่วยเหลือชาวชุมชนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากโควิด สนับสนุนการจัดทำครัวกลางเพื่อแจกจ่ายอาหาร งบประมาณ 4 ล้านบาท สนับสนุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้นำชุมชน อาสาสมัครที่ติดเชื้อโควิด งบประมาณ 1 ล้านบาท รวมทั้งยังเตรียมสนับสนุนงบประมาณเพื่อสนับสนุนชุมชนต่างๆ จัดทำโครงการแก้ไขผลกระทบจากโควิดอีก 20 ล้านบาท รวมงบประมาณทั้งหมด 32 ล้านบาท ดำเนินการระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม 2564

อย่างไรก็ดี ก่อนหน้านั้นในเดือนกรกฎาคมเป็นต้นมา พอช.ได้สนับสนุนงบประมาณ 30 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนชุมชนผู้มีรายได้น้อยจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อลดผลกระทบจากโควิด-19 เช่น สำรวจข้อมูลกลุ่มเปราะบางในชุมชนเพื่อให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน รณรงค์ป้องกัน แจกจ่ายอุปกรณ์ป้องกัน ทำอาหาร-สินค้าขายราคาถูกลง สร้างแหล่งอาหาร ปลูกผัก เพาะเห็ด เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ รวมพื้นที่อนุมัติจนถึงปัจจุบัน 67 เมือง 761 ชุมชน ช่วยผู้ได้รับผลกระทบ 179,127 ครัวเรือน

ผู้นำชุมชนเขตวังทองหลาง กทม. มอบสิ่งของและอาหารช่วยเหลือครอบครัวผู้ติดเชื้อโควิด

อาหารจากชนบทส่งมาช่วยเหลือชาวชุมชนเมือง

สมาคมสหการิมทรัพย์ไทย-พอช.หนุนชุมชนทำศูนย์พักคอย รองรับผู้ติดเชื้อโควิดสีเขียว ลดภาวะเตียง-รพ.ล้น

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยที่ยังมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันระบบการรักษาผู้ป่วยในโรงพยาบาลและโรงพยาบาลสนามมีขีดจำกัด โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ และปริมณฑลเป็นแหล่งแพร่เชื้อ ส่งผลให้มีผู้ป่วยที่รอเตียงเพื่อการรักษาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นระบบการดูแลผู้ป่วยในชุมชนที่มีอาการไม่รุนแรงหรืออยู่ในสถานะสีเขียว โดยการจัดตั้ง ‘ศูนย์พักคอยในชุมชน’ หรือ ‘Community Isolation’ (CI) จึงช่วยแบ่งเบาภาระระบบสาธารณสุข สามารถดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในสถานะสีเขียวไม่ให้มีอาการรุนแรงได้ ขณะนี้มีหลายหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดตั้ง CI ขึ้นมา เช่น กรุงเทพมหานคร การเคหะแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ภาคเอกชน ฯลฯ

“CI เหมือนแก้มลิงที่ช่วยป้องกันน้ำท่วม”

เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ ได้จัดบรรยายผ่านระบบซูม (Zoom Meetings) ให้ความรู้เรื่อง ‘การทำศูนย์พักคอยในชุมชน’ หรือ ‘Community Isolation’ (CI) เพื่อดูแลผู้ติดเชื้อโควิดในชุมชน โดยนายอดิเรก แสงใสแก้ว อุปนายกและเลขาธิการสมาคมสหการิมทรัพย์ไทย และทีมงานจิตอาสาที่มีบทบาทในการสนับสนุนการจัดวางระบบ CI เป็นผู้บรรยายให้ความรู้เรื่องการจัดทำ CI โดยมีผู้นำชุมชนต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ พอช. ประมาณ 50 คนร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

นายอดิเรก แสงใสแก้ว ในฐานะตัวแทนกลุ่มจิตอาสาที่มีบทบาทสนับสนุนการจัดวางระบบ CI กล่าวว่า การจัดการปัญหาโควิดจะต้องจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ แต่ในขณะนี้สถานที่รักษาผู้ติดเชื้อโควิดทั้งโรงพยาบาลและโรงพยาบาลสนามมีเตียงรองรับผู้ป่วยไม่เพียงพอ ดังนั้นศูนย์พักคอยในชุมชน หรือ CI จึงมีความสำคัญในการดูแลผู้ป่วยที่ยังมีอาการไม่รุนแรงหรืออยู่ในสถานะสีเขียว

“CI จึงเปรียบเสมือนกับโครงการแก้มลิงเพื่อพักคอยน้ำไม่ให้ท่วม เพราะไม่เช่นนั้นจะมีผู้ป่วยสีเขียวที่ต้องเข้าไปรอการรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลสนามเป็นจำนวนมาก และถ้ารักษาช้าหรือรู้ตัวว่าติดเชื้อช้ำก็จะทำให้อาการรุนแรงมากขึ้น เชื้อก็จะแพร่กระจายได้มากขึ้น” นายอดิเรกเปรียบเทียบความสำคัญของ CI ว่า การจัดตั้ง CI จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การจัดตั้ง CI ที่เขตราชวัตรบูรณะของกรุงเทพมหานคร ซึ่งสมาคมสหการิมทรัพย์ไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมวางระบบ ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทเอกชน (ศรีไทยซูเปอร์แวร์) ให้ใช้โกดังเก็บสินค้าที่ไม่ได้ใช้งานริมแม่น้ำเจ้าพระยา เนื้อที่ประมาณ 2,000 ตารางเมตร มาปรับปรุงเป็น CI โดยติดตั้งเตียงกระดาษ ระบบประปา ไฟฟ้า ระบบระบายอากาศ ระบบน้ำทิ้ง การจัดการขยะติดเชื้อ ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา ติดตั้งระบบวงจรปิดดูแลผู้ป่วย เพื่อลดการสัมผัสผู้ป่วย รวมทั้งมีห้องความดันลบสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง ใช้เวลาดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ประมาณ 10 วันจึงเปิดบริการได้ โดยมีโรงพยาบาลประชาพัฒน์ดูแลผู้ป่วย รองรับผู้ป่วยได้ประมาณ 300 เตียง และตั้งเป้าว่า CI แห่งนี้จะช่วยเหลือผู้ป่วยได้ประมาณ 10,000 คน

สมาคมสงเคราะห์ฯ – พอช.หนุนชุมชน 8 แห่งจัดตั้ง CI

นายอดิเรก แสงใสแก้ว สมาคมสงเคราะห์มรทพยไทย บอกดววยว่ การจัดตั้ง CI ในชุมชนนั้น ผู้นำชุมชนจะต้องชี้แจงสร้งความเข้าใจกับชาวชุมชน และท้องถิ่น เพราะบางคนอาจกลัวว่ CI จะเป็นแหล่งแพร่เชื้อ ทำให้เกิดการต่อต้าน และต้องมีการจัดวางระบบเพื่อความปลอดภัย ได้มาตรฐาน เช่น การวางเตียงควรเว้นระยะห่างกันประมาณ 2 เมตร เพื่อป้องกันการไอ จาม หรือสารคัดหลั่งที่อาจนำเชื้อมาติดกันอีก พื้นห้องควรทำความสะอาดได้ง่าย ไม่มีรอยแยกหรือแตกเพราะจะเป็นแหล่งสะสมเชื้อ โดยใช้เสื่อน้ำมันปูพื้นเพื่อความสะดวก ทำความสะอาดได้ง่ายต้องมีระบบระบายอากาศ ระบบพักน้ำก่อนทิ้ง การเติมคลอรีนลงในบ่พักน้ำเพื่อฆ่าเชื้อโรคก่อนระบายทิ้ง ห้องน้ำ ห้องสุขาควรแยกจากกัน จำนวน 1 ห้องต่อผู้ป่วย 10 คน ฯลฯ เน้นการใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ที่ชุมชนมีอยู่หรือสินค้ามือสองมาปรับปรุงเป็นอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อความประหยัด เช่น การทำห้องความดันลบสำหรับแยกผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงออกจากผู้ป่วยสีเขียว โดยในห้องความดันลบจะมีเครื่องดูดอากาศจากในห้องมารวมกันเพื่อกำจัดเชื้อ ซึ่งหากเป็นระบบแบบโรงพยาบาลอาจใช้งบประมาณนับล้านบาท หากชุมชนทำเองอาจใช้เงินเพียง 8,000 บาท โดยสมาคมฯ พร้อมสนับสนุน และเชื่อว่าชุมชนสามารถทำได้

CI ขนาดเล็กในชุมชนรุ่งมณี เขตวังทองหลาง

อย่างไรก็ตาม นอกจากการจัดตั้ง CI ที่เขตราชภูริบูรณะดังกล่าวแล้ว สมาคมสงเคราะห์มรทพยไทยยังได้ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนการจัดตั้ง CI ในชุมชนต่างๆ โดยขณะนี้มีการจัดตั้งแล้วใน 4 ชุมชน เช่น ชุมชนคลองลัดภาชี เขตภาษีเจริญ ชุมชนคลองลำนุ่น เขตคันนายาว ชุมชนรุ่งมณี เขตวังทองหลาง ฯลฯ ทั้งหมดเป็น CI ขนาดเล็กตามสภาพของชุมชนซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ที่ทำการชุมชนหรือศูนย์เด็กเล็กเป็น CI รองรับผู้ติดเชื้อในชุมชนได้ประมาณ 5-20 คน โดยขณะนี้ชุมชนเหล่านี้มีความต้องการที่จะปรับปรุง CI ให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย

นอกจากนี้ ยังมีการจัดเตรียม CI อีก 4 แห่งในกรุงเทพฯ คือ 1) ชุมชนตึกแดง เขตบางซื่อ ใช้ศูนย์เด็กเล็กในชุมชนเป็น CI ขณะนี้อยู่ในระหว่างปรับปรุง รองรับผู้ติดเชื้อได้ประมาณ 50 คน 2) ชุมชนบ้านมั่นคงสวนพลู เขตสาทร 3) บริเวณลานกีฬาใต้ทางด่วนชุมชนรักดี เขตจตุจักร รองรับ 7 ชุมชนโดยรอบ และ 4) ชุมชนนนทิตา เขตคลองสามวา

ทั้งนี้ สมาคมอสังหาริมทรัพย์ไทยจะเป็นที่ปรึกษาในการวางระบบและให้ความรู้ กระบวนการ ขั้นตอนการออกแบบ และจัดทำ CI ส่วนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ จะสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุง สถานที่ระบบสาธารณสุขโรค การจัดทำครัวกลาง ฯลฯ ขณะที่ชุมชนจะจัดเตรียมสถานที่ อาสาสมัครดูแล ผู้ป่วย ประสานงานกับ สปสช.และศูนย์สาธารณสุข กทม. เพื่อจ่ายยา อุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องวัดออกซิเจน ในเลือด ปรอทวัดไข้ และดูแลผู้ป่วยผ่านระบบ telemedicine หรือให้คำแนะนำผ่านโทรศัพท์ หรือสื่อออนไลน์

พอช.ร่วมกับหน่วยงานภาคีการพัฒนาเปิดศูนย์ CI รองรับผู้ป่วยโควิด ส่งมอบความช่วยเหลือ ศูนย์แยกกักผู้ป่วยในชุมชน (Community Isolation) แก่เครือข่ายชุมชนผู้มีรายได้น้อย ที่ได้รับผลกระทบโควิด-19 ณ ชุมชนตึกแดง เขตบางซื่อ กทม.

กรุงเทพมหานคร / วันนี้ 17 กันยายน 2564 เวลา 13.30 น. นางสาวธนิภานต์ พรพงษ์โรจน์ สส. กรุงเทพมหานคร เขตบางซื่อ-ดุสิต นายคมกริช นาคะลักษณ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายงานองค์กรสัมพันธ์ และบริหารองค์กรเพื่อความยั่งยืน และนางสาววรรณิภา ว่องกุศลกิจ ผู้อำนวยการด้านพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด มอบเตียงสนามไม้ พร้อมสิ่งของ และเครื่องอุปโภค-บริโภค จากกองทุน มิตรผล-บ้านปู และพานελ พลาสติก แก่ผู้แทนศูนย์แยกกักตัวผู้ป่วยชุมชนภายใต้การประสานงานของเครือข่าย ชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบโควิด-19 และนางสาวพรรณทิพย์ เพชรมาก รองผู้อำนวยการสถาบัน พัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นางสาวเฉลิมศรี ระดากุล รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นผู้แทนมอบชุดตรวจ ATK จากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) และกล่อง บุญรอด จากสมาคมนักศึกษาเก่าพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) และมูลนิธิ รัชชไทย แก่ศูนย์แยกกักตัวผู้ป่วยชุมชนตึกแดง และร่วมกันเปิดศูนย์แยกกักผู้ป่วยในชุมชนตึกแดง มีชาวบ้านใน ชุมชนเข้าร่วมการเปิดศูนย์ชุมชนกว่า 50 คน และในขณะเดียวกัน ทีมเจ้าหน้าที่สถาปนิก พอช. ก็ได้เริ่มการ จัดตั้งศูนย์ร่วมกับพี่น้องในชุมชนอีกด้วย

ชุมชนห้วยจรดจกรตึกแดง ตั้งอยู่ที่บริเวณเขตบางซื่อ
แบ่งเป็น 3 ชุมชน คือ
ชุมชนห้วยจรดจกรตึกแดง 1 2 และ 3
มีจำนวน 900 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 4,000 คน

เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบัน โควิด-19 สายพันธุ์เดลตาที่กำลังระบาดช่วงปลายปี 2564 นี้ ส่งผลให้สถานพยาบาลหลายจังหวัดรองรับจำนวนผู้ป่วยไม่เพียงพอ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขจึงเตรียมมาตรการแนวทางกักแยกผู้ป่วยโควิดในชุมชน หรือ Community Isolation เพื่อบริหารจัดการกับกลุ่มผู้ติดเชื้อโควิดอย่างเหมาะสม ในสถานประกอบการ ชุมชน ลดความเสี่ยงการแพร่ระบาด

ศูนย์กักแยกผู้ป่วยในชุมชน CI หรือ Community Isolation คือ ระบบบริหารด้านการแพทย์และสาธารณสุขกับผู้ป่วยจำนวนมาก เพื่อให้ได้รับการวินิจฉัยและรักษาที่เร็ว ลดการเสียชีวิต ลดการแพร่ระบาดในชุมชน ด้วยการจัดสถานที่ที่มีความเหมาะสมรองรับผู้ป่วยในชุมชนได้ แนวทางจัดตั้ง Community Isolation ในชุมชน ต้องเป็นสถานที่ที่มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดสู่ชุมชน เช่น โรงเรียน หมู่บ้าน วัด หรือที่พักคนงาน รองรับผู้ป่วยได้ราว 200 คน ซึ่งสามารถประสานนำส่งผู้ป่วยที่มีอาการทุดหนักไปยังสถานพยาบาลได้อย่างทันท่วงที ติดตามอาการของผู้ป่วยที่รักษาตัวอยู่ได้ 24 ชั่วโมง โดยมีแนวทางตามคณะกรรมการควบคุมโรค จัดทำร่วมกับผู้นำชุมชน

นางสาวธนิภานต์ พรพงษ์โรจน์ สส.กรุงเทพมหานคร เขตบางซื่อ-ดุสิต กล่าวว่า “อยากที่เราทราบกันดีว่าประเทศไทยกำลังจะเปิดเรื่องการค้าและเศรษฐกิจหลังจากที่ถูกปิดตัวไปจากโควิดระลอกที่ 3 ซึ่งจากหลังเปิดด้านเศรษฐกิจ อาจจะมีเรื่องของโรคตามมาตรงนี้ เราจะรองรับอย่างไร ซึ่งการทำศูนย์กักแยกผู้ป่วยในชุมชน CI เป็นการช่วยลดการแพร่ระบาดของเชื้อภายในชุมชนได้ วันนี้ต้องขอขอบคุณบริษัท มิตรผล จำกัด ที่ได้มอบเตียงให้แก่ศูนย์กักแยกผู้ป่วยในชุมชนตึกแดง และ พอช. ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่ช่วยประสานนำความช่วยเหลือนี้มาให้ และสำนักงานเขตบางซื่อที่คอยอำนวยความสะดวกให้ การทำ Home Isolation และ Community Isolation เราเชื่อว่าการทำสองสิ่งนี้จะเป็นทางออกของปัญหาวิกฤตโควิด-19 วันนี้ขอขอบคุณทุกหน่วยงานที่มาร่วมกันในวันนี้ เราพร้อมจะสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศต่อไป”

นางสาวพรรณทิพย์ เพชรมาก รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กล่าวว่า ปัญหาคลี่คลายได้เกิดมาจากพลังของพี่น้องในชุมชน ตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่การตรวจคัดกรอง คัดแยกผู้ป่วย บางครอบครัวไม่มีที่หรือที่อยู่อาศัยคับแคบทางชุมชนก็จะพยายามช่วยหาช่วยดูเรื่องจุดพักคอย ช่วยดูแลกันเรื่องอาหาร ทำครัวกลาง เพื่อช่วยเหลือกัน ด้าน พอช.เองได้ปรับงบประมาณภายในสถาบัน เพื่อนำมาสนับสนุนชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากโควิด ทั้งการสำรวจข้อมูลชุมชน แยกผู้เปราะบางที่จะประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ตอนนี้ได้ช่วยเหลือกันไปแล้ว 90 เมือง เน้นพื้นที่สีแดง กทม.และปริมณฑลฯ ซึ่งชุมชนเองก็มีพัฒนาการชัดเจน บางคนเหมือนเป็นผู้ช่วยแพทย์ไปแล้ว สามารถคัดกรองดูแลผู้ป่วยได้ การจัดการกันในชุมชนเป็นการแบ่งเบาภาระสาธารณสุขโดยรวมได้ “การ

ช่วยกันแบบนี้ก็จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านอื่นๆ ด้วย เพราะชุมชนที่มีข้อจำกัดเรื่องที่อยู่อาศัยก็เป็นเรื่องสำคัญ จากกันช่วยกันในเรื่องโควิดในช่วงนี้ ก็จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในภายภาคหน้า ซึ่ง พอช. ก็พร้อมและยินดีที่จะสนับสนุนชุมชนต่อไป”

นางสาวกรรณิกา ว่องกุศลกิจ ผู้อำนวยการด้านพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด กล่าว เราเล็งว่าสถานการณ์โควิดในกรุงเทพฯ โดนผลกระทบหนักกว่าคนในต่างจังหวัดเพราะพื้นที่ในกรุงเทพฯ มีข้อจำกัดหรือค่อนข้างคับแคบ ถ้าเทียบกับปริมาณผู้อยู่อาศัย จึงทำให้การเว้นระยะห่างเป็นไปได้ยาก ดังนั้นเราจึงเข้ามาช่วยเหลือพี่น้องที่อยู่ในกรุงเทพฯ ทางบริษัทมิตรผล จำกัด เลยได้ประสานงานกับทาง พอช. จึงเป็นที่มาของการทำศูนย์กักแยกผู้ป่วยในชุมชนในวันนี้ วันนี้ได้นำเตียงสนาม และข้าวสารอาหารแห้งมาสนับสนุนพี่น้องในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมแรงให้พี่น้องในชุมชน ให้มีแรงต่อสู้กับวิกฤตในครั้งนี้ ไวรัสคิดคงจะอยู่กับเราไปสักพัก แต่เชื่อว่าถ้าเรียนรู้ที่จะอยู่กับได้ ช่วยกันในการตั้งรับ รู้จักการป้องกัน เชื่อว่าเราจะผ่านไปได้ด้วยกัน

นายสุชาติ งามสุข ประธานชุมชนห้วยรถจักรตึกแดง 1 กล่าว “ขอขอบคุณ พอช. และบริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด แทนพี่น้องในชุมชน วันนี้เราจะทำศูนย์แยกกักผู้ป่วยในชุมชน ให้เป็นศูนย์ของชาวบ้านประชาชนที่ติดเชื้อ จะไม่มีเลือกแบบ เลือกที่รักมักที่ชัง โดยทาง พอช.ก็ได้เข้ามาสนับสนุนในหลายๆ ด้าน ทั้งเรื่องความปลอดภัยของชุม มีระบบหยดน้ำคลอรีน ก่อนที่น้ำจะออกไปจากศูนย์ ทางคณะกรรมการชุมชน ขอขอบคุณทุกท่านที่มาให้ความช่วยเหลือชุมชนห้วยรถจักรตึกแดง เขต1-2-3 นี้ะครับ”

ซึ่งการจัดตั้งศูนย์พักคอยและศูนย์แยกกันผู้ป่วยในชุมชนนั้น ถือเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาและลดการติดเชื้อโควิด-19 ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน เพราะจากสถานการณ์ปัจจุบันเราคงต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับไวรัสตัวนี้ไปอีกเป็นเวลานาน ดังนั้นการเรียนรู้และป้องกันสร้างกลไกที่สำคัญนี้เป็นประการสำคัญที่จะทำให้เราก้าวผ่านวิกฤตในครั้งนี้ไปได้

ชาวบ้านในชุมชนร่วมกันประกอบ
เตียงสนาม

เตียงสนามจาก
บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด

“สถานพลังสังคม-ชุมชน” ฝ่าวิกฤตโควิด !!

นับแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมา ส่งผลทำให้มีการปิดโรงงาน ห้างร้าน มีคนตกงาน ถูกเลิกจ้าง หรือมีรายได้น้อยลง นำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว โดยเฉพาะปัญหาเรื่องปากท้อง เพราะความหวังไม่เคยปรานีใคร..!!

โครงการ ‘ครัวชุมชน’ จึงผุดขึ้นมาหลายแห่งทั่วประเทศ โดยเฉพาะในชุมชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมีทั้งคนตกงาน คนป่วย คนพิการ คนชรา เด็กๆ ที่กินไม่อิ่มท้อง ฯลฯ เพื่อทำอาหารแจกจ่ายกันกินในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นแกง ผัด ต้ม ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน ฯลฯ หรือแล้วแต่กำลังทุน วัตถุดิบที่มี เช่น ชุมชนเฟื่องฟ้าพัฒนา กรุงเทพฯ

“ปันกันอิ่ม แบ่งกันกินยามยาก”

ผุสดี ปันเลิศ ผู้นำชุมชนเฟื่องฟ้าพัฒนา เขตประเวศ บอกว่า ชาวชุมชนเฟื่องฟ้า อาศัยอยู่ในที่ดินราชพัสดุและบางส่วนอยู่ในที่ดินสาธารณะ มีทั้งหมด 67 ครอบครัวยุคนี้อาศัยรับจ้างทั่วไป หากกินไปวันๆ ซื้อมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ค่าขายเล็กๆ น้อยๆ มีรายได้น้อยละ 300-500 บาท ฯลฯ ได้รับผลกระทบจากโควิดตั้งแต่ปีที่แล้ว เพราะหลายครอบครัวมีคนตกงาน มีรายได้น้อยลง ไม่พอเลี้ยงดูครอบครัว ชุมชนจึงหาทางช่วยเหลือกัน โดยนำเอาพืชผักต่างๆ ที่ปลูกบนที่ดินว่างในชุมชน (ปลูกก่อนโควิด เนื้อที่ประมาณ 100 ตารางวา) เช่น บวบ น้ำเต้า กระบอง ฟักทอง ผักกาด ผักเคล ผักน้ำ ช่า ตรีศรัศรี กะเพรา โหระพา พริก มะเขือ มะนาว ฯลฯ มาแจกจ่ายไปทำกับข้าว แต่ก็ไม่พอ แจกจ่ายไม่ทั่วถึง

“พอดีช่วงนั้น มีหลายหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือชุมชน เช่น กระทรวง พม. พอช. มีโครงการสนับสนุนให้ชุมชนที่มีรายได้น้อย ชุมชนแออัด จัดทำครัวชุมชนเพื่อทำอาหารแจกจ่ายกันกิน ชุมชนได้รับเงินสนับสนุน 1 ล้านบาทจึงเอามาทำครัว แต่แจกจ่ายไปชุมชนอื่นๆ ที่อยู่ใกล้กันอีก 10 ชุมชนด้วย ทำอาทิตย์ละ 1 ครั้ง เป็นกับข้าวต่างๆ แต่ทำได้ 8 ครั้งก็หมดงบประมาณ”

ผู้สูงอายุจากชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นกับคู่มือ ‘ปันกัน’ ใช้ซื้ออาหารและของจำเป็นในช่วงโควิด

ส่วนสถานการณ์โควิดที่ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องมาจนถึงวันนี้ เธอบอกว่า ทุกครอบครัวก็ยังลำบากอยู่ คนที่เคยขายของในตลาดก็ยังขายไม่ทั่วท้อง เพราะหากมีแม่ค้าพ่อค้าคนใดติดโควิด ตลาดจะต้องถูกปิด ทำมาหากินไม่ได้อีก มอเตอร์ไซค์รับจ้างก็ไม่มีคนนั่ง แต่ยังมีหลายหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนการทำครัวชุมชน เช่น มูลนิธิพุทธรักษา และ พอช. (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ) มอบงบประมาณสนับสนุนการทำครัว

ชุมชนในปีนี ขณะที่ชุมชนก็เอาผักสวนครัวที่ปลูกมาทำอาหาร เช่น พักต้มไก่ ค่ะน้ำ-บวบ-เอามา ผัด พักทองเอามาแกงไก่-ผัดไข่ ซะหอมซุบไข่ทอด แกงส้ม น้ำพริก ผักลวก ฯลฯ หมุนเวียนกันไป ทำให้คน ในชุมชนมีอาหารกิน เด็กๆ กินอิ่มก็ไม่แงง ยิ้มหัวได้ทั้งวัน

“แต่ปีนี้เราจะทำให้ครัวชุมชนเดินไปได้ตลอด เราจึงทำ ‘ครัวปัน อิ่ม’ ขายกับข้าวราคาถูก ถุงละ 20 บาท ถุงหนึ่งจะใหญ่กว่าร้านข้าวแกง ทั่วไป ข้าวให้ฟรีไม่อั้น และแจกฟรีสำหรับคนแก่ คนป่วย เด็กๆ หรือ ครอบครัวไหนไม่มีเงินเราก็ให้ฟรีๆ ทั้งข้าวและกับ เราช่วยกันทำขาย อาทิตย์ละ 1 ครั้ง มีกับข้าว 5-6 อย่าง บางครอบครัวจะซื้อเอาไปใส่ตู้เย็น กินได้ทั้งอาทิตย์ คนนอกชุมชนรู้ข่าวก็มาซื้อ ครั้งหนึ่งจะขายได้ประมาณ 2-3 พันบาท ขายได้เงินไม่มาก เพราะเราไม่ได้กะจะเอากำไร ถือว่า ช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันกิน ข้าวเปล่าเราก็ให้ฟรี พอให้มีเงินมา หมุนเวียน ถ้าทำแจกฟรีคงจะได้ไม่กี่ครั้ง แต่ถ้าทำขายแบบนี้ เราจะ ช่วยกันได้ตลอดไป” เธอบอกถึงอนาคตของครัวปันอิ่ม

ใช้แต่จะเป็นเพียงผู้รับ ชาวชุมชนเฟื่องฟ้าฯ ยังใช้ที่ว่างในชุมชนที่พอเหลืออยู่ ปลูกสมุนไพรเพื่อ ป้องกันและรักษาโควิด เช่น ฟ้าทะลายโจร กระชาย ปลูกรวมแล้วกว่า 100 กระถาง ขณะนี้ฟ้าทะลายโจร เก็บไปทำยาได้แล้ว โดยชาวชุมชนจะช่วยกันเอามาตากแห้ง แล้วส่งไปให้ ‘ชมรมคนปลูกฟ้าทะลายโจรทั้ง แผ่นดิน’ นำเอาไปบดบรรจุใส่แคปซูล เพื่อส่งไปช่วยเหลือผู้ป่วยโควิดต่อไป

ปัจจุบันมีชุมชนต่างๆ ที่จัดทำครัวปันอิ่ม โดยการสนับสนุนของมูลนิธิพุทธิกาเช่นเดียวกับชุมชน เฟื่องฟ้าฯ แล้ว 13 ชุมชนในกรุงเทพฯ 7,792 ครัวเรือน กระจายความช่วยเหลือได้ 28,033 คน บางชุมชน ขายอาหารราคาอ้อมละ 9-10 บาท หรือสูงสุดไม่เกิน 20 บาท เป็นการช่วยเหลือจุนเจือกันในยามยาก

คนขอนแก่นไม่ทิ้งกัน

จังหวัดขอนแก่น เป็นหัวเมืองใหญ่ในภาคอีสาน มีสถาบันการศึกษา โรงพยาบาลขนาดใหญ่ มีย่าน ธุรกิจการค้าที่คึกคักเฟื่องฟูมาช้านาน ขณะเดียวกันก็มีชุมชนผู้มีรายได้น้อยกระจายอยู่รอบเมือง มีคนทุกข์ ยาก ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะเช่าบ้าน ต้องยึดเอาพื้นที่สาธารณะเป็นที่พักพิง ปัจจุบันมีประมาณ 120 คน ซึ่งในช่วงสถานการณ์โควิดนี้ พวกเขาต่างได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้า

บ้านงเยาว์ กงภูเวศน์ ประธานชุมชนเหล่านาดี 12 ตั้งอยู่ริมทางรถไฟในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เล่าว่า ชุมชนเหล่านาดี 12 มีทั้งหมด 135 ครอบครัว ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างรายวัน เป็นลูกจ้างในตลาด ค่าขายเล็กๆ น้อย ๆ เมื่อได้รับผลกระทบจากโควิด จึงคิดเรื่องทำอาหารขายให้คนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือกัน ขายในราคาถูก จานละ 15 บาท เช่น ก๋วยเตี๋ยวไก่ ข้าวมันไก่ ข้าวไข่เจียว และอาหารตามสั่ง เริ่มทำตั้งแต่ ช่วงปลายเดือนเมษายนที่ผ่านมา “เราขาย 15 บาท แต่กินอิ่มเท่ากับคนอื่นขาย 30 บาท คนนอกชุมชนก็มา กินได้ ส่วนคนแก่ คนป่วย เราก็ให้กินฟรี คนที่รู้ข่าวก็มาสนับสนุน เอาเงินมาช่วยให้ทำอาหารแจก ส่วน

คนที่ตกงานในชุมชน แม่บ้านที่ว่างงาน เราก็มให้มาช่วยกันทำครัว หั่นผัก ช่วยล้างจาน พอให้มีรายได้วันละ 100-200 บาท แล้วแต่ใครทำน้อย ทำมาก แต่ก็ช่วยให้มีรายได้ คนกินก็จะได้กินของถูก ช่วยเหลือกันไป”

จากการจุดประกายของป้านงเยาว์ ทำให้มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนและต่อยอดไปช่วยเหลือกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ กลุ่มเปราะบางในชุมชนต่างๆ รวมทั้งกลุ่มคนไร้บ้าน เช่น สสส. พอช. เครือข่ายสลัมสี่ภาค กลุ่มเพื่อนคนไร้บ้าน กลุ่ม Hugtown เครือข่ายชุมชนเมืองขอนแก่น เทศบาลนครขอนแก่น พมจ.ขอนแก่น ฯลฯ ส่วนรูปแบบการช่วยเหลือมีหลากหลาย เช่น ชุมชนริมทางรถไฟนาพิชัยผักที่ปลูกมาแจกจ่าย เทศบาลนครขอนแก่นจัดตรวจคัดกรองเชื้อโควิดและฉีดวัคซีนให้กลุ่มคนไร้บ้าน ฯลฯ

‘โครงการคูปองปันกัน’ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น (พมจ.) และภาคีเครือข่าย ร่วมกันจัดทำโครงการนี้ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเปราะบางในภาวะวิกฤตจากการตกงาน ขาดรายได้ กลุ่มเป้าหมายในเมืองขอนแก่นประมาณ 300-500 คน ให้มีเงินจับจ่ายซื้ออาหาร โดยจะจัดสรรคูปองอาทิตย์ละ 100 บาทให้แก่กลุ่มเปราะบาง เพื่อนำไปซื้ออาหารและสินค้าจำเป็น และยังช่วยให้เศรษฐกิจชุมชนหมุนเวียนด้วย โดยมีชุมชนเข้าร่วม 11 ชุมชน ร้านอาหาร ร้านค้าเข้าร่วมรับคูปอง รวม 26 ร้าน เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายนที่ผ่านมา

ผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมสนับสนุนคูปองปันกัน

นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการ ‘สร้างพื้นที่สะสมอาหาร’ ปลูกผัก เลี้ยงไก่ไข่ ฯลฯ เพื่อนำมาทำอาหาร มีการจ้างงานกลุ่มคนไร้บ้านให้ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เช็ดถูราวสะพานคนเดินข้าม ให้ค่าตอบแทนวันละ 300 บาท จ้างงานไปแล้วประมาณ 100 คนโดย พอช.สนับสนุนงบประมาณ 300,000 บาท และ พมจ.ขอนแก่น 360,000 บาทเศษ

ศูนย์พักคอยรองรับผู้ติดเชื้อในชุมชน

นอกจากการช่วยเหลือเรื่องปากท้องดังกล่าวแล้ว ชุมชนเหล่านี้ 12 ยังร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ขอใช้พื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชั่วคราวที่อยู่ใกล้ชุมชนจัดทำศูนย์พักคอยในชุมชน (Community Isolation) หรือ CI เพื่อรองรับผู้ติดเชื้อที่มีอาการไม่หนัก เพื่อแบ่งเบาภาระของทางโรงพยาบาล โดย CI แห่งนี้ใช้ห้องต่างๆ ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ของสถานีรถไฟ ปรับปรุงเป็นห้องพักสำหรับผู้ติดเชื้อหรือกักตัวดูอาการ รวมทั้งหมด 7 ห้อง รองรับได้ 14 คน

ตู้ทำการภายในสถานีรถไฟชั่วคราวขอนแก่น
นำมาปรับปรุงเป็น CI

ชุมชนรุ่งมณี เขตวังทองหลาง
ใช้ศูนย์เด็กเล็กที่ปิดชั่วคราวทำ CI

ตั้งแต่เดือนมิถุนายนที่ผ่านมา สมาคมอสังหาริมทรัพย์ไทยได้ร่วมกับ พอช. สนับสนุนการจัดตั้ง CI ในชุมชนต่างๆ ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยขณะนี้จัดตั้งแล้วใน 8 ชุมชน และกำลังทยอยจัดตั้งอีกหลายแห่ง เช่น ชุมชนคลองลาดพร้าว เขตภาษีเจริญ ชุมชนคลองลำนูน เขตคันนายาว ชุมชนรุ่งมณี เขตวังทองหลาง ชุมชนตึกแดง เขตบางซื่อ ฯลฯ ทั้งหมดเป็น CI ขนาดเล็กตามสภาพของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ที่ทำการชุมชนหรือศูนย์เด็กเล็กมาปรับปรุง รองรับผู้ติดเชื้อได้ประมาณ 5-20 คน แต่บางแห่งอาจรองรับได้มากกว่านี้ตามสภาพพื้นที่ โดย พอช. จะสนับสนุนงบประมาณแห่งละ 50,000-150,000 บาท

ถือเป็นการสานพลังสังคมและชุมชนเพื่อฝ่าวิกฤตโควิดไปด้วยกัน !!

‘2 ปีโควิด-19’ พอช. - ขบวนการองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่าย : ถอดบทเรียนการจัดการโควิดโดยชุมชน “ชุมชนจัดการได้ อยู่ร่วมกันได้”

กรุงเทพฯ เป็นจุดเริ่มต้นการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 ก่อนจะลุกลามไปทั่วประเทศ เมื่อมีการปิดประเทศ ปิดห้างร้าน สถานบริการ แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทำให้วงจรธุรกิจหยุดชะงัก ผู้คนตกงาน ขาดรายได้ โดยเฉพาะประชาชนผู้มีรายได้น้อยซึ่งส่วนใหญ่ทำงานรับจ้าง อยู่ในภาคบริการต่างๆ เช่น แม่บ้านทำความสะอาดสำนักงาน รปภ. ลูกจ้างร้านอาหาร ผับบาร์ ร้านค้า วินมอเตอร์ไซด์ ขับแท็กซี่ รถรับจ้าง ฯลฯ และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพฯ

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ชุมชนแออัดในกรุงเทพฯ เหล่านี้มีส่วนร่วมในการป้องกันการแพร่ระบาด การจัดทำมาตรการป้องกันและช่วยเหลือกันในชุมชน เช่น แจกจ่ายอุปกรณ์ ป้องกัน หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ ประสานการตรวจหาเชื้อ-ฉีดวัคซีน จัดทำที่กักตัวในบ้าน (Home Isolation – HI) ศูนย์พักคอยชุมชน (Community Isolation – CI) ฯลฯ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ทำให้สถานการณ์การแพร่ระบาดในชุมชนแออัดที่มีที่ท้าวางจะทวีความรุนแรงผ่อนคลายลง

ประสบการณ์และบทเรียนการทำงานของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่มีบทบาทในการสนับสนุนชุมชนเหล่านี้ ได้นำมาสรุปเป็น ‘บทเรียนการจัดการโควิดโดยชุมชน’ โดยมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย เครือข่ายคนไร้บ้าน เครือข่ายสลัม 4 ภาค มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ เครือข่ายผู้ติดเชื้อ และคลินิกฟรีบตา / IHRI โดยมีเนื้อหาบางส่วนดังนี้

บทบาทชุมชนในการจัดการโควิด-19

นพพรธน พรหมศรี เลขาธิการมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย กล่าวว่า การทำงานร่วมกับเครือข่ายสลัม 4 ภาค คนไร้บ้าน งานที่ทำทำ 3 เรื่องใหญ่ คือ (1) การจัดระบบชุมชนในการรับมือ Covid-19 (2) การสนับสนุนเรื่องอาชีพ อาหาร การลดรายจ่าย ปลูกผักสวนครัว การทำตลาดช่องทางจัดการจำหน่ายสินค้าในชุมชน และ (3) สืบหาข้อมูล โดยทำหลายรอบ ภายหลังจะจัดทำฐานข้อมูลและสำรวจขนาดใหญ่ครั้งเดียว เพื่อนำไปใช้ได้เลย และต่อไปจะพัฒนาเป็น Application ในการเก็บข้อมูล

“จากการถอดบทเรียน พบว่า บทบาทชุมชนในการมีส่วนร่วมดูแลจัดการ Covid-19 ต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) การสร้างความเข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกันแบบเข้าใจ ไม่ตีตรากัน 2) การส่งเสริมให้เข้าถึงวัคซีนในชุมชน 3) การดูแลคนและเข้าถึงคนที่เสี่ยงสูงให้ได้รับการตรวจหาเชื้อ 4) ดูแลคนที่ติดเชื้อเพื่อเข้าถึงการรักษาที่รวดเร็ว เน้นไปที่ระบบ Home Isolation กรณีรุนแรงส่งต่อไปที่สถานพยาบาล ทำงานร่วมกับภาคีที่เราจับคู่ คือ คลินิกฟรีบตา และเครือข่ายผู้ติดเชื้อ เครือข่ายเข้าถึงเอดส์มาร่วมทำงานด้วย”

นอกจากนี้ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของชุมชน คือ

1) เตรียมแกนนำชุมชน ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง Covid-19 ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะความรู้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆตามสถานการณ์

- 2) วิเคราะห์สถานการณ์ ความเสี่ยงของชุมชน ทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการรับมือ
- 3) ประชุมทำความเข้าใจกับชุมชนและชุมชนรอบข้างด้วย
- 4) สำรวจพื้นที่ในชุมชนว่าในชุมชนมีพื้นที่ในการจัดทำศูนย์พักคอย เพื่อแยกคนที่มีความเสี่ยงสูงออกมา โดยใช้พื้นที่ชุมชนให้เกิดประโยชน์
- 5) ต้องมีคลังยาหรืออุปกรณ์สำรองไว้ที่ชุมชน
- 6) มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำ ทีมดูแลผู้ป่วย ทีมสนับสนุนอาหาร ทีมรับ-ส่งผู้ป่วย ทีมประสานงานหน่วยงาน การทำความสะอาดเรื่องสถานที่
- 7) จัดให้มีระบบการคัดกรอง โดยวิธีการตรวจแบบเร็ว ATK โดยฝึกให้ชุมชนตรวจได้เอง จะได้ว่าใครเสี่ยง จะได้นำมาแยกตัว จัดการเข้าถึงระบบการรักษา ลดการแพร่กระจายเชื้อ ชุมชนสามารถควบคุมเรื่องการติดเชื้อได้
- 8) ต้องมีช่องทางการเข้าถึงการรักษาผู้ติดเชื้อ

ส่วนการทำงานกับกลุ่มคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะนั้น จะต้องพัฒนาช่องทางที่จะทำให้คนไร้บ้านเข้าถึงการช่วยเหลือ การบริการ การรักษาพยาบาลได้โดยง่าย จึงได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งจุดประสานงานคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ ทำให้คนไร้บ้านเข้าถึงได้ง่าย มีเรื่องอาหาร อุปกรณ์การป้องกัน Covid-19 ลงทะเบียนฉีดวัคซีน การคัดกรอง หากเจ็บป่วยจะเข้าถึงสถานพยาบาลอย่างไร โดยจัดทำขึ้นในหลายจังหวัด เช่น ระยอง กาญจนบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่

นอกจากนี้กลุ่มคนไร้บ้านยังมีปัญหาเรื่องอาชีพ รายได้ จึงสนับสนุนอาชีพ เช่น การปลูกผักสวนครัว ให้มีพื้นที่ในการขายของ ตอนนี้อาชีพที่สำคัญที่ทำได้ คือ อาชีพขาย ทำให้คนไร้บ้านมีอาชีพมากขึ้น

จากการทำงานพบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการกับโรคอุบัติใหม่ได้ หากหน่วยงานในระบบสาธารณสุขให้ชุมชนลุกขึ้นมาจัดการเรื่องนี้ จะทำให้จัดการชุมชนได้เป็นอย่างดี ลดภาระของหน่วยบริการได้ และจะเป็นประโยชน์ในระยะยาว

“ปัญหาสำคัญ คือ เรื่องความคิดความเชื่อของคนในชุมชน รวมทั้งในฝั่งผู้ให้บริการด้วยว่า หากเจ็บป่วยต้องไปสถานพยาบาล ไปหาหมอ หรือบุคลากรทางวิชาชีพเท่านั้นที่จะต้องดูแลเรื่องนี้ เวลาที่ชุมชนลุกขึ้นมาจัดการก็จะได้ไม่ได้รับการยอมรับเท่าไร หรือการทำงานร่วมกับหน่วยบริการในพื้นที่ที่เป็นหน่วยบริการพื้นฐานสาธารณสุขอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ เพราะเป็นเรื่องใหม่ที่ชุมชนลุกขึ้นมาจัดการ จะเจอกับวิธีคิดแบบเดิมๆ ซึ่งจะต้องใช้ประสบการณ์ในการขยายผล และต่อสู้กับวิธีคิดในเรื่องนี้ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและลุกขึ้นมาจัดการตัวเองได้ หากเขาจัดการเรื่องนี้ได้เขาก็จัดการในหลาย ๆ เรื่องได้” นพพรณย้าถึงบทบาทของชุมชนในการรับมือกับโควิด

อุปสรรคการทำงานของชุมชน นอกจากบทสรุปจากนพพรณย้าแล้ว แกนนำชุมชนเครือข่ายสลัม 4 ภาค และเครือข่ายคนไร้บ้านได้ร่วมกันสะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของภาคประชาชนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีเนื้อหาบางส่วน เช่น

“อยากให้มีหน่วยงานที่โทรไปปรึกษาแล้วอธิบายให้เราเข้าใจได้ ถ้ามัว ตอบไว้ คู่กับเราด้วยท่าทีที่เป็นมิตร ไม้ดู”

“วัคซีนเข้าถึงยากสำหรับคนบางกลุ่ม เช่น แรงงานข้ามชาติ และคนในชุมชนยังมีความคิดความเชื่อเรื่องวัคซีน”

“ความไม่เชื่อมั่นของคนในชุมชนในระยะแรกกว่าแกนนำจะสามารถทำงานและจัดการเรื่องการดูแลรักษาโควิดเบื้องต้นได้ ยังมีการต่อต้านหรือกังวลหากมีการดูแลที่บ้านหรือชุมชน”

“หน่วยบริการที่เข้าใจการทำงานกับชุมชนมีน้อย ทั้งในเชิงแนวคิดและการบริหารจัดการ”

“ในหลายพื้นที่ยังไม่สนับสนุนการทำ CI, HI เพราะกังวลเรื่องการอยู่ร่วมบ้าน คิดว่าอยู่ร่วมบ้านทำไม่ได้ รวมทั้งคิดว่าผู้ติดเชื้อไม่มีวินัย และยังไม่เห็นบทบาทว่าชุมชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร”

“เจ้าหน้าที่รัฐ (ศูนย์สาธารณสุข กทม. ฝ่ายปกครอง) ไม่ให้ความร่วมมือในการทำ CI / HI ไม่เชื่อว่าแกนนำชุมชนจะทำเรื่องศูนย์การดูแลรักษาชุมชนได้ ‘เพราะไม่ได้เป็นหมอ’ กลัวไม่มีความรู้ในการจัดการโรคระบาด ทำให้เกิดการแพร่ระบาดเพิ่ม”

“เจ้าหน้าที่ทำงานไม่ครบวงจร เช่น มาตรวจคัดกรอง แต่เมื่อพบเจอผู้ติดเชื้อแล้วไม่ช่วยรับผิดชอบในการดูแลรักษาหรือส่งต่อ หรือส่งต่อแล้วไม่มีการติดตามอาการ”

“เกณฑ์เรื่อง CI ของรัฐไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชุมชน ต้องมีการสนับสนุนให้เกิด CI ของชุมชน จัดการโดยชุมชน”

ข้อค้นพบจากการทำงาน : ความรู้ความเข้าใจใหม่เรื่องโควิด

1. จากโรคระบาดสู่โรคติดต่อที่สามารถดูแลรักษา ป้องกัน อยู่ร่วมกันได้ โดยไม่ต้องใส่ชุด PPE หรือเสื้อกันฝน แคนหน้ากากและสเปรย์ก็ป้องกันได้ ไม่ได้ทำให้เกิดการติดเชื้อเพิ่ม (ถ้าคนมีองค์ความรู้ว่าเชื้ออยู่ที่ไหน ส่งต่ออย่างไร ป้องกันอย่างไร ปิดทางเข้าทางออก จัดการเรื่องการระบายอากาศ และเว้นระยะห่าง)

2. จากการ SWAB ATK หรือการให้ออกซิเจนเป็นเรื่องของหมอหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลายเป็นเรื่องที่ชุมชนสามารถทำได้

3. การทำงานโควิดต้องปะทะกับความคิดความเชื่อของคน เราต้องรับฟัง ทำความเข้าใจ ‘โลก’ ของเขา ไม่ใช่แค่ ‘โรค’ เท่านั้น

4. จากศูนย์พักคอยสู่ศูนย์ดูแลรักษาโควิดในชุมชน (ติดโควิดไม่ต้องคิดถึงโรงพยาบาล สามารถดูแลรักษาตัวที่บ้านหรือในชุมชนได้)

5. กักตัวแค่ 10 วันเท่านั้น และหลังกักตัวครบสามารถกลับไปทำงานหรือใช้ชีวิตได้ ไม่จำเป็นต้องตรวจหาเชื้อซ้ำ เพราะอาจเจอซากเชื้อ ซึ่งให้ผลบวก

6. ATK ไม่ใช่เครื่องมือในการป้องกัน กีดกัน หรือบังคับตรวจ แต่ใช้เพื่อให้คนเข้าถึงการรักษา

ข้อเสนอจากชุมชน : การสื่อสารสาธารณะ

1. ให้ความหมายใหม่ โดยไม่ใช่เลนส์โรคระบาด หรือไปจดจ่ออยู่กับจำนวนผู้ติดเชื้ออีกต่อไป (เป็นมลภาวะทางความคิด) แต่ต้องเน้นว่าโควิดเป็นโรคประจำถิ่น เราสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับมันได้
2. สื่อสารเรื่องการอยู่ร่วมกันได้ทั้งที่บ้านและชุมชน เด็ก ผู้ใหญ่ **“โควิดป้องกันได้ รักษาได้ อยู่ร่วมกันได้”**
3. หน้ากากป้องกัน เป็นของทุกคน ไม่เฉพาะคนที่ติดโควิด เราต้องป้องกันเสมือนว่าทุกคน รวมถึงตัวเรามีเชื้อโควิด
4. ใช้ภาษาที่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ ซึ่งให้ความเคารพ และไม่จำกัดสิทธิคน ตีตรา เลือกปฏิบัติ
5. การตรวจ ATK สำหรับผู้มีพฤติกรรมเสี่ยง (สัมผัสผู้ติดเชื้อโดยตรง) หรือมีอาการเท่านั้น เพื่อให้เข้าถึงการรักษา ไม่ใช่เป็นไปเพื่อการกีดกัน
6. รมรณรงค์ให้คนกลับไปทำงานได้หลังกักตัวครบ 10 วัน โดยไม่ต้องกักตัวเพิ่มหรือตรวจซ้ำ
7. การสื่อสารเรื่องวัคซีนควรเน้นเรื่องการช่วยป้องกันไม่ให้ป่วยหนักและเสียชีวิต และป้องกันคนรอบข้างด้วย ซึ่งมีประโยชน์มากกว่าความเสี่ยงจากการฉีดวัคซีนที่มีไม่มาก

ข้อเสนอการสนับสนุนคนและชุมชนในการดูแลตัวเอง

1. รัฐควรมีนโยบายสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการโควิดในชุมชน ด้วยการทำให้ HI, CI ร่วมกับหน่วยบริการในพื้นที่ และเป็น ‘CI ชุมชน’
2. จัดให้คนที่สามารถจัดการตัวเองได้อยู่ที่บ้านได้ โดยคนรอบข้างเข้าใจ ไม่กลัวกังวล และคนที่อยู่ที่บ้านรู้สึกปลอดภัย มั่นใจ สบายใจ (กระบวนการเตรียมคนในบ้าน คนข้างบ้าน ชุมชน)
3. กรณีที่ไม่สามารถอยู่ที่บ้านได้ ควรจัดให้มีพื้นที่กลาง หรือ CI ชุมชน
4. จัดให้มีกลไกในการรับมือหรือให้ความช่วยเหลือ กรณีผู้ติดเชื้อโควิดถูกเลือกปฏิบัติ การเผชิญความเครียด การตีตราตนเอง พร้อมทั้งมีกระบวนการในการสร้างความเข้าใจกับชุมชน โรงเรียน ที่ทำงาน ฯลฯ

ทั้งหมดนี้เป็นข้อเสนอบางส่วนของชาวชุมชนแออัดในกรุงเทพฯ ที่ผ่านประสบการณ์การทำงานช่วยเหลือกันในการดูแลและป้องกันโควิด-19 ในช่วงเกือบ 2 ปีที่ผ่านมา จึงสมควรยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะรับฟัง และนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ชุมชนสามารถรับมือกับโควิดต่อไปได้ ที่สำคัญคือจะช่วยลดภาระของหน่วยบริการด้านสาธารณสุข และจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมในระยะยาว เพราะวันนี้ยังไม่มีใครรู้ว่า...โควิด-19 จะยึดเหยี่ยวยาวนานไปอีกเพียงใด !!

**รายงานผลการดำเนินงาน
คณะกรรมการตรวจสอบ ปิงบประมาณ 2564**

ตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564 ข้อ 13 (9) รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ประกอบด้วย การรายงานต่อคณะกรรมการและการรายงานต่อบุคคลภายนอก ทั้งนี้ การรายงานต่อบุคคลภายนอกให้รายงานในรายงานประจำปีของหน่วยงานรัฐหรือเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐ โดยประธานกรรมการตรวจสอบเป็นผู้ลงนามในรายงานดังกล่าว และต้องมีเนื้อหาอย่างน้อย ดังนี้ ก. ความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยง และการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการทุจริตของหน่วยงานของรัฐ ข. ความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านการเงิน ค. จำนวนครั้งในการจัดประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และการเข้าร่วมประชุมของกรรมการตรวจสอบแต่ละราย โดยสรุปสาระสำคัญในผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบปีงบประมาณ 2564 ได้ดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบของสถาบันมีจำนวน 6 ท่าน ซึ่งระหว่างปีงบประมาณ 2564 ดร.สุสดี ตามไท ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานในคณะกรรมการตรวจสอบ พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2564 เนื่องจากมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 มาตรา 15 คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของประธานกรรมการ ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2564 คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมรวมจำนวน 6 ครั้ง มีรายละเอียดการเข้าร่วมประชุม ดังนี้

รายชื่อ	ตำแหน่ง	ครั้งที่ 1/2564	ครั้งที่ 2/2564	ครั้งที่ 3/2564	ครั้งที่ 4/2564	ครั้งที่ 5/2564	ครั้งที่ 6/2564
นายวิศล มั่นสอเอื้อศิริ	ที่ปรึกษา	√	√	√	√	√	√
ดร.สุสดี ตามไท	ประธานกรรมการ	√	√	-	-	-	-
นายมนตรี เสนีเศรษฐ์	กรรมการ	√	√	√	√	√	√
นายกิตติพงษ์ ภิญญุตระกูล	กรรมการ	√	√	√	√	√	x
นายสมคิด สิริวัฒนากุล	กรรมการ	√	√	√	√	√	√
ดร.จรรยา กลัดล้อม	กรรมการ	√	√	√	√	√	√

2. สอบทานการควบคุมภายในด้านการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานงบการเงินของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2564 สำหรับระยะเวลา 9 เดือน สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2564 ซึ่งพบว่างบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบัน ดำเนินการถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

3. สอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน (CSA)

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานการประเมินการควบคุมภายใน (แบบ ปค.6) ในการประชุมครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2564 ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีข้อคิดเห็น ควรมีการประเมินความเสี่ยงของการควบคุมภายในทั้งปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กร พร้อมทั้งมีการเปรียบเทียบรายงานผลการสอบทานการประเมินการควบคุมภายใน (แบบ ปค. 6) ที่ผ่านมา 3 ปี ย้อนหลัง

4. การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานการตรวจสอบในปีงบประมาณ 2564 มีจำนวน 6 แผนงาน ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีการพิจารณาและให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

(1) การตรวจสอบการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานการตรวจสอบการเงินในการประชุมครั้งที่ 3/2564 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564 ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีข้อคิดเห็น สถาบันต้องมีการกำกับให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามระเบียบการเงินอย่างเคร่งครัดในกรณีการปิดบัญชีรับจ่ายรายวันทุกสิ้นวันทำการ และกรณีที่มีเงินสดคงเหลือจากการปฏิบัติงานและนำส่งคืนเงินสดนั้นเจ้าหน้าที่การเงินประจำหน่วยงานต้องดำเนินการออกไปรับเงินให้กับเจ้าหน้าที่ให้ครบถ้วน และกรอบทิศทางการลงทุนของสถาบันกำหนดเป็นรอบปีปฏิทินซึ่งไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานของสถาบันที่ดำเนินการตามปีงบประมาณ จึงควรมีการพิจารณากรอบทิศทางลงทุนให้สอดคล้องกัน

(2) การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในการประชุมครั้งที่ 4/2564 เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2564 ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีข้อคิดเห็น ดังนี้

(2.1) กรณีจัดจ้างทำสิ่งพิมพ์ส่วนงานมีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง วงเงินงบประมาณจำนวน 300,000 บาท แต่ในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างมีการใช้งบประมาณจำนวน 311,365 บาท เกินกว่างบประมาณที่ได้จัดทำแผน ซึ่งตาม พ.ร.บ. วินัยการเงินการคลังไม่สามารถดำเนินการได้ขอให้ติดตามหาสาเหตุในการนำงบประมาณส่วนใดมาใช้และให้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบโดยเคร่งครัด

(2.2) ขอให้สถาบันตรวจสอบความมีอยู่จริงของพัสดุรายการที่มีการโอน ยืม คืน และกระทบบยอดรายการในทะเบียนควบคุมพัสดุกับบัญชีค่าเสื่อม เพื่อดำเนินการปรับปรุงข้อมูลการควบคุมพัสดุ กรณีที่มีการตัดรายการออกจากทะเบียนควบคุมพัสดุให้ตั้งคณะทำงานเพื่อคลี่คลายประเด็นดังกล่าวให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

(2.3) กรณีการบริหารสัญญาจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยมีการระบุเงื่อนไขโดยให้แจ้งรายชื่อพร้อมประวัติและภาพถ่ายของพนักงานรักษาความปลอดภัยภายใน 30 วัน นับแต่วันลงนามในสัญญา ณ วันที่ตรวจสอบสัญญาพบว่า เอกสารดังกล่าวยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บให้ครบถ้วนอาจพิจารณาได้ว่าสถาบันเสียประโยชน์ให้มีการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว และควรดำเนินการติดตามเอกสารให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน

(3) การตรวจสอบสินเชื่อ

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานการตรวจสอบสินเชื่อในการประชุมครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2564 ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีข้อคิดเห็น ดังนี้

(3.1) กรณีองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่มีการจัดทำนิติกรรมสัญญาและมีการเบิกจ่ายงบประมาณจากสถาบันฯ แล้ว แต่ยังไม่มีการลงนามในสัญญาค้ำประกันไม่ครบถ้วน ทางสถาบันฯ ควรเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน และเอกสารสัญญาเช่าที่ดินที่ยังไม่สามารถดำเนินการมาเก็บไว้ที่สถาบันฯ ควรมีการจัดทำหนังสือติดตามความคืบหน้าการดำเนินการของกรมธนารักษ์ในการจดทะเบียนกับกรมที่ดิน

(3.2) สถาบันควรมีการกำหนดแนวทางและระยะเวลาของการดำเนินงานให้แล้วเสร็จ ตามข้อเสนอแนะของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานภาคทุกภาคลงพื้นที่ตรวจสอบทุกโครงการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงตั้งแต่ปี 2546 -2559

(3.3) กรณีมีผลการก่อสร้างบ้านไม่แล้วเสร็จตามจำนวนกู้สินเชื่อปลูกสร้างบ้าน ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งรายงานให้ฝ่ายบริหารรับทราบ

(4) การตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาค

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานและให้ข้อคิดเห็นในการประชุมครั้งที่ 6/2564 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2564 คณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มเติม ได้แก่ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรมีการทบทวนโครงการในปีงบประมาณ 2563 โดยดำเนินการปรับปรุงข้อมูลในระบบโปรแกรมให้ถูกต้อง ให้นำเสนอคณะกรรมการภาคทราบ

(5) รายงานผลการตรวจสอบหลักประกันสัญญาการจัดซื้อจัดจ้าง

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานและให้ข้อคิดเห็นในการประชุมครั้งที่ 6/2564 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2564 คณะกรรมการตรวจสอบเห็นชอบผลการตรวจสอบ

5. การกำกับดูแลงานตรวจสอบภายใน

(1) คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาทบทวนระเบียบว่าด้วยกฎบัตรคณะกรรมการตรวจสอบกฎบัตรของสำนักตรวจสอบ รวมทั้งสอบทานผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน ติดตามความคืบหน้าการแก้ไขหรือการปรับปรุงการดำเนินงานตามข้อตรวจพบ

(2) คณะกรรมการตรวจสอบมีการสนับสนุนแนวทางการตรวจสอบในการพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชนโดยร่วมลงพื้นที่ตรวจสอบสินเชื่อ เพื่อสร้างความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนประเด็นข้อตรวจพบ

(3) คณะกรรมการตรวจสอบได้ให้ความสำคัญการพัฒนาบุคลากรของสำนักตรวจสอบในการอบรมคนละ 40 ชั่วโมงต่อปี ในหลักสูตรด้านการตรวจสอบภายใน หลักสูตรด้านการตรวจสอบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้งานตรวจสอบมีความถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน

(4) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานภาคเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุให้กับสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. การพิจารณาการจัดจ้างผู้สอบบัญชี ประจำปีงบประมาณ 2565

ตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในของรัฐ พ.ศ. 2561 ข้อ 13 คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ประชุมหารือร่วมกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้สอบบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นชอบเกี่ยวกับผลการตรวจสอบและเรื่องอื่นๆ และอาจเสนอแนะให้สอบทานหรือตรวจสอบรายการใดที่เห็นว่าจำเป็น รวมถึงเสนอคำตอบแทนของผู้สอบบัญชีต่อคณะกรรมการ ซึ่งสถาบันได้ดำเนินโครงการจ้างผู้สอบบัญชีประจำปีงบประมาณ 2565 กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยพิจารณาให้บริษัทสำนักงานสามสิบลี ออติต จำกัด เป็นผู้ชนะการเสนอราคา จำนวนเงิน 780,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ควรมีการสอบทานรายการให้สอดคล้องกับแนวทางที่กรมบัญชีกลางกำหนด โดยเฉพาะรายการ/จำนวนเงินที่ผิดปกติหรือส่อทุจริต และสถาบันแจ้งยืนยันว่าได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ถูกต้องครบทุกประเด็น

7. การกำกับดูแลด้านการป้องกันการเกิดทุจริต

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานการดำเนินงานพบว่าระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรมีการวางระบบการควบคุมภายในที่เพียงพอครอบคลุมถึงการป้องกันการเกิดทุจริต อาทิ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน

8. การประเมินตนเองของคณะกรรมการตรวจสอบปีงบประมาณ 2564

คณะกรรมการตรวจสอบมีการประเมินตนเองในการปฏิบัติภารกิจต้องงานด้านการตรวจสอบ ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความเป็นอิสระ ด้านเอาใจใส่ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบ และด้านความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร โดยได้คะแนนเฉลี่ย 4.74 คะแนนถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเยี่ยม ซึ่งคณะกรรมการมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ได้แก่

(1) การดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบที่ผ่านมามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่พิจารณาความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในขององค์กร แต่ถ้าจะขยายผลเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในงานตรวจสอบตนเองของขบวนองค์กร/ผู้นำชุมชน ก็ควรจะมีผู้แทนในภาคประชาชนจากทุกภาคๆ ตามสมควร เข้ามาเป็นองค์ประกอบร่วมในการทำงานเพื่อจะสามารถนำผลการตรวจสอบไปขยายผลในการทำงานในระดับภาคได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง รวดเร็ว เพื่อให้มีการทำงานตามหลักธรรมาภิบาล ส่งผลดีต่อทั้ง องค์กร พอช และภาคประชาชน

(2) สถาบันและคณะกรรมการตรวจสอบ ต้องวางแผนและปฏิบัติกรร่วมกันอย่างจริงจัง ในการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการตรวจสอบตนเองเป็นวาระสำคัญของการขับเคลื่อนงานขบวนองค์กรชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ขบวนองค์กรชุมชนสามารถขับเคลื่อนได้อย่างยั่งยืน

(3) เมื่อมองอนาคตของสถาบันการตรวจสอบภายในจะมีความสำคัญอุปสรรคปัญหาต่างๆจะมากขึ้น เพราะเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ แกนนำชุมชนยังพัฒนาไม่ทันกับคำว่าชุมชนแบบใหม่ แผนงานและการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันจะถูกกระจุกตัวและไม่เกิดประสิทธิภาพเพียงพอ อาจส่งผลกระทบต่อโครงการไม่คุ้มค่าขึ้นได้

(4) ควรให้หัวหน้าสำนักตรวจสอบ ซึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบเข้ารับการอบรมหลักสูตรเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบของ IOD เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานสากล

(นายมนตรี เสนีเศรษฐ)
กรรมการตรวจสอบ

(นายกิตติพงษ์ ภิญโญตระกูล)
กรรมการตรวจสอบ

(นายสมคิด สิริวิฒนากุล)
กรรมการตรวจสอบ

(ดร.จรรยา กลัดล้อม)
กรรมการตรวจสอบ

รายงานสถานะการเงินและผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2564

1. สถานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

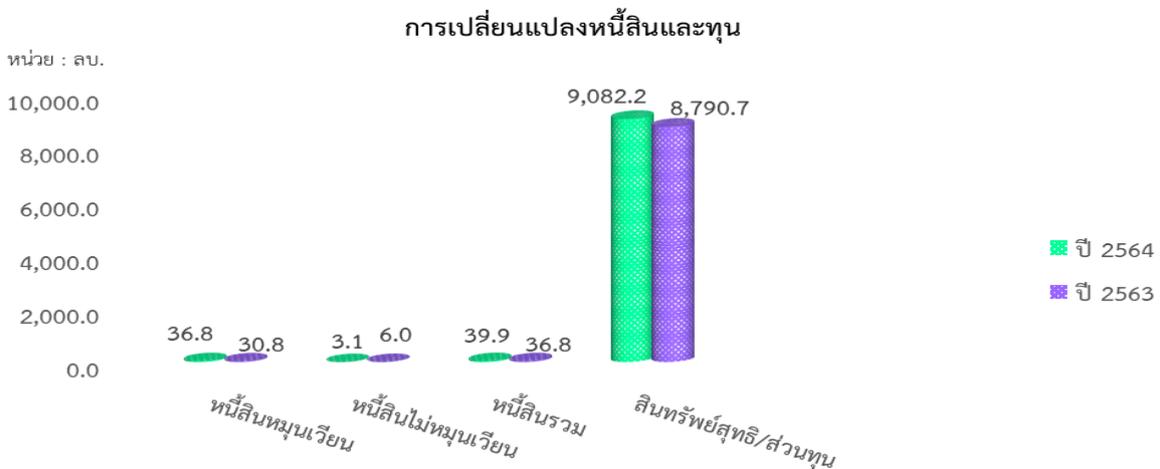
สินทรัพย์

สถาบันมีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น จำนวน 9,122.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.34 จากปีก่อน โดยสินทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นเงินให้กู้ระยะยาว จำนวน 4,752.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 52.1 ของสินทรัพย์รวม และเงินสดและเงินลงทุนอื่น จำนวน 4,197.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46 ของสินทรัพย์รวม

เงินให้กู้ระยะยาว จำนวน 4,752.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.32 จากปีก่อน โดยเป็นสินเชื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคง จำนวน 4,386.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 92.3 ของเงินให้กู้ระยะยาว ซึ่งสถาบันจ่ายเงินกู้สินเชื่อสะสมในปีงบประมาณ 2564 รวมจำนวน 431.1 ล้านบาท

เงินสดและเงินลงทุนอื่น จำนวน 4,197.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.13 จากปีก่อน ซึ่งเกิดจากการเพิ่มขึ้นของเงินฝากธนาคารประเภทเงินฝากออมทรัพย์

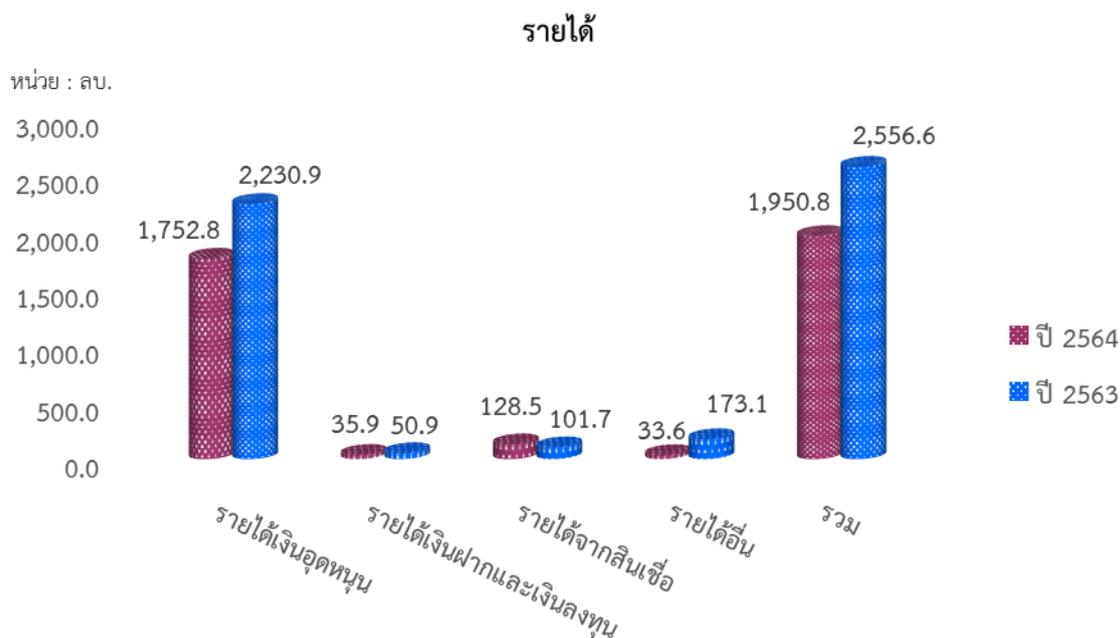
หนี้สิน

สถาบันมีหนี้สินรวมทั้งสิ้น จำนวน 39.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 จากปีก่อน โดยหนี้สินหมุนเวียน จำนวน 36.8 ล้านบาท เป็นเงินรับฝากค่าเช่าที่ดิน และเงินอื่นๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 6 ล้านบาท หรือร้อยละ 19.5 เนื่องจากการรับเงินสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยสถาบันได้บันทึกบัญชีเป็นเงินรับฝาก จำนวน 5.2 ล้านบาท และในงวดปี 2564 สถาบันมีหนี้สินไม่หมุนเวียนเป็นรายได้เงินอุดหนุน-ส่วนต่างดอกเบี้ยรอการรับรู้ จำนวน 3.1 ล้านบาท

ส่วนทุน

สถาบันมีเงินทุนรวม จำนวน 9,082.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.3 จากปีก่อน เนื่องจากมีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายจำนวน 291.5 ล้านบาท

2. ผลการดำเนินงานด้านการเงิน

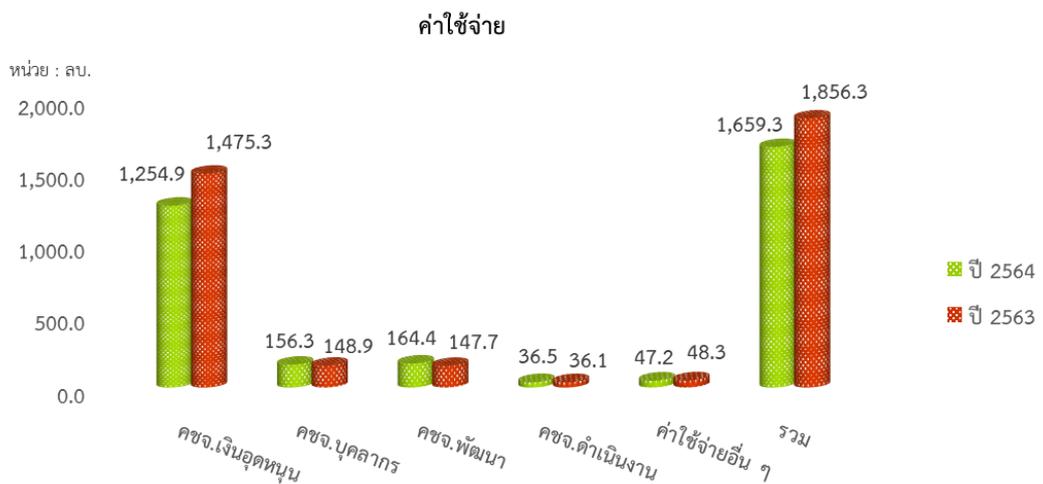
ด้านรายได้

- 1) รายได้เงินอุดหนุนปี 2564 มีจำนวน 1,752.8 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 478.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 21.4 โดยรายได้เงินอุดหนุนที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลมีจำนวน 1,751.2 ล้านบาท ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้เงินอุดหนุนภายใต้โครงการบ้านมั่นคง โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร โครงการบ้านพอเพียงชนบท และเงินอุดหนุน

ที่ได้รับจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อจัดทำโครงการสร้างต้นแบบศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืนและครบวงจรมีจำนวน 1.6 ล้านบาท

2) รายได้จากการบริหารกองทุน ประกอบด้วย

- รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล และเงินลงทุน จำนวน 35.9 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 15 ล้านบาท หรือร้อยละ 29.5 เป็นผลมาจากจำนวนเงินลงทุนลดลงและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง
- รายได้จากสินเชื่อ มีจำนวน 128.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 26.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 26.4 ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคง
- รายได้อื่น มีจำนวน 33.6 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 139.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 80.6 ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้จากการรับคืนเงินสนับสนุนจากองค์กรชุมชนที่เบิกจ่ายให้กับโครงการที่ได้รับอนุมัติของงวดปีก่อนแล้วมีการคืนเงินเหลือจ่ายในปี 2564 จำนวน 31.3 ล้านบาท และรายได้อื่น จำนวน 2.3 ล้านบาท

ด้านค่าใช้จ่าย

- 1) ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน มีจำนวน 1,254.9 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 220.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 14.9 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนโครงการพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด โครงการบ้านพอเพียงชนบท และโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน

2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- ค่าใช้จ่ายบุคลากร ประกอบด้วย เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่างๆ มีจำนวน 156.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 7.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 5
- ค่าใช้จ่ายงบบุคลากร มีจำนวน 164.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 16.7 ล้านบาท หรือร้อยละ 11.3
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีจำนวน 36.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 0.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 1.1
- ค่าใช้จ่ายอื่น ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย หนี้สงสัยจะสูญ และค่าใช้จ่ายอื่น มีจำนวน 47.2 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 1.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 2.3

สรุปผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2564 สถาบันมีรายได้รวม จำนวน 1,950.8 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 605.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 23.7 ค่าใช้จ่ายรวม จำนวน 1,659.3 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 197 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.6 ทำให้ในงวดบัญชีปี 2564 สถาบันมีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย จำนวน 291.5 ล้านบาท

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

- สถาบันมีการติดตาม และเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณทุกโครงการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการสถานะโครงการเป็นปัจจุบันตามแผนการบริหารโครงการและแผนการเบิกจ่าย พบว่ามีการจ่ายเงินไม่เป็นไปตามแผนการเบิกจ่าย เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอก 3 พบผู้ติดเชื้อในลักษณะเป็นกลุ่มก้อนขนาดใหญ่ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ว่างงานไป อาชีพภาคบริการจากการตกงาน ถูกพักงาน ความสามารถในการหารายได้ลดลง สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับผลกระทบเรื่อง อาชีพ รายได้ หรือวิถีความเป็นอยู่ (ถูกกักตัว)

แนวทางการแก้ไข

- สถาบันมีการบรรเทาความเดือดร้อนของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอก 3 โดยแยกเป็น 2 ด้าน คือ

- มาตรการที่ 1 การพักชำระหนี้ให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอก 3 เป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน โดยไม่คิดดอกเบี้ยระหว่างการพักชำระหนี้ให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ 287 องค์กร ยอดหนี้รวม 3,440.78 ล้านบาท สมาชิกที่ได้รับการบรรเทาความเดือดร้อน 20,084 ครอบครัว
- มาตรการที่ 2 โครงการแก้ไขปัญหาความเดือนร้อนชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากโควิด โดยมีการปรับงบประมาณคงเหลือที่ไม่มีภาระผูกพันของโครงการบ้านมั่นคงจำนวน 30 ล้านบาท มาใช้ในโครงการซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้
 - เพื่อสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเร่งด่วนให้สามารถดูแลช่วยเหลือกันในชุมชน โดยเน้นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบสูง และเชื่อมโยงขยายสู่ชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุกกระจัดกระจาย และชุมชนที่มีความยากลำบากสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
 - เพื่อสนับสนุนการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัยในชุมชนให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
 - เพื่อฟื้นฟูชุมชนและกลไกการขับเคลื่อนงานในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน โดยเชื่อมโยงและบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีพัฒนาทุกภาคส่วน

และปรับโอนงบประมาณคงเหลือจากแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของแต่ละส่วนงานที่ไม่มีภาระผูกพัน จำนวน 32 ล้านบาท มาใช้สนับสนุนแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด โดยมีหลักเกณฑ์การใช้งบประมาณ ดังนี้

- การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความเดือนร้อนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด ทั้งพื้นที่เดิม และพื้นที่ใหม่

- การสนับสนุนศูนย์พักคอยที่ดำเนินการโดยเครือข่ายองค์กรชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานภาคี วัสดุอุปกรณ์ป้องกันที่จำเป็น การหนุนช่วยกันระหว่างเครือข่าย ชนบทและเมือง ฯลฯ
- การดูแลผู้นำเครือข่ายชุมชน อาสาสมัคร ผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานในสถานการณ์ ความเสี่ยงที่ติดเชื้อ เจ็บป่วย หรือเสียชีวิตจากโควิด

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

หน่วย : บาท

	2564**	2563
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	2,682,422,474.60	1,920,009,493.49
ลูกหนี้อื่นระยะสั้น	21,214,639.71	20,924,334.62
เงินลงทุนระยะสั้น	914,628,500.00	1,934,628,500.00
วัสดุคงเหลือ	1,532,763.33	1,493,015.48
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	184,713.85	221,584.45
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	3,619,983,091.49	3,877,276,928.04
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	4,752,539,606.13	4,690,707,059.08
เงินลงทุนระยะยาว	600,000,000.00	100,000,000.00
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ	136,977,299.82	147,840,443.17
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ	12,670,775.07	11,772,795.25
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	5,502,187,681.02	4,950,320,297.50
รวมสินทรัพย์	9,122,170,772.51	8,827,597,225.54
หนี้สิน		
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้อื่นระยะสั้น	12,289,593.08	8,704,783.92
รายได้รับล่วงหน้า	8,021,124.60	8,282,427.50
เงินรับฝากระยะสั้น	16,114,289.36	13,451,477.36
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	394,186.77	345,271.41
รวมหนี้สินหมุนเวียน	36,819,193.81	30,783,960.19
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
เจ้าหนี้เงินโอนและรายการอุดหนุนระยะยาว	3,139,263.96	6,083,470.98
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	3,139,263.96	6,083,470.98
รวมหนี้สิน	39,958,457.77	36,867,431.17
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	9,082,212,314.74	8,790,729,794.37
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
ทุน	2,979,453,401.47	2,979,453,401.47
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม	6,102,758,913.27	5,811,276,392.90
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	9,082,212,314.74	8,790,729,794.37

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชี

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

	2564**	2563
<i>หน่วย : บาท</i>		
รายได้		
รายได้จากเงินอุดหนุน	1,752,805,200.00	2,230,947,100.00
รายได้จากการดำเนินงาน	128,500,606.49	101,716,966.20
รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	29,730,102.87	46,262,498.45
รายได้ดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล	6,153,698.61	4,632,219.16
รายได้อื่น	33,578,493.50	173,114,932.27
รวมรายได้	1,950,768,101.47	2,556,673,716.08
ค่าใช้จ่าย		
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	155,548,160.46	147,585,129.06
ค่าตอบแทน	768,750.00	1,316,490.00
ค่าใช้จ่าย	24,943,569.67	24,470,811.13
ค่าวัสดุ	4,482,391.73	4,163,637.33
ค่าสาธารณูปโภค	7,068,768.18	7,438,460.87
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนา	164,412,640.55	147,653,400.29
ค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุน	1,254,880,468.90	1,475,346,722.91
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	17,874,471.45	16,916,643.47
ค่าใช้จ่ายอื่น	29,306,360.16	31,425,377.07
รวมค่าใช้จ่าย	1,659,285,581.10	1,856,316,672.13
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	291,482,520.37	700,357,043.95

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชี

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

หน่วย : บาท

	2564**	2563
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	291,482,520.37	700,357,043.95
รายการปรับกระทบรายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิเป็นเงินสดรับ (จ่าย) จากกิจกรรมดำเนินงาน		
(กำไร)ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	(56,531.93)	2,270,501.88
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	17,874,471.45	16,916,643.47
หนี้สงสัยจะสูญ	(53,848,039.78)	12,959,659.92
รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย	(2,944,207.02)	(7,029,110.34)
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	252,508,213.09	725,474,738.88
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน		
สินทรัพย์ดำเนินงาน(เพิ่มขึ้น)ลดลง		
ลูกหนี้อื่นระยะสั้น	472,116.59	1,511,070.56
วัสดุคงเหลือ	(39,747.85)	(365,416.21)
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	36,870.60	(150,519.95)
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	(8,746,928.95)	(183,643,171.11)
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น(ลดลง)		
เจ้าหนี้อื่นระยะสั้น	3,726,399.16	939,479.07
รายได้รับล่วงหน้า	(261,302.90)	(25,978,752.97)
เงินรับฝากระยะสั้น	2,662,812.00	2,663,545.31
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	48,915.36	(14,122.42)
เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมดำเนินงาน	250,407,347.10	520,436,851.16
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดรับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร	60,329.00	338,995.00
เงินสดจ่ายซื้อที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	(3,289,233.49)	(8,186,730.47)
เงินสดจ่ายซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน	(4,765,461.50)	(4,269,983.50)
เงินสดรับ (จ่าย) จากเงินลงทุนระยะสั้นครบกำหนด	1,020,000,000.00	(1,300,000,000.00)
เงินสดรับ (จ่าย) จากเงินลงทุนระยะยาวครบกำหนด	(500,000,000.00)	200,000,000.00
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	512,005,634.01	(1,112,117,718.97)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น(ลดลง)สุทธิ	762,412,981.11	(591,680,867.81)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นงวด	1,920,009,493.49	2,511,690,361.30
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันปลายงวด	2,682,422,474.60	1,920,009,493.49

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชี

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

1. ข้อมูลทั่วไป

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) (Community Organizations Development Institute (Public Organization) CODI) เป็นองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป) โดยให้ยุบรวมสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สังกัดการเคหะแห่งชาติและสำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

1.2 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

1.3 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนตลอดจนประสานงานการสนับสนุนการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

2. เกณฑ์การจัดทำรายงานการเงิน

2.1 รายงานการเงินนี้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งรวมถึงหลักการและนโยบายบัญชีภาครัฐ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ และแสดงรายการในรายงานการเงินตามแนวปฏิบัติทางบัญชี เรื่อง รูปแบบการนำเสนอรายงานการเงินของหน่วยงานของรัฐ ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0410.2/ว 479 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2563

3. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

3.1 การนำเสนอรายงานการเงิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นำเสนอรายงานการเงินในภาพรวม โดยรวมรายงานการเงินของโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) ไว้ด้วยกัน

3.2 การบันทึกบัญชี

การบันทึกบัญชีของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง ส่วนโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) แยกการบันทึกบัญชีต่างหาก

3.3 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

3.3.1 รายได้เงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลประจำปีงบประมาณ ประกอบด้วย

(1) เงินอุดหนุนที่เป็นงบบริหารจัดการโครงการและเงินอุดหนุนที่เป็นงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชนรับรู้เมื่อได้รับอนุมัติเงินจากกรมบัญชีกลาง สำหรับงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน พอช. จะดำเนินการสนับสนุนพัฒนาองค์กรชุมชนทั้งหมดและรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนเมื่อ พอช. อนุมัติการจ่ายเงินให้แก่องค์กรชุมชนตามงวดที่ขอเบิก

(2) รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย เป็นเงินอุดหนุนที่รัฐชดเชยให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เนื่องจาก พอช. ได้ให้องค์กรชุมชนกู้ยืมเงินเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย โดย พอช. คิดดอกเบี้ยเงินกู้จากองค์กรชุมชนในอัตราร้อยละ 1 ของวงเงินสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติจาก พอช. โดย พอช. บันทึกเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับล่วงหน้า เมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อจะบันทึกเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับรู้ในส่วนที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

3.3.2 รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ รับรู้รายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของเวลาโดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ยกเว้นดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่ผิดนัดชำระเกิน 3 งวดติดต่อกัน จะยังไม่มีกรรับรู้รายได้ แต่หากเมื่อมีการรับชำระดอกเบี้ยจริงจะรับรู้ตามเกณฑ์เงินสด

3.3.3 รายได้ค่าปรับรับรู้เมื่อรับชำระเงิน

3.3.4 ค่าใช้จ่ายรับรู้เมื่อเกิดรายการ และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง

3.4 วัสดุคงเหลือ แสดงในราคาทุนและตีราคาวัสดุคงเหลือโดยวิธีเข้าก่อนออกก่อน

3.5 ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กำหนดหลักเกณฑ์การประมาณค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง สำหรับยอดเงินให้กู้และดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับส่วนที่เกินมูลค่าหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันตามระเบียบสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง พ.ศ. 2552 ดังนี้

ระดับ	ลูกหนี้จัดชั้น	ระยะเวลาค้างชำระ	อัตรากันเงินสำรองร้อยละ
1	จัดชั้นปกติ	ไม่เกิน 1 เดือน	-
2	จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	เกิน 1 เดือนไม่เกิน 3 เดือน	-
3	จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	เกิน 3 เดือนไม่เกิน 12 เดือน	25
4	จัดชั้นสงสัย	เกิน 12 เดือนไม่เกิน 24 เดือน	75
5	จัดชั้นสงสัยจะสูญ	เกินกว่า 24 เดือน	100
6	จัดชั้นสูญ	ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว	100

3.6 ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

ที่ดิน แสดงในราคาทุน

อาคารและอุปกรณ์ แสดงตามราคาทุน ณ วันที่ตรวจรับและอนุมัติให้ใช้งานหักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม สิ้นทรัพย์ที่มีราคาต่อหน่วย หรือชุดต่ำกว่า 10,000.00 บาท บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนในปีที่ได้มา และบันทึกไว้ในทะเบียนคุมสินทรัพย์ทุกรายการ

ค่าเสื่อมราคา คำนวณจากราคาทุนของอาคาร อุปกรณ์ โดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์แต่ละประเภท ดังนี้

อาคารและส่วนประกอบ	20 ปี
ครุภัณฑ์สำนักงาน	5 ปี
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	5 ปี
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5 ปี
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุสื่อสาร	5 ปี
ครุภัณฑ์ยานพาหนะ	5 ปี
ครุภัณฑ์งานบ้าน	5 ปี
เครื่องตกแต่งสำนักงาน	5 ปี

3.7 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แสดงในราคาทุนหักด้วยค่าตัดจำหน่ายสะสม โดยจะตัดจำหน่ายภายใน 5 ปี

3.8 รายได้รอการรับรู้ระยะยาว ประกอบด้วย

3.8.1 สินทรัพย์ได้รับบริจาค บันทึกเป็นรายได้รอการรับรู้และทยอยรับรู้เป็นรายได้คู่กับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น

3.8.2 รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรอรับรู้ จะบันทึกเมื่อ พอช. ได้มีการอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

ภาคผนวก

แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

แผนปฏิบัติการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
1. เรื่อง การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง	รวม 4 แผนงาน		1,123.4367
	1) แผนงานที่ 1 การพัฒนาและขยายผลแผนพัฒนาเชิงพื้นที่	1,000 ตำบล	27.7200
	1.1) การสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระดับตำบลและจังหวัด		
	2) แผนงานที่ 2 การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง	ร้อยละ 10 (783 ตำบล)	14.3711
	2.1) การส่งเสริมการประเมินและพัฒนาความเข้มแข็งตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง		
	3) แผนงานที่ 3 การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	29,650 ครัวเรือน	1,048.6900
	3.1) โครงการผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทที่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย		
	(1) การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย “บ้านมั่นคง”	3,750 ครัวเรือน	336.7500
(2) การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร	200 ครัวเรือน	85.2000	
(3) บ้านพอเพียง	24,700 ครัวเรือน	555.7500	
(4) การพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราวกรณีไฟไหม้ไล้เรือ	1,000 ครัวเรือน	18.0000	
4) แผนงานที่ 4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	500 ตำบล/เมือง	32.6556	
4.1) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท			
2. เรื่อง การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย	รวม 2 แผนงาน		33.6825
	1) แผนงานที่ 5 การประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานและภาคีพัฒนา	30 หน่วยงาน/ องค์กร	20.9100
	- สนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนาทั้งเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น		

แผนปฏิบัติการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความร่วมมือ ระหว่าง พอช. ขบวนการองค์กรชุมชน หน่วยงาน ท้องถิ่น ท้องที่ ภาคประชาสังคมในการเชื่อมโยง แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด และระดับภาค - สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีพัฒนาในการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น เช่น การจัดการความรู้ร่วมกับ สถาบันการศึกษา การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะร่วมกับ ภาคีพัฒนาทุกภาคส่วน - สนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนภาคประชาสังคมในการหนุน เสริมงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 		
	<p>2) แผนงานที่ 6 การป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมี ส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วม ของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน 	145 ตำบล 29 เครือข่าย 6 จังหวัด	12.7725
3. เรื่อง การพัฒนา คักยภาพคนในขบวน องค์กรชุมชนและองค์กร ชุมชน	รวม 3 แผนงาน		271.6228
	1) แผนงานที่ 7 สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพแกนนำและ คนในขบวนองค์กรชุมชน	10,000 คน	8.9000
	2) แผนงานที่ 8 สนับสนุนการพัฒนาและจัดสวัสดิการชุมชน	780 กองทุน	230.1728
	3) แผนงานที่ 9 สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กร ชุมชน	1,050 ตำบล	32.5500
4. เรื่อง การพัฒนาระบบ บริหารจัดการองค์กร	รวม 4 แผนงาน		36.0540
	<p>1) แผนงานที่ 10 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและคุณภาพ องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนกลไกการบริหารและพัฒนาระบบสินเชื่อ - สอบทานและพัฒนาองค์กรผู้ใช้นิเช่ระดับพื้นที่ - เสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้นิเช่ - สนับสนุนการฟื้นฟูแก้ไขปัญหาสินเชื่อนิตนด - สร้างแรงจูงใจให้กับองค์กรผู้ใช้นิเช่ที่มีวินัยด้านการ ชำระคิอสินเชื่ 	ร้อยละ 80	11.0000
	<p>2) แผนงานที่ 11 การพัฒนาระบบสารสนเทศ ข้อมูล การ จัดการความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการจัดการความรู้องค์กรและชุมชน - พัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ - พัฒนาระบบการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ 	ร้อยละ 80	9.7470

แผนปฏิบัติการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
	- หนุนเสริมการทำงานพัฒนาระบบข้อมูล การจัดการความรู้ การสื่อสารและติดตามผล		
	3) แผนงานที่ 12 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการและกำกับติดตาม - พัฒนาการกำกับดูแลและรายงานผลระบบงานสำคัญ : การตรวจสอบ การบริหารความเสี่ยงควบคุมภายใน การรายงานผลการปฏิบัติงานรายไตรมาสและประจำปี ผลการประเมินองค์กรตามตัวชี้วัดองค์การมหาชน - เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการและเบิกจ่ายงบประมาณ - บริหารเงินกองทุนสถาบันฯ - พัฒนาระบบการบริหารจัดการสำนักงาน - ประเมินผลความพึงพอใจและพัฒนาการให้บริการ - ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กร	ร้อยละ 80	10.3563
	4) แผนงานที่ 13 การบริหารและพัฒนาบุคลากร - พัฒนาคุณภาพการบริหารทรัพยากรบุคคล - พัฒนาศักยภาพบุคลากรในการปฏิบัติงาน - ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กร	ร้อยละ 80	4.9507
รวมทั้งสิ้น	รวม 13 แผนงาน		1,464.7960

แผนงาน/โครงการและงบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

จำนวน 5 โครงการ วงเงิน 1,303.8509 ล้านบาท

แผนงาน	โครงการ	เป้าหมาย	งบประมาณ (ล้านบาท)
แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	1. ผลผลิตชุมชนท้องถิ่นได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง 1.1 สนับสนุนการพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชน	1,050 ตำบล	32.5500
แผนงานยุทธศาสตร์สร้างหลักประกันทางสังคม	2. โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน	780 กองทุน (590,000 คน)	230.1728
	3. โครงการผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	29,650 ครัวเรือน	995.7000
	3.1 การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง	3,750 ครัวเรือน	336.7500
	3.2 การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร	200 ครัวเรือน	85.2000
	3.3 บ้านพอเพียง	24,700 ครัวเรือน	555.7500
	3.4 การพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไส้ร้อย	1,000 ครัวเรือน	18.0000
	4. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	500 ตำบล/เมือง	32.6556
แผนบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	5. โครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน	145 ตำบล 29 เครือข่าย 6 จังหวัด	12.7725
รวมทั้งสิ้น			1,303.8509